

การต่อสู้ทางความคิดเพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบ  
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดย

นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม  
รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร  
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 56  
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2556-2557

## บทคัดย่อ

เรื่อง การต่อสู้ทางความคิดเพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 56

เอกสารวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาโครงสร้างทางความคิดและการบ่มเพาะ เผยแพร่อุดมการณ์ของกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งศึกษา วิเคราะห์การดำเนินงานของประเทศไทยในการต่อสู้ทางความคิดกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการต่อสู้ดังกล่าวให้มึประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษา ประมวล วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ การรับฟังความคิดเห็น สนทนาเชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะและประสบการณ์ตรงของผู้วิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาใจกลางของเหตุการณ์ไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย คือ ปัญหาเรื่อง “ความคิด ความเชื่อ” โดยรากฐานทางความคิดของกลุ่มก่อความไม่สงบซึ่งเป็นที่มาของความคิดต่อสู้กับรัฐไทย คือ ชาดี (มลายู) ศาสนา (อิสลาม) และมาตุภูมิ (ความทรงจำในประวัติศาสตร์แห่งรัฐปัตตานี) ซึ่งกลุ่มก่อความไม่สงบได้นำองค์ประกอบทั้ง 3 ประการมาผูกเชื่อมร้อยเรียงเป็นวาทกรรมที่ทรงพลัง จนกลายเป็นจิตสำนึกร่วมของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวจำนวนมากไม่น้อย และสามารถปฏิบัติการข่าวสาร รวมทั้งใช้กลยุทธ์ต่างๆ โน้มน้าว จูงใจให้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมขบวนการแบ่งแยกดินแดนได้จำนวนมาก ในขณะที่รัฐไทยยังไม่มียุทธศาสตร์ยุทธวิธี แผนปฏิบัติการและการดำเนินการต่อสู้ทางความคิดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้รัฐไทยให้ความสำคัญกับการต่อสู้ทางความคิดอย่างจริงจัง โดยการกำหนดคน โยบาย ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี รวมทั้งแผนงาน โครงการ มาตรการต่าง ๆ และระบบการบริหารจัดการ ติดตาม ประเมินผล พัฒนาการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และมีลักษณะเป็นการทำงานในเชิงรุก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการจัดทำ “ชุดความคิด” ของรัฐไทย เพื่อใช้ในการต่อสู้ทางความคิด รวมทั้งการกำหนด “จุดเน้น” ของ “งานการเมือง” ที่รัฐควรดำเนินการ ตลอดจนแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของงานประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติการข่าวสารและบูรณาการแผนงาน/โครงการของทุกหน่วยงาน องค์กร ตามแผนพัฒนาให้สอดคล้องและเอื้อประโยชน์ในการต่อสู้ทางความคิดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้เสนอให้ใช้อุดมการณ์ทางเลือกเพื่อทดแทนการใช้ความรุนแรงด้วย

## คำนำ

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจของ ผู้วิจัยมาโดยตลอด โดยสาเหตุหลักเป็นเพราะผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งหากการ “แบ่งแยกดินแดนเพื่อจัดตั้งรัฐใหม่” ของกลุ่มก่อความไม่สงบประสบความสำเร็จ ภูมิลำเนา ของผู้วิจัยก็จะต้องตกเป็นส่วนหนึ่งของรัฐดังกล่าวด้วย จึงกล่าวได้ว่าผู้วิจัยเป็น “ผู้มีส่วนได้เสีย” กับความสำเร็จหรือล้มเหลวของรัฐในการแก้ปัญหาข้างต้นอย่างมีนัยสำคัญ

ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยก็เคยปฏิบัติราชการในพื้นที่ดังกล่าว รวมทั้งหน่วยงานที่มีบทบาท สำคัญในการแก้ไขปัญหาอันบรยะเวลารวมกันมากกว่าครึ่งหนึ่งของชีวิตราชการ ซึ่งนอกจากได้ สัมผัสกับปัญหาจากการ “ปฏิบัติจริง” แล้วยังทำให้ได้มีโอกาสศึกษาข้อมูล หนังสือ เอกสาร ใบปลิว รายงานการศึกษาวิจัย ข้อเสนอแนะของหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ เกี่ยวกับการแก้ปัญหาของ ภูมิภาคนี้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังได้รับฟังทัศนคติความรู้สึคนึกคิดของผู้คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้ที่ รับผิดชอบในการแก้ปัญหาทุกระดับ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาหรือแม้กระทั่งผู้ที่ถูกมองว่าเป็น “ผู้สร้างปัญหา” มานับครั้งไม่ถ้วน

จากข้อมูลทัศนคติจากหลายฝ่ายและประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงข้างต้น ทำให้ผู้วิจัย กล้า “ฟันธง” ว่าตราบใดที่รัฐไทยยังให้ความสำคัญกับงานความคิดความเชื่อและการทำสงคราม ความคิดน้อยกว่างานป้องกันปราบปรามแก้ไขปัญหาเหตุร้ายรายวันและการพัฒนาพื้นที่ ตราบใด ที่รัฐไทยยังไม่เป็นฝ่ายได้เปรียบและสามารถเอาชนะใน “สงครามความคิด” “สงครามความเชื่อ” “สงครามความรู้สึกรู้สึก” และ “สงครามข่าวสาร” ได้ก็ยากที่จะเอาชนะใน “สงครามก่อความไม่สงบ” ซึ่งเป็น “สงครามอสมมาตร” รูปแบบใหม่ได้ ตราบใดที่ยังหาหนทางเอาชนะในการทำความเข้าใจ ในระบบความคิดความเชื่อ ความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์นิยม โดยเฉพาะความล้มเหลวหรือ ไม่เอาใจใส่ต่อกระบวนการป้องกัน ระงับยับยั้งอุดมการณ์อันศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการส่งต่อโดย “นักรบผู้ทรงเกียรติ” จากรุ่นไปสู่รุ่นได้ ก็ยากที่จะสกัด “สงครามยืดเยื้อ” ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาเรื่อง “การต่อสู้ทางความคิด เพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้” และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแม้ รายงานฉบับนี้จะยังขาดความสมบูรณ์อยู่บ้างจากเงื่อนไขและข้อจำกัดหลาย ๆ ประการ แต่ก็น่าจะมีส่วนกระตุ้นให้ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องที่มีโอกาสศึกษาจะได้ “ลุกคิด” “ตระหนัก” “ให้ความสำคัญ” ในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้นไม่มากก็น้อย และที่สำคัญกว่านั้นก็คือ หาก

ก

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมี “การลงมือปฏิบัติ” อย่างจริงจัง มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ก็เชื่อว่าจะเป็นผลดีต่อการเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสามารถรักษาเอกราชอธิปไตย ความมั่นคงของชาติในพื้นที่แห่งนี้ไว้ได้ตราบนานเท่านาน

(นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ 56

ผู้วิจัย

## กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาสับสนุนจากหลายฝ่าย เริ่มจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงกลาโหมที่ได้เมตตาสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร และให้เวลาในการศึกษาค้นคว้าอย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องขอขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยลักษณะวิทยุทฤษฎศาสตร์ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาฯ ที่ได้ปูพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยให้แก่ผู้วิจัยมาอย่างเป็นขั้นตอน

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานหลาย ๆ ท่านจากหลายหน่วยงาน องค์กร นักวิชาการ สื่อมวลชน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำเยาวชน ปัญญาชนมุสลิม คณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) สภาที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ฯ ที่ได้เพิ่มพูนความรู้ แง่คิดต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้แก่ผู้วิจัย ตั้งแต่ยังปฏิบัติราชการอยู่ที่กรมการปกครอง ศอ.บต. และจังหวัดปัตตานี อีกทั้งยังกระตุ้นเตือนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการต่อสู้ทางความคิดเพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค จุดอ่อนและแนวทางปรับปรุงพัฒนางานดังกล่าว

ขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมงานและเครือข่ายเยาวชน นิสิตนักศึกษา ภาคประชาสังคม เมื่อครั้งที่ผู้วิจัยยังดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบุคลากร และกองประชาสัมพันธ์ ศอ.บต. ที่ได้เป็นธุระในการรวบรวมหนังสือ เอกสารวิชาการ สรุปผลการประชุม สัมมนา กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการทำงานวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งการสนทนารับฟังความคิดเห็นในเชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ อาทิ บรรดาแกนนำเยาวชน ผู้นำนิสิตนักศึกษา ปัญญาชนทางศาสนา อดีตผู้เข้าร่วมขบวนการ นักต่อสู้ ผู้นำการเคลื่อนไหว และผู้เห็นต่างจากรัฐ ซึ่งทำให้งานวิจัยครั้งนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการจัดทำชุดความคิดของรัฐไทย การกำหนดจุดเน้นงานการเมืองและการปรับปรุงพัฒนางานประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ ข่าวสารของรัฐ

จ

ท้ายที่สุด ต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูงสำหรับเลขานุการของผู้วิจัย ในฐานะรองผู้ว่าราชการ  
จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ คุณกนกอร จงไกรจักร และคุณถาวร ทับทวี ปลัดอำเภอที่ช่วยเหลือ  
ในการประสานงาน พิมพ์ ตรวจทานและจัดทำรูปเล่มเอกสารวิจัยขึ้นนี้จนสำเร็จลุล่วง

(นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ 56

ผู้วิจัย

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
วิธีดำเนินการวิจัย	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
คำจำกัดความ	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ	10
- คำจำกัดความของการก่อความไม่สงบ	10
- รูปแบบและวิธีการก่อความไม่สงบ	11
- เหตุผลในการเข้าร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
สรุป	41
บทที่ 3 พื้นฐานความคิด ความเชื่อ และการต่อสู้ทางความคิด	
ของกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	43
ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน	43
โครงสร้างทางความคิดของกลุ่มก่อการไม่สงบ	44
- รากฐานความคิด	44
- ความคิดชั้นนำ	46

- ความคิดเชิงยุทธศาสตร์	47
- ความคิดเชิงยุทธวิธี	48
การปลูกฝังความคิด ความเชื่อ บ่มเพาะและเผยแพร่อุดมการณ์ ต่อผู้ทางความคิด	49
- การใช้ปฏิบัติการข่าวสารเป็นเครื่องมือต่อผู้ทางความคิด	49
- กระบวนการปลูกกระดุม บ่มเพาะเยาวชนให้เข้าเป็นสมาชิกของขบวนการ ก่อความไม่สงบ	52
- เป้าหมายและกลยุทธ์ในการปลูกกระดุมบ่มเพาะ	56
สรุป	73
<b>บทที่ 4 แนวทางการต่อผู้ทางความคิดเพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบ</b>	
<b>ในจังหวัดชายแดนภาคใต้</b>	76
<b>แนวนโยบายของรัฐไทยในการเอาชนะการก่อความไม่สงบ</b>	76
- การดำเนินการก่อนมีนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับ จังหวัดชายแดนภาคใต้	76
- นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ : จุดกำเนิดการแก้ปัญหาแบบองค์รวม	77
- การจัดตั้งองค์กรพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกแก้ไขปัญหา	77
- นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 2	78
- นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 3	79
- นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 4	80
- นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2547 และกำเนิด กอ.สสส.จชต., กอส.	82
- นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2549 และการรื้อฟื้น สอ.บต., พตท.	86
- การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2553	88
<b>การต่อผู้ทางความคิดของรัฐไทยที่ผ่านมา</b>	96
- การดำเนินการก่อนปี 2547	96
- การดำเนินการภายหลังปี 2547	99
<b>แนวทางพัฒนาการต่อผู้ทางความคิดของรัฐไทย</b>	104



ฉ

- ความจำเป็นที่จะต้องจัดทำชุดความคิดของประเทศไทย	104
- ข้อเสนอแนวทางการจัดทำชุดความคิดของประเทศไทย	105
- การกำหนดจุดเน้นของงานการเมืองให้สนับสนุนการต่อสู้ทางความคิด	116
- การพัฒนางานประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการข่าวสารเพื่อสนับสนุนการต่อสู้ทางความคิด	122
สรุป	129
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	132
สรุปผลการวิจัย	132
ข้อเสนอแนะ	134
บรรณานุกรม	139
ประวัติผู้วิจัย	144

# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยในปัจจุบัน เคยเป็นอาณาจักรเก่าแก่ มาก่อนมีความผูกพันกับความเจริญและความเสื่อมของรัฐต่าง ๆ ในแหลมมลายูและหมู่เกาะชวา อย่างต่อเนื่อง การที่บริเวณดังกล่าวเชื่อมโยงต่อไปถึงแหลมมลายูทำให้มีความสำคัญทางภูมิศาสตร์ ทั้งในด้านเป็นเส้นทางเชื่อมการค้าระหว่างภูมิภาคตะวันตกกับตะวันออก และเป็นศูนย์กลางการค้า และการเดินเรือระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก ความสำคัญในแง่ที่ตั้งดังกล่าว จึงทำให้ดินแดนแห่งนี้รับเอาอิทธิพลทั้งทางศาสนาและวัฒนธรรมจากชนชาติที่เข้ามาติดต่อค้าขาย ด้วย ทำให้ชนชาติมลายูในแถบนี้ ซึ่งเคยนับถือภูตผีและวิญญาณมาก่อนเริ่มเปลี่ยนมายอมรับนับถือ ศาสนาต่าง ๆ เช่น ศาสนาพราหมณ์ ฮินดูและพุทธ

อาณาจักรลังกาสุกะ ซึ่งเป็นอาณาจักรแห่งแรกในแหลมมลายูที่ก่อตัวขึ้นประมาณ พุทธศตวรรษที่ 11 ก็ได้รับอิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมของฮินดู-พุทธ หรือฮินดู-ชวา เช่นกัน โดยศูนย์กลางของอาณาจักรลังกาสุกะตั้งอยู่ที่ปัตตานี อย่างไรก็ตามต่อมาอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งเกิดขึ้นในภายหลังและมีอิทธิพลอยู่ในแถบภูมิภาคมะละกาขยายอำนาจเข้าครอบครองในช่วง คริสต์ศตวรรษที่ 8-11 จนกระทั่งอำนาจของอาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมลงในช่วงประมาณ คริสต์ศตวรรษที่ 12 อาณาจักรลังกาสุกะจึงได้รับอิสระอีกครั้งหนึ่ง สำหรับอาณาจักรปัตตานีนับ ถือกำเนิดขึ้นภายหลังอาณาจักรลังกาสุกะล่มสลายแล้วในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 ซึ่งเป็น ช่วงเดียวกับที่อาณาจักรสุโขทัยกำลังเรืองอำนาจอยู่ทางภาคเหนือ (ธนศ อภรณ์สุวรรณ, 2548)

ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเรืองอำนาจนั้น เป็นช่วงเดียวกับที่พ่อค้ามุสลิมจาก ต่างภูมิภาคเดินทางเข้ามาทำการค้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะ ในแถบรัฐมลายู ซึ่งความมั่งคั่งของพ่อค้าที่นับถือศาสนาอิสลามเหล่านี้นับเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอิสลาม หรือกระบวนการทำให้เป็นอิสลาม (Islamization) ขึ้นเป็นครั้งแรกในดินแดนแถบนี้ ในขณะที่ในด้านของกรุงศรีอยุธยาได้รับอิทธิพลทางความเชื่อ ทางศาสนาแบบพราหมณ์และพุทธมาจากอาณาจักรขอมโบราณ อย่างไรก็ตามกรุงศรีอยุธยา ก็ไม่ปฏิเสธบุคคลที่นับถือศาสนาอื่น เห็นได้จากสมัยนั้นมีข้าราชการในราชสำนักที่มีบทบาทสำคัญ

หลายคนที่เป็นชาวต่างชาติ ทำให้กรุงศรีอยุธยาสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ได้ โดยสะดวก (Omar Farouk Sheik Ahmad Bajunid, 1980:110)

ในช่วงเวลาเดียวกันมะละกา กลับเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่จากการถูกโปรตุเกสเข้ายึดครองเมื่อปี ค.ศ.1511 จนทำให้ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจสูญสิ้นไป และมีสถานะเป็นเพียงที่ตั้งทางทหารของโปรตุเกส แต่ความเปลี่ยนแปลงครั้งนี้กลับเป็นผลดีต่อกรุงศรีอยุธยาที่กลายเป็นศูนย์กลางทางการค้าของภูมิภาคแทน ขณะที่ปัตตานีซึ่งในช่วงนั้นยอมเป็นประเทศราชของกรุงศรีอยุธยาโดยหวังจะให้ช่วยปกป้องความปลอดภัยและระบบการปกครองจากการรุกรานของชาติอื่น ก็ได้รับผลดีโดยกลายเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญด้วยเช่นกัน และผลจากความเจริญมั่งคั่งดังกล่าวก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ปัตตานีพยายามแยกตัวจากการเป็นประเทศราชของกรุงศรีอยุธยาและมีการทำสงครามกันหลายครั้งระหว่างกลางศตวรรษที่ 16-ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 แต่ในที่สุดปัตตานีก็ยังคงมีสถานะเป็นประเทศราชต่อไป โดยกรุงศรีอยุธยาก็ไม่ได้ห้ามหรือแทรกแซงการปฏิบัติทางศาสนาของปัตตานี อีกทั้งยังยินยอมให้ปัตตานีคงวิถีชีวิตและการปกครองระบบของตนต่อไป (Bajunid, 1980:110)

อาณาจักรปัตตานีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยามหรือประเทศไทยในปัจจุบันในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เมื่อปี พ.ศ.2329 ซึ่งแม้จะเกิดการต่อต้านการปกครองจากบรรดาเจ้าเมืองที่มีเชื้อสายมลายูเป็นระยะ ๆ แต่หวังเวลาที่ดูจะมีความรุนแรงมากที่สุดคือช่วงที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยประกาศใช้ “กฎข้อบังคับสำหรับการปกครอง 7 หัวเมือง ร.ศ.120” เมื่อ 20 ธันวาคม พ.ศ.2444 ซึ่งทำให้บรรดาเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูสูญเสียอำนาจที่มีมาแต่เดิมจนเกิดการต่อต้านเป็นระยะ ๆ และในปี พ.ศ.2445 ได้มีการจัดทำสนธิสัญญาสยาม-อังกฤษ กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับบริติชมาลายู (ในปัจจุบันคือประเทศมาเลเซีย) โดยมีการกำหนดให้ปัตตานีอยู่ในเขตสยาม ส่วนกลันตัน เปรัก เคดาห์ และเปอร์ลิสอยู่ในเขตของบริติชมาลายู ต่อมาสยามได้แบ่งปัตตานีออกเป็น 3 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส (สุรชาติ บำรุงสุข, 2551)

แม้ว่าสยามเผชิญการต่อต้านจากบรรดาเจ้าเมืองมลายูในปัตตานีเป็นระยะ ๆ แต่ในช่วงนั้นยังไม่มีกรณีการเคลื่อนไหวในรูปขบวนการจนกระทั่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ.2475 ในยุคที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายที่แข็งกร้าวกับการปกครองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีนโยบายที่กระทบด้านลบต่อชุมชนชาวไทยมุสลิมอย่างน้อย 4 ประการ คือ 1) การให้เปลี่ยนชื่อเป็นภาษาไทย 2) การบังคับให้แต่งกายแบบไทย 3) การห้ามสอนภาษามลายูในโรงเรียน ห้ามพูดภาษาอาหรับในการติดต่อราชการ และ

4) การยกเลิกการใช้กฎหมายครอบครัวและกฎหมายมรดกสำหรับชาวไทยมุสลิม นโยบายดังกล่าวส่งผลให้ชาวไทยมุสลิมจำนวนมากเกิดความรู้สึกต่อต้านอย่างรุนแรง

จนกระทั่งใน พ.ศ.2490 อดีตนายกรัฐมนตรีมีนา ประธานกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้ร่วมกับผู้นำศาสนาประมาณ 100 คน ก่อตั้งขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อประชาชนปัตตานี (The Pattani People's Movement) ขึ้น เสนอข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ 7 ประการ คือ 1) ให้ตั้งคนมุสลิมที่เกิดในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นข้าหลวงใน 4 จังหวัด และให้อยู่ในตำแหน่งตลอดชีวิต 2) ให้เก็บภาษีอากรที่เก็บได้บำรุงท้องที่ 4 จังหวัดนี้เท่านั้น 3) ให้สอนภาษามลายูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา 4) ให้มีข้าราชการมุสลิมในทุกจังหวัด ร้อยละ 80 5) ให้มีภาษาที่ใช้ในราชการใน 4 จังหวัด 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษามลายู 6) ให้คณะกรรมการอิสลาม โดยความเห็นชอบจากข้าหลวงออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขนบวัฒนธรรมประเพณีและศาสนาอิสลามใช้ได้เอง และ 7) ให้แยกศาลศาสนากับศาลจังหวัดและให้ศาลศาสนามีอำนาจเต็มในการพิจารณาคดี (สภาพที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2551)

ข้อเสนอดังกล่าวได้รับการพิจารณาจากรัฐบาลในขณะนั้นว่าเป็นการเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเอง ถือว่าเป็นกบฏจึงทำให้อดีตนายกรัฐมนตรีถูกจับกุมและเสียชีวิตอย่างมีเงื่อนงำในภายหลัง ต่อมาได้มีการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐที่จังหวัดนครราชสีมาซึ่งทางการได้ส่งกำลังเข้าปราบปรามอย่างรุนแรงในระหว่างวันที่ 26-28 เมษายน พ.ศ.2491 ทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ซึ่งรู้จักในชื่อ “กบฏคชงญอ”

เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้มีการก่อตั้งขบวนการก่อความไม่สงบอย่างเป็นรูปธรรมเป็นครั้งแรก โดยทายาทเชื้อสายเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูเดิม ภายใต้ชื่อขบวนการแนวร่วมแห่งชาติปลดปล่อยปัตตานี หรือกลุ่ม The Barisan Nasional Pemberbasan Pattani (BNPP) จากนั้นก็ได้เกิดกลุ่มแบ่งแยกดินแดนอื่นๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามมาอีกหลายกลุ่ม ซึ่งบางกลุ่มก็มีการยุบตัวรวมกัน บางกลุ่มเกิดความแตกแยกแล้วมีการแยกตัวไปตั้งใหม่ แต่ก็ยังดำรงความเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนต่อไป

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยก็ให้ความสำคัญและเพียรพยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว แม้บางยุคบางสมัยจะมีการดำเนินนโยบายหรือการปฏิบัติที่ผิดพลาดทำให้สถานการณ์ลุกลาม ขยายตัวมากขึ้น แต่ก็มีบททบทวน สรุบบทเรียน และพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี มาตามลำดับ จนกระทั่งในปี พ.ศ.2535 การปฏิบัติการทางทหารของขบวนการต่างๆ ได้ลดระดับลงเหลือเพียงการลอบวางเพลิงอาคารของหน่วยราชการโดย

โดยเฉพาะโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้หน่วยงานความมั่นคงที่รับผิดชอบพื้นที่ประกาศยืนยันว่า ขบวนการโจรก่อการร้ายหมดสภาพการต่อสู้ด้วยอาวุธ ไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งชาติอีกต่อไป และได้มีการยกเลิกหน่วยงานเฉพาะกิจที่รัฐได้จัดตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกการบริหารราชการในพื้นที่ดังกล่าว

อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 เป็นต้นมา สถานการณ์ก็ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยสิ้นเชิง เริ่มจากมีเหตุการณ์ปล้นปืนจำนวน 403 กระบอกและสังหารทหาร จำนวน 4 นาย ในกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านปีเหล็ง ตำบลมะเรือ โบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส พร้อม ๆ กับการลอบวางเพลิงอาคารเรียนและที่พัก สายตรวจทั่วจังหวัดนราธิวาสทั้งหมด 22 จุด ในวันที่ 4 มกราคม 2547 ต่อเนื่องด้วยเหตุการณ์ คนร้ายใช้มีดขว้างเขี่ยคอกพระภิกษุรูปหนึ่งที่เพิ่งกลับจากบิณฑบาตที่อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ในวันที่ 22 มกราคม 2547 และดักทำร้ายพระภิกษุสามเณรอีก 3 รูปในอีก 2 วันต่อมาในพื้นที่ จังหวัดยะลา

นอกจากนี้ในวันที่ 12 มีนาคม 2547 ก็เกิดเหตุการณ์หายตัวไปของ นายสมชาย นีละไพจิตร ทนายความมุสลิมที่มีบทบาทสูงในการว่าความให้ชาวมุสลิมที่ถูกกล่าวหาในคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่า 20 ปี จากนั้นก็มีการเผชิญหน้าในพื้นที่หลายแห่งพร้อม ๆ กัน รวมทั้งในมัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี ระหว่างผู้ก่อความไม่สงบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหารเสียชีวิต 5 คน ในขณะที่ผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิต 106 คน ต่อเนื่องด้วยเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงที่สถานีตำรวจภูธรตากใบ ในวันที่ 25 เมษายน 2547 ซึ่งนำไปสู่การเสียชีวิตของผู้เข้าร่วมชุมนุมจากการสลายการชุมนุม 6 คน และจากการขาดอากาศในขณะที่ถูกไล่ยิงไปยังค่ายอิงคยุทธบริหารที่จังหวัดปัตตานี อีก 79 คน (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.), 2549)

ภายหลังเหตุการณ์สำคัญดังกล่าวได้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบต่อเนื่องรุนแรง โดยผู้ก่อความไม่สงบได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนารูปแบบในการต่อสู้อย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์จำนวนมาก ซึ่งแม้รัฐบาลจะได้ปรับเปลี่ยนนโยบาย รูปแบบโครงสร้างการบังคับบัญชาในการบริหารจัดการและระดมสรรพกำลัง ใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ก็ยังไม่สามารถเอาชนะการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างถาวร เหตุร้ายรายวัน ความรุนแรงและความสูญเสียยังปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่องเห็นได้จากข้อมูลของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ที่ได้สรุปไว้ในโอกาส 1 ทศวรรษของเหตุการณ์ไม่สงบรอบใหม่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ (4 มกราคม 2547-31 ธันวาคม 2556) ว่า เกิดเหตุความรุนแรงที่มีสาเหตุในเรื่องการก่อความไม่สงบโดยตรง จำนวน

8,540 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต 5,352 คน บาดเจ็บ 9,965 คน โดยเป็นเจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต 499 นาย บาดเจ็บ 2,429 นาย เจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิต 181 นาย บาดเจ็บ 357 นาย บุคลากรทางการศึกษา เสียชีวิต 187 คน บาดเจ็บ 191 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเสียชีวิต 200 คน บาดเจ็บ 132 คน ผู้นำศาสนา ประชาชนและอื่น ๆ เสียชีวิต 3,574 คน บาดเจ็บ 5,601 คน ผู้ก่อเหตุรุนแรงเสียชีวิต 399 คน บาดเจ็บ 96 คน (ไทยรัฐ, 2557) นอกจากนี้ยังสร้างความสูญเสียต่อทรัพย์สินทั้งของราชการ และประชาชนเป็นมูลค่ามหาศาล โดยรัฐบาลต้องใช้งบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่แห่งนี้ไปแล้วกว่า 2 แสนล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2557)

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังทำให้มีข้อห่วงใยจากหลายฝ่ายว่า หากรัฐยังไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว อาจนำไปสู่การสูญเสียเอกราชและอธิปไตยในพื้นที่ดังกล่าวได้ในอนาคต จึงนับได้ว่าปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาความมั่นคงแห่งชาติที่มีความสำคัญยิ่งของไทย

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมีความพยายามจากนักวิชาการ หน่วยงานองค์กรและบุคคลต่าง ๆ จำนวนมากในการศึกษาสภาพปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ซึ่งแม้ผลการศึกษามีทั้งความเหมือนและแตกต่างกันไป แต่จุดร่วมของการศึกษาส่วนใหญ่ คือการเห็นพ้องต้องกันว่าปัญหาหลักของพื้นที่แห่งนี้ คือ ความไม่สงบที่เกิดจากปฏิบัติการก่อเหตุร้ายรายวัน หรือการต่อสู้ด้วยอาวุธกับเจ้าหน้าที่รัฐของกลุ่มก่อความไม่สงบ ที่มีพื้นฐานความคิด ความเชื่อในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา และมาตุภูมิ ปลุกฝังเป็นอุดมการณ์ต่อสู้และสร้างกระแสปลุกเร้าให้ผู้คนเข้าร่วมขบวนการต่อสู้ หรือให้การสนับสนุนการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนจัดตั้งเป็นรัฐใหม่ การที่จะเอาชนะการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืนและนำสันติสุขถาวรกลับมาสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงต้องเอาชนะในสงครามความคิด สงครามความรู้สึก และสงครามข่าวสาร ซึ่งเป็น “งานการเมือง” ที่สำคัญด้วย อย่างไรก็ตาม โดยข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติหลายฝ่ายยอมรับว่ารัฐบาลไทยยังมีจุดอ่อนในเรื่องดังกล่าว ในขณะที่การศึกษาวิจัยในเรื่องของการต่อสู้เพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบในมิติของความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ก็ยังมีจำกัดและไม่ลงลึกไปถึงรายละเอียดทั้งในเชิงยุทธศาสตร์และยุทธวิธี โดยเฉพาะในเรื่องของ “โครงสร้างทางความคิด” ทั้งระบบที่กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ในการบ่มเพาะปลุกเร้าให้ประชาชนเข้าร่วมการต่อสู้หรือให้การสนับสนุนการแบ่งแยกดินแดน รวมทั้งชุดความคิดที่รัฐควรจะกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบครอบคลุมและแหลมคม เพื่อชัยชนะใน “การต่อสู้ทางความคิด” กับกลุ่มก่อความไม่สงบซึ่งจะนำไปสู่ “สันติสุขถาวร” ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และรักษาความมั่นคงแห่งชาติของไทยในภาพรวม

จากเหตุผลข้างต้น ประกอบกับการที่ผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งเคยปฏิบัติงานในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานอำนวยการฝ่ายพลเรือนที่รับผิดชอบโดยตรงในด้านความมั่นคง และปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการฝ่ายปกครองในจังหวัดปัตตานี จึงทำให้ตระหนักถึงความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและการปฏิบัติ

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างทางความคิด และการบ่มเพาะ เผยแพร่อุดมการณ์ต่อผู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนของกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์การดำเนินงานการเมืองของรัฐไทย ในมิติของการต่อสู้ทางความคิดกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการกำหนดโครงสร้างทางความคิด ชูความคิด และการต่อสู้ทางความคิดของรัฐไทยเพื่อยุติความรุนแรงอย่างยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

### ขอบเขตของการวิจัย

1. เน้นการวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในมิติของงานการเมืองเป็นหลัก สำหรับในส่วนของงานด้านการทหารจะจำกัดเฉพาะในประเด็นที่เชื่อมโยง สัมพันธ์กับงานการเมืองอย่างมีนัยสำคัญเท่านั้น
2. เนื่องจากงานการเมือง มีนิยามและขอบเขตที่กว้างขวาง การวิจัยครั้งนี้จะเน้นหนักในเรื่องของการต่อสู้ทางความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และการปฏิบัติกรข่าวสารเป็นด้านหลัก สำหรับงานการเมืองในมิติอื่น ๆ จะจำกัดเฉพาะในประเด็นที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการต่อสู้ทางความคิดอย่างมีนัยสำคัญเท่านั้น

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษา ประมวล วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลและวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. รายงานผลการศึกษาวิจัยและหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเชิงทฤษฎี แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ การต่อสู้เพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบและ ปัญหา สถานการณ์เฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. รายงานการสอบสวน ขยายผล บอกเล่าของสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบที่ถูกจับกุม หรือกลับใจออกมารายงานตัวกับเจ้าหน้าที่

3. การสัมภาษณ์ สันทนาแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้อง และ ผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ประมวลข้อมูล ความคิดเห็นจากการสัมมนาผู้นำศาสนา ครูสอนศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา และการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในพื้นที่

5. มอบหมายให้บุคคลที่ได้รับความไว้วางใจสนทนาในเชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งเป็นบุคคลเป้าหมายในการจัดตั้งของกลุ่มก่อความไม่สงบ รวมทั้งแกนนำนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในพื้นที่

6. การสังเกตและประสบการณ์ตรงของผู้วิจัย ซึ่งมีภูมิปัญญาและปฏิบัติราชการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นระยะเวลาานพอสมควร

### ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของการต่อสู้ทางความคิดในฐานะ ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการยุติความรุนแรงอย่างยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพิ่มขึ้น

2. ทำให้บุคคล องค์กรที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจ มีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ซึ่งเป็นที่มาของอุดมการณ์ต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน รวมทั้งยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี กระบวนการของกลุ่มก่อความไม่สงบในการปลุกฝัง บ่มเพาะ ส่งต่อ เผยแพร่ และใช้ ประโยชน์จากความคิด ความเชื่อดังกล่าว อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ทำให้หน่วยงาน องค์กรที่รับผิดชอบได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดทำชุด ความคิด เพื่อใช้ในการอธิบาย ตอบโต้ และเป็นฝ่ายได้เปรียบในการต่อสู้ทางความคิดกับกลุ่มก่อ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการกำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการดำเนินการ ดังกล่าวอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น



4. ทำให้หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจ สามารถนำผลวิจัยไปศึกษาเพิ่มเติม โดยลงลึกในรายละเอียด รวมทั้งการต่อยอด ขยายผล นำไปพัฒนานโยบายและแปลงไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างถาวร

### คำจำกัดความ

ความคิด หมายถึงสิ่งที่นึกขึ้นในใจ กิจกรรมทางจิตใจหรือทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก เฉพาะคน รวมถึงกระบวนการคิด ลำดับแ่งคิด การรับรู้ ความมีจิตสำนึกและจินตนาการ ความคิด เป็นหลักพื้นฐานรองรับการกระทำและปฏิกิริยาของมนุษย์ ทั้งนี้สภาวะแวดล้อมที่มนุษย์ดำรงอยู่จะมีส่วนสำคัญในการกำหนดความคิดของมนุษย์

จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึงจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัด สงขลา คือ สะบ้าย้อย เทพา จะนะ และนาทวี

รัฐไทย หมายถึงฝ่ายบ้านเมืองของไทยในองค์กรรวม มิได้จำกัดเฉพาะรัฐบาลหรือ คณะรัฐมนตรี

การก่อกวนไม่สงบ (Insurgency) หมายถึง การต่อสู้ระหว่างกลุ่มผู้อยู่ใต้ปกครอง กับกลุ่มที่มีอำนาจในการปกครองโดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมืองตาม ความต้องการของตน ซึ่งอาจจำกัดเพียงการแยกตัวออกจากการควบคุมของรัฐบาล จนถึงการ เข้ายึดอำนาจรัฐและเข้าแทนที่รัฐบาลเดิม โดยใช้การบ่อนทำลายและการต่อสู้ด้วยอาวุธ อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายหลักของกลุ่มก่อกวนไม่สงบมิใช่การเอาชนะทางการเมืองแต่มุ่งเอาชนะด้วยการ ทำลายอำนาจและการบริหารประเทศของรัฐบาล รวมทั้งขีดความสามารถของรัฐในการรักษาความ ปลอดภัยให้กับประชาชน

ญีฮาด หมายถึง การทุ่มเทสรรพกำลังทั้งหลายเพื่อเทิดทูนคำสั่งแห่งอัลเลาะห์ให้ อิสลามสถิตอยู่ในโลกอย่างมั่นคง

สงครามญีฮาด หมายถึง การญีฮาดโดยทำการสู้รบเพื่อปกป้องอิสลามอัน เนื่องมาจากมุสลิมถูกขบไล่ เช่นฆ่าในแผ่นดินเกิดของตนอย่างไรเหตุผลหรือบังคับ กดขี่ บีบบังคับ ไม่ให้มุสลิมที่อาศัยในดินแดนเกิดของตนปฏิบัติกิจทางศาสนาอันเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานในวิถีชีวิต ของมุสลิมที่กำหนดไว้ตามพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน

ชะฮีด หมายถึง นักรบผู้พลีชีพหรือปกป้องศาสนาอิสลาม ให้สามารถสถิตบนแผ่นดินนี้ได้อย่างมั่นคง ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับสถานภาพชะฮีดจะเป็นผู้ที่ไม่ต้องผ่านหรือรอการพิพากษาในวันสิ้นโลก โดยจะเข้าสู่สวรรค์ในโลกหน้าได้ทันที เพราะถือว่าเป็นการเสียสละอันยิ่งใหญ่ที่สุด

ดินแดนดาร์ลุสลาม/ดาร์สลาม หมายถึง ดินแดนที่มีความเป็นอิสลามครบถ้วนสมบูรณ์ มุสลิมทุกคนที่อาศัยอยู่ในดินแดนดาร์ลุสลามให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและกฎหมายของประเทศนั้น ให้ความร่วมมือกับการบริหารประเทศและจงรักภักดีต่อแผ่นดินประเทศนั้น

ดาร์ลุฮาราบีหรือดาร์ลุฮัจยี หมายถึง ดินแดนแห่งสงคราม หรือดินแดนแห่งการต่อสู้เพื่ออิสลาม หรือดินแดนที่ต้องทำสงครามญิฮาดในอิสลาม เพื่อปกป้องอิสลามให้ดำรงอยู่ โดยมีบทบัญญัติที่บังคับให้มุสลิมทุกคนที่อยู่ในดินแดนที่มีลักษณะนี้ต้องต่อสู้เพื่อการดำรงไว้ซึ่งอิสลาม

ดินแดนดาร์ลุคอฟ หมายถึง ดินแดนของศาสนาอื่นที่มีมุสลิมส่วนน้อยมาอาศัยอยู่แต่สามารถดำรงวิถีชีวิตและปฏิบัติศาสนกิจของตนได้ตามศาสนาบัญญัติ ไม่ถูกกดขี่ข่มเหงจากผู้ปกครอง อิสลามบัญญัติให้มุสลิมในดินแดนดาร์ลุคอฟต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายและเงื่อนไขของผู้ปกครองนั้นด้วยความซื่อสัตย์ ภักดี



## บทที่ 2

### แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ

##### 1. คำจำกัดความของการก่อความไม่สงบ (INSERGENCY)

ในบทความของ George Packer ที่ชื่อ Knowing the Enemy ซึ่งตีพิมพ์ใน The New Yorker เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ.2006 ได้เสนอแนวคิดว่าการแก้ปัญหาเหตุการณ์รุนแรงในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกในปัจจุบันต้องเริ่มจากการเปลี่ยนวิธีมองภาพใหญ่ก่อนว่าปัญหาสำคัญในปัจจุบันไม่ใช่ “ปัญหาการก่อการร้าย (Terrorism)” แต่เป็น “ปัญหาการก่อความไม่สงบ (Insurgency)” ซึ่งเป็นแบบแผนหลักของรูปแบบการขัดแย้งสมัยใหม่ในยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา

โดยข้อแตกต่างระหว่าง “การก่อการร้าย” กับ “การก่อความไม่สงบ” ได้แก่ “คน” ที่เกี่ยวข้องกัน กล่าวคือในการก่อการร้าย “ผู้ก่อการร้าย (Terrorist)” คือพวกปฏิบัติกรเป็นกลุ่มเฉพาะที่มีแนวคิดและพฤติกรรมใช้ความรุนแรงและมักจะเกินเหยี่ยวหรือเจราหาว่านล้อม จึงเป็นภารกิจโดยตรงของฝ่ายความมั่นคงที่จะต้องใช้นุ้คลากร อุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการจัดการ

แต่ในการก่อความไม่สงบนั้น “ผู้ก่อความไม่สงบ (Insurgent)” เป็นผู้มีฐานมวลชนกว้าง ทำงานกับกระแสสังคม ความคิดและภาพลักษณ์ โดยผ่านทางสื่อ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งจะชนะหรือแพ้กันด้วย “การเมือง” ไม่ใช่การปราบปรามอย่างเดียว ในบทความชิ้นนี้ยังระบุด้วยว่าขบวนการก่อความไม่สงบในปัจจุบันอาจถือได้ว่าเป็น “องค์กรโฆษณาข่าวสารที่ติดอาวุธ (Armed Propaganda Organizations)” มากกว่าขบวนการก่อการร้ายที่มุ่งทำลายชีวิตอย่างเดียว (George Packer, 2006)

ทางด้านพลจัตวาแฟรงค์ กิตสัน นักการทหารชาวอังกฤษได้ให้คำจำกัดความของการก่อความไม่สงบว่า หมายถึงความเคลื่อนไหว (movement) อย่างเป็นทางการที่มีจุดประสงค์ในการโค่นล้มรัฐบาล โดยใช้อาวุธเป็นเครื่องมือ (armed conflict) หรืออีกนัยหนึ่งการก่อความไม่สงบเป็นการต่อสู้หรือเป็นความขัดแย้งทางการเมือง (Political conflict) ควบคู่กับปฏิบัติการทางทหาร ในลักษณะสงครามยืดเยื้อเพื่อทำลายอำนาจและความชอบธรรมของรัฐบาล โดยกลุ่มก่อความไม่สงบมีจุดมุ่งหมาย

ที่จะทำให้ตนสามารถเพิ่มอิทธิพลได้มากขึ้นตามลำดับ ด้วยเหตุนี้ “อำนาจทางการเมือง” จึงเป็นประเด็นสำคัญที่สุดในการก่อความไม่สงบ (Mantgomery Mcfate, Andrea V. Jackson, 2006:13)

ส่วน รศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข นักวิชาการด้านความมั่นคงศึกษาแห่งคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้คำนิยามของการก่อความไม่สงบ (Insurgency) ว่า หมายถึงการต่อสู้ระหว่างกลุ่มผู้ได้ปกครองกับกลุ่มที่มีอำนาจในการปกครอง โดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมืองตามความต้องการของตน

ทั้งนี้ ในการปฏิบัติการก่อความไม่สงบสมัยใหม่นั้นมิใช่การเอาชนะทางการเมืองแต่เป็นการผสมผสานการปฏิบัติการทั้งทางการเมืองและการทหารควบคู่กันไป โดยกลุ่มผู้ได้ปกครองจะระดมทรัพยากรในการดำเนินการต่อต้านรัฐบาลอันได้แก่ ความร่วมมือจากกลุ่มองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การปฏิบัติการจิตวิทยามวลชนจนถึงการเดินขบวนประท้วงและใช้ความรุนแรงในการทำลายความเชื่อถือ ลดความชอบธรรม ทำลายอำนาจและการบริหารประเทศของผู้ที่มีอำนาจ รวมทั้งขีดความสามารถของรัฐในการรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในประเด็นสำคัญทางการเมือง ซึ่งครอบคลุมถึงระบบการเมือง โครงสร้างทางการเมืองการปกครอง ค่านิยม ประชาคมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ อำนาจการบริหารและนโยบายรัฐบาล (สุรชาติ บำรุงสุข, 2551:305)

ในขณะที่สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ได้ให้ความหมายของการก่อความไม่สงบในลักษณะความคิดรวบยอดว่าเป็นการเคลื่อนไหวของขบวนการที่มุ่งประสงค์จะล้มล้างอำนาจรัฐ และเข้าแทนที่รัฐบาลปัจจุบัน โดยการใช้อำนาจทำลายและการต่อสู้ด้วยอาวุธ ซึ่งมีระดับความรุนแรงที่ยังไม่ถึงขั้นสงครามการเมือง (สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2540:2)

## 2. รูปแบบและวิธีการก่อความไม่สงบ

### 2.1 รูปแบบของการก่อความไม่สงบจำแนกตามวัตถุประสงค์

หากพิจารณาถึงรูปแบบของการก่อความไม่สงบโดยใช้ต้นแบบของการก่อความไม่สงบที่ปรากฏมาแล้วในอดีต ทั้งในภูมิภาคละตินอเมริกา ยุโรป เอเชีย และอื่น ๆ มาพิจารณาและยึดวัตถุประสงค์ในการก่อความไม่สงบเป็นด้านหลัก อาจสามารถแบ่งการก่อความไม่สงบได้เป็น 7 ประเภทคือ

2.1.1 กลุ่มหัวรุนแรงที่ต้องการทำลายสถาบันทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสถาปนาอำนาจรัฐขึ้นมาใหม่

2.1.2 กลุ่มก่อความไม่สงบที่ต้องการความเสมอภาค กลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์ในการสร้างระบบการเมืองและสังคมใหม่บนพื้นฐานของโครงสร้างทางการเมืองที่เสมอภาค

2.1.3 กลุ่มประเพณีนิยม เป็นกลุ่มที่ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองโดยใช้รากฐานจากสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างไว้ให้และหลักความเชื่อทางศาสนา

2.1.4 กลุ่มที่ต้องการความหลากหลาย กลุ่มนี้ต้องการสถาปนาระบบการเมืองที่คำนึงถึงอิสรภาพของปัจเจกชน เสรีภาพ การประนีประนอม รวมถึงการปกครองตนเอง

2.1.5 กลุ่มแบ่งแยกดินแดน กลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์ชัดเจนในการแยกตัวออกไปตั้งรัฐใหม่

2.1.6 กลุ่มปฏิรูป กลุ่มนี้ต่อสู้เพื่อต้องการผลประโยชน์เศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้น

2.1.7 กลุ่มอนุรักษ เป็นกลุ่มที่ต้องการดำรงสถานภาพเดิมของตนเองไว้ แต่ใช้การปฏิบัติที่ผิดกฎหมายต่อกลุ่มที่มีใช้ชนชั้นปกครองและผู้มีอำนาจในกลุ่มต่าง ๆ ที่ทำลายอำนาจของกลุ่มตน หรือพยายามดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปจากระบบเดิมที่กลุ่มตนมีอำนาจอยู่

## 2.2 วิธีการใช้ความรุนแรงของกลุ่มก่อความไม่สงบ

การก่อเหตุรุนแรงของกลุ่มก่อความไม่สงบนั้นมีวิธีการใช้ความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไป โดยอาจจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

2.2.1 การก่อการร้าย (Terrorism) เป็นรูปแบบของการสร้างความรุนแรงโดยตรงต่อผู้ที่มีใช้ทหาร หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หรือการเข้าปะทะ โดยตรงกับกำลังตำรวจและทหาร แต่มุ่งใช้ความรุนแรงไปที่เป้าหมายสาธารณะและเป้าหมายทางเศรษฐกิจโดยหน่วยปฏิบัติการจะมีขนาดเล็กกว่าสงครามก่อความไม่สงบ โดยจะใช้วิธีการลอบสังหาร วางระเบิด ขวางระเบิด ลอบวางเพลิง ใช้การทรมาณ จี้เครื่องบิน และลักพาตัว ปฏิบัติการเหล่านี้มักดำเนินการโดยกลุ่มที่ต้องการปกครองตนเองและกลุ่มที่ไม่ใช่รัฐ (Non-State Actors) ซึ่งบางครั้งก็มีเป้าหมายเพียงเพื่อสร้างผลสะท้อนทางการเมือง

ส่วนการก่อการร้ายก่อความไม่สงบ (Insurgency Terrorism) นั้นมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความรุนแรงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและโค่นล้มรัฐบาล พร้อมทั้งสร้างความหวาดกลัวให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ให้การสนับสนุนเป็นด้านหลัก

2.2.2 สงครามก่อความไม่สงบ (Insurgency warfare) หลักการทำสงครามฝ่ายก่อความไม่สงบก็คือ การโจมตีฉาบฉวย (hit and run) ด้วยกำลังติดอาวุธขนาดเบาจนถึงขนาดกลาง เพื่อสร้างความหนักใจและค่อยๆ ทำลายเจตนาธรรมณ์และขีดความสามารถของศัตรู ความเคลื่อนไหวของฝ่ายก่อ

ความไม่สงบจะต้องมีประสิทธิภาพสูงสุดในด้านความชำนาญภูมิประเทศ ความยืดหยุ่น พลิกแพลง ความรวดเร็ว และการหลอกล่อในการปฏิบัติการ

ทั้งนี้ สงครามก่อความไม่สงบแตกต่างจากการก่อการร้ายในแง่ของการเน้นเป้าหมายขึ้นต้น กล่าวคือสงครามก่อความไม่สงบเน้นการโจมตีกำลังติดอาวุธของฝ่ายรัฐบาล ตำรวจ ทหาร หน่วยสนับสนุน รวมถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ในขณะที่การก่อการร้ายเน้นเป้าหมายที่เป็นสาธารณะ การประกอบกำลังของสงครามก่อความไม่สงบมีขนาดใหญ่กว่าการก่อการร้าย มีการส่งกำลังบำรุงและมีฐานที่มั่นที่ชัดเจนโดยพื้นที่เคลื่อนไหวส่วนใหญ่อยู่ในชนบท ส่วนประเด็นที่สงครามฝ่ายก่อความไม่สงบและการก่อการร้ายเหมือนกันก็คือ การใช้จุดอ่อนของฝ่ายรัฐที่ไม่สามารถนำทรัพยากรที่พอเหมาะมาใช้แก้ไขปัญหาในจุดขัดแย้งได้ นอกจากนี้ปัจจัยที่ชี้ขาดความสำเร็จของสงครามฝ่ายก่อความไม่สงบ ยังขึ้นอยู่กับ การเชื่อมโยงสงครามฝ่ายก่อความไม่สงบเข้ากับการสร้างความรุนแรงหรือการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปสู่สงครามตามแบบ

อย่างไรก็ตาม กลุ่มก่อความไม่สงบมักใช้รูปแบบของความรุนแรงผสมผสานทั้งการก่อการร้ายและสงครามก่อความไม่สงบ

2.2.3 สงครามตามแบบ (Conventional warfare) เป็นการเผชิญหน้ากันโดยตรงของกำลังขนาดใหญ่ในสนามรบ ซึ่งการก่อความไม่สงบส่วนใหญ่มักไม่ใช่สงครามตามแบบ เนื่องจากให้ความสำคัญกับการเคลื่อนที่เร็วกว่า จึงใช้หน่วยขนาดเล็ก (small units) ในการปฏิบัติการ ทั้งนี้ การทำสงครามตามแบบของกลุ่มก่อความไม่สงบขึ้นอยู่กับยุทธศาสตร์ของกลุ่มและการตัดสินใจเกี่ยวกับสมรรถนะในการทำลายของกองกำลังติดอาวุธฝ่ายรัฐบาลที่ใช้การรบตามแบบ

### 2.3 ยุทธศาสตร์การก่อความไม่สงบ

ยุทธศาสตร์การก่อความไม่สงบซึ่งหมายถึงการจัดระบบ การรวบรวม อำนาจการ โดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มก่อความไม่สงบ มีอยู่ 4 ยุทธศาสตร์ คือ

2.3.1 ยุทธศาสตร์กองโจร ใช้ในการสร้างความรุนแรง หรือการใช้แผนปฏิบัติการลับ โดยใช้กลุ่มปฏิบัติการขนาดเล็กและเน้นปฏิบัติการเร็ว เพื่อโค่นล้มการปกครองหรือเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมือง

2.3.2 ยุทธศาสตร์การทำสงครามยืดเยื้อ โดยใช้มวลชนปฏิวัติ อันเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาเจ็ดจูงใช้ในการยึดครองอำนาจจากทางการเมือง เน้นการต่อสู้ทางการเมืองและการจัดตั้งมวลชนพร้อมทั้งการสร้างความรุนแรงคู่ขนานกันไป

2.3.3 ยุทธศาสตร์การทหารนำการเมือง โดยใช้การทำสงครามของฝ่าย  
ก่อนความไม่สงบ หรือสงครามตามแบบร่วมด้วย โดยเชื่อว่าประชาชนจะกลัวและเลือกที่จะอยู่ข้าง  
ฝ่ายเดียวกับผู้ก่อความไม่สงบ

2.3.4 ยุทธศาสตร์สงครามในเมือง มีการจัดองค์กรขนาดเล็ก มีการก่อ  
การร้ายระดับต่ำถึงปานกลาง ต่อเป้าหมายที่เป็นศูนย์การปกครองของรัฐ

## 2.4 เทคนิคของกลุ่มก่อความไม่สงบ

เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่กลุ่มก่อความไม่สงบมักนำมาใช้เพื่อให้ได้รับการ  
สนับสนุนและยอมรับจากประชาชนที่สำคัญ ๆ อาจแบ่งได้เป็น 7 ประการ คือ

### 2.4.1 บุคลิกภาพของผู้นำ

บุคลิกภาพของผู้นำมีความสำคัญในการดึงดูดความสนใจจาก  
ประชาชน โดยเฉพาะผู้นำที่มีความอ่อนโยน นอกจากนี้ผู้นำจะต้องมีภาพลักษณ์ของการเป็นบุคคล  
ที่มีคุณสมบัติเป็นพิเศษ มีทักษะในการพูด มีพลังในการเคลื่อนไหว มีอำนาจ และมีความสามารถในการ  
การจูงใจ รวมทั้งมีความสำคัญต่อการทำสงครามด้วย

### 2.4.2 ประเด็นการเคลื่อนไหวที่เข้าใจได้ง่าย

กลุ่มก่อความไม่สงบมักใช้ประเด็นทางศาสนาและลัทธิ อุดมการณ์  
ในการชักชวนประชาชนเข้าร่วมในการต่อสู้โดยมักจะเป็นประเด็นที่ชี้ให้เห็นถึง โชคชะตาและ  
พื้นฐานของความแตกต่างของมนุษย์ กลุ่มศาสนาใช้การอธิบายความหมายที่เป็นระเบียบ รวมทั้ง  
อธิบายภาพที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงทางศาสนา ส่วนกลุ่มอุดมการณ์จะจำกัดขอบเขตการ  
วิเคราะห์เพียงการตั้งข้อสังเกตที่เป็นรูปธรรม และอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่วิทยาศาสตร์  
โดยจะแสดงให้เห็นถึงอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ดังเช่นการใช้แนวทางมาร์กซิสต์ เลนินิสต์ในการ  
พรรณนาถึงความก้าวหน้าทางประวัติศาสตร์ในการต่อสู้ทางชนชั้น และแสดงให้เห็นผลการต่อสู้  
ในขั้นสุดท้ายว่ากรรมพิจะได้รับชัยชนะจากการต่อสู้กับชนชั้นปกครองและนายทุน และนำไปสู่  
สังคมอุดมคติในอนาคต

การนำศาสนามาใช้เป็นเครื่องมือได้รับความสำเร็จในหมู่ชาว  
ซิกข์ในอินเดีย กลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงในประเทศต่าง ๆ ประชาชนที่อยู่ในกลุ่มศาสนามีความสำคัญ  
มากกว่ากลุ่มอุดมการณ์ เพราะมีความเชื่อเป็นพื้นฐาน มีวินัยและความซื่อสัตย์ ส่วนการใช้ประเด็น  
อิทธิพลของต่างประเทศก็สามารถปลุกระดมความคิดของประชาชนได้เช่นเดียวกัน



### 2.4.3 การตอกย้ำปัญหาและขยายผล

โดยการมุ่งย้ำถึงความเข้มข้นที่เป็นรูปธรรม ทั้งที่มีต่อปัญหาชนและมวลชน เช่นกรณีปัญหาชนว่างงาน ทำให้ปัญหาชนรู้สึกหมดคุณค่า และไม่มีสถานภาพทางสังคม ส่วนมวลชนนั้นเป็นการง่ายที่จะให้การเน้นย้ำความทุกข์ยากเพราะเป็นสภาพที่ประชาชนเผชิญอยู่แล้ว ในการปฏิบัติการจิตวิทยากลุ่มก่อความไม่สงบยังสามารถหยิบยกประเด็นอื่นที่เป็นจุดอ่อนของรัฐบาล ไปใช้ขยายผลได้ในวงกว้าง เช่น ปัญหาคอร์รัปชัน การถูกรังแกจากเจ้าหน้าที่ ความยุ่งยากในการทำมาหากิน ที่ดิน การบริการสาธารณสุข โรงเรียนและอื่น ๆ อธิบายภาพที่ชัดเจนซ้ำ ๆ กันจนกลายเป็นความเห็นของประชาชนในที่สุด

### 2.4.4 การใช้ความรุนแรง

หากการย้ำประเด็นที่เข้าใจได้และการขยายในวงกว้างไม่ได้รับการสนับสนุนตามที่คาดหวัง กลุ่มก่อความไม่สงบจะหันมาใช้วิธีการก่อการร้าย เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน โดยอาศัยจุดอ่อนของรัฐบาลในการปฏิบัติการเชิงรุกต่อฝ่ายรัฐบาล ความสำเร็จของการก่อการร้ายขึ้นอยู่กับ 1) เป้าหมายในการก่อการร้าย และ 2) ระยะเวลาในการปฏิบัติการก่อการร้าย หากคนหรือกลุ่มชนที่ประชาชนเกลียดชังเป็นเป้าหมายของการปฏิบัติการผู้ก่อการร้ายสามารถใช้การชี้นำประชาชนที่ถูกกดขี่ และเลือกใช้วิธีการก่อการร้ายต่อผู้ที่กดขี่ได้ ซึ่งจะทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบได้รับความนิยมนอกจากประชาชนมากขึ้น

### 2.4.5 การยั่ววูความอดทนของฝ่ายรัฐบาล

การที่กลุ่มก่อความไม่สงบพยายามยั่วรัฐบาลให้ตอบโต้ประชาชนอย่างไร้ทิศทางและไร้หลักการจะยิ่งสร้างความโกรธแค้นให้กับประชาชนและจะกลายเป็นโอกาสที่กลุ่มก่อความไม่สงบสามารถแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชนได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการตอบโต้ที่รุนแรงเกินกว่าเหตุจากฝ่ายทหาร ตำรวจ หรืออาสาสมัครของฝ่ายรัฐ

### 2.4.6 การแสดงศักยภาพ

การแสดงศักยภาพของกลุ่มก่อความไม่สงบต้องพึ่งพาการสนับสนุนใน 2 มิติ ได้แก่ 1) การสนองความต้องการของประชาชนผ่านเครื่องมือการบริหาร (รัฐบาลเงา) ซึ่งสามารถจัดหาการบริหารทางสังคม เช่น การศึกษา การรักษาสุขภาพ เป็นต้น และ 2) การเป็นฝ่ายรุกการปฏิบัติการทางทหาร ในประเด็นแรกมิได้เป็นเพียงการแสดงศักยภาพของกลุ่มเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงความล้มเหลวของฝ่ายรัฐในการจัดการกับเจ้าหน้าที่ที่ทำงานให้กับรัฐบาลเงา นอกจากนี้ปฏิบัติการของกลุ่มก่อความไม่สงบยังสามารถเข้าถึงความทุกข์ยากของประชาชนพร้อมทั้งช่วยเหลือประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เก็บเกี่ยวพืชผล สร้างโรงเรียน

เป็นต้น การให้ความช่วยเหลือประชาชนเป็นบันไดขั้นแรกในการสร้างความผูกพันระหว่างประชาชนกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบทั้งทางตรงและทางอ้อม ในประเด็นที่สอง การเป็นฝ่ายรุกทางทหารเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความประทับใจให้กับประชาชน ซึ่งกลุ่มก่อความไม่สงบมีแนวโน้มจะได้รับความสำเร็จ

นอกจากนี้การสร้างขวัญกำลังใจก็เป็นส่วนเสริมความสำเร็จของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยเฉพาะการสร้างความรักในหมู่คณะให้กับองค์กรและหน่วยงานในการปฏิบัติการกลุ่มก่อความไม่สงบมีความยืดหยุ่นสูงในการชุมนุม โจมตีคลังแสง การจับตัวประกัน การสังหารและอื่น ๆ ซึ่งความเข้มแข็งของปฏิบัติการและชัยชนะที่ต่อเนื่องของปฏิบัติการรุกรานทหารจะทำให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเพิ่มขึ้น

#### 2.4.7 การบังคับขู่เข็ญ

เมื่อกลุ่มก่อความไม่สงบดำเนินการใด ๆ แล้วแต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน กลุ่มก่อความไม่สงบจะใช้วิธีการบังคับขู่เข็ญแต่มักจะได้รับความสำเร็จน้อยเพราะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและกลุ่มก่อความไม่สงบเปราะบางและอาจจะเป็นการสร้างความโกรธแค้นให้ประชาชนมากขึ้นในบางครั้ง (สุรชาติ บำรุงสุข, 2551)

### 2.5 ลักษณะของการก่อความไม่สงบ

สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ได้มีการจำแนกลักษณะของการก่อความไม่สงบไว้โดยพิจารณาทั้งในเรื่องวัตถุประสงค์ ลักษณะการจัดองค์กรและยุทธศาสตร์ วิธีการดำเนินการผสมผสานกันโดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

2.5.1 การก่อความไม่สงบ โดยใช้วิธีบ่อนทำลาย (Subversive Insurgency) การก่อความไม่สงบโดยวิธีการนี้ฝ่ายก่อความไม่สงบจะใช้วิธีการแทรกซึมเข้าไปในโครงสร้างทางการเมืองของประเทศ เพื่อหาทางที่จะควบคุมและใช้ประโยชน์จากโครงสร้างการเมืองนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตน เมื่อฝ่ายก่อความไม่สงบได้ดำเนินการขยายฐานการสนับสนุนทางการเมืองอย่างเข้มแข็งมั่นคงแล้วก็จะเริ่มดำเนินการเรียกร้องต่อรัฐบาลในลักษณะที่ไม่สามารถจะตอบสนองได้ ทำให้โครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลต้องปั่นป่วนและอาจสร้างสถานการณ์ก่อการจลาจล นัดหยุดงาน และใช้มาตรการรุนแรงอื่น ๆ เช่น การก่อวินาศกรรมและการก่อการร้ายบางครั้งอาจใช้วิธีการยั่วยุให้รัฐบาลตอบโต้ด้วยความรุนแรงเกินกว่าเหตุ ซึ่งอาจเกินขอบเขตอำนาจตามกฎหมายเพื่อที่จะทำลายศรัทธาของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลและสามารถ สร้างอิทธิพลเพื่อชักจูงประชาชนได้อีกด้วยการดำเนินการดังกล่าวจะกระทำควบคู่กับการโฆษณาชวนเชื่ออย่างกว้างขวาง โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างสถานการณ์วิกฤตให้แก่รัฐบาลและขยายฐานอำนาจให้แก่ฝ่ายก่อความไม่สงบเพื่อเข้ายึดอำนาจในการปกครอง

ประเทศในที่สุด การก่อความไม่สงบโดยใช้วิธีการบ่อนทำลายสามารถที่จะยกระดับขึ้นเป็นการก่อความไม่สงบแบบการใช้แกนนำปฏิวัติ (Critical-Cell Insurgency) ได้อย่างรวดเร็วเมื่อสภาวะการณ์เอื้ออำนวย

2.5.2 การก่อความไม่สงบแบบมุ่งเน้นมวลชน (Mass-Oriented Insurgency) จะใช้วิธีสร้างความขัดแย้งต่อรัฐบาลให้ยืดเยื้อยาวนาน โดยใช้องค์กรมวลชนเป็นหลัก เป้าหมายให้ได้มา ซึ่งการสนับสนุนทั้งด้านการเมืองและด้านกำลังติดอาวุธจากประชาชนส่วนใหญ่ การก่อความไม่สงบในลักษณะนี้จะมุ่งทำลายโครงสร้างของรัฐบาลจากภายนอกกระบวน โดยเน้นการจัดโครงสร้างของพรรคหรือการนำที่มีลักษณะซับซ้อน เพื่อการควบคุมการใช้ส่วนกำลังติดอาวุธ และองค์กรมวลชนในการต่อสู้ล้มล้างรัฐบาลและจะตั้งรัฐบาลซ้อนขึ้น เพื่อเตรียมเข้าทดแทนโครงสร้างปัจจุบัน ตัวอย่างได้แก่ สงครามปฏิวัติในจีน พวกเวียดกงในเวียดนาม

2.5.3 การก่อความไม่สงบแบบดั้งเดิม (Traditional Insurgency) การก่อความไม่สงบแบบนี้มักจะเริ่มจากความคับแค้นใจเฉพาะเรื่องของประชาชน ซึ่งอาจเป็นพวกชนกลุ่มน้อยที่มีความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์หรือศาสนา พวกนี้จะมีความคิดว่ารัฐบาลปฏิเสธสิทธิและผลประโยชน์ของพวกเขา ดังนั้นจึงพยายามที่จะต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและผลประโยชน์ที่สูญเสียไป ความมุ่งหมายในการเคลื่อนไหวจะกระทำเพื่อให้สามารถแยกตัวจากการควบคุมของรัฐบาลและปกครองตนเองในที่สุด โดยไม่ต้องการที่จะล้มล้างรัฐบาลหรือควบคุมประเทศทั้งหมด การดำเนินการนิยมใช้ความรุนแรงตั้งแต่การเดินขบวนประท้วงจนถึงการก่อการร้ายหรือสงครามกองโจร โดยไม่มีรูปแบบการจัดองค์กรและวิธีการดำเนินที่แน่นอน

2.5.4 การก่อความไม่สงบโดยการ ใช้แกนนำปฏิวัติ (Critical-Cell Insurgency) การก่อความไม่สงบโดยการใช้แกนนำปฏิวัตินี้แบ่งการดำเนินการออกได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกพวกก่อความไม่สงบจะส่งสมาชิกกลุ่มย่อย ๆ ซึ่งผ่านการฝึกอบรมเป็นอย่างดี เข้าไปในกลุ่มประชาชนที่ล่อแหลม เช่นกองกำลังป้องกันประเทศหรือกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เพื่อปลุกระดมประชาชนให้ลุกฮือขึ้นต่อสู้กับรัฐบาล โดยมีสมาชิกของฝ่ายก่อความไม่สงบที่แทรกซึมเข้าไปเป็นแกนนำในการปฏิวัติยึดอำนาจรัฐบาล หลังจากนั้นองค์กรก่อความไม่สงบก็จะเข้ามาชี้นำระบอบการปกครองหรือจัดตั้งรัฐบาลใหม่ การก่อความไม่สงบในลักษณะนี้มักจะเกิดขึ้นในพื้นที่ศูนย์กลางเมือง ซึ่งเป็นที่รวมของกลุ่มพลังด้านเศรษฐกิจและการเมือง ตัวอย่างการปฏิวัติในลักษณะนี้ได้แก่ การปฏิวัติในรัสเซีย ปี พ.ศ.2460 หรือที่เรียกว่ารูปแบบการปฏิวัติตามแนวคิดของเลนิน การก่อความไม่สงบอีกรูปแบบหนึ่งได้แก่การก่อความไม่สงบที่ใช้ยุทธศาสตร์โฟโก้ (Foco) หรือแบบคิวบา คือการใช้กลุ่มติดอาวุธขนาดเล็กเข้าไปเคลื่อนไหวในพื้นที่ที่ประชาชนมีความไม่พอใจ

รัฐบาล เพื่อเป็นแกนนำในการต่อต้าน การเคลื่อนไหวของกองโจรจะเป็นเหมือนศูนย์กลาง ซึ่งมีประชาชนที่มาสันนิษฐานห้อมล้อมอยู่รอบนอก เมื่อฝ่ายก่อความไม่สงบเข้มแข็งพอก็จะใช้กำลังเข้ายึดอำนาจรัฐปกครองประเทศแทน การจัดกำลังการก่อความไม่สงบตามแนวคิดนี้ ไม่ต้องการการจัดกำลังขนาดใหญ่ที่สลับซับซ้อน แต่เน้นการจัดกำลังกองโจรที่เข้มแข็งเป็นแกนนำในการเคลื่อนไหว ปฏิวัติ และใช้ห้วงเวลาสั้น ๆ ในการปฏิบัติการ (สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2540)

## 2.6 การก่อความไม่สงบร่วมสมัย

นอกจากความพยายามจำแนกประเภท รูปแบบ วิธีการ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ของการก่อความไม่สงบ โดยพิจารณาจากความแตกต่างในประเด็นต่าง ๆ แล้ว เรื่องที่นักวิชาการด้านความมั่นคงและนักการทหารได้ให้ความสำคัญมากอีกประการหนึ่งคือความเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการก่อความไม่สงบในช่วงก่อนและหลังปี ค.ศ.1980 โดยได้มีการชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญว่า การก่อความไม่สงบแบบดั้งเดิม มีจุดมุ่งหมายในการทำสงครามปลดปล่อยเป็นหลัก แต่การก่อความไม่สงบในปัจจุบัน มุ่งเน้นการทำสงครามแยกตัวเป็นอิสระ หรือในบางกรณีอาจเป็นการต่อสู้เพื่อรักษาอำนาจของรัฐบาลโดยใช้สภาพแวดล้อมทุกอย่างให้เป็นประโยชน์ในการทำสงครามก่อความไม่สงบ นอกจากนี้ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีก็ยังเปลี่ยนแปลงไปด้วย สงครามก่อความไม่สงบรูปแบบใหม่เห็นได้ชัดจากกรณีของสงครามในอิรักและในอัฟกานิสถาน จากกรณีทั้งสองทำให้เห็นได้ว่าการก่อความไม่สงบมีพัฒนาการไปตามสถานการณ์และจุดมุ่งหมายที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์การเมืองของโลก

การก่อความไม่สงบแบบดั้งเดิม เป็นการต่อสู้ระหว่าง 2 ฝ่าย ระหว่างกลุ่มก่อความไม่สงบ (ฝ่ายต่อต้านรัฐบาล) และฝ่ายต่อต้านการก่อความไม่สงบ (ฝ่ายรัฐบาล) แต่การก่อความไม่สงบในปัจจุบันมีหลายกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการให้การสนับสนุนหรือความร่วมมือจากต่างประเทศ องค์กรต่างประเทศ รวมทั้งการหนุนช่วยจากเครือข่ายกลุ่มก่อความไม่สงบในต่างประเทศ ขณะเดียวกันกลุ่มศาสนาก็กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการก่อความไม่สงบอีกด้วย นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางการสื่อสาร โทรคมนาคมในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตก็มีผลต่อการจัดโครงสร้างของกลุ่มก่อความไม่สงบอย่างมาก และยังมีผลต่อการจัดโครงสร้างของกลุ่มก่อความไม่สงบอีกด้วย กล่าวคือ จากที่เคยมีองค์กรที่แน่นอนมาเป็นการสร้างความเห็นร่วมกันในการปฏิบัติการให้กับปัจเจกบุคคล จะเห็นได้ว่าการก่อความไม่สงบในระยะหลังมีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ (cell) มากขึ้นและมีลักษณะการเป็นเครือข่ายที่สามารถปฏิบัติการได้อย่างเป็นอิสระ ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกัน ตลอดจนมีการกระจายอำนาจ รวมทั้งมีปฏิบัติการที่ไม่แสดงตัวผู้นำและมีการแสวงหาแหล่งเงินทุนเพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มด้วย ในขณะที่แบบเดิมนั้นจะมีลักษณะการจัดตั้งอย่างเด่นชัด

นอกจากนี้กลุ่มก่อความไม่สงบในปัจจุบันได้อาศัยเงินทุนจากภายนอกประเทศมากกว่าการแสวงหาเงินทุนจากภายในประเทศ พร้อมทั้งมีการพัฒนาเงื่อนงำให้เกิดเป็นประเด็นที่น่าสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายในการให้ประชาคมโลกหันมาสนับสนุนการปฏิบัติการของตน ทั้งยังเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับกลุ่มก่อความไม่สงบอีกด้วย

สำหรับพื้นที่ปฏิบัติการและพื้นที่ที่ใช้หลบซ่อนนั้น เดิมใช้พื้นที่ในชนบทเป็นหลัก แต่ในกรณีของอิรักและอัฟกานิสถานหรือแม้กระทั่งในกรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ปรากฏให้เห็นชัดเจนว่ากลุ่มก่อความไม่สงบได้หันมาใช้พื้นที่ในเขตเมืองเป็นแหล่งกบดานพรางตัว เนื่องจากซ่อนพรางได้ดีกว่า โดยเฉพาะการปะปนอยู่กับประชาชนในเมืองที่ทำให้แยกแยะได้ยาก ขณะที่การปฏิบัติการของกลุ่มก่อความไม่สงบในเขตเมืองก็ปรับยุทธวิธีมาใช้ในการลอบวางระเบิดเป็นหลัก ควบคู่ไปกับการใช้การโฆษณาชวนเชื่อโดยหวังผลในการทำลายขวัญและกำลังใจของประชาชน นอกเหนือไปจากการสร้างความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสาธารณะ

จากสภาพดังกล่าวกลุ่มก่อความไม่สงบในปัจจุบันจึงแปรสภาพมาเป็นกลุ่มก่อการร้ายมากกว่าจะเป็นกลุ่มฝ่ายก่อความไม่สงบเช่นในอดีต หรืออาจเรียกรวมว่าเป็นการก่อการร้ายก่อความไม่สงบ (insurgent terrorism) อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงก็คือ การก่อความไม่สงบทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างเห็นความสำคัญของประชาชนในการขยายฐานแนวร่วมหรือเป็นฐานสนับสนุนตน (David Kilcullen, 2006-2007)

### 3. เหตุผลในการเข้าร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ

มีนักวิชาการจำนวนมากที่พยายามจะหาคำตอบว่าทำไมจึงเกิดการก่อการร้ายหรือการก่อความไม่สงบ หรือ “อะไรเป็นสาเหตุของการก่อการร้ายฯ” เพราะอะไรคนจำนวนไม่น้อยจึงกลายเป็นผู้ก่อความไม่สงบหรือผู้ก่อการร้าย โดยทฤษฎีหรือแนวความคิดหลัก ๆ ได้แก่

#### 3.1 ทฤษฎีทางปรัชญาว่าด้วยศาสนาเพื่ออธิบายการก่อการร้าย

นักวิชาการจำนวนไม่น้อยยืนยันว่าทฤษฎีด้านศาสนา ปรัชญาหรือเทววิทยา (theology) มีลักษณะสำคัญที่ช่วยอธิบายการก่อการร้ายได้ ซึ่งข้อเท็จจริงที่ปรากฏก็ยืนยันว่าไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มก่อการร้าย/ก่อความไม่สงบที่ยังมีความเคลื่อนไหวอยู่ในปัจจุบัน ล้วนเป็นกลุ่มที่มีแรงจูงใจทางศาสนา พวกเขาไม่เพียงเชื่อว่าพระเจ้ายอมรับการกระทำของเขาเท่านั้น แต่ยังเชื่อด้วยว่าพระเจ้าทรงมีบัญชาให้เขากระทำ สาเหตุในการกระทำของพวกเขาถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และประกอบไปด้วยความรู้สึกลมรรณระหว่างความหวังในอนาคตและความเสียสละในพยานในอดีต การที่จะนำศาสนามาเป็นเครื่องมือในการก่อการร้ายให้ประสบผลสำเร็จนั้นอยู่ที่

การชักจูงให้ผู้นับถือศาสนานั้น ๆ เชื่อว่ามีภารกิจที่สำคัญแต่ถูกละเลย ทอดทิ้ง ไม่ได้รับความสนใจปรากฏอยู่ในคำสอนกระแสหลักหรือพื้นฐานของคำสอนซึ่งผู้ที่ศรัทธาที่แท้จริงจะต้องฟื้นฟูนำมาปฏิบัติอีกครั้งหนึ่ง กล่าวได้ว่าการก่อการร้ายทางศาสนาเป็นเรื่องของลัทธิจารีตพื้นฐานนิยม หรือการตีความคำสอนไปในแนวทางการต่อสู้ (Marc Juer, 2001 อ้างถึงใน สุรชาติ บำรุงสุข, 2551 : 66)

โดยทั่วไป รูปแบบของการก่อการร้ายทางศาสนามักจะเริ่มต้นจากผู้นำทางจิตวิญญาณ ซึ่งสามารถเป็นที่พึ่งพาทางใจของกลุ่มผู้นับถือแต่มีมุมมองจากคนภายนอกอย่างไม่เชื่อถือ อยากรู้ก็ดี ในเวลาต่อมาหลังจากผู้นำคนนี้ค่อย ๆ พัฒนาบารมีของตนขึ้นก็มักจะอ้างอิงคำสอนของตนกับคำสอนกระแสหลักอย่างเป็นวิชาการมากขึ้น เริ่มมีการผสมผสานกันระหว่างประเด็นทางการเมืองกับประเด็นทางศาสนา สัญลักษณ์ทางศาสนาหรือบางส่วนของคำสอนซึ่งไม่ค่อยได้รับความสนใจหรือถูกลืมไปจะถูกนำมาฟื้นฟูให้ความสำคัญใหม่อีกครั้งหนึ่ง และส่วนดังกล่าวนี้มักจะถูกอ้างว่าเป็นส่วนสำคัญในประวัติศาสตร์ทางศาสนาที่ถูกละเลยมานาน โดยมักมีการกล่าวโทษบุคคลหรืออิทธิพลภายนอกว่าเป็นสิ่งชั่วร้ายที่ต้องรับผิดชอบต่อการละเลยมรดกที่ศักดิ์สิทธิ์นี้ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง แนวความคิดเรื่องการแยกศาสนาออกจากการเมือง (secularization) แนวคิดการทำให้เป็นสมัยใหม่ (modernization) หรือการทำให้เป็นตะวันตก (westernization) ซึ่งศัตรูเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องถูกทำลายล้าง

ความเข้มแข็งของลัทธิจารีตพื้นฐานนิยมคือการที่ลัทธิดังกล่าวสามารถให้สัญญาได้ว่า กำลังจะมีความเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนเกิดขึ้น แม้ว่าจะไม่ได้ระบุว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นเช่นใด อยากรู้ก็ตามเมื่อใดที่ศัตรูซึ่งเคยเป็นสิ่งกึ่งสมมติ กึ่งนามธรรมได้ถูกระบุตัวชัดเจนแล้ว ขบวนการทางศาสนาก็จะยึดเอาแนวคิดเรื่องอำนาจอธิปไตย (sovereignty) มาจากฝั่งการเมืองและเริ่มเห็นตนเองว่าเป็นผู้ปกป้องศาสนาและฟื้นฟูศักดิ์ศรีของมาตุภูมิที่มีความชอบธรรม และที่สำคัญที่สุดกลุ่มเหล่านี้จะเห็นว่าการก่อการร้ายที่ตนกระทำนั้นมีเพียงพระเจ้าเท่านั้นที่จะตัดสินได้และพระเจ้าเป็นผู้เลือกคนให้มาทำภารกิจศักดิ์สิทธิ์แห่งประวัติศาสตร์นี้

### 3.2 ทฤษฎีด้านสังคมวิทยาและจิตวิทยา

#### 3.2.1 ทฤษฎีว่าด้วยแรงจูงใจและการขัดเกลาทงสังคม

ฮอร์แกน (Horgan J, 2003 : 3-27) กล่าวว่าปัจจัยสำคัญที่จูงใจให้คนกลายเป็นผู้ก่อความไม่สงบหรือผู้ก่อการร้าย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ อัตลักษณ์ ความไม่ยุติธรรม และความต้องการเป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1.1 อัตลักษณ์ : บุคคลที่อยู่ในวัยกำลังแสวงหาความเป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเองหรืออัตลักษณ์ อาจจะนำตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรการก่อการร้ายหรือองค์กรอื่นที่เป็นองค์กรรวบรวมกลุ่มหัวรุนแรงต่าง ๆ ได้ในหลายวิธี โดยบทบาทและค่านิยมด้านอัตลักษณ์ที่ถูกปั้นแต่งและรับเอามาใหม่นั้นอาจจะขาดการไตร่ตรองอย่างรอบด้าน การคิดแบบสุดขั้วในแนวไม่ถูกก็ผิด หรือไม่คำก็ขาว หรือถ้าไม่ใช่พวกเราก็เป็นพวกเขา ซึ่งลักษณะการคิดดังกล่าวถือเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มหัวรุนแรง ซึ่งมักจะเป็นสิ่งล่อใจกับกลุ่มวัยรุ่นที่กำลังสับสนหรือผิดหวังกับสถานภาพของตนเองจนกลายเป็นสิ่งชี้แนะให้เข้าสู่องค์กรหรือขบวนการก่อการร้ายได้

กระบวนการง่าย ๆ ที่บุคคลมักจะนำมากำหนดว่าการมีอัตลักษณ์ของตนเองโดยต้องผ่านการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นจะนำมาสู่การลดความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของบุคคลลง แล้วกำหนดตนเองใหม่ว่าเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มแทน ดังนั้นการได้เป็นสมาชิกของขบวนการก่อการร้ายหรือองค์กรการต่อสู้ เพื่อเป้าหมายทางการเมืองจะทำให้เกิดความรู้สึกของการมีอัตลักษณ์หรือการได้เป็นเจ้าของบุคลิกภาพหรืออัตลักษณ์ที่แสวงหา ซึ่งการได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรการต่อสู้หรือสมาชิกภาพของกลุ่มก่อการร้าย จึงกลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการมีเอกลักษณ์ในทางสังคมจิตวิทยา (Borum, 2003 : 25) กลไกง่าย ๆ ที่จะตอบคำถามยาก ๆ ว่าฉันเป็นใคร? ก็คือการตอบโดยไม่ต้องคิดมากให้เสียเวลาว่าฉันก็คือ “สมาชิกผู้ก่อการร้าย” หรือ “เป็นนักรบเพื่อเสรีภาพ” หรือ “เป็นนักรบของพระเจ้ายอมตายเพื่อศาสนา” หรืออื่น ๆ นั่นเอง

ในห้วงหนึ่งของชีวิตวัยรุ่นมักจะมองไปข้างหน้า อนาคตของตนเองจะเป็นอย่างไรทั้งในแง่ของเป้าหมายชีวิตและโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าและเมื่อมองเห็นว่าสภาพที่คาดหวังดังกล่าวไม่มีโอกาสได้เกิดขึ้นเลยในสภาพของสังคมในขณะนี้ เขาก็จะดิ้นรนแสวงหาไปในทิศทางอื่น ๆ เพื่อมาทดแทนความสิ้นหวังนั้นซึ่งก็คืออัตลักษณ์ร่วมในทางศาสนาที่สามารถเข้ามาทดแทนอัตลักษณ์ทางสังคมที่ตนเองรู้สึกที่กำลังจะสูญหายไป

3.2.1.2 ความไม่ยุติธรรม การรับรู้ถึงความไม่ยุติธรรมได้กลายเป็นปัจจัยหลักในการทำความเข้าใจกับความรุนแรงโดยทั่วไป และโดยเฉพาะกับการก่อความไม่สงบหรือการก่อการร้าย (Hacker F.I., 1976 : 39) สรุปได้ว่า “ความไม่ยุติธรรมที่แก้ไขได้เป็นแรงจูงใจพื้นฐานสำหรับการก่อความไม่สงบหรือการก่อการร้าย” ความต้องการที่จะแก้แค้นหรือความพยายามเป็นการตอบโต้ โดยทั่วไปในการแก้ไขความผิดพลาดจากความไม่ยุติธรรมที่กระทำต่อผู้อื่น ซึ่งถือเป็นแรงขับที่สำคัญก่อให้เกิดการกระทำที่รุนแรงกับผู้อื่น โดยเฉพาะกับบุคคลที่ถูกคิดว่าต้องรับผิดชอบต่อความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นนั้น ความรู้สึกเคียดแค้นอาจถูกมองว่าเป็นความคับข้องทางจิตใจซึ่งเป็นสาเหตุเฉพาะหน้าที่สำคัญของการก่อความไม่สงบหรือการก่อการร้าย โดย

รอสส์ (Ross, 1993 : 317) กล่าวว่า ความคับข้องใจดังกล่าวอาจเป็นในด้านเศรษฐกิจ เผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ กฎหมาย การเมือง ศาสนาหรือสังคม ซึ่งสภาพดังกล่าวอาจเกิดขึ้นกับบุคคลกลุ่ม สถาบัน หรือคนเฉพาะกลุ่มก็ได้

จากการศึกษาของซิลด์ (Susmita Thukral, 2005, Citing Silk : 1998) พบว่า วัยรุ่นที่ถูกสังคมนละเลยหรือทอดทิ้งมักจะมีแนวโน้มสูงในการเข้าร่วมกับกลุ่มที่มีอุดมการณ์ใช้ความรุนแรง (Militant Ideologies) ในการต่อสู้ ความคับข้องใจที่เกิดขึ้นร่วมกันจะทำให้วัยรุ่นเข้าร่วมกลุ่มกันและเมื่อร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายได้แล้วก็จะเกิดความรู้สึกแตกแยกจากสังคมและยึดมั่นในอุดมการณ์ของกลุ่มมากขึ้น ลักษณะดังกล่าวยังพบว่าเกิดขึ้นทั้งในองค์กรแนวร่วมชาตินิยมหรือกลุ่มแบ่งแยกดินแดน ซึ่งผู้ที่รู้สึกว่าคุณเอาเปรียบหรือถูกเลือกปฏิบัติได้เข้าร่วมมือกันเพื่อแก้ไขระบบที่ไม่พอใจ

ในการปลุกฝังให้สมาชิกกลุ่มก่อการร้ายหรือขบวนการก่อความไม่สงบให้ยึดมั่นในอุดมการณ์ ผู้นำบางกลุ่มได้ปลุกฝังความรู้สึกของความแตกแยกผสมผสานเข้ากับความรู้สึกการถูกลบหลู่ดูหมิ่นและการถูกสังคมนทอดทิ้ง ผู้ที่เข้าร่วมในกลุ่มดังกล่าวจะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองแล้วทุ่มเทให้กับการต่อสู้โดยขาดเป้าหมายในชีวิตที่เป็นของตนเอง ในปัจจุบันแม้ว่าความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มที่สามารถเปลี่ยนแนวคิดบางอย่างให้เป็นการก่อการร้ายได้จะยังไม่สมบูรณ์ก็ตามแต่ก็ยังสามารถสรุปได้ว่าความคับข้องใจทางสังคมในระยะยาวมีผลกระทบในทางลบต่อวิธีการคิดหรือวิถีชีวิตของบุคคลได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งแนวคิดหรือวิธีการแก้ปัญหาที่นำความคับแค้นมาให้ก็คือการทำลายผู้ที่รับผิดชอบต่อเหตุที่กระทำอันนั้น

สมมุติฐานของความก้าวร้าวกับความผิดหวัง (The Frustration-Aggression Hypothesis) ตัวแบบการศึกษาตามสมมุติฐานดังกล่าวในด้านจิตวิทยาได้ถูกนำไปอธิบายความก้าวร้าวหรือพฤติกรรมของความรุนแรง โดยมาร์โกลิน (Magolin, 1977 : 66-68) ให้ความเห็นว่าพฤติกรรมของผู้ก่อการร้ายหลายอย่างเป็นการแสดงออกเพื่อตอบโต้กับความผิดหวัง ความคับข้องใจต่าง ๆ ขณะที่คัตสัน (Knutson J.N., 1984 : 287-294) อดีตผู้อำนวยการสมาคมจิตวิทยาการเมืองระหว่างประเทศให้เหตุผลว่าการกระทำที่แสดงออกถึงความรุนแรงเกิดขึ้นจากความรู้สึกถูกลบหลู่ (Rage) และสิ้นหวัง ซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อที่ว่าสังคมได้ปิดกั้นการเข้าถึงการกระจายข้อมูลข่าวสารและกระบวนการกำหนดนโยบาย ตัวแบบอันนี้ไม่สามารถนำไปอธิบายพฤติกรรมที่ก้าวร้าวทั้งหมดได้ โดยพบว่าการก้าวร้าวบางกรณีก็ไม่ได้เกิดจากความผิดหวัง คับข้องใจแต่ความต้องการที่สำคัญบางอย่าง เช่น การดูหมิ่นเหยียดหยาม ความพยายามและการแก้แค้น เป็นเหตุผลที่มีการกล่าวถึงมากที่สุดของนักวิชาการที่สำคัญและอาจถูกตั้งข้อสงสัยคือ ความสำคัญของการดูหมิ่นเหยียดหยามที่เป็นแรงจูงใจให้คนจำนวนมากเข้าร่วมกับองค์กรการก่อการร้ายทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความ



รู้สึกที่รุนแรงเกี่ยวกับความยุติธรรม และในหลายกรณีที่ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งที่มาจากความไม่ยุติธรรมของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2.1.3 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร ในกลุ่มหัวรุนแรงนั้นผู้ก่อการร้ายจำนวนมากมักจะแสวงหาในสิ่งที่ไม่ใช่เฉพาะความหมายในชีวิตเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการได้เป็นส่วนหนึ่งของการมีสายสัมพันธ์และความเกี่ยวพันต่อกัน (Affiliated) สำหรับบุคคลชายมีความรู้สึกแตกต่างกับสภาพสังคมส่วนใหญ่การได้เข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายนั้นให้ความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเป็นครั้งแรก หลังจากที่มิแต่ความรู้สึกว่าถูกสังคมนิยมปฏิเสธตลอดมา กลุ่มก่อการร้ายหรือองค์กรการต่อสู้ของกลุ่มหัวรุนแรง จึงกลายเป็นเหมือนครอบครัวอันอบอุ่นที่พวกเขาเคยได้รับมาก่อน ความรู้สึกผูกพันเข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรการต่อสู้ของกลุ่มก่อการร้ายหรือขบวนการก่อความไม่สงบก็ตามเป็นแรงจูงใจที่สำคัญยิ่งในการเข้าร่วมและมีอิทธิพลกดดันให้กระทำการตามการชี้นำขององค์กรการต่อสู้ นอกจากนี้แล้วกลุ่มก่อการร้ายยังทำหน้าที่เป็นเสมือนครอบครัวที่คอยให้การคุ้มครองปกป้องจากภัยคุกคามของโลกภายนอก ผลการศึกษาการชักชวนสมาชิกเข้าสู่องค์กรการต่อสู้ของกลุ่มก่อการร้ายหรือกลุ่มหัวรุนแรงต่าง ๆ พบว่าสมาชิกของการต่อสู้หลาย ๆ คนได้รับอิทธิพลจากการแสวงหาความเป็นเอกภาพภายในครอบครัว กลุ่มเพื่อนและคนที่รู้จักสนิทสนมกัน และผู้ที่เข้าร่วมกระทำกิจกรรมการก่อการร้ายหรือการสร้างความรุนแรงพบว่าสิ่งจูงใจประการแรกคือกลุ่มหรือประชาคมที่มีความเชื่อร่วมกันมากกว่า การชอบใจความรุนแรงหรืออุดมการณ์ที่เป็นนามธรรมร่วมกัน (พร ภิเศกม 2552 : 18) ดังนั้นหากกลุ่มองค์กรการต่อสู้ใดยังมีเอกภาพ ความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่นมากเท่าใด มีบทบาทในการชี้นำสังคมสูงเพียงใด ก็จะมีแรงจูงใจต่อสมาชิกใหม่ ๆ มากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นบทบาทขององค์กรการต่อสู้ของกลุ่มก่อการร้ายหากพัฒนาไปสู่บทบาทการชี้นำความคิดในสังคมได้จะเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างแรงจูงใจให้มีบุคคลเข้าสู่การเป็นสมาชิกขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง

3.2.2 ทฤษฎีตัวแบบเส้นทางส่วนบุคคล (The Personal Pathway Model) (Shaw E.D., 1986 : 359-368) อธิบายขั้นตอนที่ผู้ก่อการร้ายเข้าร่วมในขบวนการว่าประกอบด้วย ปัจจัย 4 ประการ คือ

3.2.2.1 กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมในวัยเด็ก (Early Socialization Processes)

3.2.2.2 ความเจ็บแค้นฝังใจจากการถูกกระทำ (Narcissistic Injuries)

3.2.2.3 เหตุการณ์เผชิญหน้าพาไป (Escalatory Events)

### 3.2.2.4 การมีความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับสมาชิกกลุ่ม

ก่อการร้าย (Personal Connection to Terrorist Group Members)

ทฤษฎีตัวแบบเส้นทางส่วนบุคคลกล่าวว่าผู้ก่อการร้ายมาจากกลุ่มประชากรที่ถูกเลือกอย่างจำเพาะเจาะจงและเป็นผู้ที่ประสบปัญหาจากการถูกละเมิดศักดิ์ศรี (Self-Esteem) ประสบความล้มเหลวจากการยอมรับในสังคม จนนำมาซึ่งความคับแค้นในจิตใจทำให้เกิดทัศนคติไปในทางที่ว่าการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายนั้นเป็นการกระทำเพื่อชดเชยความแตกสลายทางเอกลักษณ์ของกลุ่มหรือตนเอง นอกจากนี้ความรุนแรงจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ถูกนำมาอ้างเพื่อเป็นการตอบโต้จนทำให้คนในวัยหนุ่มถูกดึงเข้าร่วมขบวนการก่อการร้ายเพิ่มมากขึ้น

### 3.2.3 ทฤษฎีแรงจูงใจสองด้าน (Dual Motivation) อธิบายว่า

แรงจูงใจของมนุษย์มีทั้งในด้านอุดมการณ์และผลประโยชน์ ถ้าผู้ก่อการเข้าร่วมในขบวนการตัวเองก็มีความเสี่ยงจากการถูกลงโทษจากหน่วยงานของรัฐ แต่ถ้าวางตัวเป็นกลางเขาก็เสี่ยงที่จะถูกทำร้ายจากฝ่ายผู้ก่อการร้าย ถ้าความกลัวรัฐบาลสูงกว่ากลัวฝ่ายผู้ก่อการร้ายโดยไม่มีเรื่องอุดมการณ์เข้ามาเกี่ยวข้องแล้วเขาก็จะวางเฉย แต่ในทางตรงกันข้ามหากมีความกลัวฝ่ายผู้ก่อการร้ายสูงกว่าฝ่ายรัฐบาลเขาจะเข้าร่วมกับฝ่ายก่อการร้าย อย่างไรก็ตามการเข้าร่วมกับฝ่ายผู้ก่อการร้ายในบางครั้งก็เป็นเรื่องประโยชน์ส่วนตัวที่ไม่ต่างไปจากการเข้าร่วมกลุ่มอาชญากรรมทั่วไป ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเข้าร่วมกับขบวนการเกิดได้ทั้งความโลภ อุดมการณ์และความกลัว (พร ภิเศก, 2552 : 34-35)

### 3.2.4 ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Theory)

อธิบายถึงความต้องการของเครือข่ายทางสังคมต่าง ๆ ในการเปิดช่องให้บุคคลที่ผิดหวังและแตกแยกได้มีโอกาสได้เข้าร่วมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นเพื่อกระทำการบางอย่างร่วมกัน ในทฤษฎีนี้สถาบันทางสังคมและเครือข่ายทางสังคมต่าง ๆ กลายเป็นตัวจักรสำคัญในการระดมการกระทำต่าง ๆ ร่วมกัน เมื่อผู้นำที่ก่อการสามารถดึงเอาความเชื่อ รวมทั้งมุมมองร่วมกันของกลุ่มต่าง ๆ ออกมาใช้ได้ก็จะเกิดเป็นความเชื่อว่าเป็นความชอบธรรมในการก่อการร้าย (พร ภิเศก, 2552 : 37-38)

### 3.2.5 สมมติฐานว่าด้วยความคับข้องใจและความก้าวร้าว (The

Frustration-Aggression Hypothesis) อธิบายว่าทุกครั้งที่บุคคลเกิดความขมขื่น-คับข้องใจ จะนำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าวรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งและเมื่อได้ระบายพฤติกรรมก้าวร้าวออกไปแล้วก็จะช่วยบรรเทาความคับข้องใจได้ระดับหนึ่ง

3.2.6 สมมติฐานว่าด้วยความผิดหวัง-สิ้นหวัง (The Relative Deprivation Hypothesis) อธิบายว่าทุกครั้งที่บุคคลต้องการเลือกสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นสิ่งที่ตนเองสนใจเขาจะเปรียบเทียบว่าสิ่งใดที่เขามี สิ่งใดที่ไม่มี สิ่งใดที่ต้องการ และสิ่งใดที่ไม่ต้องการ บุคคลนั้นจะพบว่ามีความแตกต่างในความเป็นไปได้ของตนเองกับความเป็นไปได้ของผู้อื่น และจะมีปฏิกิริยาตอบโต้ด้วยความโกรธหรือเพิ่มความรู้สึกว่าไม่ยุติธรรมมากขึ้น

3.2.7 สมมติฐานว่าด้วยอัตลักษณ์ด้านลบ (Negative Identity Hypothesis) อธิบายว่ามนุษย์มักจะมีความต้องการลึก ๆ ที่จะปฏิเสธบทบาทหรือสถานะของตนที่ได้รับมาจากครอบครัว ชุมชน หรือสังคมจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม อย่างเช่น บุคคลที่เกิดและได้รับเสียงดูมาในครอบครัวที่ดีมักปฏิเสธสถานะของตนด้วยการมีพฤติกรรมตรงข้ามกับที่คาดหวัง หรือควรจะเป็น (ก้าวร้าว, เกร) จนกระทั่งได้พบกับประสบการณ์ซึ่งเปลี่ยนชีวิตของเขา (เช่น การก่อการร้าย) ซึ่งเป็นโอกาสให้อัตลักษณ์ด้านลบของเขาแสดงตัวออกมา

3.2.8 สมมติฐานว่าด้วยความโกรธอันเนื่องมาจากยึดตัวเองเป็นที่ตั้ง (The Narcissistic Rage Hypothesis) เป็นการอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติของเด็กอันเนื่องมาจากการเลี้ยงดู ซึ่งอาจมาจากการเอาใจใส่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป การใช้ระเบียบวินัยมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดจะนำไปสู่ผลที่ทำให้เด็กเรียกร้องนึกถึงแต่ตัวเอง (what about me?) เป็นกระบวนการสองทางซึ่งสร้างขึ้นโดยเด็กเองเท่า ๆ กับที่พ่อแม่สร้างขึ้น ทำให้เกิดความคิดที่ไม่ดีต่อตนเอง มีแนวโน้มโทษคนอื่น สำหรับสิ่งที่ตนเองขาดหรือไม่มีและเกิดบุคลิกภาพแปลกแยกเป็นตัวตนที่ดี (good me) และตัวมันที่เลว (bad me) ซึ่งนำไปสู่ความผิดปกติทางพฤติกรรมในลักษณะที่ไม่มีความสามารถเห็นอกเห็นใจความทุกข์ของผู้อื่นได้

3.2.9 สมมติฐานว่าด้วยการหลีกเลี่ยงศีลธรรม (The Moral Disengagement Hypothesis) เป็นคำอธิบายวิธีต่าง ๆ ที่บุคคลใช้เพื่อปลอบใจตนเองหรือขจัดความรู้สึกผิดในการใช้ความรุนแรง เช่นการจินตนาการว่าตนเองเป็นวีรบุรุษ อธิบายว่าตนเองต้องทำตามหน้าที่อย่างเคร่งครัด ลดความเสียหายให้น้อยที่สุด ลดความเป็นมนุษย์ของเหยื่อ (dehumanizing) หรือสร้างความชาชินในการปฏิบัติซ้ำ ๆ ในด้านการก่อการร้ายยังคงมีวิธีอื่นๆ อีกมากที่จะให้เหตุผลของการใช้ความรุนแรง นอกเหนือจากลดค่าศัตรูและส่งเสริมคุณค่าให้การกระทำของตน ระบบการให้เหตุผลของผู้ก่อการร้ายแตกต่างจากที่รัฐบาลหรือสังคมเข้าใจหลายกรณี (สุรชาติ บำรุงสุข, 2551)

### 3.2.10 สมมติฐานว่าด้วยบุคลิกภาพ

David Long อดีตผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานต่อต้านการก่อการร้ายกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ระบุไว้ในปี ค.ศ.1990 (David Long อ้างในสุรชาติ บำรุงสุข, 2551 : 78) ว่าไม่มีบุคลิกภาพที่ชัดเจนที่เรียกได้ว่าเป็นของผู้ก่อการร้าย แต่ผู้มีโอกาสเป็นผู้ก่อการร้ายส่วนใหญ่มักมีความรู้สึกนับถือตนเองต่ำ (low self-esteem) ง่ายที่จะดึงดูเข้าหากลุ่มที่มีผู้นำที่มีบารมีและชอบเสี่ยง ปัจจัยอื่น ๆ ที่นักวิชาการระบุถึงก็มีเช่นการเลี้ยงดูที่ไม่เพียงพอในวัยเด็ก การกบฏต่อต้านพ่อแม่ ภาวะทางจิตซึ่งต้องการความสมบูรณ์แบบเท่านั้น รวมถึงกลุ่มอาการทางจิตอื่น ๆ อีกมาก อย่างไรก็ตามสิ่งที่สรุปได้จากการศึกษาที่ผ่านมาเราอาจจะมองอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า ปัจจัยทางจิตวิทยาของผู้ก่อการร้ายนั้น มีดังนี้ (A. Meari, 1990 อ้างในสุรชาติ บำรุงสุข, 2551 : 78-79)

3.2.10.1 ผู้ก่อการร้ายส่วนใหญ่ไม่ได้รู้สึกว่าการกระทำสิ่งที่ผิดในขณะที่เขาสังหารหรือทำร้ายบุคคลอื่น

3.2.10.2 กลุ่มบุคคลเหล่านี้มีลักษณะอาการที่เรียกว่าบุคลิกต่อต้านสังคม (antisocial personality disorder) หรือบุคลิกอาการทางจิตเภท (psychopathic personality disorder) ซึ่งจะแสดงออกด้วยลักษณะขาดความสามารถที่จะเข้าใจหรือเห็นอกเห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่น

3.2.10.3 ผู้ก่อการร้ายเหล่านี้ไม่ได้มีลักษณะจิตใจที่มั่นคงหรือเจ็บปวดทางจิตจากอาการเหล่านี้แต่อย่างใด ความคิดโดยทั่วไปของกลุ่มบุคคลเหล่านี้อยู่ในรูปที่ว่า “ฉันเป็นคนดีและเป็นฝ่ายถูก ท่านเป็นคนไม่ดีและเป็นฝ่ายผิด” ซึ่งเป็นวิธีคิดที่ชัดเจนมากที่ทำให้พวกเขาสามารถเอาตัวเองออกห่างจากฝ่ายตรงข้ามได้ และสามารถสังหารบุคคลอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น

3.2.10.4 การก่อการร้าย ด้วยวิธีการเหี้ยมโหดต่าง ๆ ไม่ใช่สิ่งที่ปรากฏในกลุ่มที่ด้อยสติปัญญาหรือมีการพัฒนาทางศีลธรรมต่ำ ผู้ก่อการร้ายส่วนใหญ่มีสติปัญญาความฉลาดสูงกว่าค่าเฉลี่ยและมีการพัฒนาทางศีลธรรมและจริยธรรมอย่างก้าวหน้า

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอื่น ๆ อีกหลายท่านที่เสนอแนวความคิด ผลการศึกษาที่น่าสนใจและสามารถนำมาวิเคราะห์กับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี อาทิ

Horowitz (Donald Horowitz, 2001, pp.1-42) ได้เสนอผลวิจัยของเขาว่าโดยส่วนใหญ่แล้วขบวนการแบ่งแยกดินแดนมักจะเกิดขึ้นในเขตที่มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ซึ่งสมาชิกของขบวนการฯ จะรู้สึกว่าการก่อการร้ายไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมและถูกรบงการทางการเมือง

Monica Toft (Monica Duffy Toft, 2003) เสนอเพิ่มเติมว่า เงื่อนไขที่พบมากในกรณีสงครามแบ่งแยกดินแดน เกือบทุกกรณีคือการกระจุกตัวของชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ อย่างหนาแน่นในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

ขณะที่ Sambanis and Miladovic (Nicholas Sambanis and Branko Milanovic) ให้ความเห็นว่าในกรณีที่พื้นที่นั้นอยู่ติดกับเขตแดนของอีกรัฐหนึ่งซึ่งปกครองโดยกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน โอกาสที่จะเกิดการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนก็ยิ่งมีสูงชันกว่าพื้นที่ปกติทั่วไป

ส่วน Gurr (Ted Gurr, 2000) เห็นว่า สงครามแบ่งแยกดินแดนเป็นการบรรจบกันของการเมืองในอดีตกับการเมืองปัจจุบัน เขาย้ำว่ามี 4 ปัจจัยที่อธิบายสาเหตุของการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน คือ

- ปัจจัยแรก คือ ความรู้สึกอย่างแรงกล้าที่ผู้คนมีต่ออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และศาสนาในกลุ่มของตน

- ปัจจัยที่สอง คือ แรงจูงใจที่มีร่วมกันของชนกลุ่มน้อย อันเนื่องมาจากการถูกกีดกัน หรือกดขี่จากรัฐบาลและประชาชนของสังคมใหญ่

- ปัจจัยที่สาม คือ ความสามารถของกลุ่มดังกล่าว ในการปฏิบัติการทางการเมืองร่วมกัน ซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ

- ปัจจัยที่สี่ เงื่อนไขทางการเมืองที่เอื้ออำนวย เช่น อำนาจรัฐของประเทศโดยรวมอ่อนแอ เกิดสุญญากาศทางการเมืองในสังคมใหญ่ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อย การเปลี่ยนระบอบการเมือง เกิดวิกฤตร้ายแรงด้านเศรษฐกิจและสังคม ถึงขั้นระส่ำระสาย

ในขณะที่ Eric Hoffer ได้อธิบายการลุกขึ้นก่อความไม่สงบในเชิงจิตวิทยาการเมืองไว้ในหนังสือ “The True believe” ว่าการที่บุคคลหนึ่งสามารถกระทำการในสิ่งที่ไม่น่าเชื่อว่ามนุษย์ปกติมีสัมปชัญญะที่จะกระทำได้เป็นเพราะพลังการรวมตัวและอุทิศตนของ “มวลชนก่อการ” ได้เข้าถึงสู่จิตวิญญาณของเขาแล้ว การรวมตัวนั้นมาจากการหมดตัวตนในปัจจุบัน ด้วยชีวิตรวมหมู่ที่ร้อนแรงกระซบมัน มีความเกลียดชังคอยหล่อเลี้ยง อุทิศตนด้วยความสิ้นอันศักดิ์สิทธิ์อัน ไกลโพ้น (แก้วสรร อดิโพธิ, อ้างในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2551)

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับเป็น โจทย์ปัญหาความมั่นคงที่ทำทลายภูมิปัญญาทางการเมืองการปกครองและการทหารที่แหลมคมยิ่ง ทั้งยังมีความต่อเนื่องยาวนาน จึงทำให้มีผู้สนใจทำการศึกษาวิจัยปัญหานี้จำนวนมาก

อย่างไรก็ตามหากจะพิจารณาถึงจุดเน้นของผู้ศึกษาวิจัยแต่ละท่านก็จะสามารถแบ่งออกได้กว้าง ๆ เป็น 6 สำนักคิดด้วยกัน คือ

1. การศึกษาที่ให้ความสำคัญในประเด็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์
2. การศึกษาที่อธิบายปัญหาความขัดแย้งโดยอาศัยแนวคิดอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และชาติพันธุ์
3. การศึกษาที่ให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคมและการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ
4. การศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกของรัฐกับประชาชนในพื้นที่
5. การศึกษาที่มุ่งหาคำอธิบายจากภาพรวมของปรากฏการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรง
6. การศึกษาที่มุ่งหาคำอธิบายปัญหาความรุนแรงโดยอาศัยมิติด้านความมั่นคง เจาะลึกไปยังยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งเป็นข้อสมมติฐานว่าเป็นปัญหาใจกลางของสถานการณ์ความไม่สงบที่มีความซับซ้อนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน

โดยการศึกษาวิจัยที่สำคัญของในแต่ละสำนักคิดมีดังต่อไปนี้

1. การศึกษาที่ให้ความสำคัญ ในประเด็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

การศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมาได้รับความนิยมจากสังคมไทยมาก ประชาชนถูกเชื่อมโยงเข้ากับภาพความรุนแรงผ่านสื่อต่าง ๆ อยู่เกือบทุกวัน อีกด้านหนึ่งสภาพสังคมและวัฒนธรรมของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ดูเหมือนจะแตกต่างจากการรับรู้ของประชาชนทั่วไปที่มีความรู้สึกร่วมในความเป็นชาติไทย ความแตกต่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นปัจจัยด้านชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ และศาสนา ปัญหาที่สำคัญที่สุดเกิดจากการขาดความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับสังคมไทยให้มากขึ้น มีงานวิจัยและงานเขียนจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของประวัติศาสตร์มีการกล่าวอ้างจากหลายฝ่ายว่าประวัติศาสตร์มีการบิดเบือนเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ ในที่นี้จะหยิบยกงาน

ประวัติศาสตร์บางชิ้นที่สะท้อนลักษณะพิเศษของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและมุมมองในการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างรัฐปัตตานีกับรัฐสยามในอดีต บรรดางานดังกล่าวที่น่าสนใจมีดังนี้

1.1 อิบรอฮิม ชุกกรี (อิบรอฮิม ชุกริม 2541) นักวิชาการท้องถิ่น ได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์อาณาจักรมลายูปัตตานี ตั้งแต่สมัยลังกาสุกะจนถึงยุคสมัยที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของสยาม ชุกกรีได้กล่าวว่า “....ข้าราชการสยามส่วนใหญ่ในปัตตานีไม่ค่อยจะดูแลเอาใจใส่ผลประโยชน์ของชาวมลายู การมาปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการเหล่านี้ในระยะเริ่มแรกจะมีก็เพียงแค่ต้องการความเจริญในยศฐาบรรดาศักดิ์เท่านั้น แต่พออยู่ไปนาน ๆ พวกเขาที่มีที่ดินที่กว้างขวางและบ้านช่องที่ใหญ่โต ข้าราชการบางคนเมื่อหมดหน้าที่แล้วจะกลับไปยังกรุงเทพมหานคร โดยนำทรัพย์สินมากมายที่ได้มาสมัยที่อยู่ปัตตานีติดตัวไปด้วย ซึ่งจะทำให้เขาสามารถเสวยสุขกับทรัพย์สินเหล่านี้ได้อย่างสบาย ตอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในปัตตานีข้าราชการสยามไม่เคยที่จะเรียนรู้ภาษามลายูและทำความเข้าใจกับศาสนาอิสลามเลยเพราะในระบอบราชาธิปไตยอาจจะไม่มีนโยบายเช่นนี้อยู่ ปัตตานีได้รับการปกครองจากข้าราชการสยามแบบตามมีตามเกิด โดยที่ข้าราชการเหล่านี้จะเน้นแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการพัฒนา หรือสร้างความเจริญให้แก่ปัตตานี

รัฐบาลไม่เคยคิดที่จะพัฒนาการบริการประชาชนในด้านสาธารณสุข การศึกษาและความเป็นอยู่ที่ดี รัฐจะสร้างโรงเรียนในเมืองเท่านั้น ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่บรรดาลูกหลานของข้าราชการทั้งหลาย แต่โรงเรียนสำหรับลูกหลานชาวมลายูรัฐจะไม่สร้างให้ เมื่อใดที่ต้องการสร้างถนนหนทาง รัฐจะเกณฑ์ชาวบ้านมลายูให้ออกมาทำงาน ชาวบ้านบางคนจำเป็นต้องเดินทางมาจากบ้านเป็นระยะทางหลายกิโลเมตร อีกทั้งยังต้องเตรียมเสบียงอาหารมาเองอีกด้วย ส่วนอำนาจที่เกี่ยวกับศาลและคดีต่าง ๆ จะเป็นของข้าหลวงระดับสูง ตำรวจและผู้พิพากษา บางครั้งคู่อริต้องรอเป็นระยะเวลาที่ยาวนานกว่าจะมีการพิจารณาคดี ทั้งนี้เนื่องจากว่าข้าราชการเหล่านี้ต้องการที่จะทราบว่าฝ่ายใดจะตัดสินบนมนาน้อยแค่ไหนเพื่อการพิจารณาตัดสินคดีจะเอื้อประโยชน์แก่ฝ่ายนั้น....”

งานประวัติศาสตร์ปัตตานีของชุกกรีได้รับการยอมรับมากในระดับท้องถิ่น เพราะเป็นการเปิดเผยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในมุมมองของปัตตานีเองอย่างค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะแสดงให้เห็นภาพการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างอาณาจักรสยามกับปัตตานีในรอบหลายร้อยปีที่ผ่านมา โดยผ่านการทำสงครามระบบเครื่องราชบรรณาการและการผนึกรวมชาติงานชิ้นนี้แสดงให้เห็นความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์โดยคนในท้องถิ่นเอง มุมมองของนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงได้รับการยอมรับมากในงานวิจัยประวัติศาสตร์เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะหลัง

1.2 งานวิจัยเรื่อง “ความเป็นมาของทฤษฎีแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ของไทย” โดย ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, 2549) อธิบายและสรุปถึงการกำเนิดและความเป็นมาของการสร้างมายาคติในเรื่องของลัทธิแบ่งแยกดินแดนซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับพัฒนาการความเป็นมาของรัฐไทยที่เปลี่ยนผ่านจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนการสร้างรัฐไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองและสงครามมหาเอเชียบูรพา มีส่วนในการผลักดันและสร้างแนวความคิดทางการเมืองของการแบ่งแยกดินแดนในทุก ๆ ภูมิภาค กระบวนการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองและการสร้างรัฐชาติไทยสมัยชาตินิยมนำไปสู่การใช้กำลังและความรุนแรงปราบปรามการเรียกร้องและสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมการเมืองของภูมิภาคต่าง ๆ แต่กรณีของมลายูมุสลิมในภาคใต้มีลักษณะเฉพาะต่างจากภาคอื่น ๆ

ธเนศ ยกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่รองรับโมทัศน์การแบ่งแยกดินแดนมาจากการทำให้เกิดมายาคติเรื่อง “กบฏหะยีสุหลง” และ “กบฏดุซงญอ” เหตุการณ์ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดจากทรศนะในการมองตรงข้ามกันระหว่างรัฐและประชาชนมลายูมุสลิมในภาคใต้ รัฐมองว่าการต่อต้านลูกอื้อต่าง ๆ ของคนมลายูมุสลิมนั้นเป็นการ “กบฏ” แต่ฝ่ายประชาชนมุสลิมมองว่าการเคลื่อนไหวประท้วงต่อสู้ต่าง ๆ เป็นการทำเพื่อความถูกต้องเป็นธรรมตามหลักศรัทธาและความเชื่อทางศาสนา ซึ่งลักษณะธรรมชาติของศาสนาอิสลามนั้นไม่มีการแบ่งแยกระหว่างศาสนากับการเมือง หรือสังคมทางการเมืองมองการปฏิบัติหรือการอ้างถึงเรื่องศาสนาของฝ่ายมุสลิมว่ามีจุดมุ่งหมายทางการเมืองเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากคำตัดสินของศาลที่ตัดสินว่าพฤติการณ์ของหะยีสุหลง ที่เสนอข้อเรียกร้อง 7 ประการนั้นเป็นเรื่องทางการเมืองที่บ่อนทำลายอำนาจและความชอบธรรมของรัฐไทย

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติและศาสนาในกรณีของกบฏดุซงญอ ก็เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการเมืองระดับชาติและระดับสากลเพราะในช่วงหลังการเกิดรัฐประหาร พ.ศ.2490 สหรัฐอเมริกาและอังกฤษต้องการรักษาสถานะเดิมของมหาอำนาจในภูมิภาคนี้เอาไว้ว่าทศวรรษรัฐว่าด้วยการแบ่งแยกดินแดนก็กลายเป็นข้อกล่าวหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์สงครามเย็นในการเมืองระหว่างประเทศ การสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายใต้อำนาจรัฐเป็นศูนย์กลางที่เป็นความจำเป็นเร่งด่วน จึงทำให้การใช้กำลังและความรุนแรงต่อกลุ่มชนชาติส่วนน้อย หรือกลุ่มที่มีแนวอุดมการณ์ไม่ตรงกับรัฐบาลกลางเป็นความชอบธรรมและถูกต้องไปได้ในที่สุด



1.3 งานวิจัยเรื่องความรู้ 3 จังหวัดภาคใต้ผ่านมุมมองประวัติศาสตร์ ของ ชุติพร วิรุณหะ (ชุติพร วิรุณหะ 2548) เป็นงานวิจัยที่เรียงร้อยพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของดินแดนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นับตั้งแต่เริ่มต้นของประวัติศาสตร์ในยุคของอาณาจักรลังกาสุกะจนถึงราชอาณาจักรปัตตานี พัฒนาผ่านมาจนถึงยุคมณฑลเทศาภิบาลและล่วงเลยจนถึงยุคของปัตตานีกับแนวคิดชาตินิยมไทยที่ทำให้เกิดการต่อต้านการบูรณาการทางวัฒนธรรมของรัฐไทยจนถึงขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้มีสมมติฐานว่าการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัตตานีและสยามนั้นเป็นสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีจุดเริ่มต้นมาจากการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการเมือง (ไทย-ปัตตานี) ภายใต้กระบวนการของการสร้างชาติสมัยใหม่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ซึ่งกระบวนการสร้างชาติของไทยได้ปรากฏเป็นนโยบายต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในวงกว้างตลอดทั่วทั้งประเทศ เพียงแต่ว่าการต่อต้านนโยบายของรัฐในการสร้างชาติไทยเกิดมากและต่อเนื่องในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้เพราะว่านโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์ของชุมชนมลายูมุสลิมปัตตานีและการใช้นโยบายและมาตรการสร้างชาติเกิดขึ้นภายใต้สภาวะทางการเมืองของประเทศที่ไม่มีกลไกสำรองให้กับชุมชนระดับล่างและประชาชนอย่างแท้จริง ในเมื่อช่องทางในการสื่อสารระหว่างรัฐบาลและประชาชนถูกปิดกั้นประชาชนจึงแสดงออกถึงความไม่พึงพอใจด้วยการก่อความไม่สงบในรูปแบบต่าง ๆ และการแก้ปัญหาความไม่สงบก็มักจะกระทำด้วยการใช้กำลังในการปราบปรามและจับกุม คุมขังตลอดมา

ใน ส่วนของ กลุ่มต่อต้านชาวมลายูมุสลิมก็ได้พัฒนา รูปแบบ ของ การต่อต้าน ไปมาจากจุดที่เป็นเพียงการต่อต้านของผู้นำศักดินาต่อการสูญเสียสถานะความเป็นกษัตริย์และผลประโยชน์ การเปลี่ยนผ่านระดับและรูปแบบของการต่อต้านจากบรรดาผู้นำมาสู่มวลชนจากการเมืองมาสู่เรื่องของศาสนา และจากผู้นำศักดินาหรือการเมืองมาสู่ผู้นำศาสนา ศาสนาก้าวเข้ามามีความสำคัญสูงสุดในฐานะสัญลักษณ์ของการต่อสู้ จุดหักเหที่สำคัญของการต่อสู้เกิดขึ้นเมื่อศูนย์กลางของการต่อสู้ปรับเปลี่ยนจากการเรียกร้องต่อรัฐไทยโดยเปิดเผย (กรณีหะยีสุหลง) ไปสู่การดำเนินการต่อสู้โดยขบวนการใต้ดินติดอาวุธ (พ.ศ.2510) มุมมองของการต่อต้านเปลี่ยนจากความพยายามที่จะต่อต้านการบูรณาการของรัฐไทยไปสู่การแยกตัวออกจากรัฐไทย

จุดเด่นของงานวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของซูลีพร ก็คือการมองภาพความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในบริบทของการต่อสู้ทางอำนาจและสัมพันธภาพทางอำนาจของประเทศไทยกับปัตตานี ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันและการนำเสนอให้ยอมรับสมมติฐานว่าในอดีตนั้นมีรูปแบบสุดขั้วของปัตตานีเกิดขึ้นควบคู่กับรัฐราชาธิราชของสยาม การต่อสู้ระหว่างกันมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภูมิศาสตร์ทางการเมืองในพื้นที่คาบสมุทรมาลายู ซึ่งในที่สุดรัฐปัตตานีก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการเมืองที่เรียกว่า ประเทศไทย แต่การต่อสู้ทางอำนาจและการยืนยันอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ยังคงดำเนินต่อไป

1.4 งานเขียนเรื่อง “ประวัติศาสตร์ปัตตานี” (Pengantar sejarah Patani) ของ Ahmad Fathy Al-Fatani (อะฮ์หมัด ฟัดฮี อัลฟาตอนี นีอับลุลา กีบ คีรเมธา กุล (แปล), 2543) เป็นงานเขียนที่มีมุมมองของประวัติศาสตร์โดยอาศัยหลักฐานจากท้องถิ่นและบันทึกพวกตะวันตก งานชิ้นนี้มีการนำเสนอในแง่มุมมองของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์และผลของการกระทำของสยามต่อปัตตานีที่มีการบันทึกทั้งประวัติศาสตร์บอกเล่าหลายเรื่อง สุดท้ายได้มีการชี้ให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมของการปกครองของสยามที่มีต่อปัตตานีที่ทำให้คนมลายูต้องสูญเสียอัตลักษณ์จนทำให้เกิดการต่อต้านจนพัฒนาไปสู่กระบวนการต่อต้านที่ใช้ความรุนแรง และต้องการแบ่งแยกดินแดนในที่สุด งานของ Ahmad Fathy เป็นงานวิจัยทางประวัติศาสตร์จากมุมมองของท้องถิ่นอีกฉบับหนึ่งที่มีความน่าสนใจในแง่ของการอธิบายประวัติศาสตร์และเรื่องเล่าจากท้องถิ่นในลักษณะมุขปาถะ คำอธิบายประวัติศาสตร์จากท้องถิ่นจึงเน้นภาพความขัดแย้งระหว่างปัตตานีกับรัฐไทยเป็นพิเศษและคำอธิบายแบบนี้อาจจะเป็นที่มาของวาทกรรมทางการเมืองที่ใช้ในการต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระของชาวปัตตานีในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ได้มาจากการเข้าใจประวัติศาสตร์ในมุมมองของท้องถิ่นทำให้เราเข้าใจข้อขัดแย้งเรื่องการตีความประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นและของชาติเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสนใจในการแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง

2. การศึกษาที่อธิบายปัญหาความขัดแย้ง โดยอาศัยแนวคิดอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และชาติพันธุ์

2.1 เอกสารสรุปการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุแห่งปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ รศ.ปิยะ กิจถาวร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ระบุว่า ความรุนแรงในพื้นที่เกิดจากความต้องการปกป้องอัตลักษณ์มาลายูของคนไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม (ปิยะ กิจถาวร, 2549)

2.2 รศ.ดร.รัตติยา สาและ (รัตติยา สาและ, 2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส โดยพยายามศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการปฏิสัมพันธ์และการรวมขอมระหว่างผู้คนที่นับถือศาสนาอิสลามกับผู้คนที่นับถือศาสนาพุทธใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นประการสำคัญ ทั้งนี้ โดยมุ่งเน้นศึกษาความเป็นไปได้ในการที่จะพลังทางวัฒนธรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า พลังสำคัญที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์และการรวมขอมระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส คือความเข้าใจและการยอมรับในเรื่อง “ความแตกต่างของค่านิยม” ซึ่งกันและกัน ที่มีความเป็นไปได้ที่จะอาศัยผลึกแห่งความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งก่อตัวจากอำนาจของระบบอุปถัมภ์ในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเกลอ เป็นเครือญาติ เป็นนายจ้าง-ลูกจ้าง เป็นเจ้านาย (ลูกพี่) - ลูกน้อง เป็นครู-ศิษย์ และความเป็นผู้นำ และเป็นผู้ตามทั้งในระบบและนอกระบบ ด้วยเงื่อนไขของความจำเป็นทางด้านปัจจัยต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีพ พลังดังกล่าวนี้นับได้ว่าเป็นอีกกลไกหนึ่งที่มีค่ามหาศาลถ้ารู้จักนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชาติในที่สุด

2.3 รศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (Chaiwat Satha-Anan, 2004) อธิบายความรุนแรงและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันว่าเป็นภาพสะท้อนการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์โดยมีความหมายที่เชื่อมโยงกับการต่อสู้ของชาวบ้านเชื้อสายมลายูมุสลิมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐไทยกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ภาพที่เห็นได้ชัดของการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ดังกล่าวก็คือ กบฏดุซงญอที่อำเภอระแงะ ปี พ.ศ.2491 และการก่อเหตุความรุนแรงในวันที่ 28 เมษายน 2547 ผลของความรุนแรงก็คือการยืนยันความสำคัญของประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และความสำคัญของศาสนาในการต่อสู้ของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. การศึกษาที่ให้ความสำคัญ ในประเด็นปัญหาเชิง โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคมและการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ

3.1 รายงานการวิจัยของนักวิชาการ จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เรื่องข้อค้นพบในการศึกษาโดยเวทีชาวบ้าน ปี 2545 (มอ.ปัตตานี, 2545) จำนวน 13 ครั้ง ในพื้นที่ 9 อำเภอ ของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส พบว่านโยบายของรัฐบางเรื่องไม่ประสบผลสำเร็จในทางปฏิบัติ เนื่องจากนโยบายดังกล่าวไม่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐขาดประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดผล

3.2 เอกสารรายงานของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) (กอส., 2549) วิจัยเหตุแห่งปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเกิดจากเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ คือ

3.2.1 เงื่อนไขบุคคล ได้แก่ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่ก่อเหตุร้าย และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ตอบโต้ด้วยวิธีรุนแรง

3.2.2 เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง ได้แก่

3.2.2.1 ความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากกระบวนการยุติธรรมและการปกครองของรัฐ

3.2.2.2 ปัญหาเศรษฐกิจ

3.2.2.3 ปัญหาการศึกษา

3.2.2.4 สภาพประชากร

3.2.2.5 บริบททางภูมิศาสตร์ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ที่ทำให้เกิดการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของประชากรระหว่างกัน

3.2.3 เงื่อนไขทางวัฒนธรรมคือลักษณะเฉพาะทางด้านเชื้อชาติและศาสนา

3.3 บทความเรื่อง “ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและมุมมองใหม่ในการพัฒนา” ของวิโชติ จรุงโรจน์ (วิโชติ จรุงโรจน์, 2548) ได้อธิบายถึงแนวคิดตลอดจนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า กว่าสี่สิบปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2504 การพัฒนาของประเทศไทยเป็นการพัฒนาที่มุ่งไปสู่ความทันสมัย (Modernization) การแสวงหาเงินตราและกระแสบริโภคนิยม ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเกษตรแบบผสมผสานในระดับชุมชนและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการศาสนาอิสลาม ส่งผลให้ประชาชนชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ค่อยได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาเท่าที่ควร ทำให้เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ช่องว่างทางเศรษฐกิจจึงเป็นสาเหตุพื้นฐานของการก่อความไม่สงบเพื่อแบ่งแยกดินแดนมาเป็นระยะ ๆ พร้อมกับความพยายามของชาวมุสลิมในพื้นที่ในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน

ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้ช่องว่างทางเศรษฐกิจยิ่งขยายตัวมากขึ้นจากสภาวะเศรษฐกิจซบเซาและอัตราการขยายตัวที่อยู่ในระดับต่ำ โดยผลกระทบที่ชัดเจนคือผลที่เกิดขึ้นในภาคการเกษตรที่มีความกังวลต่อความไม่ปลอดภัย เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการกรีดยาง และการเข้าไปรับซื้อผลไม้ของพ่อค้า ในขณะที่ภาคการท่องเที่ยวก็เป็นอีกส่วนที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากสถานการณ์ความไม่สงบ โดยนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยววันน้อย การสำรองห้องพักลดลง เงินตราต่างประเทศที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวก็ลดลงตามลำดับ อำนาจการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของภาคเอกชนก็ลดลง การลงทุนส่วนใหญ่ต้องหยุดชะงักเพื่อรอคู่สถานการณ์และในบางกรณีก็มีการย้ายฐานการลงทุนออกนอกพื้นที่ไปอีกด้วย

#### 4. การศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกของรัฐกับประชาชนในพื้นที่

4.1 รายงานการศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎร ปี 2547 (คณะกรรมการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎร, 2547) ได้สรุปผลการศึกษาว่า สภาพปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มี 3 ระดับ คือ

4.1.1 ระดับผิวหน้า คือปรากฏการณ์การก่อความไม่สงบ

4.1.2 ระดับโครงสร้าง คือ ปัญหาการศึกษา เศรษฐกิจ กลไกทางการเมือง การปกครองและปัญหาเกี่ยวกับการระบาดของยาเสพติด

4.1.3 ระดับวัฒนธรรม คือ ปฏิกริยาไม่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคนบางกลุ่ม

4.2 งานศึกษาของ ดร.รุ่ง แก้วแดง เรื่องสงครามและสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (รุ่ง แก้วแดง, 2551) พบว่าปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผลที่เกิดจากนโยบายรัฐนิยมในยุคจอมพลแปลก พิบูลสงครามในอดีต และบทบาทของขบวนการแบ่งแยกดินแดน ความขัดแย้งกันเองของเจ้าหน้าที่รัฐ นโยบายการปราบปรามยาเสพติด การยุบศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหารที่ 43 (พตท.43) และเขตการศึกษา 2

4.3 ปิยนาค บุนนาค (ปิยนาค บุนนาค, 2546) ได้ศึกษานโยบายการปกครองของรัฐบาลไทยต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2475-2516) พบว่า รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอด นับตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ใน พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน สำหรับระหว่าง พ.ศ.2475-2516 นั้น แม้ว่ารัฐบาลจะประกาศใช้ นโยบายหลักเหมือนกันทั่วประเทศแต่ในส่วนของจังหวัดชายแดนภาคใต้จะตั้งคณะกรรมการ เฉพาะกิจขึ้น เพื่อปรับนโยบายหลักนั้นให้เข้ากับสภาพบุคคลและพื้นที่ ทั้งในด้านการปกครอง การศึกษา การสาธารณสุขและอื่น ๆ บางนโยบายของรัฐบาลก็กำหนดขึ้นใช้เฉพาะจังหวัดชายแดน ภาคใต้เป็นพิเศษ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล พระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ.2490 เป็นต้น แม้กระนั้นรัฐบาลบางสมัยก็มีการ ดำเนินนโยบายบีบบังคับชาวไทยมุสลิมโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ชาวไทยมุสลิม เป็น โอกาสให้บุคคลบางกลุ่มถือเป็นข้ออ้างในการ แทรกแซงซึ่งก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศ อย่างไรก็ตาม โดยส่วนรวมแล้วรัฐบาลมีนโยบายในการปกครองชาวไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพิเศษตาม ภูมิหลังด้านวัฒนธรรม ประเพณีและศาสนา ปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้อยู่ที่นโยบายของรัฐบาล แต่อยู่ที่ ข้าราชการของรัฐผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่มากกว่า รัฐบาลจึงควรจัดให้มีการประเมินผลการ นำนโยบายไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อการปรับปรุงการนำนโยบายไปใช้ให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

5. การศึกษาที่มุ่งหาคำอธิบายและสาเหตุจากภาพรวมของปรากฏการณ์ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.1 รายงานการศึกษาและสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีสถานการณ์ใน 5 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ปี 2536 ของคณะกรรมการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎร (คณะกรรมการวิสามัญ สภาผู้แทนราษฎร, 2536) ระบุว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้ประสบปัญหาสำคัญ 5 ประการ คือ ปัญหา การเมืองการปกครอง ปัญหาการศึกษา ปัญหาการต่างประเทศ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการก่อความ ไม่สงบ

5.2 รายงานการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2542 ของวุฒิสภา (คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหา 5 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ วุฒิสภา, 2542) สรุปว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหา 7 ประการ คือ ปัญหาความ ยากจน ปัญหาการศึกษา ปัญหายาเสพติด ปัญหาอิทธิพลท้องถิ่น ปัญหาการแย่งชิงผลประโยชน์ ทางด้านการเมืองของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ปัญหาการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ บางคนหรือบางกลุ่ม และปัญหาการเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐของขบวนการก่อการร้าย

5.3 เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ของ ดร.ธีรยุทธ บุญมี คณะสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ระบุว่าในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีกลุ่มเคลื่อนไหวก่อเหตุรุนแรง

อยู่ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแกนนำความคิดจิตสำนึกอิสลามสากลที่มีอุดมการณ์การแบ่งแยกดินแดน กลุ่มจัดตั้งทางทหาร และกลุ่มมวลชนทั่วไป (ธีรยุทธ บุญมี, 2550)

5.4 เอกสารการศึกษาของกลุ่มคลังสมองเพื่อสังคม วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (กลุ่มคลังสมองเพื่อสังคม, 2547) เรื่องยุทธศาสตร์การต่อสู้กับการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ให้ความเห็นว่า การทำความเข้าใจสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ถูกต้องนั้นจะต้องพิจารณาข้อมูลทั้งจากสภาวะแวดล้อมภายนอกและภายใน ดังนี้

5.4.1 สภาวะแวดล้อมภายนอกคือ กระแสปฏิวัติอิสลาม และการปฏิเสธโลกาภิวัตน์ได้ถูกนำมาเป็นปัจจัยเสริมในการปลุกฝังความเชื่อเรื่องอิสลามบริสุทธิ์

5.4.2 สภาวะแวดล้อมภายใน คือการเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางสังคมที่เป็นไปตามกระแสทุนนิยมยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งสวนทางกับกลุ่มที่ต้องการให้วิถีชีวิตยังคงอยู่ในกรอบบทบัญญัติแห่งศาสนา การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บางส่วนมีความหวังในการเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีที่ตนต้องการ ตามกระแสปฏิรูปศาสนาอิสลาม และกลุ่มผลประโยชน์ที่ต้องการรักษาคุณภาพของคนในพื้นที่ ชักจูงประชาชนให้เข้าร่วมก่อความไม่สงบ เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมืองที่พวกเขาต้องการ

5.5 รายงานการศึกษาของ รศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข (สุรชาติ บำรุงสุข, 2551) สรุปได้ว่าสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีรากเหง้ามาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น ความแตกต่างด้านศาสนา ภาษา วัฒนธรรม การใช้นโยบายรัฐนิยมในอดีต นโยบายผสมกลมกลืน การเลือกปฏิบัติ การปฏิบัติหน้าที่ที่ผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วน ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การถูกทอดทิ้งในบริบทของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และพื้นที่จิตใจ โดยกลุ่มก่อความไม่สงบมีเจตนาที่ชัดเจนในการแบ่งแยกดินแดนไปจัดตั้งรัฐปัตตานี การต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบได้รับอิทธิพลจากรูปแบบการต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบในประเทศต่าง ๆ ในแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันได้ปรับตัวไปตามสภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ และใช้เรื่องเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสร้างจุดแข็งของการต่อสู้

## 6. การศึกษาที่อธิบายปัญหาความรุนแรง โดยอาศัยแนวคิดด้านความมั่นคง

6.1 สำเร็จ ศรีห่วย (สำเร็จ ศรีห่วย, 2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในหัวข้อ “ขบวนการ BRN-Coordinate กับการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ในช่วงปี พ.ศ.2547-ปี พ.ศ.2550 และแนวคิดในการยุติสถานการณ์” เป็น

งานวิจัยส่วนบุคคลเสนอต่อวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันป้องกันประเทศ ผลการศึกษามีประเด็นสาระสำคัญดังนี้

6.1.1 พบว่ากลุ่มขบวนการที่อยู่เบื้องหลังการก่อความรุนแรงจนพัฒนาไปสู่การก่อความไม่สงบก็คือ “ขบวนการ BRN-Coordinate” ซึ่งเป็นขบวนการที่เกิดจากกลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดนที่ได้รับการส่งผ่านแนวคิดและอุดมการณ์การแบ่งแยกดินแดนจากยุคก่อน ๆ ผู้ยุคปัจจุบัน การมีและดำรงอยู่ของกลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดนอย่างต่อเนื่องในทุกยุคทุกสมัย ไม่ว่าจะบริบทของความมั่นคงจะปรับเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม กลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดนกลุ่ม BRN-Coordinate กลุ่มนี้ก็จะปรับเปลี่ยนแนวคิด ยุทธศาสตร์การต่อสู้ของกลุ่มตนให้สอดคล้องกับบริบทความมั่นคงตลอดเวลา เพื่อดำรงสถานะและศักยภาพการต่อสู้ของกลุ่มให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญคือการปลดปล่อยอำนาจอธิปไตยออกจากดินแดน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา และสถาปนาความเป็นเอกราชของปัตตานีจัดตั้งเป็น “รัฐอิสระ” ใช้ชื่อว่า “ปัตตานีดารุสลาม” นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่ากลุ่ม BRN-Coordinate ที่มีแนวคิดแบ่งแยกดินแดนได้มีการจัดตั้งองค์กรการต่อสู้กับรัฐ เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนความรุนแรง เพื่อทำลายระบบแห่งรัฐ ซึ่งองค์กรการต่อสู้นี้มีลักษณะของ “องค์กรปฏิวัติ” โดยอาศัยการประยุกต์จากกรอบแนวคิดสงครามประชาชนทั้งของ เหมา เจ๋อตุง และของ โว เหวียน ยิบ ผสมผสานกัน และต่อ ยอดด้วยยุทธวิธีการก่อการร้าย ทำลายระบบแห่งรัฐ (State System) ให้เกิดความอ่อนแอในที่สุด นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าองค์กรการต่อสู้ของกลุ่ม BRN-Coordinate มีจุดแข็ง 3 ประการคือ

6.1.1.1 มีโครงสร้างการจัดตั้งที่มีเอกภาพชัดเจน เอื้อต่อระบบการควบคุมสั่งการและอำนวยการปฏิบัติ

6.1.1.2 เป็นองค์กรที่มีการจัดตั้งในลักษณะของการเป็นองค์กร “ลับ” ไม่เปิดเผยโครงสร้างขององค์กร และดำเนินการจัดองค์กรตามหลักการปฏิบัติการลับ แนวคิดทางยุทธศาสตร์และยุทธวิธีจะไม่เปิดเผยสู่สาธารณชน และไม่แสดงความรับผิดชอบอย่างเปิดเผยต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้น สังคมสัมผัสได้แต่เพียงผลแห่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นแล้วจึงยากต่อการติดตามทำลายของรัฐและสร้างความสับสนให้เกิดขึ้นกับสังคมภายใต้ความหวาดกลัวและหวาดระแวง

6.1.1.3 สมาชิกของกลุ่มปฏิบัติการที่จัดตั้งไว้ในองค์กรการต่อสู้ของกลุ่มเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกมาเป็นอย่างดีและมีวินัยดีเยี่ยม

6.1.2 งานวิจัยฉบับนี้ยังพบว่าการจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานของการต่อสู้ โดยอาศัยหลักการสงครามประชาชน โดยมีประชาชนเชื้อสายมลายู นับถือศาสนาอิสลามหรือ “มุสลิม”



เป็นเป้าหมายการจัดตั้งโดยพบว่าเงื่อนไขหลักที่ขบวนการ BRN-Coordinate ใช้ในการปลุกระดมมวลชนเพื่อชักนำเข้าสู่การเป็นสมาชิกองค์กรต่อสู้ของขบวนการ ประกอบด้วย 3 เงื่อนไข คือ

6.1.2.1 ความเป็นเชื้อชาติมลายูนิยมและชาตินิยมปัตตานี (ethno-nationalism) กระจายความคิดดังกล่าวไปสู่กลุ่มเครือญาติและสายเลือดเดียวกัน โดยมีประวัติศาสตร์ปัตตานีเป็นตำนานรองรับความเป็น “อัตลักษณ์ปัตตานี”

6.1.2.2 การปลุกระดมแนวคิดไปสู่การก่อตัวของกลุ่มแนวคิดศาสนาหัวรุนแรง (Islamic Religiousism Extreme) โดยอาศัยพื้นฐานทางสังคม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นสังคมศาสนาอิสลามเชิงจารีตนิยม

6.1.2.3 เงื่อนไขความไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากนโยบายของรัฐบางยุคบางสมัยและกลไกของรัฐบาลขาดประสิทธิภาพ จนนำไปสู่ความรู้สึกไม่เสมอภาคและไม่ได้รับการบริการจากภาครัฐอย่างเสมอหน้าเท่าเทียมกับประชาชนไทยในภูมิภาคอื่น ๆ

6.2 พร ภิเศก และคณะ (พร ภิเศก, 2552) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการกระตุ้นการเข้ามอบตัวของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ผลการศึกษามีประเด็นสาระสำคัญ คือ

6.2.1 ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจ คือ ความเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์ที่บอกเล่าต่อกันมาและอุดมการณ์การแบ่งแยกดินแดน จัดตั้ง “รัฐปัตตานี” ซึ่งเป็นการผสมผสานความเชื่อด้านอัตลักษณ์และศาสนาเชิงจารีตเข้าด้วยกัน เป็นพลังในการจูงใจให้ต่อสู้กับรัฐไทย

6.2.2 กระบวนการเริ่มต้นจากคนรู้จักใกล้ชิด ด้วยการพูดคุยชักชวนเล่าประวัติศาสตร์ปัตตานีกระตุ้นแนวคิดอย่างต่อเนื่อง แล้วนำความเชื่อทางศาสนามาตีความประวัติศาสตร์ที่รัฐสยามเป็นรัฐคนนอกศาสนา ยึดครองปัตตานีที่เป็นรัฐอิสลาม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดและความเชื่อเรื่อง “สงครามญิฮาด”

6.2.3 สาเหตุการคงอยู่ของสมาชิกในขบวนการก็เพราะเชื่อเกี่ยวกับการได้ขึ้นสวรรค์เป็นแนวทางการต่อสู้ตามหลักศาสนาที่ถูกต้อง และกลัวคำสาบาน ความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน การรู้สึกการมีคุณค่าในตัวเอง ความสนุกตื่นเต้น ความรู้สึกมีอำนาจและมีเกียรติ และสามารถเคลื่อนไหวหาสมาชิกของขบวนการได้อย่างต่อเนื่อง

6.2.4 สาเหตุการกลับใจเข้ามาอบตัวของสมาชิกขบวนการ คือ ความผูกพันในครอบครัวมั่นใจในความปลอดภัย ถูกฝ่ายเจ้าหน้าที่ออกจดหมายเชิญตัวอย่างเป็นทางการ ความรู้สึกผิดที่เห็นชาวบ้านเดือดร้อน การถูกกดดันจากการปิดล้อมตรวจค้นและผู้รู้ทางศาสนาบอกคำสอนที่ถูกต้อง

6.2.5 แนวทางในการกระตุ้นการเข้ามอบตัว คือการมีหลายฝ่ายชี้นำ ชักชวนอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในความปลอดภัย รู้คำสอนศาสนาที่ถูกต้อง การถอน คำสาบานและการปฏิบัติการเชิงรุกกดดันพร้อมกับการปิดล้อมตรวจค้นอย่างแม่นยำและต่อเนื่อง

6.3 Sascha Helbardt (Sascha Helbardt, 2011) ได้ศึกษาวิจัยปัญหา ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้จัดทำเป็นคู่มือวิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัย Passau แห่งเมือง Passau เยอรมัน ผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

6.3.1 ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พล.ท.สำเริง ศรีหรั่ง และ พ.อ.ดร.พร ภิศกและคณะ ในประเด็นที่พบว่า ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547-ปัจจุบัน ที่ทำการศึกษาเกิดจากกลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดนที่จัดตั้งองค์กรการต่อสู้กับรัฐ เพื่อเป้าหมายในการปลดปล่อยอำนาจรัฐไทยออกจากดินแดนที่เคยเป็นดินแดน ประวัติศาสตร์แห่งปัตตานี เพื่อจัดตั้งรัฐเอกราชอย่างชัดเจน และขบวนการดังกล่าวพบว่าเป็น ขบวนการ BRN-Coordinate เช่นกัน นอกจากนี้งานวิจัยของ Dr.Sascha ยังพบว่าการจัดตั้งองค์กร การต่อสู้ของกลุ่ม BRN-Coordinate ได้ใช้กรอบแนวคิดสงครามประชาชนทั้งของจีนและเวียดนาม ผสมกัน โดยพบว่าองค์กรการต่อสู้ของขบวนการปัจจุบันประกอบด้วย โครงสร้างสำคัญ 3 ส่วนคือ

6.3.1.1 องค์กรนำ หรือ DPP (DIWAN PINPINAN PARTI)

6.3.1.2 องค์กรมวลชน (Political Wing)

6.3.1.3 องค์กรทหาร (Military Wing)

6.3.2 การศึกษายังพบว่าการเข้าสู่การเป็นสมาชิกขององค์กรการต่อสู้ทั้ง ฝ่ายมวลชน (Political Wing) และฝ่ายทหาร (Military Wing) ได้มีการฝึกอบรมด้านความเชื่อศรัทธา ในแนวทางของขบวนการอย่างเข้มข้น แล้วจึงแยกสมาชิกที่จะเป็นกองกำลังติดอาวุธหรือฝ่ายทหาร เข้าทำการฝึกยุทธวิธีกองโจรในเมือง และเทคนิคการก่อการร้ายอย่างเข้มข้น ก่อนที่จะให้สมาชิก เหล่านั้นเข้าสู่โครงสร้างองค์กรทหารและเข้าสู่การปฏิบัติการได้

6.3.3 อุดมการณ์หลักที่ขบวนการ BRN-Coordinate ใช้ในการปลุกฝัง ให้บรรดาสมาชิกโดยเฉพาะสมาชิกในโครงสร้างทางทหาร ประกอบด้วย แนวคิดอุดมการณ์ ใน 3 เรื่องหลัก คือ

6.3.3.1 เชื้อชาติมลายูและชาตินิยมปัตตานี

6.3.3.2 อัตลักษณ์ปัตตานี

6.3.3.3 อุดมการณ์ญูฮาดหรือสงครามญูฮาดต่อสู้เพื่ออิสลาม

6.4 ชินวัณน์ แม้นเคช (ชินวัณน์ แม้นเคช, 2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการเข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นงานวิจัยส่วนบุคคลเสนอต่อวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันป้องกันประเทศ สรุปได้ว่า ขบวนการก่อความไม่สงบได้จัดตั้งและพัฒนาองค์กรการต่อสู้ของขบวนการบนฐานการสนับสนุนจากประชาชนที่ผ่านกระบวนการปลุกกระดม บ่มเพาะ โดยกระบวนการปลุกกระดมบ่มเพาะผ่านคนรู้จักใกล้ชิดตัวเข้ามาพูดคุยเล่าประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ปัตตานีกับสยามเชิงบาดแผล เกิดเป็นความเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์ พัฒนาสู่แนวคิดเรื่องเชื้อชาติมลายูนิยมและชาตินิยมปัตตานี สร้างอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนชักนำเข้าสู่ความเชื่อศรัทธา “สงครามญิฮาด” ในอิสลาม เมื่อผู้ถูกปลุกกระดมบ่มเพาะตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกจะเข้าสู่พิธีสาบานตนถือว่าเป็นสมาชิกของขบวนการแล้ว สมาชิกทุกคนต้องผ่านกระบวนการศึกษาอบรมตามลักษณะงานที่ถึงตัวไว้ เพื่อจัดตั้งสมาชิกที่ผ่านการฝึกอบรมเข้าสู่โครงสร้างองค์กรต่อสู้ ทั้งโครงสร้างขององค์กรมวลชนและโครงสร้างองค์กรการทหาร ถือเป็นสมาชิกโดยสมบูรณ์

สำหรับปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกของขบวนการคือการเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์และเชื่อว่าการต่อสู้กับรัฐไทยเพื่อเอกราชปัตตานีคือการต่อสู้ในอิสลามเป็นสงครามญิฮาด

## สรุป

ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาเร่งด่วนในบรรดาปัญหาความมั่นคงทั้งมวลของรัฐไทย

จากผลการศึกษารายงานวิจัยและรายงานการศึกษาปัญหาของคณะทำงานต่าง ๆ ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการและเจ้าหน้าที่หน่วยความมั่นคงเกี่ยวกับสภาพปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทำให้ทราบว่าปัญหาที่ดำรงอยู่นั้นมีหลายประการและเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ อาทิ ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง การศึกษา การต่างประเทศ เศรษฐกิจ ยาเสพติด การค้าของเถื่อน อิทธิพลท้องถิ่น การแย่งชิงผลประโยชน์ของกลุ่มการเมืองการประพฤติกมิชอบในวงราชการ การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อประชาชนของเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วน การไม่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ผลพวงจากนโยบายที่ผิดพลาดของรัฐในอดีต ความต้องการปกป้องอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายมลายู ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ปัตตานี การเคลื่อนไหวต่อสู้อำนาจรัฐของขบวนการแบ่งแยกดินแดน กระแสการเมืองระดับสากลที่ส่งผลสะท้อนต่อจิตใจของประชาชนบางกลุ่มในประเทศ เช่น การปฏิวัติอิสลาม

การปฏิเสศโลกาภิวัตน์ ฯลฯ จนยากจะสังเกตแยกแยะได้ว่า อะไรเป็นปัญหาหลักที่มีอิทธิพลต่อปัญหาอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม โดยอาศัยหลักการพิจารณาข้อมูล รายงานการศึกษา วิเคราะห์วิจัย และรายงานการสอบสวนขยายผลของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม ทำให้การของประชาชนผู้ประสบเหตุโดยตรง ตลอดจนคำสารภาพของสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบที่ถูกจับกุม หรือกลับใจออกมา รายงานตัวกับเจ้าหน้าที่ ทำให้ทราบว่าผู้ก่อความไม่สงบที่แท้จริงขณะนี้คือขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่มีกลุ่ม BRN-Coordinate เป็นแกนนำ ฉะนั้นคำตอบต่อโจทย์ข้างต้นคือขบวนการแบ่งแยกดินแดนเป็นปัญหาใจกลางของสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนปัญหาอื่น ๆ เป็นเพียงปัญหารองและปัจจัยเสริมของปัญหาการเคลื่อนไหวต่อสู้กับอำนาจรัฐของขบวนการแบ่งแยกดินแดนเท่านั้น

เมื่อเรานำข้อเท็จจริงดังกล่าวไปพิจารณาตามความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบก็คงไม่ผิคนักหากกล่าวว่า เหตุการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถือว่าเป็นความขัดแย้งระดับต่ำประเภทสงครามการก่อความไม่สงบ (Insurgency War) ที่เป็นการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลที่ปกครองประเทศกับขบวนการก่อความไม่สงบ แต่หากจะจัดประเภทให้ย่อยลงไปอีกก็อาจเรียกได้ว่า เป็นการก่อการร้ายก่อความไม่สงบ (Insurgent Terrorism) ซึ่งแตกต่างจากการก่อความไม่สงบธรรมดาตรงที่ได้นำรูปแบบการก่อการร้ายมาใช้ด้วยและมีระดับความรุนแรงคุกคามต่อเจ้าหน้าที่รัฐมากกว่าและมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมพื้นที่ด้วย โดยมีเป้าหมายในขั้นสุดท้ายคือ การแบ่งแยกดินแดนออกจากรัฐไทย ทั้งนี้โดยอาศัยประเด็นการเป็นชาติพันธุ์ ศาสนาเดียวกันและการมีประวัติศาสตร์ร่วมกันเป็น “จุดร่วม”

ที่มาของความคิดต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยไปก่อตั้งรัฐใหม่ที่มีเอกราชและอธิปไตยเป็นของตนเอง รวมทั้ง “ความคิด” ที่ใช้ในการปลุกเร้าชาวไทยมุสลิมให้เข้าร่วมหรือสนับสนุนการแบ่งแยกดินแดนและกลยุทธ์ในการเผยแพร่ปลุกฝังความคิดดังกล่าว คือสาระสำคัญที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอโดยละเอียดในบทต่อไป



### บทที่ 3

## พื้นฐานความคิด ความเชื่อและการต่อสู้ทางความคิด ของกลุ่มก่อความไม่สงบใน จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน

เมื่อพิจารณาจากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอโดยสังเขปในส่วนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา มาพิจารณาประกอบกับทฤษฎีและผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแบ่งแยกดินแดนทั่วโลก รวมทั้งผลการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับสาเหตุของความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ซึ่งได้นำเสนอในบทที่ 2 แล้ว

เราอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความคิดต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนซึ่งเป็นปัญหาใจกลางของสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ดังกล่าว มีอยู่หลัก ๆ 8 ประการด้วยกัน คือ

1. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ค่อนข้างล่าช้าหลัง สงครามให้ประชาชนที่มีความคิดชาตินิยมทางเชื้อชาติจำนวนหนึ่ง รู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม และถูกรอปรังทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Horowitz (Donald Horowitz, 2001 :1-42)

2. พื้นที่ดังกล่าวมีการกระจุกตัวอย่างหนาแน่นของกลุ่มคนชาติพันธุ์มลายูซึ่งมีวัฒนธรรมจำเพาะแตกต่างจากคนในสังคมใหญ่โดยทั่วไป อีกทั้งเป็นพื้นที่ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการด้านความมั่นคงที่พบว่า เงื่อนไขร่วมในสงครามแบ่งแยกดินแดนเกือบทุกกรณี คือ การกระจุกตัวของชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ อย่างหนาแน่นในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (Monica Duffy Toft, 2003)

3. พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเขตแดนติดต่อกับบางรัฐของประเทศมาเลเซีย และรัฐเหล่านั้นปกครองโดยกลุ่มคนชาติพันธุ์เดียวกันกับคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของ

ไทย ลักษณะเช่นนี้ ผลวิจัยได้ชี้ชัดว่า เป็นลักษณะที่ทำให้มีโอกาสเกิดความคิดต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนสูงกว่าพื้นที่ที่มีลักษณะอื่น ๆ (Sambanis and Miladovic : 25)

4. คนในพื้นที่โดยเฉพาะชาวมลายูมุสลิม มีความรู้สึกที่แรงกล้าต่ออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และศาสนาของตนเอง

5. มีแรงจูงใจร่วมของคนในพื้นที่ซึ่งเป็นชาวมลายูมุสลิมว่าตนเองเป็นชนกลุ่มน้อยที่ถูกกีดกันหรือกดขี่จากรัฐบาลและประชาชนของสังคมใหญ่ รวมทั้งได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างไม่เป็นธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบัน

6. ชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ที่มีความมั่นใจว่า ตนเองมีความสามารถที่จะเคลื่อนไหวปฏิบัติการทางการเมืองและต่อสู้ได้ โดยได้รับความสนับสนุนทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ

7. มีเงื่อนไขทางการเมืองใหญ่ที่เอื้ออำนวย เช่น อำนาจรัฐอ่อนแอ มีความแตกแยกทางความคิดของคนภายในประเทศ ระบบราชการไม่เข้มแข็ง ขาดประสิทธิภาพ มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและนโยบายบ่อย เกิดสูญญากาศทางการเมือง เป็นต้น

8. มีพลังสำนึกร่วมในประวัติศาสตร์บาดแผลของปัตตานีหรือปาตานีในอดีตและมีเหตุการณ์ในปัจจุบันซึ่งเชื่อมโยงต่อกันถึงบาดแผลในอดีต

ทั้งนี้ เหตุผลในข้อ 4-8 สอดคล้องกับการศึกษาของ Gurr ที่พบว่าสงครามแบ่งแยกดินแดนเป็นการบรรจบกันของการเมืองในอดีตกับการเมืองปัจจุบัน โดยมีปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุ (Ted Gurr, 2000)

อย่างไรก็ตามจากเหตุปัจจัยทั้ง 8 ประการดังกล่าว พลังสำนึกร่วมในประวัติศาสตร์ปัตตานี อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และศาสนาเป็นปัจจัยปลุกเร้าให้มวลชนเชื้อสายมลายูเข้าร่วมในขบวนการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนได้อย่างทรงพลังที่สุด ส่วนปัจจัยอื่น ๆ นั้นเป็นเพียงปัจจัยเสริม ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะได้มีการสืบทอดส่งต่อความสำนึกร่วมดังกล่าวไปสู่คนรุ่นต่อรุ่นมานับร้อยปี

## โครงสร้างทางความคิดของกลุ่มก่อการไม่สงบ

### 1. รากฐานความคิด

การกำหนดยุทธศาสตร์การต่อสู้ทางความคิดของกลุ่มก่อการไม่สงบนั้น หากพิจารณาอย่างลึกซึ้ง เราก็จะพบรากฐานทางความคิดที่แนบแน่นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ความเป็นเชื้อชาติมลายู ศาสนาอิสลาม และความทรงจำในประวัติศาสตร์แห่งรัฐปัตตานี

องค์ประกอบ 3 ส่วนดังกล่าว ล้วนมีกัมมันตภาพเฉพาะตัวที่ทรงพลัง เมื่อถูกนำมาหลอมรวมให้กลายเป็นจิตสำนึกของมวลชนหรือจิตสำนึกสาธารณะของชาวมลายู ปัตตานีบางกลุ่ม คนเหล่านี้ก็จะกลายเป็นมวลชนปฏิวัติที่พร้อมจะอุทิศตนต่อสู้ตามแนวทางที่ตนเชื่อมั่นและศรัทธา พร้อมทั้งจะเสียสละแม้ชีวิตได้ในทันที โดยสาระสำคัญของแต่ละองค์ประกอบมีดังนี้

1.1 ชาติ คือ เชื้อชาติมลายู เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าหนึ่ง ซึ่งก่อกำเนิดและตั้งถิ่นฐานอยู่บนแหลมมลายู อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของโลกมลายู (Malay World) ที่ประกอบด้วยพื้นที่ทางตอนล่างคาบสมุทรมาเลย์และหมู่เกาะต่าง ๆ พวกเขามีภาษาและวัฒนธรรมจำเพาะที่แตกต่างจากพลเมืองส่วนอื่น ๆ ของไทย พวกเขาจึงมีความสำนึกและมีความภาคภูมิใจในความเป็นเชื้อชาติมลายูอยู่อย่างเต็มเปี่ยม ความสำนึกดังกล่าวได้ทำให้พวกเขาพยายามดิ้นรนในการดำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวตนของคนเชื้อชาติมลายู พยายามต่อสู้ดิ้นรนทุกทาง ทุกเวลา และทุกโอกาส เพื่อที่จะมีพื้นที่ที่เป็นอิสระของชนเผ่าของเขาเองทั้งในระดับบุคคล ระดับสังคม และระดับประเทศ คือ ความเป็นรัฐเอกราช

1.2 ศาสนา คือ ศาสนาอิสลาม อิสลามมีลักษณะเฉพาะพิเศษ ที่ศาสนิกผู้ศรัทธาอย่างแท้จริงล้วนเต็มใจยินยอมมอบทั้งชีวิตและจิตวิญญาณแก่พระผู้เป็นเจ้าของพวกเขา เพื่อพวกเขาจะได้รับการโปรดปรานเป็นบ่าวรับใช้ใกล้ชิด และมีชีวิตอันเป็นนิรันดร์กับพระองค์บนสวรรค์ เพราะฉะนั้นการพิทักษ์รักษาหนทางแห่งอิสลาม การปฏิบัติในสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าทรงห้ามและทรงอนุมัติ แม้จะลำบากเพียงใดศาสนิกผู้ศรัทธาทุกคนก็พร้อมที่จะกระโจนเข้าสู่หนทางแห่งความยากลำบากนั้น แม้จะหมายถึง การเอาชีวิตของตนเองเป็นเดิมพันก็ตาม

1.3 มาตุภูมิ ซึ่งก็คือ รัฐปัตตานีในอดีต แคนน่านและมวลชนของขบวนการแบ่งแยกดินแดนทุกคน ล้วนมีความรู้สึก ผนึกแน่นในจิตวิญญาณตนว่า ปัตตานี หรือ ฟาฏอนี หรือ ปาดานี หรือ ปตานี เป็นรัฐเอกราช เป็นประเทศที่ตนภาคภูมิใจ และประจักษ์โอเอซิสของวัฒนธรรมอิสลามที่รุ่งเรืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึงขนาดเรียกว่า คือ ระเบียบของมหานครเมกกะห์เลยทีเดียว ความรู้สึกผูกพัน ความภูมิใจในปัตตานีดังกล่าว จึงยิ่งใหญ่เกินกว่าจะนำความรู้สึกของคนธรรมดาทั่วไป ที่ไม่ใช่คนมลายูปัตตานีไปหยั่งวัดได้ จิตสำนึกเช่นว่านี้ หากการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการฟื้นคืนฟาฏอนี แม้ชีวิตพวกเขาก็พร้อมที่จะสละให้ได้เช่นเดียวกัน

นี่คือรากฐานจิตสำนึกที่หนักแน่นที่สุดของผู้นำและมวลสมาชิกของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย และผลึกความสำนึกนี้เองที่ได้พัฒนาเป็นโครงสร้างทางความคิดการต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบที่นำโดย ขบวนการ BRN Co-ordinate



ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สรุปเป็นคำขวัญสั้น ๆ ว่า เชื่อชาติ-ศาสนา-มาตุภูมิ นั่นเอง (มุฮัมมัด อายุบ ปาทาน อภิวัจ สุปรีชา วุฒิพงศ์ บรรณาธิการ, 2550 และสภาที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

## 2. ความคิดชี้นำ

นักทฤษฎีการเมืองของขบวนการแบ่งแยกดินแดนได้กำหนดความคิดชี้นำแก่ขบวนการฯ และมวลชน ด้วยประเด็นต่อไปนี้

2.1 ดินแดนที่เรียกว่าปาตานีแห่งนี้ถูกรุกรานและยึดครองโดยสยามมาเป็นเวลานานนับร้อยปีและเป็นช่วงเวลาแห่งความเจ็บปวดของประชาชาติมลายูมุสลิมปาตานี เนื่องจากในอดีตที่นี้เคยเป็นดินแดนที่รุ่งเรืองทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า และความบริสุทธิ์ของศาสนาอิสลามเพราะมีการใช้ชารีอะห์ (หลักอิสลาม) และเป็นศูนย์กลางการศึกษาศาสนา ที่นี้จึงเป็นดาร์สลาม (ดินแดนที่มีความเป็นอิสลามโดยสมบูรณ์)

2.2 การกีดกันการปลดปล่อยปาตานีดาร์สลาม และบังคับใช้ชารีอะห์ซึ่งเป็นกฎหมายที่อัลเลาะห์ประทานมาให้มนุษยชาติประกาศใช้บนหน้าแผ่นดินเป็น ฟิร์คูอิน หรือเป็นการกีดกันที่บังคับเหนือมุสลิมทุกคน หาใช่ ฟิร์คูฟีอายะห์ หรือการบังคับเหนือชุมชน ซึ่งสภาอูลามาฮ์ (ผู้รู้ทางศาสนา) แห่งปาตานีได้พิทวา (ตัดสิน) ไว้มานานแล้ว

2.3 ปาตานี ไม่ใช่ ดาร์ลุลกุฟร์ (ดินแดนที่มีมุสลิมส่วนน้อยอาศัยอยู่และดำรงชีวิตตามวิถีอยู่ได้ในดินแดนของศาสนาอื่น) หรือดินแดนของกาเฟร์ (ผู้ที่มีใจมุสลิม, คนไทย) ซึ่งเป็นดินแดนที่ภารกิจในการประกาศใช้ชารีอะห์เป็นเพียงฟิร์คูฟีอายะห์ หรือการบังคับเหนือชุมชน ไม่ได้เป็นภารกิจของปัจเจกชน แต่ถึงกระนั้นมุสลิมก็ควรที่จะสนับสนุนการต่อสู้เพื่อประกาศใช้ชารีอะห์ในดินแดนอื่น ๆ ที่มีองค์ประกอบเพียบพร้อม เช่น ปาตานี นี่คือการแตกต่างระหว่าง มุสลิมสยาม กับ มุสลิมปาตานี

2.4 ชาวปาตานีต้องถูกสยามกระทำย่ำยีอย่างทารุณ และจงใจทำลายจิตวิญญาณของมลายูและอิสลาม ให้ชาวมลายู มีความหวาดกลัวในทุกวินาทีที่ประชาชนปาตานีต้องเผชิญกับกองกำลังทหารและตำรวจที่ป่าเถื่อนและไม่เป็นธรรม เพียงเพื่อจะหาช่องทางใส่ร้ายป้ายสีลูกหลานให้ถูกจองจำ มีการซ้อมทรมานเพื่อให้คายความลับ ไปทำลายพี่น้องร่วมเชื้อชาติและร่วมศรัทธาของเรา สถานการณ์กำลังมัดมือประชาชนปาตานีให้ลุกขึ้นสู้

2.5 เขาชนคนหนุ่มสาวปาตานี ถูกล้างสมอง ด้วยระบบการศึกษาที่ทำให้เป็นคนไทย พยายามแยกศาสนาและวิถีชีวิตของประชาชนปาตานีออกจากการเมืองอันเป็นวิถีคิดที่เคยทำลายระบอบการปกครองอิสลามของ ยิวไซออนนิสม์ ขณะที่พยายามกีดกัน อูลามาฮ์ รุ่นใหม่ ๆ ออกจากสังคม

2.6 ประชาชาติปาตานีไม่ได้เป็นผู้ยึดกุมทรัพยากรและเศรษฐกิจ แต่เราต้องสูญเสียอำนาจเหล่านี้ให้กับคนจีนในพื้นที่และคนไทยจากต่างพื้นที่

2.7 เหตุผลของการต่อสู้ที่หนักแน่นไปยิ่งกว่านั้นก็คือ การกดขี่ประชาชาติมลายูมุสลิมปาตานีซึ่ง ๆ หน้าหรือเหตุการณ์ร่วมสมัย โดยไม่ต้องอาศัยประวัติศาสตร์ใด ๆ มากอຍย้าเตือน

2.8 หนทางเดียวเท่านั้นที่จะแก้ปัญหานั้นได้ คือ การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชของคมมลายูมุสลิมปาตานี และการประกาศใช้จารีอะห์ในรัฐแห่งนี้ เพราะหนทางอื่นพบวาล้มเหลว

2.9 ประชาชาติมลายูมุสลิมปาตานีเผชิญหน้ากับความอธรรมจากการรุกรานของสยามและมีความพร้อมสำหรับการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยปาตานีแล้ว รอเพียงจังหวะเวลาที่ต้องอาศัยความอดทนเท่านั้น

### 3. ความคิดเชิงยุทธศาสตร์

3.1 สร้างจิตสำนึกร่วมและศรัทธาร่วมที่ชัดเจน โดยการทำให้ประชาชนรู้สึกต่อปัญหาของประชาชาติด้วยตัวของเขาเอง นี่เป็นยุทธวิธีแรก ๆ ที่พวกเราเลือกที่จะใช้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้สถานการณ์ที่ปาตานีถูกเป็นไฟสงคราม

3.2 ในด้านการทหารต้องสร้างความสับสนเพื่อให้ศัตรูหลงกลเข้าสู่กับดักของความรุนแรง ที่แม้จะต้องเสียสละนักรบผู้กล้าไปบ้าง แต่ก็สามารถสร้างสำนึกร่วมให้เกิดขึ้นได้ อย่างกว้างขวางเพราะหลักการสำคัญของสงครามกับรัฐสยามก็จะต้องมีมวลชนหนุนหลัง

3.3 ต่อข้อถกเถียงที่ว่าการยึดติดกับลัทธิชาตินิยมมลายู เป็นแนวความคิดที่ขัดกับหลักการอิสลามนั้น มีเหตุผลว่าจำเป็นต้องใช้ความรู้สึกชาตินิยมเพื่อหลอมรวมคมมลายูปาตานีให้เข้าร่วมหรือเห็นด้วยกับการต่อสู้

3.4 อากิอะห์หรือความศรัทธาของประชาชาติปาตานียังไม่หนักแน่นเพียงพอที่จะเสียสละเพื่ออิสลาม ทั้งนี้พวกเราเชื่อว่าเป็นผลมาจากการยึดครองของสยาม แต่เชื่อมั่นว่านักรบและพลพรรคของเราทุกคนเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักการและเป้าหมายแห่งอิสลามอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้หากวิธีการที่จำต้องหลอมรวมมวลชนดังกล่าวนี้ จะต้องได้รับการพิพากษาตรวจสอบในโลกหน้า ผู้นำและอูละมาอะอ์ก็พร้อมรับผิดชอบต่อการกระทำเหล่านั้น

3.5 จะไม่มีการประกาศตัวอย่างชัดเจน เพื่อให้การต่อสู้ครั้งนี้ไม่ได้เป็นขององค์กรใดองค์กรหนึ่งดังเช่นอดีต แต่หากเป็นการต่อสู้ของมลายูมุสลิมทุกคน เพื่อให้ภาพรวมของการลุกฮือของประชาชนมลายูปาตานีในการต่อต้านการเฟ้อสยาม ทำลายความชอบธรรมการยึดครอง

3.6 บทเรียนในอดีต คือ การประกาศตัวขององค์กรนำไม่เป็นผลดีต่อการต่อสู้โดยรวม เพราะปัญหาการยึดติดองค์กรและเห็นต่างในแนวทางการต่อสู้จะทำลายแนวรบทั้งมวล เห็นได้จากการแตกแยกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งกลับส่งผลให้ประชาชนมลายูปาตานีรู้สึกแปลกแยกกับการต่อสู้ การปกปิดองค์กรนำ ยังมีผลให้ศัตรูไม่สามารถตั้งรับได้ทันทั่วทั้ง

3.7 การจัดตั้งของขบวนการฯ เป็นไปอย่างต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลาหลายปี ในขณะที่ศัตรูตายใจ พวกเรากลับได้โอกาสเร่งรุกทำงานจัดตั้งมวลชนขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่จะต้องมาแบกรับการปฏิบัติงานเชิงรุกในระยะนี้ ในขณะที่เดียวกันต้องสร้างการยอมรับต่อประชาชนมลายูมุสลิมปาตานี พวกเขาจำเป็นต้องเป็นคนที่มีพื้นฐานและภาพลักษณ์ที่เคร่งครัดต่อศาสนา

#### 4. ความคิดเชิงยุทธวิธี

4.1 การปกปิดความลับและการเชื่อมั่นต่อผู้นำ (ภู่อัด) เป็นหลักการพื้นฐานในสงคราม

4.2 โครงสร้างทางการเมืองและโครงสร้างทางการทหารจะต้องมีลำดับชั้น และภารกิจที่รับผิดชอบชัดเจน การรักษาชั้นความลับโดยไม่สัมพันธ์ขวาง จะเป็นหลักการที่ต้องปฏิบัติและเคร่งครัดในหมู่สมาชิก เพื่อตัดตอนการเข้าถึงข้อมูลของศัตรู หรือการทำให้การเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวของศัตรูมีผลล้นเหลว ดังเช่น การเตรียมคำตอบสำหรับการซักถาม และการสร้างปฏิบัติการลวงเพื่อเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง

4.3 ไม่ควรละเลยศัตรูภายใน ที่จะมีผลต่อการทำลายการต่อสู้ โดยเฉพาะกลุ่มมลายูมุสลิมที่ลี้ภัยความเจ็บปวดของประชาชนดิเรกและขายตัวเองให้กับรัฐสยาม

4.4 เรามีวิธีจัดการกับความขัดแย้งระหว่างสำนักคิดต่าง ๆ อย่างเข้มแข็งและเด็ดขาด เพื่อป้องกันมิให้มีการถกเถียงและตั้งคำถามต่อแนวทางการต่อสู้ของพวกเรา และจะต้องแยกขาดศัตรูภายในออกจากวงจรให้ชัดเจน เพราะเราตระหนักดีว่าหากมีการตั้งคำถามต่อเหตุผลของการญihadและวิธีการต่อสู้ที่เปิดเผยจะส่งผลต่อการกุมสภาพ การต่อสู้ของศูนย์การนำได้

4.5 นักต่อสู้ต้องมองไปยังเป้าหมายแห่งความเป็นเอกราชอย่างเด็ดเดี่ยวและไม่ย่อท้อ การปกปิดโครงสร้างทางความคิดและอุดมการณ์ในรายละเอียด จะสามารถรักษาแนวรบด้านการทหารและด้านการเมืองได้อย่างยาวนาน จนกว่าระดับทางการเมืองในหมู่มวลชนจะขึ้นสู่กระแสสูง เมื่อปาตานีมีเอกราช ความคิดที่ผิดแปลกไปก็ไม่ยากที่จะจัดการแก้ไข

4.6 แม้วารัฐจะประสบผลสำเร็จในด้านการทหาร แต่ก็ต้องพ่ายแพ้ทางการเมืองต่อเราอยู่ดีเพราะเราต่อสู้ด้วยอุดมการณ์ แต่ศัตรูสู้กับเราด้วยความเคียดแค้นและผลประโยชน์เท่านั้น

4.7 สำหรับบางพื้นที่ที่มีผลกระทบอย่างหนักจากยุทธการของทางการทหาร แต่งานการเมือง การบ่มเพาะความเกลียดชังต่อศัตรู และสร้างความเชื่อมั่นต่อนักต่อสู้เพื่อปาดานี้ ยังคงเดินทางต่อไปในหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน

4.8 ผลชี้ขาดของสงครามครั้งนี้อยู่ที่การเมืองไม่ใช่การทหาร

4.9 ต้องเปิดงานแนวร่วมให้มากขึ้นกว่านี้ ทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะงานที่พุ่งเป้าไปยังจุดอ่อนของศัตรูและสร้างความชอบธรรมให้กับการต่อสู้ เช่น งานที่เน้นหนักในประเด็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งสามารถสร้างการสนับสนุนได้จากประชาชนคนไทย บางส่วนและแน่นอนที่สุด คือ การสนับสนุนจากสากล

ที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นโครงสร้างทางความคิด อุดมการณ์ของกลุ่มก่อความไม่สงบ เป็นที่มาของความคิดต่อสู้กับรัฐไทย และเป็นที่มาของปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวต่อสู้ทุก ๆ แนวรบของพวกเรา ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ การศึกษา สังคมและวัฒนธรรม ยุทธวิธีต่าง ๆ ทุกรูปแบบ ไม่ว่าในแนวรบใดล้วนขึ้นต่อเป้าหมายทางยุทธศาสตร์นี้ทั้งสิ้น (รวมถวน ปันจอร์, 2552)

การปลุกฝังความคิด ความเชื่อ บ่มเพาะและเผยแพร่อุดมการณ์ ต่อสู้ทางความคิด

### 1. การใช้ปฏิบัติการข่าวสารเป็นเครื่องมือต่อสู้ทางความคิด

ปฏิบัติการข่าวสารในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการต่อสู้ระหว่างฝ่ายรัฐกับกลุ่มก่อความไม่สงบ และจะต้องถือว่าการต่อสู้ด้านข่าวสารเป็นอีกสนามรบหนึ่ง นอกเหนือจากการใช้กำลังอาวุธและการก่อเหตุรุนแรง กลุ่มก่อความไม่สงบมีขีดความสามารถในการปฏิบัติการข่าวสารอย่างเข้มแข็ง และดำเนินการเชิงรุกต่อฝ่ายรัฐ เป็นผลให้กลุ่มก่อความไม่สงบสามารถเอาชนะจิตใจและใจของประชาชนจำนวนไม่น้อย ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอของอำนาจรัฐในพื้นที่ ที่ไม่สามารถรักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชนได้ พร้อมทั้งใช้การครองความเหนือกว่าทางด้านข้อมูลข่าวสารในการควบคุมความคิดของประชาชน ซึ่งมีเชื้อชาติศาสนาเดียวกันกับพวกเขา

กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะเหตุการณ์รุนแรงครั้งสำคัญ ๆ เป็นเครื่องมือในการสร้างความเกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐและรัฐไทย และยังสามารถนำไปโฆษณาชวนเชื่อหรือปฏิบัติการจิตวิทยาได้อย่างง่ายดาย โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ นอกจากนี้กลุ่มก่อความ

ไม่สงบยังใช้ปฏิบัติการข่าวสารเพื่อชักชวนเยาวชน (recruit) เข้าร่วมปฏิบัติการกับกลุ่มก่อความไม่สงบในการก่อเหตุรุนแรง

ปฏิบัติการข่าวสารของกลุ่มก่อความไม่สงบสามารถเข้าถึงประชาชนได้โดยง่ายด้วยการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนทุกระดับได้รับรู้ข่าวสารตามที่ต้องการ กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ทั้งวิธีการง่าย ๆ และเทคโนโลยีขั้นสูง กลุ่มก่อความไม่สงบเผยแพร่ข้อมูลเชิงลบของรัฐบาลสู่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง จากการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ปฏิบัติการข่าวสารของกลุ่มก่อความไม่สงบแสดงให้เห็นถึงเนื้อเรื่อง การดำเนินการ และวิธีการของกลุ่มก่อความไม่สงบ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของปฏิบัติการข่าวสาร กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ปฏิบัติการข่าวสารเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การแบ่งแยกดินแดน และเป็นปฏิบัติการเพื่อเพิ่มอิทธิพลในการครอบครองพื้นที่ด้วยการครองจิตและใจประชาชน ลดความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อฝ่ายรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ และการสร้างความได้เปรียบในการปฏิบัติการรุนแรง รวมทั้งการสนับสนุนจากต่างประเทศ

1.2 ช่องทางที่กลุ่มก่อความไม่สงบใช้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร นอกจากการใช้สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ทั้งการให้ข้อมูลทางตรงและทางอ้อม กลุ่มก่อความไม่สงบยังสามารถใช้สื่อทางเลือกในการสื่อสารทางตรงและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

1.2.1 สื่อหลัก ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ กลุ่มก่อความไม่สงบไม่มีสื่อเหล่านี้ แต่การนำเสนอของสื่อประเภทต่าง ๆ นั้น แม้ว่าเป็นการเสนอข้อมูลข่าวสารไปตามภารกิจ แต่ข่าวสารเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบกลับช่วยตอกย้ำและเผยแพร่ขีดความสามารถของกลุ่มก่อความไม่สงบ รวมทั้งยกระดับสถานะของกลุ่มให้เพิ่มสูงขึ้น

1.2.2 สื่อทางเลือก ได้แก่ การสื่อสารแบบปากต่อปาก การรับถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากสภากาแฟ และการรับข่าวสารจากผู้นำทางศาสนา นอกจากนี้ยังใช้อินเทอร์เน็ตและแผ่นบันทึกข้อมูลเผยแพร่เหตุการณ์รุนแรงและยุทธวิธีก่อความไม่สงบ ทั้งนี้การสื่อสารแบบปากต่อปากนับว่าได้ผลมากที่สุด สามารถกระจายข้อมูลไปสู่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วในวงกว้าง โดยใช้ร้านน้ำชาซึ่งถือเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ของชาวมลายูมุสลิม

1.3 ประเด็นที่กลุ่มก่อความไม่สงบนำมาเผยแพร่สู่ประชาชน กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ประเด็นที่หลากหลายทั้งด้านประวัติศาสตร์ และการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์รุนแรงครั้งใหญ่ กลุ่มก่อความ

ไม่สงบใช้เหตุการณ์ดังกล่าวนำไปปฏิบัติการจิตวิทยา ทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบมีสมาชิกเพิ่มขึ้น แนวร่วมเพิ่มขึ้น และประชาชนเพิ่มความเกลียดชังฝ่ายรัฐมากขึ้นด้วย นอกจากนี้กลุ่มก่อความไม่สงบมีความสามารถใช้เหตุการณ์รุนแรงและความทารุณโหดร้ายที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการข่าวสาร แม้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวได้รับการถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ แต่ก็มีผลให้ประชาชนที่อาจจะเปลี่ยนมาสนับสนุนฝ่ายรัฐไม่กล้าตัดสินใจ เพราะเกรงจะประสบชะตากรรมเช่นเดียวกัน ซึ่งประชาชนที่ไม่กล้าตัดสินใจและต้องการดำรงสภาพความเป็นกลางนั้น เสมือนกับการสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบในทางอ้อม เนื่องจากฝ่ายรัฐจะไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ จากประชาชนกลุ่มดังกล่าว โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารของกลุ่มก่อความไม่สงบ

1.3.1 ประเด็นทางด้านประวัติศาสตร์ที่กลุ่มก่อความไม่สงบนำมาเผยแพร่ที่สำคัญ ได้แก่

1.3.1.1 การใช้ประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีในอดีต โดยตัดตอนเฉพาะรัฐปัตตานีเคยเป็นดินแดนที่รุ่งเรืองและถูกสยามยึดครอง ชาวมลายูบางส่วนถูกสยามนำตัวไปกรุงเทพฯ เพื่อขุดคลองแสนแสบ ทหารสยามตัดเอ็นข้อเท้าของชาวมลายูเหล่านั้นเพื่อป้องกันการหลบหนี นอกจากนี้ยังนำปืนใหญ่ 2 กระบอกไปไว้ที่กรุงเทพฯ ด้วย เป็นต้น

1.3.1.2 การต่อสู้ของหะยีสุหลงกับรัฐไทย เป็นประเด็นสำคัญที่กลุ่มก่อความไม่สงบนำมาเผยแพร่อย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติการจิตวิทยา โดยเฉพาะการสูญเสียชีวิตของหะยีสุหลง ในปี 2497 โดยฝ่ายรัฐไม่สามารถหาผู้กระทำผิดมาลงโทษได้

1.3.2 ประเด็นที่เกี่ยวกับเหตุการณ์รุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้แก่

1.3.2.1 การสูญหายของบุคคลต่าง ๆ ในช่วงปี 2548-2549 โดยเฉพาะการสูญหายของ นายสมชาย นิละไพจิตร ทนายความที่ต่อสู้เพื่อชาวมุสลิม ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการสืบสวนหาข้อเท็จจริง

1.3.2.2 เหตุการณ์รุนแรงที่มัสยิดกรือเซะ และที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ในปี 2547 และมัสยิดไอปาเย อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ปี 2552 เป็นเหตุการณ์ที่สร้างความโกรธแค้นชิงชังของชาวมลายูมุสลิมต่อรัฐไทยมากขึ้น เหตุการณ์ดังกล่าวถูกนำไปผลิตซ้ำแล้วซ้ำเล่า และนำไปแจกจ่ายโดยไม่จำกัดทั้งในมาเลเซียและอินโดนีเซีย และในเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น youtube เป็นต้น

1.3.2.3 หลังมิถุนายน 2550 ปรากฏรายงานการทารุณกรรมเผยแพร่ไปยังต่างประเทศเพิ่มขึ้นมาก เมื่อฝ่ายรัฐปฏิบัติการกวาดล้างผู้ต้องสงสัย

### 1.3.3 ประเด็นทางด้านศาสนา มีอาทิ

1.3.3.1 การเขียนหนังสือเผยแพร่เรียกร้องให้ทำสงครามศาสนา หนังสือดังกล่าวพบในศพของกองกำลังกลุ่มก่อความไม่สงบที่กรือเซะ โดยใช้ชื่อหนังสือ Berjihad di Patani (Waging Jihad in Patani) ซึ่งเขียนเป็นภาษาอาหรับ เรียกร้องให้ชาวมลายูมุสลิมต่อสู้เพื่อดินแดน พร้อมทั้งระบุว่า การฆ่าคนทรยศหรือคนนอกศาสนาไม่บาป และเป็นการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ (holy war)

1.3.3.2 การเผยแพร่การทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ผ่านเว็บไซต์และวารสารในมาเลเซียและอินโดนีเซีย เพื่อถ่ายทอดแนวความคิดไปสู่ผู้อ่านในวงกว้างขึ้น

1.3.3.3 การข่มขู่และสร้างความรู้สึกล้มเหลวให้กับชาวพุทธในพื้นที่ เพื่อให้ชาวพุทธอพยพออกนอกพื้นที่ หรือขายที่ดินในราคาถูก

ปฏิบัติการข่าวสารของกลุ่มก่อความไม่สงบดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งในเรื่องของการกดขี่ข่มเหง และความสามารถในการรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชน ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่ไว้วางใจ ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติงานด้วยความยากลำบากยิ่งขึ้น สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มก่อความไม่สงบในเวทีระหว่างประเทศนั้น ทำให้ประเทศต่าง ๆ ได้รับข้อมูลเพียงด้านเดียว ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินการทางการทูตของไทยได้ภายหลัง (สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ, 2553)

## 2. กระบวนการปลุกกระดม บ่มเพาะเยาวชนให้เข้าเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบ

กลุ่มก่อความไม่สงบเห็นว่าเยาวชนมุสลิมเป็นหัวใจสำคัญในการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกรัฐปัตตานี การปลุกฝังแนวความคิดดังกล่าวถูกถ่ายทอดสู่เยาวชนรุ่นแล้วรุ่นเล่า เพื่อให้การก่อความไม่สงบดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จนบรรลุเป้าหมายในที่สุด โดยอาศัยความผูกพันทางเชื้อชาติ ศาสนาเป็นเครื่องมือดำเนินการ

กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ปัญหาความยากจน ปัญหาการศึกษา ปัญหาจากกระบวนการยุติธรรมและอื่น ๆ ในการชักชวนให้เยาวชนเข้าร่วมปฏิบัติการ เยาวชนมุสลิมถูกปลุกฝังให้เกิดเกลียดชังรัฐไทยตั้งแต่อายุน้อย หรือตั้งแต่เกิดโดยผ่านเพลงกล่อมเด็กของมารดา รวมทั้งยังถูกชี้ให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของรัฐปัตตานีในอดีต ทำให้เยาวชนเกิดความคับแค้นใจ

การชักชวนเยาวชนเริ่มตั้งแต่การคัดตัว (selection) การแบ่งแยกออกจากครอบครัวและสังคม (separation) สาบานตัว (oath-taking) การเปลี่ยน/ปลุกฝังความคิดตามความต้องการ (indoctrination) และการฝึกทางทหาร (military training) โดยถือว่าการดำเนินการใน

ขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นความลับ ไม่อาจเปิดเผยแม้กระทั่งครอบครัวของตน ทุกขั้นตอนของการซักชวนแสดงให้เห็นว่ากลุ่มก่อความไม่สงบใช้ปฏิบัติการข่าวสาร เพื่อเปลี่ยนแปลงและควบคุมความคิดของเยาวชนจนกระทั่งมีความพร้อมในการปฏิบัติ

ผู้มีบทบาทสำคัญในการซักชวนเยาวชนมุสลิมก็คืออุस्ताซ ครูหรืออุस्ताซ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสังคมชาวมุสลิม โดยได้รับการยกย่องอย่างสูงสุดใกล้เคียงกับศาสนาเป็นเสมือนบิดาทางจิตวิญญาณของนักเรียน เพราะครูเป็นผู้ที่ป้อนความรู้ให้กับจิตใจ ตลอดจนเป็นผู้ขัดเกลาและสร้างศีลธรรม ดังนั้นเยาวชนจะต้องทำตนเป็นคนดี มีความสงบเสงี่ยม มีความอ่อนน้อมถ่อมตนเคารพต่อครูบาอาจารย์ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน คำแนะนำ คำชี้แนะของครูเสมอ ความเชื่อมั่นและศรัทธาของพ่อแม่ต่ออุस्ताซทำให้เป็นช่องทางที่กลุ่มก่อความไม่สงบแสวงประโยชน์ได้ง่าย

กลุ่มก่อความไม่สงบได้อาศัยช่องทางของอุस्ताซในการแสวงหาแนวร่วมก่อความไม่สงบ และปลูกฝังแนวความคิดต่อต้านรัฐบาล พร้อมทั้งปลูกฝังความคิดว่าการก่อความไม่สงบเป็นการก่อกบฏค้ำชูศาสนา เมื่อเสียชีวิตแล้วจะไปอยู่กับพระเจ้าบนสวรรค์ และจะยกโทษที่ก่อบาปไว้ทั้งหมด หากบาดเจ็บพระเจ้าก็จะลดโทษให้กึ่งหนึ่ง

อุस्ताซเริ่มซักชวนเยาวชนตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กอยู่ในตาดิคา ซึ่งเป็นสถานศึกษาของเด็กเล็กอายุระหว่าง 7-12 ปี ในตาดิคา เด็กเล็กจะได้รับการอบรมให้เข้าใจแนวความคิดของกลุ่มก่อความไม่สงบ การปลูกฝังให้เกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐ และเสนอให้ภาคภูมิใจในรัฐปัตตานีในอดีต เมื่อเด็กเล็กเข้าสู่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและปอเนาะต่าง ๆ จะได้รับการปลูกฝังความภูมิใจในเชื้อชาติมาลายูเพิ่มเติม นอกจากอุस्ताซแล้ว ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชนและเยาวชนยังมีบทบาทสำคัญในการซักชวนเยาวชนในปอเนาะด้วย

อุस्ताซในปอเนาะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อชุมชน โดยเฉพาะในหมู่เยาวชน อุस्ताซที่จบการศึกษาจากต่างประเทศโดยเฉพาะอินโดนีเซีย อุस्ताซสนับสนุนให้เยาวชนเข้ารับการศึกษาคือในปอเนาะ และคัดเลือกเยาวชนอายุประมาณ 15-17 ปี ไปฝึกการใช้กำลังในป่าเขานานนับเดือนในช่วงเย็น เยาวชนเหล่านั้นถูกปลูกฝังแนวความคิดรุนแรง เกลียดชังชาวพุทธ แต่ไม่เกี่ยวข้องกับชาวพุทธในชุมชน

เยาวชนที่ถูกซักชวนในระยะแรกมักมีความประพฤติไม่ดี เกเร หรือติดยาเสพติด แต่ในระยะต่อมาจนถึงปัจจุบันเยาวชนที่ถูกซักชวนมักเป็นผู้ที่มีบุคลิกดี เรียบร้อย และมีความเชื่อมั่นในศาสนา อุस्ताซมักได้รับโอกาสสอนพิเศษนอกเวลาให้กับเยาวชนเหล่านั้น และใช้โอกาสนี้ในการซักชวนนักเรียน ซึ่งต้องใช้เวลาานพอสมควรเพื่อให้เยาวชนยอมรับอย่างจริงใจว่าเป็นภารกิจของชาวมุสลิมที่จะต่อสู้เพื่ออิสรภาพ



เยาวชนที่ได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบ จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาระดับขีดความสามารถ อุดมการณ์ และจิตใจในการต่อสู้ ชั้นแรกเป็นการทดสอบด้านจิตใจ ศาสนา ความเชื่อ และความรู้ตามหลักศาสนาอิสลาม ชั้นที่สองเป็นการทดสอบความกล้าหาญในการทำงาน หากไม่ผ่านขั้นตอนนี้จะไม่ได้รับการฝึกอบรมในขั้นตอนต่อไป ซึ่งเป็นการฝึกความแข็งแรงของร่างกาย อาจจะเป็นการเดินป่า หรือการปีนต้นไม้โดยใช้มือเดียวและอื่น ๆ หลังจากนั้นเป็นการฝึกแบบทหาร เยาวชนที่อายุต่ำกว่า 17 ปี จะไม่ได้รับการฝึกแบบทหาร แต่จะถูกปลุกฝังให้เกลียดชังรัฐไทยแทน อย่างไรก็ตามผู้ที่ถูกจับกุมได้บางคนอายุ 17 ปี และเป็นผู้ที่ร่วมลอบวางระเบิด โดยผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว เยาวชนที่ผ่านการฝึกดังกล่าวจะได้รับมอบภารกิจที่แน่นอนในการปฏิบัติการ ขณะเดียวกันเยาวชนเหล่านั้นก็ยังปฏิบัติตามกิจประจำวันตามปกติ โดยเฉพาะไปเรียนหนังสือ โดยพ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่ล่วงรู้ หรือรู้แต่ไม่กล้าขัดขวางเพราะกลัวถูกทำร้ายจากกลุ่มก่อความไม่สงบ

เยาวชนที่ถูกชักชวนบางคนเข้าร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบเพราะไม่มีความรู้เพียงพอในหลักศาสนาอิสลาม เมื่อใช้ประเด็นทางศาสนาชักจูงทำให้หลงเชื่อได้ง่าย โดยที่ตนเองไม่รู้ว่ามีอิทธิพลอะไร เพียงแต่รู้ว่าเกี่ยวกับศาสนา ส่วนใหญ่ปฏิบัติกิจทางศาสนาประจำวันเท่านั้น นอกจากนี้ มีการชักชวนชาวบ้านและเยาวชนในสุเหร่าหลังการสวดมนต์ตอนเย็น สมาชิกของกลุ่มก่อความไม่สงบซึ่งฝังตัวอยู่ในหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการ ชาวบ้านถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 5 คน หลังจากนั้นอุสตาซและสมาชิกของกลุ่มดังกล่าวที่อยู่ในหมู่บ้านอื่นจะเข้ามาสอน

โดยทั่วไปแล้วการชักชวนเยาวชนอายุ 8-9 ปี ในระยะแรกจะถูกปลุกฝังให้เกลียดชังรัฐบาลไทย โดยใช้สุเหร่า พ่อแม่เยาวชนจะไม่ทราบว่าลูกของพวกเขาถูกชักชวนเพราะความเชื่อถือและไว้ใจในตัวอุสตาซ และยังขอให้สอนเรื่องศาสนา อุสตาซจึงชักชวนและคัดเลือกเยาวชนเข้าร่วมในกองกำลัง หลังจากนั้นเยาวชนเหล่านี้จะถูกส่งไปฝึก สำหรับวิธีการชักชวนนั้นเป็นการสอนประวัติศาสตร์ปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์ให้เยาวชนเหล่านั้น เกลียดชังรัฐบาลไทย และพร้อมที่จะปลดปล่อยปัตตานี นอกจากนี้ยังสอนว่าฆ่าชาวพุทธไม่บาป อุสตาซคัดเลือกเยาวชนที่สามารถสั่งให้กระทำตามได้ ส่วนผู้ติดยาเสพติดก็ถูกชักชวนด้วยแต่ต้องเลิกยาเสพติดก่อน ขณะที่ชาวบ้านที่มีได้ผ่านการเรียนทางศาสนานั้นง่ายที่จะชักชวน

นอกจากการชักชวนดังกล่าวแล้ว การจัดทีมเล่นกีฬาก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่อุสตาซมีโอกาสนใกล้ชิดกับเยาวชน และถ่ายทอดความคิดแนวทางรุนแรงให้กับเยาวชนเหล่านั้น กีฬาฟุตบอลได้รับความนิยมจากเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาก เยาวชนที่เข้าร่วมทีมฟุตบอลมีความปรารถนาที่จะเล่นฟุตบอลได้เก่ง โดยที่ไม่อาจทราบมาก่อนว่า ทีมกีฬาฟุตบอลเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการชักชวนเยาวชนให้เข้าร่วมก่อเหตุรุนแรง หลังจากการฝึกซ้อมฟุตบอล

ในช่วงเวลากลางวัน ในตอนเย็นเป็นช่วงเวลาของการสวดมนต์ตามปกติ ต่อจากนั้นอุस्ताซจะบรรยายเกี่ยวกับเรื่องศาสนาและสถานการณ์ปัจจุบันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่ 5-15 คน มีหัวหน้าทีมเรียกว่า “naqeeb” ประจำอยู่ naqeeb ได้รับแต่งตั้งโดยผู้ใหญ่บ้าน (ayah) บางคนได้ปกปิดตนเองโดยใช้สถานะของผู้สอนหรือหัวหน้าทีมฟุตบอล

อุस्ताซใช้เวลาชักชวนเยาวชนแต่ละคนนานประมาณหลายเดือนถึง 2-3 ปี ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมของเยาวชน เมื่ออุस्ताซเชื่อว่าเยาวชนมีความเชื่อมั่น เชื่อฟัง และจงรักภักดีก็จะนำไปสาบานตัวและเข้าร่วมกลุ่มปฏิบัติการในชื่อต่าง ๆ โดยไม่อาจทราบได้ว่ากลุ่มนั้น ๆ อยู่ในองค์กรใด ใครเป็นผู้นำ กลุ่มดังกล่าวมีชื่อเรียกมากมายหลายกลุ่ม แสดงให้เห็นว่ากลุ่มก่อความไม่สงบให้ความสำคัญในการบ่มเพาะเยาวชนเพื่อก้าวสู่นักปฏิวัติรุ่นต่อไป กระบวนการทั้งหมดถูกปิดลับเป็นอย่างดี

อุस्ताซที่มีภารกิจในการชักชวนเยาวชนบางคนได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มก่อความไม่สงบให้เดินทางไปศึกษาต่อทางด้านศาสนาหรือกฎหมายอิสลามในประเทศมุสลิม โดยเฉพาะตะวันออกกลาง เช่น ซาอุดีอาระเบีย และชูดาน เป็นต้น หลังสำเร็จการศึกษา นักศึกษาเหล่านั้นกลับมาทำงานเป็นครูสอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและปฏิบัติงานลับให้กับกลุ่มก่อความไม่สงบ การปฏิบัติงานของอุस्ताซดำเนินไปด้วยดีเมื่อโรงเรียนให้ความร่วมมือซึ่งเป็นผลให้เยาวชนในโรงเรียนนั้น ๆ เข้าร่วมในการก่อความไม่สงบเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามอุस्ताซมักอ้างว่าเยาวชนที่ได้รับการชักชวนแล้วยินยอมหรือสมัครใจเข้าร่วมในการก่อความไม่สงบ ไม่ได้ถูกบังคับแต่อย่างใด

เพื่อเป็นการรักษาความลับและการควบคุมในการเคลื่อนไหว อุस्ताซนำเยาวชนเหล่านั้นไปสาบานตน (supoh) หรือบางครั้งอาจสาบานตนต่อ naqeeb ถ้อยคำที่สาบานได้เน้นการกระทำเพื่อพระเจ้า ความจงรักภักดี เชื่อฟังผู้นำและองค์กรเพื่อผลประโยชน์ของชาวมุสลิม หากมีการละเมิดกฎองค์กร เลือดของเยาวชนผู้นั้นจะหลั่งริน หากเยาวชนเปลี่ยนใจหรือไม่ปฏิบัติตามกฎจะถูกเตือน 2 ครั้ง หากไม่กลับมาเข้าร่วมกลุ่มก่อความไม่สงบก็อาจถูกสังหาร การชูปะเปาะเป็นเครื่องมือสำคัญของกลุ่มก่อความไม่สงบในการรักษาความลับขององค์กร เยาวชนที่ชูปะเปาะเมื่อถูกจับกุมก็ยังไม่ยอมเปิดเผยข้อมูล จนกว่าจะถูกถอนคำสาบานก่อน

เครื่องมือที่สำคัญของกลุ่มก่อความไม่สงบในการใช้ปฏิบัติการข่าวสารเพื่อชักชวนเยาวชนก็คือ วีดีโอ และ VCD กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ปฏิบัติการข่าวสารในการชักชวนเยาวชนให้เข้าร่วมปฏิบัติการกล่าวคือ อุस्ताซเปิดวีดีโอหรือ VCD เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐบาลไทย โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่ตากใบ และกรือเซะ เมื่อปี 2547 นอกจากนี้ยังมีวีดีโอหรือ VCD เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศอื่น เช่น อิรัก อัฟกานิสถาน และปาเลสไตน์ เป็นต้น

ขณะที่ชมเหตุการณ์ต่าง ๆ อุस्ताซจะบรรยายถึงความโหดร้ายของกองกำลังและโยงให้เกี่ยวข้องกับกองกำลังของรัฐไทยที่กระทำต่อชาวมลายูมุสลิมอย่างไม่เป็นธรรม การทารุณกรรมและการสังหารชาวมลายูมุสลิม เรื่องราวดังกล่าวสร้างความโกรธแค้นให้กับเยาวชนมุสลิมและเข้าร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบในการต่อสู้กับรัฐไทยในที่สุด

ปัจจุบันกลุ่มก่อความไม่สงบพยายามยกระดับปฏิบัติการข่าวสารไปสู่เวทีระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนตามวัตถุประสงค์ หากปฏิบัติการข่าวสารมีความซึกซ้อนมากขึ้น จะส่งผลให้ปฏิบัติการทางทหารยุ่งยากขึ้นด้วย (สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ, 2553 รุ่งรวี เกลิมศรี ภิญโญรัช, 2556 และบุหงา ปัตตานี (นามแฝง), ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

### 3. เป้าหมายและกลยุทธ์ในการปลุกระดมบ่มเพาะ

#### 3.1 เป้าหมายในการสร้างจิตสำนึกมวลชน

ในการปลุกระดมบ่มเพาะเพื่อชักชวนและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมปฏิบัติการกับกลุ่มก่อความไม่สงบตามกระบวนการที่ได้กล่าวมาแล้ว รวมทั้งการสร้างการยอมรับแสวงหาความร่วมมือจากชาวมลายูมุสลิมโดยทั่วไปนั้น ขบวนการแบ่งแยกดินแดนจะมุ่งสร้างจิตสำนึกมวลชนให้เกิดความคิดใน 3 ประเด็นหลัก คือ

3.1.1 สร้างกระแสให้พี่น้องมลายูมุสลิมเกิดความรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างมลายูมุสลิมกับรัฐไทย และประชาชนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศภายใต้ความรู้สึกเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์และความเป็นอัตลักษณ์ปัตตานีที่มีความแตกต่างจากอัตลักษณ์โดยรวมของรัฐไทย เพื่อนำไปสู่การแบ่งข้างและเลือกข้างระหว่างนายู (มลายู) กับซีเย (สยาม)

3.1.2 เป็นขั้นการพัฒนาจากการแบ่งข้าง และเลือกข้าง ไปสู่การสร้าง ความขัดแย้งและความรู้สึกไม่เท่าเทียมกัน ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงระหว่างอัตลักษณ์ ความรู้สึกไม่เป็นธรรมทางสังคมและชักนำให้เกิดความหวาดระแวงรัฐไทย เกียดแค้นและเกลียดกลัวรัฐไทย

3.1.3 สร้างให้ประชาชนมลายูมุสลิมพร้อมที่จะต่อสู้กับรัฐไทย ในกระแสความรู้สึกนี้จะถูกชี้นำไปสู่แนวคิดการสนับสนุนและปกป้องกลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดน และพร้อมที่จะเข้าสู่การเป็นสมาชิกขององค์กรการต่อสู้ของขบวนการในทันที เมื่อถูกคัดเลือกและชักชวน

### 3.2 เนื้อหา/ประเด็นที่ใช้ในการปลุกระดมบ่มเพาะ

เพื่อสร้างจิตสำนึกใน 3 ประเด็นข้างต้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในขบวนการก่อความไม่สงบจะทำการปลุกระดมบ่มเพาะมวลชนเป้าหมายด้วยการสอดแทรกแนวคิด เนื้อหา ประเด็นต่าง ๆ ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป อย่างเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.2.1 ชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดจากความหลากหลายของชาติพันธุ์ และสร้างความรู้สึกร่วมกันระหว่างชาติพันธุ์มลายูกับชาติพันธุ์อื่น ๆ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความแตกแยกในชาติพันธุ์มลายูเองที่แตกออกเป็นหลายพวกหลายลัทธิ เช่น มลายูมุสลิมสายวะฮาบีย์ มลายูมุสลิมสายคาวะห์ เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดความแตกแยกร้ายแรงภายในสังคมมลายูมุสลิมเอง เกิดความไม่สงบสุข โดยชี้ประเด็นว่า เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ “เป็นความจงใจของรัฐไทย” ที่ส่งเสริมให้เกิดลัทธิต่าง ๆ ขึ้นมา ดังนั้นหากมีแต่ “พวกเราคือมลายูมุสลิม” ล้วน ๆ มันสงบดีเหมือนในอดีตครั้งปัตตานีปกครองตนเอง

3.2.2 ชาติพันธุ์มลายูถือเป็นชาติพันธุ์ที่มีความชอบธรรมมากที่สุดที่จะดำรงชีวิตอยู่บนแหลมมลายู การบ่มเพาะในประเด็นนี้นักปลุกระดมบ่มเพาะจะใช้ประวัติศาสตร์ปัตตานีมาเป็นเครื่องมือสำคัญด้วยการเล่าขานประวัติศาสตร์ของชนมลายูปัตตานีด้วยประวัติศาสตร์ปัตตานี โดยการเล่าขานประวัติศาสตร์นั้น ได้แบ่งขั้นตอนการเล่าตามหัวข้อดังนี้

3.2.2.1 ปัตตานีในอดีตเป็นอย่างไร : นักปลุกระดมบ่มเพาะก็จะบอกเล่าถึงความเป็นอาณาจักรที่เจริญรุ่งเรือง มีความสงบสุข เพราะคนมลายูเราปกครองกันเองมีความภาคภูมิใจในความเป็น “มลายู” และความเป็น “ปัตตานี” อันรุ่งเรือง

3.2.2.2 ปัตตานีปัจจุบันเป็นอย่างไร : ตกอยู่ภายใต้การปกครองของสยาม (ซีแยะ) โดยสยามยกกองทัพมายึดครองปัตตานีตั้งแต่ปี พ.ศ.2325 จนถึงปัจจุบันถือว่าเป็น “สยามเป็นผู้รุกรานปัตตานี” ในประเด็นนี้นักปลุกระดมบ่มเพาะจะบรรยายประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ปัตตานีกับสยามในเชิงบาดแผลสร้างเป็นความเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์

3.2.2.3 ปัตตานีในอนาคตต้องการอย่างไร : คือความเป็นเอกราชเป็นรัฐอิสระ ปกครองโดยคนมลายูมุสลิมที่ถือว่าเป็นเจ้าของแผ่นดินบนแหลมมลายูดั้งเดิม และมีความชอบธรรมมากที่สุด

ถึงตอนนี้ นักปลุกระดมบ่มเพาะจะพยายามชี้ให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของปัตตานีที่เป็นของชนมลายู และภายหลังที่ปัตตานีตกอยู่ภายใต้การปกครองของสยาม (ซีแยะ) ทำให้มีทั้งคนจีน คนอินเดีย และคนสยามที่รัฐไทยให้ความชอบธรรมอาศัยอยู่ในดินแดน

ปัตตานี บนแหลมมลายูมากกว่าคนมลายูอย่างพวกเรา เพราะคนสยามได้รับการดูแลด้านการศึกษาดีกว่า มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงกว่าคนมลายู เพื่อปกครองมลายูของเรา

3.2.3 ปลุกระดมบ่มเพาะให้เยาวชนคิดแตกต่างกับรัฐไทย และคนไทยพุทธเพื่อนำสู่ความแตกแยกเชิงอัตลักษณ์ โดยเด็ดขาด และพัฒนาให้เกิดกระแสการต่อต้านรัฐไทย และขับไล่คนไทยพุทธออกจากดินแดนปัตตานี ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเป้าหมายของการบ่มเพาะประเด็นนี้จะอยู่ที่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนหรือตาดีกา เท่านั้น

3.2.4 เปรียบเทียบความไม่เสมอภาคระหว่างชาติพันธุ์มลายูกับชาติพันธุ์ไทยพุทธ เพื่อให้ประชาชนชาติพันธุ์มลายูรู้สึกว่ามีค่าต่ำ้อย และถูกปกครองอย่างกดขี่เอาเปรียบโดยสยาม (รัฐไทย) และคนไทยพุทธ ในประเด็นนี้นักปลุกระดมบ่มเพาะจะชี้ให้เห็นว่าตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นของคนมลายู ส่วนตำแหน่ง นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือใหญ่กว่านี้ อำนาจมากกว่าเป็นของคนสยาม หรือคนไทยพุทธเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการกีดกันคนมลายูของรัฐไทยที่พยายามจะกดหัวคนมลายูไว้ด้วยระบบการปกครองนั่นเอง

3.2.5 บ่มเพาะปลุกระดมให้รู้สึก “รัฐไทยชอบใส่ร้ายป้ายสีและข่มขู่ชาติพันธุ์มลายูตลอดมา” ในประเด็นนี้นักปลุกระดมบ่มเพาะมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมลายูมุสลิมรู้สึก “รัฐไทย (สยาม) ไม่ใช่มิตรของพวกเขา แต่มิตรที่แท้จริงคือคนมลายูมุสลิมด้วยกัน เพราะฉะนั้นมลายูจะอยู่กับรัฐไทย (สยาม) ไม่ได้ต้องอยู่กับมลายูมุสลิมด้วยกัน ประเด็นดังกล่าวนี้จะนำสู่ความหวาดระแวงต่อรัฐไทยทันที

3.2.6 รัฐไทย (สยาม) นำเอาทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ของปัตตานีซึ่งเป็นของคนมลายูไปใช้ โดยชาติพันธุ์มลายูไม่ได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งนักปลุกระดมบ่มเพาะจะมุ่งเป้าหมายไปที่ประชาชนมลายูมุสลิมที่มีความรู้จำกัด และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชายทุ่งและหมู่บ้านเชิงเขาเป็นหลัก เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมลายูมุสลิมกลุ่มนี้เกิดความหวงแหนทรัพยากรของตนและนำไปสู่การต่อต้านรัฐ เกิดความเกลียดแค้นรัฐไทยในที่สุด

3.2.7 รัฐไทยพยายามเปลี่ยนเชื้อชาติมลายูให้เป็นเชื้อชาติไทย โดยที่นักปลุกระดมบ่มเพาะชี้้นำให้คนมลายูมุสลิมรู้สึกว่า รัฐไทยต้องการให้เชื้อชาติมลายูลืมชาติพันธุ์ของตนเอง เพื่อความง่ายและให้เกิดความชอบธรรมในการปกครองคนมลายูในแผ่นดินปัตตานี โดยเฉพาะการระบุในบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านว่า “เป็นเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย” จะเป็นรูปธรรมที่นักปลุกระดมบ่มเพาะชี้้นำให้ประชาชนมลายูมุสลิมเห็นด้วยและคล้อยตาม จนเชื่อว่าเป็นเจตนาของรัฐไทย (สยาม) เช่นนั้นจริง ๆ ความรู้สึกเช่นนี้ นำสู่ความ

หวากระแวงและต่อต้านรัฐไทย และคนไทยพุทธทันที การบ่มเพาะประเด็นนี้มุ่งเป้าหมายไปที่ นักศึกษา ปัญญาชน และผู้มีความรู้เป็นหลัก

3.2.8 ชาติพันธุ์มลายู เป็นชาติพันธุ์ที่เคยปกครองตนเองมีอดีตอันรุ่งเรืองแต่วันนี้ถูกสยามยึดครองและปกครอง แล้วมลายูทุกคนต้องการความรุ่งเรืองอย่างเช่นอดีตหรือไม่ นักปลุกระดมบ่มเพาะจะตอกย้ำด้วยการเล่าประวัติศาสตร์ปัตตานี ใน 3 ประเด็นหลักตามที่กล่าวไว้ในข้อ 2 โดยเน้นการเล่าประวัติศาสตร์ปัตตานี ที่สัมพันธ์กับสยามในเชิงความขัดแย้งและทำสงครามระหว่างกัน ซึ่งถือเป็น “ประวัติศาสตร์เชิงบาดแผล” เพื่อสร้างความเกลียดแค้นและพร้อมต่อสู้กับรัฐไทย และคนไทยพุทธไปสู่ความเป็นเอกราชปัตตานี เฉกเช่นในอดีตนั่นเอง

3.2.9 คันทาน โยบายที่ผิดพลาดของรัฐไทยในการบริหารและปกครองคนมลายู ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะนโยบายที่ “ทำลายความแตกต่างเพื่อสร้างความเหมือน” มาปลุกระดมบ่มเพาะต่อคนมลายูในพื้นที่เพื่อให้เกิดความรู้สึกความไม่เป็นธรรม และไม่เสมอภาคกัน นอกจากนี้ นักปลุกระดมบ่มเพาะยังนำเอากรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐไทยสร้างเงื่อนไข กระทำการมิชอบด้วยอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย นื้อราษฎร์บังหลวง มายกตัวอย่างขยายผลด้วยการบอกเล่า และ โยงผู้ความเชื่อว่า สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นนโยบายของรัฐไทย ที่ต้องการปกครองคนมลายูด้วยวิธีกดขี่ ข่มขู่ผ่านเจ้าหน้าที่รัฐตามที่ยกตัวอย่าง (ชินวัฒน์ แม้นเดช, 2555)

### 3.3 เทคนิควิธีการบ่มเพาะของขบวนการก่อความไม่สงบ

โดยปกติแล้วในขั้นต้น ขบวนการก่อความไม่สงบซึ่งมีเป้าหมายในการแบ่งแยกดินแดนจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมุ่งสร้างความคิด ความเชื่อ ชักจูงประชาชนกลุ่มต่าง ๆ โดยผู้ปลุกระดมไม่ต้องการให้ผู้ฟังรับรู้ว่าเป็นความคิดของขบวนการ ทั้งนี้จะไม่เน้นตัวบุคคลในการเข้าไปบ่มเพาะ แต่จะเน้นกลุ่มบุคคลเป็นส่วนใหญ่ โดยจะใช้สถานที่ซึ่งมีคนเป็นจำนวนมาก และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของมวลชน เช่น ร้านน้ำชา มัสยิด โรงเรียน ตลาดนัด เป็นต้น

การบ่มเพาะเริ่มจากการเข้าไปคุยเพื่อดึงความคิดของคนที่ฟังให้เกิดแง่คิดแตกต่างจากรัฐ ให้เห็นว่า การปกครองของรัฐไทยไม่มีความเป็นธรรม การบ่มเพาะเป็นขั้นตอนแรก ๆ ของขบวนการในการซึมซับสร้างมวลชนให้กับขบวนการ โดยที่ไม่เน้นให้คนฟังเห็นว่าจริงหรือว่าไม่จริง แต่เป็นการกระทำเพื่อปล่อยเชื่อให้คนฟังมีความคิดต่างกันไป มีความคิดริเริ่มในมุมมองของคำว่า เราเป็นมลายู (ปัตตานี) รัฐเป็นซีเเย (สยามกรุงเทพฯ) แล้วทำไมวันนี้เรายังอยู่ได้ การปกครองของสยาม ทั้ง ๆ ที่เมื่อก่อนเป็นรัฐปัตตานี วิธีการพูดคุยแบบบ่มเพาะของขบวนการ

จะไม่ใช้การพูดแบบตรง ๆ แต่จะพูดให้แฉ่คิดแก่ผู้ฟังแล้วคอยดูพฤติกรรมของคนฟัง ถ้าคนนั้นเห็นดีเห็นงามก็จะขยายผลการบ่มเพาะ โดยการเข้าไปพูดคุยปลุกกระดมเชิงลึกในระบบตัวต่อตัวอีกครั้ง จากนั้นจึงชักชวนเข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการด้วยการทำการชุมนุมปะแล้วไปขับเคลื่อนในการวางระบบการจัดตั้งในองค์กร

สำหรับเทคนิควิธีการปลุกกระดมบ่มเพาะในประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว มีตัวอย่างจากอดีตผู้ก่อความไม่สงบ ดังต่อไปนี้

### 3.3.1 ประเด็นความหลากหลายของเผ่าพันธุ์

จุดมุ่งหมายของกลุ่มก่อความไม่สงบในประเด็นนี้ คือการสร้างความรู้สึกร่วมกันแบ่งฝักแบ่งฝ่ายระหว่างชนชาติมลายูมุสลิมปัตตานีกับชาติพันธุ์อื่น ๆ ในขณะเดียวกันก็ต้องการใส่ร้ายว่าความแตกแยกในหมู่ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามด้วยกันที่แบ่งเป็นนิกายต่าง ๆ ก็เป็นความจงใจและการกระทำของรัฐไทย

สำหรับวิธีการปลุกกระดม คนที่จะเล่าหรือนักปลุกกระดมบ่มเพาะเข้าไปในร้านน้ำชา สั่งชามาดื่มทำเป็นมองโน้นมองนี้แล้วเอ่ยปากว่า “เฮ้อบ้านเราเดี๋ยวนี้มีหลายพวกจังเนอะ คนสยามก็เยอะ ฝรั่งเศสก็มา คนมาเลเซียก็มาเที่ยว คนอิสานก็มาทำงาน เฮ้อไม่รู้บ้านเราใครเป็นใครแล้ว มันมั่วไปหมด คนมลายูก็มีทั้งดาวะห์ วะฮาบีย์ ทะเลาะกันไปทั่วไม่รู้มันเกิดอย่างนี้ได้อย่างไร” พอถึงจุดนี้ผู้เล่าทำเป็นคุยเรื่องอื่น ทำคุยคนโน้นบ้างคนนี้บ้างแล้วพูดอีกทีว่า “เมื่อก่อนบ้านเราไม่มีหลากหลายชาติพันธุ์แบบวันนี้สักเท่าไร มีแต่มลายูไปไหนก็มีแต่มลายู มันสงบดีนะ เป็นมลายูชาวบ้าน มลายูธรรมดา บ้านเรากินง่ายนอนง่าย แต่ทุกวันนี้มันมั่ว (อ้อเป็นความจงใจของรัฐไทย) ที่ไม่ต้องการให้เราที่มีความสงบก็เลยส่งเสริมให้เราทะเลาะกัน” พอพูดอย่างนี้แล้วเราก็ออกไปจากร้าน

3.3.2 ประเด็นชาติพันธุ์มลายูเป็นชาติพันธุ์ที่มีความชอบธรรมมากที่สุดที่จะดำรงชีพบนแหลมมลายู

ในประเด็นนี้ คนที่จะเล่าหรือนักปลุกกระดมบ่มเพาะจะเข้าไปหา กลุ่มที่มีคนอยู่ประมาณ 5 คนขึ้นไป จะเป็นโรงเรียนก็ได้ ร้านน้ำชาก็ได้ มัสยิดก็ได้ จากนั้นก็จะเอ่ยปากให้ดังหน่อยว่า “พื้นที่บ้านเราเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นของคนมลายู” แล้วนักปลุกกระดมบ่มเพาะอีกคนหนึ่งก็แฉ่ตัวอยู่ด้วยก็จะเป็นลูกคู่รับ และพูดขึ้นว่า “เป็นคนมลายูที่ไหนล่ะ” นักปลุกกระดมคนแรกก็พูดต่อว่า “เฮ้อทำไหมหรือ มีใครอื่นอีกหรือที่อยู่ตรงนี้” ลูกคู่ก็จะตอบว่า “มีทั้งจีน มีทั้งสยาม มีทั้งอินเดีย” คนแรกก็ตอบว่า “เออ เดี่ยวนี้ไม่ใช่เราอย่างเดียวนะที่นั่นผู้ดำรงชีพตรงนี้อย่างชอบธรรม แต่มีคนจีน คนสยามที่รัฐไทยให้ความชอบธรรมมากกว่า ทั้งมีบ้าน

มีการศึกษาดี เป็นโน้नเป็นนี่ของเขาหมด รามลาอยู่ไม่ได้เป็นอะไรเลย แต่ที่จริงตรงนี้ชาติที่มีความชอบธรรมน่าจะเป็นมลาอยู่ พอพูดจบคนพูดก็เดินออกไป โดยทิ้งสิ่งที่พูดไว้ให้กลุ่มผู้ฟังได้คิดต่อ

### 3.3.3 ประเด็นการสร้างแนวคิดให้เยาวชนคิดต่างจากรัฐ จนนำไปสู่การต่อต้านรัฐ

ประเด็นนี้ กลุ่มก่อความไม่สงบจะใช้กับเด็กหรือเยาวชนเป็นหลัก โดยพยายามเน้นให้เยาวชนเห็นภาพที่แตกต่าง เพื่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างรัฐกับมลาอยู่ ซึ่งจะไม่นิยมใช้สถานที่ร้านน้ำชา แต่จะใช้โรงเรียนหรือมัธยมแทน โดยนักปลุกระดมจะนัดเด็กไว้คราวละ 5-6 คน แต่จะไปถึงให้ช้ากว่าเวลานัดเล็กน้อย เมื่อไปถึงก็จะพูดว่า “เอวันนี้มีญาติมา ญาติฝ่ายพ่อมา เลยมานั่งหน่อย ขอโทษนะ” จากนั้นก็แกล้งตั้งคำถามกับกลุ่มเด็กว่า “เอ๊ะทำไมเราต้องแบ่งเป็นฝ่ายพ่อ ฝ่ายแม่ ทั้ง ๆ ที่ญาติเราทั้งสองเป็นมลาอยู่กันหมด” แล้วก็ถามเด็กต่อว่า “แล้วของน้องญาติฝ่ายพ่อ ญาติฝ่ายแม่แบ่งไหม” เด็กก็จะตอบว่า “แบ่งเหมือนกัน” นักปลุกระดมก็จะถามต่อ “ญาติฝ่ายพ่อญาติฝ่ายแม่เป็นมลาอยู่ไหม” เมื่อเด็กตอบว่า “เป็น” ก็จะพูดเชิงสรุปว่า “ขนาดญาติฝ่ายพ่อญาติฝ่ายแม่เป็นมลาอยู่ด้วยกันเรายังแบ่งเพื่อความง่ายต่อการว่าใครคือใครแล้วไอ้หุคสีเขียว สีกากี หรือคนที่ป็นนายอำเภอที่มาวันนั้นสมควรที่จะแบ่งไหมว่าเป็นคนที่ไม่ใช่มลาอยู่”

โดยข้อเท็จจริงแล้วนักปลุกระดมไม่ได้ต้องการคำตอบจากเด็ก แต่ต้องการชี้ให้เด็กเห็นว่า ขนาดญาติฝ่ายพ่อฝ่ายแม่ ยังแบ่งเพื่อการรู้ฝ่าย แล้วนับประสาอะไรที่จะไม่แบ่งข้างกับคนที่ไม่ใช่เชื้อชาติเดียวกัน แล้วก็ชี้ว่าไอ้คนที่ไม่ใช่แบ่งอย่างเดียว “แต่มันเป็นตัวสร้างปัญหาให้เรา เพราะมันไม่ใช่พวกเรา แต่เป็นศัตรูเรา เจ้าจงจดจำเอาไว้ เขาไม่ใช่ญาติฝ่ายพ่อ ไม่ใช่ญาติฝ่ายแม่ แต่เป็นคนอื่น เป็นคนชาติอื่น”

นี่คือวิธีบ่มเพาะเยาวชนระดับแรกเป็นการปูพื้นความคิดการแบ่งแยกไว้เป็นเบื้องต้นที่ยังไม่ได้เข้าสู่การจัดตั้งของขบวนการฯ

### 3.3.4 ประเด็นการเปรียบเทียบชาติพันธุ์มลาอยู่เป็นชาติพันธุ์ที่ต่ำต้อย

ในประเด็นนี้จะมีกลุ่มเป้าหมายเน้นหนักในการบ่มเพาะเป็นเยาวชนหรือวัยกลางคน โดยนักปลุกระดมจะเริ่มต้นด้วยการพูดว่า หมู่บ้าน ชุมชนของเราเป็นชุมชนมลาอยู่ มีผู้นำทั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นมลาอยู่ จากนั้นก็จะตั้งคำถามกับกลุ่มเป้าหมายว่า



นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และข้าราชการอื่นเป็นมลายูหรือเปล่า ทำไมจึงไม่ใช่มลายู ทำไมจึงเป็นคนสยาม

จากนั้น ผู้เล่าหรือผู้ปลุกระดมบ่มเพาะจะชี้ประเด็นทันทีว่า “พวกเราเป็นแค่คนต่ำต้อย สำหรับสายตารัฐสยาม พวกเราเป็นแค่ผู้ถูกกำหนด ตำแหน่งต่ำ ๆ อย่าง ผู้ใหญ่มั่นใจให้ กำนันมั่นใจ แต่นายอำเภอมั่นใจไม่ให้ นี่แหละรัฐไทย เพราะเขารู้ดีว่าผู้ใหญ่และกำนัน มั่นเป็นตำแหน่งที่ต่ำต้อย แต่ถ้าเป็นตำแหน่งที่สูงมันไม่ให้ นี่แหละสยาม”

เมื่อนักปลุกระดมสรุปเสร็จก็จะออกไปทันที เพื่อทิ้งความคิดของคนฟังให้รู้สึกตัวเองนั่นต่ำต้อยกว่าชาติสยามที่ปกครอง ถ้าไม่ “รู้เขา” ก็จะเป็นแค่ชนชาติที่อยู่ใต้ กำหนดของชนชาติสยาม

### 3.3.5 ประเด็นรัฐไทยชอบใส่ร้ายป้ายสีและข่มขู่ชาติพันธุ์มลายู มาโดยตลอด

การบ่มเพาะตรงนี้ ผู้ปลุกระดมมีเจตนาที่จะชี้ว่ารัฐไทยมักจะ ใส่ร้ายป้ายสีและข่มขู่ชาติพันธุ์มลายู เช่นกรณีมีระเบิดสถานที่ต่าง ๆ ผู้ปลุกระดมจะพูดว่า รัฐมักเอาชื่อคนมลายูเป็นผู้ต้องสงสัยเสมอ หรือ เวลารัฐไปปิดล้อมโต๊ะอิหม่าม คนในหมู่บ้านรู้ว่า โต๊ะอิหม่ามไม่มีปืน ไม่มีอาวุธ แต่ทหารเอากำลังไปปิดล้อมแต่ครั้งเป็นร้อย ๆ คน ตรงจุดนี้ ผู้ปลุกระดมก็จะชี้กับกลุ่มเป้าหมายในการบ่มเพาะว่า “รัฐสยามรู้ว่าโต๊ะอิหม่ามไม่มีปืนแต่ที่เขาเอา ทหารมามากมายอย่างนี้เพราะเขาต้องการข่มขู่คนมลายูไม่ให้ต่อสู้กับรัฐ นี่แหละคนมลายู โคนรัฐสยามใช้กฎเหล็กอย่างนี้มาตลอด”

ในประเด็นนี้ ขบวนการฯ ต้องการให้ประชาชนหวาดระแวงและ รู้สึกว่ารัฐมิใช่มิตรของตน มิตรที่แท้ของตนคือ คนมลายูซึ่งอยู่ใกล้ชิดตน แม้แต่ขบวนการแบ่งแยก ดินแดนก็เป็นมลายูซึ่งเป็นพวกเดียวกัน แตกต่างจากรัฐไทยซึ่งเป็นสยามที่ชอบใส่ร้ายป้ายสี ข่มขู่คนมลายู จึงอยู่ด้วยกันไม่ได้

### 3.3.6 ประเด็นรัฐเอาทรัพยากรของชาติพันธุ์มลายูไปใช้โดย ชาติพันธุ์มลายูไม่ได้ประโยชน์สูงสุด

ในประเด็นนี้ กลุ่มเป้าหมายหลักคือคนชนบทที่ประกอบอาชีพ ทำสวน ทำนา ทำประมง ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ มีฐานะยากจนและมีความรู้่น้อย โดยผู้ปลุกระดม จะชี้ให้เห็นว่าปิตานามีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นป่าธรรมชาติ ป่าไม้ ทรัพยากรประมง หรือแม้กระทั่งทองคำ แร่ธาตุต่าง ๆ แต่รัฐไทยได้กอบโกยนำไปใช้ประโยชน์ ให้แก่คนชาติพันธุ์เดียวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยคนชาติพันธุ์มลายูได้รับประโยชน์น้อย

ขบวนการฯ จะพยายามสร้างความรู้สึกให้คนมลายูมุสลิม หวงแหนทรพยากรธรรมชาติ นำไปสู่การต่อต้านนโยบายรัฐ เพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง แต่เป้าหมายสุดท้ายก็คือทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจรัฐไทยนั่นเอง

### 3.3.7 ประเด็นรัฐพยายามเปลี่ยนเชื้อชาติมลายูให้เป็นเชื้อชาติไทย

ในประเด็นนี้ผู้ปลุกระดมจะชี้ให้เห็นว่า ชาติพันธุ์มลายู มีเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรี และต้องการได้รับการยอมรับจากรัฐไทยว่า พวกตนเป็นคนเชื้อชาติมลายู ไม่ใช่เชื้อชาติไทย แต่รัฐได้เปลี่ยนเชื้อชาติคนมลายูในสำมะโนครัวว่าเชื้อชาติไทย เพราะต้องการให้คนเชื้อชาติมลายูลืมชาติพันธุ์ของตนเอง อีกทั้งได้มีความชอบธรรมว่าเป็นเจ้าของแหลมมลายูอย่างแท้จริง และมีความชอบธรรมในการปกครองคนมลายูเพราะเป็น “เชื้อชาติไทย” เหมือนกัน

การบ่มเพาะในประเด็นนี้จะได้ผลมาก เพราะคนฟังจะรู้สึกว่า รัฐไทยไม่จริงใจ พยายามหลอกพวกตนและทำให้หวาดระแวง เกือบชงเจ้าหน้าที่ โดยบางครั้งผู้ปลุกระดมจะเน้นย้ำว่า “เปิดยังไงก็เป็นเปิด เชื้อไก่อังไงก็เป็นไก่” แต่วันนี้รัฐไทยบอกว่า “เปิดต้องเป็นไก่” เพราะต้องการหลอกหลวงคนมลายู เมื่อกกล่าวถึงจุดนี้ผู้ปลุกระดมก็จะเดินออกไป เพื่อให้คนฟังค้างคาใจและกลับไปคิด ในวันต่อมาหากคนที่เคยฟังสนใจเข้ามาถามผู้ปลุกระดมก็จะกำหนดเป็นบุคคลเป้าหมายชักชวนเข้าสู่ขบวนการต่อไป

สำหรับประเด็นนี้ จะเน้นหนักกับกลุ่มนักศึกษา เนื่องจาก ขบวนการฯ มองว่า มีความภูมิใจในเรื่องอัตลักษณ์และให้ความสำคัญในเรื่องเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรี

### 3.3.8 ประเด็นชาติพันธุ์มลายูเป็นชาติพันธุ์เอกราชในอดีต แต่วันนี้ถูกสยามยึดครองและครอบครองแล้วเราต้องการอย่างอดีตใหม่

ในประเด็นนี้ ผู้ปลุกระดมจะเล่าประวัติศาสตร์ที่หอมหวาน ยิ่งใหญ่ของมลายูปัตตานีในอดีตว่าเจริญรุ่งเรืองและอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันมากมาย แต่วันนี้ถูกสยามยึดครองและครอบครองไปแล้ว ในอดีตปัตตานีเคยเป็นชาติพันธุ์ที่ปกครองตัวเองเหนือดินแดนแห่งนี้ แต่ทำไมวันนี้ชาติพันธุ์มลายูไม่ได้ครอบครองและมีศักดิ์ศรีความยิ่งใหญ่สง่างามอย่างในอดีต ตรงจุดนี้ผู้ปลุกระดมพยายามชี้ นำให้กับผู้ฟังให้ถูกคิดและไตร่ตรองว่าระหว่างที่เป็นเชื้อชาติปกครองตนเอง กับถูกสยามปกครองอันไหนจะดีกว่ากัน จากนั้นก็จะเล่าประวัติศาสตร์ปัตตานีในอดีตและปัจจุบัน โดยเน้นประวัติศาสตร์เชิงบาดแผลเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกเกลียดแค้นรัฐไทยและเข้าร่วมขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชและอนาคตที่ดีของปัตตานีเฉกเช่นดินแดนปัตตานีคารุสลามในอดีต

การบ่มเพาะในประเด็นนี้จะเน้นหนักกับเด็กที่เรียนในปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ไม่ใช้กับประชาชนทั่วไปเท่าใดนัก

3.3.9 ประเด็นการเอาความผิดพลาดของรัฐในเชิงนโยบาย ที่ไม่เป็นธรรมต่อชาติพันธุ์มลายู เป็นความจงใจของรัฐไทยที่กระทำกับคนมลายู

ในประเด็นนี้นักปลุกระดมจะนำเอาความผิดพลาดของรัฐไทยทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่บางคนมาขยายผลว่า เป็นความจงใจของรัฐเพื่อให้ประชาชนมลายูหมดศักดิ์ศรีและหมดศักยภาพ ไม่กล้าต่อกรกับรัฐ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่ดีนักปลุกระดมจะนำมาเป็นประโยชน์กับการบ่มเพาะทั้งหมด เช่น ดำรงจับและทำร้ายประชาชนเราก็บอกว่าเป็นนโยบายของรัฐที่มีต่อประชาชนมลายู เป็นต้น (บุหงา บัตตานี [นามแฝง] ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

3.4 กลยุทธ์การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับศาสนาเพื่อสร้างความชอบธรรมในการต่อสู้

จุดแข็งประการหนึ่งของขบวนการก่อความไม่สงบในปัจจุบันคือ การนำเอาปัญหาชาตินิยมที่เกี่ยวข้องระหว่างเชื้อชาติมลายูกับประวัติศาสตร์ปัตตานี มาผูกเข้าด้วยกัน แล้วนำมาผูกต่อด้วยหลักศาสนาและประวัติศาสตร์อิสลามอีกชั้นหนึ่ง ด้วยยุทธศาสตร์ “ประวัติศาสตร์รับใช้ศาสนา” โดยนอกจากจะตีความว่าปาตานีในอดีตเป็น “รัฐอิสลามปาตานี” ซึ่งทำให้เกิดพันธะแห่งสงครามศาสนา (ญีฮาด) แก่ชาวมุสลิมมลายูปัตตานี จนกระทั่งทำให้สามารถระดมความร่วมมือทั้งทางการทหารและทางการเมืองจากมวลชนได้อย่างกว้างขวางยิ่งกว่ายุคใด ๆ แล้ว พัฒนาการอีกชั้นหนึ่งคือ การตีความให้ก้าวล้ำไปว่าปาตานีอยู่ในฐานะ “แผ่นดินศักดิ์สิทธิ์ของอิสลาม” ตามประวัติศาสตร์อิสลามและประวัติศาสตร์มลายู ซึ่งสามารถปลุกเร้าให้ขบวนการ แนวร่วมและมวลชนมีใจฮึกเหิมในการยืนหยัดต่อสู้ยิ่งขึ้น

เอกสาร “ความศักดิ์สิทธิ์ของแผ่นดินอิสลาม” ซึ่งตีพิมพ์เป็นภาษามลายู เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ขบวนการฯ สามารถผูกโยงเรื่องดังกล่าวไว้อย่างชาญฉลาดและส่งผลกระทบต่อความคิดความรู้สึกของปัญญาชนทางศาสนาในพื้นที่เป็นอย่างสูง ผู้วิจัยจึงได้นำข้อความซึ่งแปลเป็นภาษาไทยแล้วหยิบยกมานำเสนอ ดังนี้

“โปรดช่วยกันขอพรจากอัลลอฮ์ (ซ.บ.) เพื่อที่พระองค์จะทรงประทานพละกำลังที่เข้มแข็งแก่บรรดานักต่อสู้แห่งแผ่นดินปัตตานี ซึ่งที่แห่งนี้ถือว่าเป็นแหล่งหลั่งเลือดของบรรดาปู่ ย่า ตา ยาย ของพวกเรา

แผ่นดินที่เต็มไปด้วยเรื่องราวแห่งประวัติศาสตร์

อิสลามอะลัยกุม : โอ้ชาวมุสลิม ลูกหลานยาวิ และเชื้อชาติมลายูทั้งหลาย, จงรับรู้ด้วยว่า พวกเจ้ากำลังอาศัยอยู่บนแผ่นดินที่เต็มไปด้วยเรื่องราวแห่งประวัติศาสตร์ และแผ่นดินที่เต็มไปด้วยความเร้นลับ, และจะถูกเปิดเผยในยุคสุดท้าย

- จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินนี้ได้ถูกขนานนามว่า ระเบียบแห่งนครเมกกะห์ และจงรับรู้ด้วยอีกว่าแผ่นดินนี้คือ หัวใจ, ซิฟร และศูนย์กลางของแผ่นดินอื่น ๆ ซึ่งท่าน ญิบรออิล (ทูตสวรรค์) ได้ทรงหยิบดินส่วนหนึ่งจากแผ่นดินนี้ เพื่อนำไปสร้างหัวใจผู้เป็นบิดาของเราคือ ท่านศาสดาอาดัม (มนุษย์คนแรก)

- จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินนี้ได้ถูกขนานนามว่า แหล่งชุมทรัพย์ตั้งแต่อดีตกาล อันเนื่องมาจากแผ่นดินนี้เต็มไปด้วยทองแดงที่ดีที่สุดในโลก

- จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินนี้ได้ถูกขนานนามว่า แหล่งแห่งความเร้นลับ ซึ่งความเร้นลับอันนี้ พระองค์อัลลอฮ์ ได้ทรงเปิดเผยแก่ อิสกันดาร์ ซุลกัรณัยน์ (นักรบผู้ยิ่งใหญ่ในอดีต) และแผ่นดินนี้เป็นที่ถูกเรียกว่า ดินแดนแห่งพระอาทิตย์ เพราะในยามเช้าเมื่อส่องแสงแล้ว แสงจากที่แห่งนี้จะกระจายไปทั่วโลก

- จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินนี้ ศาสดาอาดัม เคยเดินทางมาก่อนเพื่อตามหา ซิตีฮาวา (อีฟ) พร้อมด้วยน้ำตาที่รินออกมาด้วยความฉวิลาถึงสุดที่รัก, และจากนั้น ศาสดาอาดัม ก็ได้เดินทางมุ่งหน้าสู่ทิศตะวันออกจนสุดขอบฟ้า และได้เปลี่ยนเส้นทางมุ่งสู่ทิศตะวันตกต่อเพื่อตามหาสุดที่รัก

- จงรับรู้ด้วยว่า ภายหลังจากศาสดาอิบรอฮีม ได้ทอดทิ้งซิตีฮาวาผู้เป็นภรรยา และศาสดาอิสมาอิลผู้เป็นบุตรแล้ว, ท่านก็ได้เดินทางมา ณ แผ่นดินแห่งนี้ เพื่อจะมาดูแผ่นดินที่จะเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่ศาสนาของพระเจ้า จนถึงวันกิยามัต (สิ้นโลก), โดยลูกหลานของท่านเอง

- จงรับรู้ด้วยว่า ศาสดาสูลุไลมาน (โซโลมอน) พร้อมด้วยหญิงบิลกิส ก็เคยเดินทางมา ณ แผ่นดินแห่งนี้, และได้ทรงนำทรัพย์สมบัติของแผ่นดินนี้ กลับไปยังเมืองบับลุ่มก้อดคิส (เยรูซาเล็ม) ซึ่งเป็นเมืองของท่านศาสดาสูลุไลมาน และได้ทำการปกครองทั่วโลกให้เกิดความมั่นคงและมั่งคั่ง

- รับรู้ด้วยว่า อิสกันดาร์ ซุลกัรณัยน์ ที่มีพลังกำลังอันมหาศาล พร้อมด้วยศาสดาคัยฎีร์นั้น ก็เคยเดินทางมา ณ แผ่นดินแห่งนี้ เพื่อแสวงหาบั้นปลายชีวิตที่สวยงาม เพราะ ณ ที่แห่งนี้เป็นแหล่งรวบรวมพลังกำลัง และพลังแห่งจิตวิญญาณ ซึ่งไม่มีผู้ใดทราบ นอกจากศาสดาและบรรดาผู้ใกล้ชิดของพระเจ้าเท่านั้น และจากแผ่นดินแห่งนี้จะเกิดนักต่อสู้, นักเผยแผร์ และผู้ใกล้ชิดของพระองค์ในช่วงยุคสุดท้าย ที่จะเพียบพร้อมไปด้วยพลังกำลังและพลังแห่ง

จิตวิญญาณ, และขวัญกล้าแห่งการต่อสู้ ซึ่งหากนำเอาภูเขาต่าง ๆ มาวาง ณ เบื้องหน้าเขาแล้ว ภูเขาเหล่านั้นจะต้องแตกสลาย, ด้วยพระเจ้าจะทำให้ศาสนาของพระองค์นั้นสมบูรณ์ และเป็นທີ່ประจักษ์ทั่วจนถึงวันสิ้นโลก

- จงรับรู้ด้วยว่า บรรดาสาวกของท่านศาสดามูฮัมมัด (ซ.ล.) เคยแวะพัก ณ แผ่นดินแห่งนี้ เพื่อทำการสะสมเสบียงอาหารในยุคสมัยที่พวกเขาเดินทางไปยังเมืองจีน เพื่อถวายสาส์นเชิญชวนยังกษัตริย์จีน, ด้วยการเดินทางทางทะเล

- จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินนี้ได้เข้ารับอิสลามโดยปราศจากการสู้รบ, การนองเลือด, ในรูปแบบการน้อมรับคำเชิญชวนจากลูกหลานศาสนา

- จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินแห่งนี้รับอิสลามด้วยการมาของลูกหลานศาสนา ซึ่งเป็นที่อิจฉาของบรรดาผู้ทรยศต่อท่าน

- จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินแห่งนี้ได้ถูกให้เกียรติ ณ อัลลอฮฺ (ซ.บ.) โดยมีบรรดาลูกหลานเชื้อสายศาสนาได้เป็นกษัตริย์แห่งเมืองมลายู และเป็นรัฐมนตรีของมาเลเซียมากถึง 5 ท่านด้วยกัน และแผ่นดินนี้ได้ถูกปกป้องรักษาโดยอัลลอฮฺ (ซ.บ.) จากภัยอันตรายทั้งปวง เพราะแผ่นดินนี้ถูกปกครองโดยสุตที่รักของนบีมูฮัมมัด (ซ.ล.) และบรรดาลูกหลานของท่าน

- โปรดตระหนักและรับรู้ด้วยอีกว่า แผ่นดินแห่งนี้ เคยถูกรุกรานจากสยาม, โปรตุเกส, ฮอลแลนด์, อังกฤษ, ญี่ปุ่น, คอมมิวนิสต์, แต่ถึงกระนั้นก็ตามแผ่นดินนี้ก็ยั่งยืนหยัดและคงสภาพในรูปแบบอิสลามได้ต่อไปอีก เพราะเหตุใดหรือ?

เพราะอัลลอฮฺ (ซ.บ.) ได้ทรงคงไว้ซึ่งความหวังและมอภาระหน้าที่แก่ลูกหลานยิว ถึงภาระหน้าที่สำคัญ คือการเผยแพร่อิสลามให้ทั่วทั้งโลกก่อนถึงวันสิ้นโลก

ดังนั้น โอ้บรรดาลูกหลานกษัตริย์แห่งเมืองมลายู, โอ้ลูกหลานชาวยิว, อย่าได้หวาดกลัวและกลางแคลงต่อสิ่งใด จงเดินหน้าต่อสู้ต่อไป และจงเชิดชูคำขวัญของอิสลามต่อไป, จงอย่าได้หวาดกลัวต่อสิ่งใดตราบที่พวกท่านยังอยู่ในอิสลาม เพราะแน่นอนอัลลอฮฺ (ซ.บ.) จะให้ความช่วยเหลือแก่พวกท่านอย่างแน่นอน

- จงอดทนในการรับใช้อิสลามเถิด และจงมุ่งมั่นในการต่อสู้ อย่าได้หวาดกลัวสิ่งใด, แน่แน่นอนภายภาคหน้าพวกท่านจะได้เห็นบรรดาผู้คนทยอยกันเข้ารับอิสลามจากทั่วทุกมุมโลก

- อัลลอฮฺผู้ทรงยิ่งใหญ่ อัลลอฮฺผู้ทรงยิ่งใหญ่ และการสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์, จงต่อสู้ต่อไป เพื่อแผ่นดินปัตตานีเป็นเอกราช, จงเชิญชวนพี่น้องของพวกท่านพร้อมแสดงบทบาทของแต่ละคน, ขอความสันติจงมีแด่นักต่อสู้...อย่าได้เป็นผู้คลอนแคลน...อิสลาม”

เอกสารข้างต้นนี้ บะห์รูน (นามแฝง) อดีตสมาชิกขบวนการแบ่งแยกดินแดน ได้ชี้ให้เห็นถึงความชาญฉลาดของขบวนการฯ ในปัจจุบันที่บิดเบือนข้อมูลประวัติศาสตร์ปาดานี เพื่อให้เกิดความชอบธรรมสูงสุดในการทำสงคราม “ศาสนา” ซึ่งผู้วิจัยจะได้หยิบยกมาทั้งหมด เพื่อให้ผู้สนใจที่มีได้เป็นมุสลิมได้เข้าใจถึงกลยุทธ์ในการต่อสู้ทางความคิดของขบวนการก่อความไม่สงบเพิ่มขึ้น ดังต่อไปนี้

การเริ่มต้นด้วยประโยคที่ว่า

“จงรับรู้ด้วยว่าแผ่นดินนี้ ได้ถูกขนานนามว่า ระเบียบแห่งนครเมกกะห์ และจงรับรู้ด้วยอีกว่า แผ่นดินนี้คือ หัวใจ, ซิฟจร และศูนย์กลางของแผ่นดินอื่น ๆ ซึ่งท่านญิบรออิล (กาเบรียล-ทูตสวรรค์) ได้ทรงหยิบดินส่วนหนึ่งจากแผ่นดินนี้ เพื่อนำไปสร้างหัวใจผู้เป็นบิดาของเราคือท่านศาสดาอาดัม”

ซึ่งการนำเสนอเช่นนี้ เป็นการจงใจเชื่อมโยงให้ความเป็นปาดานี มีความยิ่งใหญ่ในฐานะแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์ ด้วยกลยุทธ์การเขียนที่แยบยล การเพิ่มเติมถ้อยคำและตกแต่งสำนวนให้เชื่อมโยงกับหลักศรัทธาของเหล่ามุสลิม ด้วยถ้อยคำที่ไม่ได้ระบุตั้งแต่แรก ๆ ว่าปาดานีเป็นหนึ่งในสามแผ่นดินที่พระเจ้านำดินมาผสมรวมกันเพื่อเป็นวัสดุในการสร้างมนุษย์คนแรก อันเป็นหลักศรัทธาที่สำคัญของอิสลาม

การเติมคำว่า “จงรับรู้ด้วยว่าแผ่นดินนี้” โดยการตอกย้ำถึงสองครั้งในประโยคชุดเดียวกัน ก็ทำให้ผู้คนที่เชื่อในวาทกรรมว่า “ปาดานีเป็นรัฐอิสลาม” อยู่แล้ว ยิ่งเชื่อถือศรัทธาหนักขึ้นไปอีก นี่เท่ากับเป็นการเปิดฉากวาทกรรมทางการเมืองจากเรื่อง หลักศรัทธาทางศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง และตามด้วยประโยคที่ว่า

“จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินนี้ ได้ถูกขนานนามว่า แหล่งชุมทรัพย์ ตั้งแต่อดีตกาล อันเนื่องมาจากแผ่นดินนี้เต็มไปด้วยทองแดงที่ดีที่สุดในโลก จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินนี้ ได้ถูกขนานนามว่า แหล่งแห่งความรื่นลับ ซึ่งความรื่นลับอันนี้ พระองค์อัลลอฮ์ ได้ทรงเปิดเผยแก่ อีสกันดร ซุลกัรณัยน์ (อเล็กซานเดอร์) และแผ่นดินนี้เป็นที่ถูกรเรียกว่า ดินแดนแห่งพระอาทิตย์เพราะในยามเช้าเมื่อส่องแสงแล้ว แสงจากที่แห่งนี้จะกระจายไปทั่วโลก”

ประโยคนี้เป็นการเสริมให้แผ่นดินรัฐอิสลามปาดานีสักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น และยิ่งขึ้นไปอีก ด้วยประโยคที่ว่า แผ่นดินนี้เป็นที่ถูกรเรียกว่า ดินแดนแห่งพระอาทิตย์

และอสังการยิ่งขึ้นด้วยประโยคที่ว่า

“จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินนี้ศาสดาอันดามัน เคยเดินทางมาก่อน เพื่อตามหาซีตีฮาวา (อีฟ) พร้อมด้วยน้ำตาที่รินออกมาด้วยความฉวิลาถึงสุดที่รัก, และจากนั้นศาสดาอาดัม

ก็ได้เดินทางมุ่งหน้าสู่ทิศตะวันออกจนสุดขอบฟ้า และได้เปลี่ยนเส้นทางมุ่งสู่ทิศตะวันตกต่อ เพื่อตามหาสุคที่รัก”

อันเป็นการเชื่อมโยงขยายความปาตานี ที่ชวนให้เหล่าผู้ศรัทธาบางส่วน ซึ่งยังมีคอบอดทางปัญญา ไม่รู้ว่าประวัติศาสตร์ที่เป็นจริงทั้งของอิสลามและปาตานีอย่างแท้จริง อาจล้อยตามโดยยากเย็นนัก

มิเพียงเท่านั้น ด้วยการนำประโยคที่ว่า แผ่นดินนี้ ศาสดาอาดัม เคยเดินทางมาก่อน แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว เรื่องนี้หากว่าตามประวัติศาสตร์อิสลามก็คือ เมื่ออาดัม (อ) ถูกส่งลงมายังโลกมนุษย์พร้อมกับซีตีสาวา (อีฟ) นั้น ได้ถูกส่งลงมาคนละแห่งคนละที่ โดยทั้งสองยังต้องมาตามหากันจึงได้มาพบกัน ณ แผ่นดินอิญาซ ซึ่งมีระยะทางห่างจาก เมืองเมกกะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย อยู่ในรัศมีประมาณ 100 ตารางกิโลเมตร โดยตั้งอยู่ใน เส้นละติจูด 21 องศา และตามประวัติศาสตร์ยังมีว่า ท่านอาดัม (อ) ได้เคยเดินทางผ่านแผ่นดิน เมโสโปเตเมีย หรือในอิรัก แต่กรณีที่น่าอึ้งว่าเดินทางผ่านคาบสมุทรลาลูนั้น ไม่เคยปรากฏ หรือไม่เคยพูดถึงเลยในประวัติศาสตร์ศาสนา และนี่ก็เป็นความแยบยลที่ผู้แต่งเรื่องนี้ อาศัยเหตุที่ ประวัติศาสตร์ศาสนาที่ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องที่ท่านอาดัม (อ) ไปอยู่ที่ไหนบ้าง ก่อนที่จะพานพบกับ อีฟที่แผ่นดินอิญาซ จึงถือโอกาสแต่งเรื่องผูกโยงปาตานีเข้าไว้ด้วยกันกับการกำเนิดศาสดาอาดัม (อ) เสียเลย เป็นการฉวยโอกาสที่เหล่ามุสลิมทั่วไปที่ไม่ลึกซึ้งในศาสนา ต่างได้แต่นั่งฟังตาปรีบ ๑ กันเลยทีเดียว

แน่นอนเรื่องราวที่ผูกโยงก็ไม่ได้ทำให้ความเป็นปาตานีเสียหาย ซ้ำกลับ ยกย่องเชิดชูปาตานีให้วิจิตรพิสดารยิ่งขึ้น อย่างดีก็บอกแบบรับไว้มากกว่าจะปฏิเสธ หรืออย่างดีก็ อาจตอบแบบซ่อนความรู้สึกที่ภูมิใจลึก ๆ ก็ “อาจเป็นไปได้”

เมื่อมีนงได้ที่ จึงฉวยโอกาสตามน้ำแบบน้ำขุ่น ๆ แต่ดูน่าเชื่อถือได้ว่า ประโยคต่อมาที่ว่า

“จงรับรู้ด้วยว่า ภายหลังจากศาสดาอิบรอฮีม (อับราฮัม) ได้ทอดทิ้ง ซีตีสาวาผู้เป็นภรรยา และศาสดาอิสมาอีลผู้เป็นบุตรแล้ว, ท่านก็ได้เดินทางมา ณ แผ่นดินแห่งนี้ เพื่อจะมาดูแผ่นดินที่จะเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่ศาสนาของพระเจ้า จนถึงวันกิยามัต (สิ้นโลก), โดยลูกหลานของท่านเอง”

เนื้อหาที่พวกเขาเรียงร้อยมาเช่นนี้ กล่าวสำหรับประวัติศาสตร์อิสลาม บันทึกเพียงว่า ศาสดาอิบรอฮีม ได้ผลจากท่านหญิงฮาญัรภรรยาของท่านก็จริง แต่เป็นการจากไป เพื่อสำแดงความศรัทธาบางประการ กล่าวคือ ท่าน (อ) ได้นำบุตรชาย อิสมาแอล (อิสเมล) ทารกน้อยและท่านหญิงฮาญัร ไปอยู่กลางทะเลทรายระหว่างภูเขา ซอฟา และมัรวะห์ ซึ่งทารกน้อย

ร้องไห้กระหายน้ำจนมารดาต้องวิ่งหาน้ำให้ลูก และวิ่งไปวิ่งมาระหว่างภูเขาสองลูกนี้ จนกระทั่ง อิสมาแอล (อ) เองขยับเท้าจนมีน้ำตาซึมออกมา จนกลายเป็นบ่อน้ำที่ใช้ดื่มกินจนถึงปัจจุบันที่เรียกว่า บ่อน้ำซำซา และพิธีกรรมหนึ่งที่มุสลิมเมื่อประกอบพิธีฮัจจ์ จะต้องปฏิบัติ คือ การเดินหรือวิ่งไปวิ่งมาระหว่างภูเขาทั้งสอง

ความที่ประวัติศาสตร์อิสลามไม่ได้บันทึกไว้อย่างเจาะจงว่า ตอนที่ท่านศาสดาอิบรอฮีม ผละจากท่านหญิงฮาญัร ท่านไปไหนบ้าง เมื่อเป็นเช่นนี้จึง “เข้าทาง” นักประวัติศาสตร์ลัทธิประหลาดที่จะเพิ่มเติมเสริมแต่ง ที่ภาษาวัยรุ่นสมัยใหม่เรียกว่า “ดีกิน” ว่าแท้จริงแล้วช่วงนั้นท่านอิบรอฮีมได้เดินทางมาปาตานี เพื่อจะมาดูแลแผ่นดินที่จะเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่ศาสนาของพระเจ้า

ส่วนที่ว่า “จงรับรู้ด้วยว่า ศาสดาสุไลมาน (โซโลมอน) พร้อมท่านหญิงบิลกีส ก็เคยเดินทางมา ณ แผ่นดินแห่งนี้, และได้ทรงนำทรัพย์สมบัติของแผ่นดินนี้ กลับไปยังเมืองบับลุ่มก้อคคิส (เยรูซาเล็ม) ซึ่งเป็นเมืองของท่านศาสดาสุไลมาน และได้ทำการปกครองทั่วโลกให้เกิดความมั่นคงและมั่งคั่ง”

มันเป็นการยกประเด็นประวัติศาสตร์ของศาสดาสุไลมาน ซึ่งในคัมภีร์กรูอานได้บอกเล่าประวัติโดยสังเขปว่า ท่านศาสดาสุไลมาน ได้มีสาส์นถึงราชินีบิลกีส ซึ่งเป็นผู้ปกครองนครรัฐหนึ่ง ให้รับแนวทางศรัทธาของท่านและเรื่องราวที่โยงกับญิน (ภูต) ที่มีนามว่า อีฟริต อาสนาบัลลังก์ของราชินีบิลกีส หากนางปฏิเสธแต่มีชายผู้หนึ่งอาสามาให้เอง โดยไม่ต้องอาศัยอิทธิฤทธิ์ของ ญินหรือภูต และความรวดเร็วในการนำมานั้นเพียงแค่การกะพริบตาหนึ่งครั้งนั้นเปลือกตาบนยังไม่ทันกระพริบตาเลย จึงทำให้ ภูตอีฟริต ยอมสยบต่อท่านสุไลมาน (อ) อย่างนอบน้อมและทำให้ท่านได้จัดระบบการปกครองอย่างกว้างขวางไปทั่ว แต่ตามประวัติศาสตร์อิสลามก็ไม่ได้กล่าวถึงความกว้างขวางที่มีลักษณะทั้งโลก

ตามประวัติศาสตร์ก็ได้กล่าวถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสถานที่เพียงเยรูซาเล็มเท่านั้น ในฐานะเป็นศูนย์กลางความมั่งคั่งของโลกแห่งหนึ่งของยุคสมัย หาใช่ปาตานีแต่อย่างใดไม่

ส่วนคำสอนที่ว่า “รับรู้ด้วยว่า อิสกันดร์ ซุลกัรณัยน์ ที่มีพลังกำลังอันมหาศาล พร้อมด้วยศาสดาคัยฎีร์นั้น ก็เคยเดินทางมา ณ แผ่นดินแห่งนี้ เพื่อแสวงหาบั้นปลายชีวิตที่สวยงาม เพราะ ณ ที่แห่งนี้แหล่งรวบรวมพลังกำลัง และพลังแห่งจิตวิญญาณ ซึ่งไม่มีผู้ใดทราบ นอกจากศาสดาและบรรดาผู้ใกล้ชิดของพระเจ้าเท่านั้น, และจากแผ่นดินแห่งนี้ จะเกิดนักต่อสู้, นักเผยแผร์และผู้ใกล้ชิดของพระองค์ในช่วงยุคสุดท้าย ที่จะเพียบพร้อมไปด้วยพลังกำลังและพลังแห่งจิตวิญญาณ, และขบวนการต่อสู้ ซึ่งหากนำเอาภูเขาต่าง ๆ มาวาง ณ เบื้องหน้าเขาแล้ว ภูเขา



เหล่านั้นจะต้องแตกสลาย, ด้วยพระเจ้าจะทำให้ศาสนาของพระองค์นั้นสมบูรณ์ และเป็นທີ່ประจักษ์ทั่วจนถึงวันสิ้นโลก”

ประโยคนี้ผู้เขียนและเพื่อนพ้องน้องพี่ ต่างพูดถึง “นักประวัติศาสตร์ลัทธิประหลาด” เป็นเสียงเดียวว่า “โคตรเซียน” เพราะการเขียนถึง อีสกันดร์ ซุลกัรน์ยัณ ให้เข้ากับประวัติศาสตร์อิสลามนั้น เป็นเรื่องและผู้แต่งวาทกรรมประวัติศาสตร์จีนนี้ จะต้องมีความรู้ด้านมานุษยวิทยาว่าด้วยมลายู และจิตวิทยามลายูที่สูงยิ่ง เพราะเป็นการอ้างอิงบุคคลทางประวัติศาสตร์มลายูที่อยู่ในฐานะผู้ศักดิ์สิทธิ์ผู้หนึ่งของคาบสมุทร

โดยเฉพาะรัฐมลายูทางปาเล็มบัง ญัมบี มะละกา ล้วนอ้างความชอบธรรมในการขึ้นเป็นประมุข ทำให้อาณาจักรเหล่านี้ยิ่งใหญ่ และต่อเนื่องไปถึงวีรบุรุษ มะละกา ที่มีตำนานการต่อสู้ของฮังกูวะ (Hikaya Hang Tuah) ซึ่งมีเชื้อสายนี้เช่นกัน นับเป็นบุคคลทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของชาวมลายูทีเดียว เป็นบุคคลที่ Hikaya หรือตำนานได้สร้างให้มีสถานภาพคุณเทพแห่งมลายูเป็นบรรทัดฐานสูงสุดทางวัฒนธรรมในการขึ้นสู่การเป็นประมุขหรือสุลต่าน เพราะบุคคลเหล่านี้ก่อนขึ้นสู่สถานภาพนั้น ก่อนอื่นก็ต้องสามารถล่าจับเชื้อสายทางใดทางหนึ่ง เบื้องต้นคือจาก องค์ชายซีริเตอรี บัวนา ซึ่งตามตำนานกล่าวว่า อาศัยอยู่ที่ภูเขาชิงอุนดิงและองค์ชายพระองค์นี้ชาวมลายูเชื่อกันว่า มีเชื้อสายจากราญา อีสกันดร์ ซุลกัรน์ยัณ ซึ่งมาเลเซีย อินโดนีเซีย เรียก Raja Iskandar Zulkarnian ส่วนฝรั่งเรียกว่า Alexander of the Two Horns และไทยรู้จักในนาม อเล็กซานเดอร์มหาราช

เมื่อพวกเขาโยงปาตานีให้เชื่อมโยงได้ทั้งประวัติศาสตร์อิสลามและประวัติศาสตร์มลายูให้ดูน่าเชื่อถือได้เช่นนี้ จะไม่ให้พูดถึงพวกลัทธิประหลาดว่า “โคตรเซียน” ได้อย่างไร

และการสร้างให้ความเชื่อมโยงระหว่างประวัติศาสตร์ปาตานี กับประวัติศาสตร์อิสลาม และประวัติศาสตร์มลายู มีข้อเท็จจริงเพิ่มมากขึ้น พวกเขาก็บรรจุประโยคทำนองเป็นส่วนประกอบ เช่นที่ว่า

“จงรับรู้ด้วยว่า บรรดาสาวกของท่านศาสดามูฮัมมัด (ซ.ล.) เคยแวะพักผ่อน แผ่นดินแห่งนี้ เพื่อทำการสะสมเสบียงอาหารในยุคสมัยที่พวกเขาเดินทางไปยังเมืองจีน เพื่อถวายสาส์นเชิญชวนยังกษัตริย์จีน, ด้วยการเดินทาง”

ดูเหมือนว่าเรื่องราวทำนองนี้ นับวันมีการกล่าวถึงให้ดูน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เพราะประวัติศาสตร์อิสลาม ล้วนยอมรับในวาระของศาสดามูฮัมมัด (ศอล) ที่ว่า “หากเพื่อการศึกษา แม้ไกลถึงเมืองจีน ก็ต้องเดินทางไป”

แต่ประวัติศาสตร์ไม่ได้กล่าวถึงว่าการไปเมืองจีนของสาวกศาสนาในครั้งกระโน้น เดินทางอย่างไร แต่ก็อีกเช่นเดิมพวกลัทธิประหลาดได้นำเอาปาตานีไปเอี่ยวอีกจนได้ ทั้ง ๆ ที่เส้นทางสายใหม่น่าจะเป็นจริงมากกว่า

หากใครเคยศึกษาประวัติศาสตร์ปาตานีก็จะพบว่ามีการกล่าวถึงประวัติการเข้าสู่อิสลามของประมุขแห่งปัตตานีอยู่ 2 กระแส คือ

กระแสหนึ่งว่า เจ้านครรัฐปาตานีเข้ารับอิสลาม เพราะประชวรแล้วหมอหลวงรักษาไม่หาย จนมีมุสลิมมาทำการรักษา โดยประมุขรับปากว่าหากหายแล้วจะเข้ารับอิสลาม แต่ก็ต้องผัดคำสัญญาถึงสามครั้ง สุดท้ายก็จำนน จนต้องยอมรับอิสลาม

อีกกระแสหนึ่งกล่าวว่า “ราชาศรีวังสา” ประกาศว่า ถ้าพ่ายแพ้ต่อสุลต่านสุไลมานแห่งมะละกา จะยอมรับนับถือศาสนาอิสลาม การอธิบายเช่นนี้กล่าวสำหรับความพยายามทำให้ปาตานีเป็นแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของประวัติศาสตร์อิสลามมีปัญหาอย่างยิ่ง

เพื่ออธิบายปัญหานี้ให้สอดคล้องกับวาทกรรมที่สร้างให้ปาตานีเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์มาตลอดเรื่อง คือ การระบุประโยชน์ที่ว่า

“จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินนี้ได้เข้ารับอิสลาม โดยปราศจากการสู้รบ, การนองเลือด, ในรูปแบบการน้อมรับคำเชิญชวนจากลูกหลานศาสนา” เพียงเท่านี้ความยิ่งใหญ่ของปาตานีก็มีเหตุมีผลสอดคล้องกันค่อนข้างสมบูรณ์แล้ว

เพื่อเชื่อมโยงรับใช้การต่อสู้ในปัจจุบัน และตอกย้ำให้เห็นว่าปาตานีจะถูกสยามทำลาย แต่ลูกหลานปาตานีผู้มีความสามารถ หาได้ถูกทำลายไปจนหมดสิ้นไม่ด้วยข้อความที่ว่า

“จงรับรู้ด้วยว่า แผ่นดินแห่งนี้ได้ถูกให้เกียรติ ณ อัลลอฮฺ (ช.บ.) โดยมีบรรดาลูกหลานเชื้อสายศาสนาได้เป็นกษัตริย์แห่งเมืองมลายู และเป็นรัฐมนตรีของมาเลเซียมากถึง 5 ท่านด้วยกัน และแผ่นดินนี้ได้ถูกปกป้องรักษา โดยอัลลอฮฺ (ช.บ.) จากภัยอันตรายทั้งปวง เพราะแผ่นดินนี้ถูกปกครองโดยสุคตที่รักของนบีมูฮัมมัด (ช.ล.) และบรรดาลูกหลานของท่าน”

ประเด็นนี้ เป็นการสะท้อนศิลปะการเชื่อมโยงเพื่อรับใช้การต่อสู้ในปัจจุบันที่ลึกซึ้งไม่น้อย ด้วยการอ้างถึงสิ่งที่เป็นความจริง และเป็นความจริงที่ทำให้ชาวปาตานีรู้สึกว่าการต่อสู้ไม่โดดเดี่ยว คือการอ้างถึงเชื้อสายปาตานีที่เป็นรัฐมนตรีของมาเลเซีย และชี้ให้เห็นความขลัง เพื่อให้สอดคล้องกับความศักดิ์สิทธิ์ของแผ่นดิน ที่รับอิสลามด้วยการจงใจเดิมคำว่า “ลูกหลานเชื้อสายของศาสนา” ลงไป

แต่ก็มีข้อน่าสังเกตว่า หากเป็นลูกหลานเชื้อสายศาสนานั้น มุสลิมต่างยอมรับร่วมกันว่าผู้นั้นจะต้องมีค่าน้ำหน้าชื่อว่า ชัยอิด หรือ ชัยยุ เสมอ และที่มีอยู่ในมาเลเซียล้วนมี

หลักฐานสืบสายกันมาจากทางอินโดนีเซียมากกว่า ซึ่งบุคคลเหล่านี้ที่มีเชื้อสายศาสนา มักจะมีบันทึกรายละเอียดที่มาที่ไปอย่างชัดเจนว่าสืบไปถึงท่านศาสดา (ซอล) อย่างไร

และเมื่อทุกอย่างถูกสร้างให้เป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกันและเป็นธรรมเนียมของทุกขบวนการต่อสู้ของรัฐ ก็ต้องคืบหน้าด้วยวาทกรรมเพื่อปลุกเร้าให้ทั่วทั้งขบวนการมีกำลังใจอีกเข็มในการยื่นหยัดต่อสู้

กล่าวสำหรับขบวนการลัทธิประหลาดใน 3 จังหวัด อาจต่างกับขบวนการอื่น ๆ ตรงที่มีลักษณะพิเศษนำเอาปัญหาชาตินิยมที่เกี่ยวเนื่องระหว่างเชื้อชาติมลายูกับประวัติศาสตร์ปาตานี ผูกเข้าด้วยกัน แล้วนำมาผูกต่อด้วยศาสนาอิสลามอีกชั้นหนึ่ง คำปลุกเร้าจึงต้องออกมาจากผลการผูกปมไว้ของปัญหาเชิงโครงสร้างด้วยการคืบหน้าว่า

“โปรดตระหนัก และรับรู้ด้วยอีกว่า แผ่นดินแห่งนี้ เคยถูกรุกรานจากสยาม, โปรตุเกส, ฮอลแลนด์, อังกฤษ, ญี่ปุ่น, คอมมิวนิสต์ แต่ถึงกระนั้นก็ตามแผ่นดินนี้ก็ยังยืนหยัดและคงสภาพในรูปแบบอิสลามได้ต่อไปอีก เพราะเหตุใดหรือ? เพราะอัลลอฮ์ (ซ.บ.) ได้ทรงคงไว้ซึ่งความหวังและมอบภาระหน้าที่แก่ลูกหลานยาวิ ถึงภาระหน้าที่สำคัญ คือการเผยแพร่อิสลามให้ทั่วทั้งโลกก่อนถึงวันสิ้นโลก

“ดังนั้น โอบรรดาลูกหลานกษัตริย์แห่งเมืองมลายู, โอบรรดาชาวยาวิ, อย่าได้หวาดกลัว และกลางแคลงต่อสิ่งใด จงเดินหน้าต่อสู้ต่อไป และจงเชิดชูคำขวัญของอิสลามต่อไป, จงอย่าได้หวาดกลัวต่อสิ่งใด ตราบที่พวกท่านยังอยู่ในอิสลาม เพราะแน่นอนอัลลอฮ์ (ซ.บ.) จะให้ความช่วยเหลือแก่พวกท่านอย่างแน่นอน

“จงอดทนในการรับใช้อิสลามเถิด และจงมุ่งมั่นในการต่อสู้ อย่าได้หวาดกลัวสิ่งใด, แน่แน่นอนภายภาคหน้าพวกท่านจะได้เห็นบรรดาผู้คนทยอยกันเข้ารับอิสลามจากทั่วทุกมุมโลก

“อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่ อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่ และการสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์, จงต่อสู้ต่อไป เพื่อแผ่นดินปัตตานีเป็นเอกราช, จงเชิญชวนพี่น้องของพวกท่านพร้อมทำหน้าที่ของแต่ละคน, ขอความสันติจงมีแด่นักต่อสู้...อย่าได้เป็นผู้คลอนแคลน...วัสสลาม”

สรุปว่านี่เป็นพัฒนาการอีกชั้นหนึ่งของกลุ่มลัทธิประหลาดด้วยยุทธศาสตร์ “ประวัติศาสตร์รับใช้ศาสนา” ในฐานะอิสลาม ด้วยการเสนอปาตานีให้ก้าวล้ำไปอยู่ในฐานะแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์ของอิสลาม

ด้วยการบิดเบือนข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความชอบธรรมยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาไปสู่การทำสงครามในนาม “ศาสนา” (บะห์รูน, {นามแฝง}, 2551)

## สรุป

กระบวนการผลิตทางความคิดและอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนเพื่อต่อสู้กับรัฐไทย ซึ่งถือเป็นรูปแบบสงครามความคิด (Ideological Warfare) ที่หน่วยงานด้านความมั่นคงจะต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อกำหนดแนวทางต่อสู้สลายความคิดนั้นให้ได้ หรือสร้างความคิด อุดมการณ์ใหม่ที่ถูกต้อง บริสุทธิ์ และดีกว่าเดิมมาทดแทน หรือหากดำเนินการไม่ได้ก็ต้องเสนอวิธีการเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมแนวทางการต่อสู้ให้หันกลับมาอยู่ในระบบเพื่อยุติความรุนแรง

เมื่อศึกษาถึงกระบวนการผลิตทางความคิดและมองย้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้นของการสร้างอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนพร้อมต่อสู้กับรัฐไทยแล้ว เราพบว่า เครื่องมือสำคัญที่เหล่านักปลุกระดมบ่มเพาะนำมาใช้ในการสร้างและปลุกจิตสำนึกมวลชนในความเป็น “มลายูปัตตานี” สร้างความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์ปัตตานีที่เข้มข้นก็คือ “ประวัติศาสตร์ปัตตานี” นั่นเอง ด้วยการนำเนื้อหาประวัติศาสตร์เชิงบาดแผลระหว่างปัตตานีกับสยามมาบอกเล่าเนื้อหาเหล่านั้นในเชิงจิตวิทยาสังคม กระตุ้นความรู้สึกร่วมให้เกิดความรู้สึกเจ็บแค้น เกลียดแค้นสยาม แล้วพัฒนาความรู้สึกร่วมเหล่านั้น เป็นความเชื่อว่า “มลายูปัตตานีล่มสลายเพราะจักรวรรดินิยมสยาม (ซีแยะ) ใช้กำลังทหารเข้ามารุกรานยึดครองปัตตานีและได้เข่นฆ่าบรรพบุรุษมลายูปัตตานีอย่างโหดร้ายทารุณ” จนเกิดความรู้สึกเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์ หลังจากนั้นเหล่านักปลุกระดมบ่มเพาะทั้งหลายก็จะชักนำเข้าสู่ประวัติศาสตร์บาดแผลร่วมสมัยเพื่อตอกย้ำและทำลายความชอบธรรมของสยามหรือรัฐไทยในการปกครองปัตตานีด้วยการบอกเล่าและยกกรณีความรุนแรงที่เกิดขึ้นร่วมสมัยที่พี่น้องประชาชนมลายูปัตตานีจะรับรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิเช่น กรณีการหายตัวไปของหะยีสุหลง โต๊ะมีนา เป็นต้น

ส่วนการปลุกระดมบ่มเพาะหลังปี พ.ศ.2547 เหล่านักปลุกระดมบ่มเพาะจะเล่าเหตุการณ์กรณีมีสยิดกรือเซะ เมื่อ 28 เมษายน 2547 และกรณีตากใบ เมื่อ 25 ตุลาคม 2547 เป็นหลัก โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กำลังพัฒนาให้เป็น “เปอรันมุดอ” (เยาวชนจัดตั้งของขบวนการ) จะถูกปลุกระดมบ่มเพาะระดับลึกด้วยการฉายวีดิโอการสลายการชุมนุมที่ตากใบให้ชมเพื่อตอกย้ำปลุกกระแสความเจ็บแค้น เกลียดแค้นให้แก่เยาวชนเหล่านั้นพร้อม ๆ กับการปลุกระดมบ่มเพาะเพื่อสร้างให้เกิดความรู้สึกของความเป็นเชื้อชาติมลายุนิยม และความเป็นชาตินิยมปัตตานี (ethno-nationalism) พัฒนาเป็นเงื่อนไขในการต่อสู้หรือก่อเป็นสงครามประชาชนเพื่อการปฏิวัติปลดปล่อยปัตตานีให้เป็นเอกราชต่อไป

เมื่อถึงขั้นนี้แล้ว กลุ่มนักปลุกระดมบ่มเพาะหรือนักประวัติศาสตร์ปัตตานีของขบวนการจะทำการวินิจฉัยให้ปัตตานีในอดีตมีสถานะเป็น “รัฐอิสลาม” (Islamic State) แล้วจึงให้ผู้ที่ถูกจัดตั้งเป็น “อูลาม่า” (ผู้รู้ด้านศาสนา) ของขบวนการก่อความไม่สงบนำหลักศาสนาอิสลามมา

ตีความประวัติศาสตร์ปัตตานีบนความเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์ และความเชื่อว่าเป็น “รัฐอิสลาม” ของปัตตานี บนเงื่อนไขประชาชาติที่สำคัญ 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขเชื้อชาติมลายูนิคม และเงื่อนไขชาตินิยมปัตตานีซึ่งนำไปก่อเกิดแนวคิดและอุดมการณ์การเมืองใหม่ที่ผสมผสานระหว่างเชื้อชาติและศาสนา สร้างความเชื่อว่าปัตตานีคือดินแดนแห่งศาสนาอิสลามแล้วจึงชี้แนะเข้าสู่วาทกรรมของ “สงครามญิฮาดในอิสลาม” และถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการกระตุ้นแรงจูงใจให้เกิดการตัดสินใจเข้าสู่พิธีสาบานตนหรือทำซุมเปาะเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบด้วยความสมัครใจ

นอกจากนั้นยังถือได้ว่าพลังความเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์บวกความศรัทธาในสงครามญิฮาดเป็นพลังขับเคลื่อนปฏิบัติการอันรุนแรงโหดร้ายต่อคนต่างศาสนาและต่างชาติพันธุ์ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในอัตลักษณ์ของสยาม (ซีแยะ) หรือรัฐไทยจะเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่า “เป็นผู้รุกรานยึดครองดินแดนปัตตานีซึ่งเป็นดินแดนของอิสลาม” ภายใต้ความเชื่อดังกล่าวทำให้เกิดแนวคิดที่เชื่อว่า ดินแดนปัตตานีของชาวมุสลิมกำลังถูกรุกราน ยึดครองโดยกองทัพของคนนอกศาสนาอย่างไม่เป็นธรรม

ดังนั้น การต่อสู้ของคนมุสลิมทุกคนต่อผู้รุกรานบนผืนแผ่นดินของอิสลามถือเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะทำสงครามเพื่อปกป้องอิสลาม ทั้งนี้ดินแดนแห่งสงครามปกป้องอิสลามถูกบัญญัติไว้ในหลักศาสนาอิสลามอย่างชัดเจนว่าเป็น “ดินแดนคารุลฮาราบี” ซึ่งตามบทบัญญัติแห่งหลักศาสนาแล้วถือว่าเป็น “วาฮิบ” คือเป็นการบังคับโดยหลักศาสนาที่มุสลิมทุกคนต้องลุกขึ้นมาต่อสู้และต่อต้านกับผู้รุกรานในทุกรูปแบบจากเขาไปหาหน้าจนถึงการต่อสู้ด้วยอาวุธ หากมุสลิมผู้ใดจะเลยเถิดจะเป็นบาปใหญ่หลวงที่มองไม่เห็นสวรรค์ หากใครลุกขึ้นต่อสู้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไม่ว่าจะต่อต้านด้วยใจ ต่อสู้ด้วยวาจาถึงการต่อสู้ด้วยอาวุธแล้วจะได้บุญใหญ่หลวงเช่นกัน และหากตายจากการต่อสู้ในสงครามญิฮาดเพื่อปกป้องอิสลามจะได้สถานภาพ “ชาฮีด” คือเข้าสู่สวรรค์ในโลกหน้าทันที โดยไม่ต้องรอกำพิพากษาใด ๆ จากพระเจ้า

ความเชื่อและศรัทธาดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุดในการก่อความไม่สงบของขบวนการก่อความไม่สงบยุคปัจจุบัน กระบวนการผลิตและปลุกกระดมบ่มเพาะทางความคิดเชิงลึกเพื่อฝังความเชื่อและศรัทธาดังที่กล่าวนี้ขบวนการก่อความไม่สงบจะนำมาใช้ในกระบวนการจัดตั้งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป้าหมายเข้ามาสู่การเป็นสมาชิกของกลุ่ม (Recruitment) ทั้งสมาชิกองค์กรมวลชนและสมาชิกองค์กรทหารและถือเป็นตัวตนของขบวนการก่อความไม่สงบกลุ่มที่ขับเคลื่อนสถานการณ์ความรุนแรงต่อสู้และเผชิญหน้า (Confrontation) กับรัฐไทยอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติการข่าวสาร เพื่อต่อสู้กับรัฐไทยทั้งในสงคราม

ข่าวสารและสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารเพื่อต่อต้านความไม่สงบ โดยอาศัยกลยุทธ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สำหรับในบทต่อไปผู้วิจัยจะได้นำเสนอการดำเนินการของประเทศไทยในการต่อสู้ทางความคิดกับกลุ่มก่อความไม่สงบที่มีเป้าหมายแบ่งแยกดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน รวมทั้งข้อเสนอ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานดังกล่าวในอนาคตตามลำดับ

## บทที่ 4

# แนวทางการต่อสู้ทางความคิดเพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

### แนวนโยบายของรัฐไทยในการเอาชนะการก่อความไม่สงบ

#### 1. การดำเนินการก่อนมีนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้

การดำเนินการของรัฐไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่ได้มีการกำหนดแนวทางการต่อสู้ทางความคิดเพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน

โดยการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่แห่งนี้ที่ดำเนินการต่อเนื่องมาหลายยุคหลายสมัย มักจะใช้วิธีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเฉพาะกิจในรูปแบบต่าง ๆ มาศึกษาข้อเท็จจริง ให้ข้อเสนอแนะ สอดส่องดูแล แก้ไขปัญหาในช่วงที่มีสถานการณ์รุนแรงเกิดขึ้น บางยุคบางสมัยก็เน้นหนักในเรื่องการใช้มาตรการทางทหารปราบปรามผู้ก่อเหตุร้ายหรือผู้ที่คาดว่า จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนอย่างเด็ดขาด รุนแรง บางช่วงก็ใช้นโยบายผสมกลมกลืนทางเชื้อชาติวัฒนธรรม รวมทั้งส่งประชาชนจากภูมิภาคอื่นไปอาศัยอยู่ในนิคมสร้างตนเอง เพื่อเพิ่มจำนวนประชากรที่มีมุสลิมสร้างความสมดุลในเรื่องสัดส่วนประชากร

ในขณะที่หลายรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเลือกสรร สร้างความเข้าใจในเรื่องศาสนาประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น พัฒนาประสิทธิภาพและให้ทุนให้โทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ลงไปปฏิบัติราชการในพื้นที่เพื่อป้องกันมิให้ไปสร้างเงื่อนไขทางสังคมและเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา

นอกจากนั้นยังเน้นในเรื่องการส่งเสริมกิจการศาสนาอิสลาม การส่งเสริมการศึกษาและให้สิทธิพิเศษในการรับราชการของชาวมุสลิมเพื่อเป็น “สะพานเชื่อม” ระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ บริการสาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก้ไขปัญหาความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยตั้งอยู่บนฐานคิดว่า หากพื้นที่ดังกล่าวมีความเจริญมากขึ้น ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว ปัญหาความไม่สงบเปรียบร้อยละลดน้อยลง หรือหมดไปในที่สุด

## 2. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ : จุดกำเนิดการแก้ปัญหาแบบองค์รวม

ภายหลังจากใช้วิธีการแก้ปัญหาเป็นเรื่อง ๆ แยกส่วนกัน ตามมุมมองของรัฐบาลหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละยุคสมัย ซึ่งมีทั้งทำให้สถานการณ์ดีขึ้นบ้างหรือซ้ำเติมให้เลวร้ายลงไปอีก เช่น ในช่วงที่ใช้นโยบายผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมหรือการปราบปรามแบบเหวี่ยงแหฯ ในที่สุดรัฐบาลไทยก็ได้มีการกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการเฉพาะขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2521 โดยมีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ในฐานะฝ่ายเลขานุการของสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการยกย่องนำเสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามลำดับ จากนั้นได้มอบหมายให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการภายใต้การอำนวยการกำกับ ดูแลของ สมช.

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2521-2530) ซึ่งคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เมื่อ 24 มกราคม 2521 เป็นนโยบายฉบับแรกที่ครอบคลุมทุกเรื่อง ทั้งในด้านการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา มุ่งให้เกิดการประสานงานระหว่างส่วนราชการในการแก้ไขปัญหาของพื้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ ปรับสภาพแวดล้อมทุกด้านให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อย่างรวดเร็วขึ้น และเสริมสร้างความสัมพันธ์ ทำความเข้าใจกับประเทศมุสลิมให้สนับสนุนขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.)

### 3. การจัดตั้งองค์กรพิเศษเพื่ออำนวยการแก้ไขปัญหา

ภายหลังการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวได้ระยะหนึ่ง สภาความมั่นคงแห่งชาติได้มีการประเมินผลร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ระบบการบริหารราชการทั่วไปที่ใช้อยู่ในขณะนั้น ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาซึ่งมีลักษณะเฉพาะของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารงานบางส่วนบนหลักการที่ว่า สมควรให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานในระดับพื้นที่ รวมทั้งจัดให้มีองค์กรพิเศษเพื่อรวมศูนย์การบริหารและควบคุมการปฏิบัติงานในพื้นที่ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายป้องกันปราบปราม ทั้งนี้เพื่อเอกภาพในการบริหารสั่งการและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

จากผลการประเมินดังกล่าวได้นำมาสู่คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 8/2524 ลงวันที่ 20 มกราคม 2524 เรื่องการแก้ไขปัญหาการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ขึ้นเพื่ออำนวยการกำกับดูแล



เร่งรัดการปฏิบัติงานของส่วนราชการฝ่ายพลเรือนให้เป็นไปตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ในส่วนที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการจัดตั้งกองบัญชาการผสมพลเรือนตำรวจทหารที่ 43 (พตท.43) ขึ้น เป็นหน่วยงานอำนาจการอีกหนึ่งหนึ่งแต่มีภารกิจหลักในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายทุกรูปแบบ โดยมีแม่ทัพภาคที่ 4 เป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลการประสานการดำเนินงานของทั้ง 2 องค์กร ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

ต่อมาก็ได้มีการปรับปรุงการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกครั้งตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 56/2539 โดยในระดับนโยบายได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนาจการแก้ไขปัญหาความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปชต.) ขึ้นเป็นหน่วยงานอำนาจการ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน เลขานุการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนในระดับพื้นที่ได้มีการแบ่งแยกภารกิจระหว่างงานฝ่ายพลเรือน ซึ่ง ศอ.บต. เป็นหน่วยงานกำกับดูแลกับงานด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาการก่อเหตุร้ายรุนแรงหรือการก่อเหตุร้ายทุกรูปแบบ ซึ่งมี พตท.43 และกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 (กอ.รมน.ภ.4) เป็นหน่วยกำกับดูแลอย่างชัดเจน โดยแม่ทัพภาคที่ 4 มิได้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลหน่วยงานเฉพาะกิจทั้งสองเหมือนที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตามในปี 2545 รัฐบาลขณะนั้นก็ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 123/2545 เรื่อง การปรับปรุงการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยกเลิก ปชต. ศอ.บต. และ พตท.43 พร้อมทั้งให้ถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และภารกิจเข้าสู่ระบบการบริหารราชการปกติ ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์รุนแรงระลอกใหม่ในช่วงต้นปี 2547

#### 4. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 2

สำหรับในส่วนของนโยบายฯ นั้น ภายหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาของนโยบายความมั่นคงฯ ฉบับแรก คณะรัฐมนตรีก็มีมติเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2531 เห็นชอบนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2531-2535) โดยให้ความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรกในการสร้างความเข้าใจ ลดความหวาดระแวงด้วยการยอมรับในความแตกต่างและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เน้นการดำเนินงานมวลชนให้ผู้นำมุสลิมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม ใช้แนวทางสันติและปฏิเสธแนวทางความรุนแรง ในขณะที่ใช้การเมืองนำการทหารในการรักษาความสงบ

ในห้วง 5 ปี ที่มีการดำเนินการตามนโยบายฉบับนี้ สมช. ได้ประเมินว่าได้รับผลสำเร็จระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้าใจและลดความหวาดระแวง รวมทั้งความรู้สึกร่วมกันด้านศาสนาวัฒนธรรมและความรู้สึกต่ออำนาจรัฐในทางลบที่สะสมมานานได้มีการ

ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน มีการยอมรับ และให้เกียรติต่อกัน ลดความหวาดระแวงได้มากขึ้น แต่ก็ยังไม่ถึงระดับที่จะสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงในสังคม สภาพทางการเมืองเปิดกว้างให้ผู้นำมาสู่สถิรมิบทบาททางการเมืองทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ทำให้เงื่อนไขระดับชาติลดลง เจ้าหน้าที่รัฐมีความเข้าใจปัญหามากขึ้น แต่ยังไม่มีความพร้อมที่จะผลักดันการแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง ในขณะที่การดำเนินนโยบายการเมืองนำการทหาร มีความคืบหน้าในระดับที่สลายจิตความสามารถของ ขก. จนไม่สามารถใช้กำลังขนาดใหญ่ได้อีกต่อไป แต่ยังมีจิตความสามารถในการก่อวินาศกรรม สร้างสถานการณ์บ่อนทำลายความสงบได้ ส่วนความสัมพันธ์กับต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เปลี่ยนแปลงไปในทางสร้างสรรค์มากขึ้น นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาการสร้างเอกภาพทางความคิดระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและการพัฒนาที่ยังล่าช้า รวมทั้งปัญหาการกระจายรายได้ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีสภาพยากจนและมีความเป็นอยู่ที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร

#### 5. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 3

จากผลการประเมินดังกล่าว ก็นำมาสู่ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2537-2541) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2537 โดยใช้เศรษฐกิจเป็นตัวนำประกอบด้วยสาระสำคัญ 7 ประการ คือ

5.1 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ มุ่งเสริมสร้างศักยภาพของพื้นที่เพื่อให้แผนงานต่าง ๆ บังเกิดผลเป็นรูปธรรม เร่งรัดพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีศักยภาพสูงพอที่จะดึงดูดนักลงทุนทั้งภายในและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายการคมนาคมขนส่งที่สะดวก รวดเร็ว และบริการของรัฐที่ตอบสนองธุรกิจได้ครบวงจรในพื้นที่

5.2 ด้านสังคมจิตวิทยา ดำเนินการแนวทางเดิมซึ่งได้ผลดีต่อไปอย่างต่อเนื่อง คือ การสร้างความเข้าใจ ลดความหวาดระแวงและเพิ่มการร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ภายในสังคมให้กระชับยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานด้านสังคมจิตวิทยามีเอกภาพและเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วน รวมทั้งการลดช่องว่างการใช้ภาษาระหว่างกันด้วยการเรียนรู้ภาษาซึ่งกันและกัน ทั้งภาษาไทยและภาษามลายูท้องถิ่น

5.3 ด้านการเมืองและการปกครอง ปรับปรุงงานด้านการเมืองการปกครองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะประสิทธิภาพของข้าราชการ เพื่อให้ได้ข้าราชการที่ดีไม่สร้างเงื่อนไขและสามารถเข้าถึงประชาชนได้ดี ยกกระชับการมีส่วนร่วม

ของประชาชนผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปรับปรุงประสิทธิภาพองค์กรอำนาจการทั้งในระดับชาติและในระดับพื้นที่

5.4 ด้านการรักษาความสงบ ใช้แนวทางการเมืองนำการทหารต่อไป ด้วยการเจรจาควบคู่กับการกดดันต่อกองกำลังติดอาวุธที่ใกล้บรรลุผลสำเร็จ รวมทั้งการฉีกกำลังทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ และทหาร ดำเนินการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้เกิดบรรยากาศของความสงบเรียบร้อย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่ ส่งเสริมการลงทุน

5.5 ด้านการต่างประเทศ ให้ประเทศมุสลิมเห็นประโยชน์ทางการเมืองและความร่วมมือระหว่างกันยิ่งกว่าการแทรกแซงกิจการภายในของไทย โดยเน้นการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนให้เพิ่มพูนมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมความรู้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษามลายูและภาษาอาหรับ

5.6 ด้านการประชาสัมพันธ์ เน้นการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งในด้านบุคลากรและเครื่องมือ โดยมีแนวทางการฉีกกำลังสร้างความเชื่อถือทัศนคติและความเข้าใจที่ดีต่อสังคม รวมทั้งการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรในการผลิตสื่อการประชาสัมพันธ์ที่ดีทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

5.7 ด้านการบริหารนโยบาย เน้นสร้างเอกภาพและประสิทธิภาพในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในด้านการวางแผน การประสานแผน และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ตรงเป้าหมายสำคัญเร่งด่วนและเป้าหมายพื้นที่ รวมทั้งการสนับสนุนทางนโยบายจากส่วนกลางอย่างรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์

## 6. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 4

ในช่วงท้ายของการประกาศใช้นโยบายความมั่นคงฯ ฉบับที่ 3 สมช. ได้ร่วมกับ สอ.บต. และหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องรวมทั้งนักวิชาการ ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ภาคประชาสังคมในพื้นที่ ประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายความมั่นคงฯ ที่ผ่านมาและวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ในพื้นที่สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามนโยบายฯ ที่ต่อเนื่องมาทั้ง 3 ฉบับ ทำให้สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เดิมอยู่ในสถานะที่ไม่สงบมีปัญหาทางสังคมจิตวิทยาที่สำคัญคือความไม่เข้าใจและความหวาดระแวงระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนถือว่าประสบผลสำเร็จในระดับที่ทุกฝ่ายพึงพอใจแต่ยังมีปัญหาที่ยังคงอยู่ตลอดคือ การที่สังคมยังไม่ให้คุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรมว่าเป็นพลังสร้างสรรค์สำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2542-2546) จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อก้าวสู่บริบทใหม่ของความมั่นคงและการพัฒนาของพื้นที่ดังกล่าวอย่างยั่งยืน และถาวรว่า “ทุกคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการดำรงชีวิตที่สามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข บนเอกลักษณ์เฉพาะของศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการที่ชาวไทยมุสลิมซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในพื้นที่สามารถอยู่อย่างมุสลิมในสังคมไทยเช่นเดียวกับศาสนิกชนกลุ่มอื่นที่เป็นสมาชิกของสังคมไทยเช่นกัน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นพลังสร้างสรรค์ที่สำคัญของชาติในฐานะที่เป็นพลเมืองไทย และอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมชาติอย่างมีความสุข มีความสามัคคีร่วมกัน

ทุกคนเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพลังและปัญญาที่ช่วยให้เกิดความมั่นคง สันติสุข และการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งเป็นพลังสำคัญที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในทางสร้างสรรค์และการพัฒนาร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมมุสลิม

ประชาชนในพื้นที่มีโอกาสและบทบาทในการมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา และการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายในสังคมเพื่อปกป้องวิถีชีวิตของคนในสังคมจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงและแรงกดดันจากภายนอก”

ภายใต้วิสัยทัศน์ดังกล่าว นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฯ ฉบับที่ 4 ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้ 3 ประการ คือ

6.1 พัฒนาศักยภาพของคนและสังคมทั้งภาครัฐและภาคประชาชนให้มีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งภายในและภายนอกประเทศและรู้เท่าทันพร้อมที่จะปรับตัวบนเอกลักษณ์พื้นฐานวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการให้ความสำคัญในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน และสามารถอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เป็นพลังร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม

6.2 พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนและสังคม โดยปรับและพัฒนาสถานะแวดล้อมทุกด้านให้สนับสนุนและรองรับการพัฒนาศักยภาพของคนและสังคมที่สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้พร้อมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ประชาชนมีความเสมอภาคในโอกาส เกิดความเป็นธรรมในสังคมอย่างทั่วถึง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จัดปัญหาความยากจนให้ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสได้รับผลการพัฒนาอย่างทั่วถึง มีภาวะสังคมจิตวิทยาที่เหมาะสมและเข้มแข็งให้เป็นดินแดนแห่งสันติภาพภายใต้วัฒนธรรมที่หลากหลายและเป็นพื้นที่ที่น่าอยู่ น่าอาศัย น่าท่องเที่ยวและนำลงทุน

6.3 พัฒนาการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัญหาความไม่สงบและปัญหาเสถียรภาพและร่วมพัฒนา โดยใช้พลังทางวัฒนธรรมมาเป็นพลังสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาสังคมให้สังคมมีความสงบร่มเย็น ป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงและบังเกิดสันติสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2545)

หากจะพิจารณาจากหลักคิด สาระสำคัญของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้แต่ละฉบับและการประเมินผลของ สมช. รวมทั้งหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะดูเหมือนว่ารัฐไทยได้มีการพัฒนานโยบาย แนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่แห่งนี้มาตามลำดับและน่าจะเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการประเมินผลการดำเนินนโยบายฯ ฉบับที่ 3 ซึ่งทำให้มองเห็นภาพความสำเร็จที่อยู่เบื้องหน้าจนกระทั่งนำมาสู่ฉบับนโยบายฯ ฉบับที่ 4 ซึ่งได้รับการยอมรับชื่นชมเป็นอย่างสูงจากนักวิชาการ ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ปัญญาชนมุสลิมและภาคประชาสังคมว่ามีความ “ก้าวหน้า” เป็นอย่างยิ่งทั้งในเรื่องของกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบายที่มาจากทุกภาคส่วน และตัวเนื้อหาของนโยบายที่ก้าวพ้นจากแนวคิดเรื่องความมั่นคงแบบดั้งเดิม

แต่แล้วเหตุการณ์ปล้นปืนและลอบสังหารเจ้าหน้าที่ทหารกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ซึ่งตามมาด้วยเหตุการณ์ความรุนแรงระลอกใหม่ที่ผู้ก่อความไม่สงบได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนารูปแบบการต่อสู้อย่าง “ก้าวกระโดด” นำความสูญเสียต่อชีวิต ททรัพย์สิน ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และสังคมไทยโดยรวมอย่างมหาศาล ก็ทำให้หลายฝ่ายตั้งคำถามย้อนกลับไปว่า หรือโดยข้อเท็จจริงแล้วการดำเนินการตามนโยบายความมั่นคงฯ ทุกฉบับที่ผ่านมาไม่ได้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง ตามที่ได้เคยประเมินกันก่อนหน้านี้ หรือแท้จริงแล้วสาระของนโยบายฯ แต่ละฉบับไม่ได้ตอบ โจทย์ที่แท้จริงของปัญหา นโยบายฯ ที่ดูเสมือน “ก้าวหน้า” แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วไม่สามารถนำพาผู้คนในท้องถิ่นให้ “ก้าวข้าม” กับดักทางความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกเดิม ๆ ที่ผูกพันกับเรื่องของเชื้อชาติ ศาสนา มาตุภูมิ และประวัติศาสตร์ได้แต่อย่างใด หรือเป็นเพราะรัฐไม่ได้มีนโยบายและแนวทางที่จะต่อสู้ทางความคิดกับกลุ่มก่อความไม่สงบอย่างเป็นระบบ เข้มขันและตรงเป้า

7. นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2547 และกำเนิด กอ.สสส.จชต., กอ.ส.

ภายหลังเกิดเหตุการณ์ปล้นปืนกองพันพัฒนาที่ 4 รัฐบาลในขณะนั้นได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 68/2547 ลงวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2547 เรื่องนโยบายเสริมสร้างสันติสุข

ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อยุติสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ได้โดยเร็ว ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศให้เกิดความมั่นคงภายในให้อยู่ในระดับที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมภายในระยะเวลา 3 ปี โดยมีนโยบายที่จะบูรณาการปฏิบัติงานของทุกองค์กรในการป้องกันและต่อต้านการก่อความไม่สงบ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยความเข้าใจและเข้าถึงประชาชน ปฏิบัติงานในเชิงรุก สร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน โดยได้กำหนดการปฏิบัติไว้ 10 ประการ คือ

7.1 ในการยุติปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยรวดเร็ว โดยต้องกลับมาเป็นฝ่ายรุกทางการเมืองเอาชนะทางแนวความคิด โดยพยายามลดระดับแนวความคิดของกลุ่มหัวรุนแรงให้เป็นสายกลาง เอาชนะกลุ่มอิทธิพล 3 ฝ่าย ได้แก่ ข้าราชการที่ประพฤติมิชอบ กลุ่มอิทธิพลท้องถิ่น และกลุ่มอิทธิพลนักการเมือง รวมทั้งการปฏิบัติที่ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีความสำนึกร่วมในการเป็นคนไทยมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของประเทศและได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน การรุกรทางสังคมจิตวิทยาให้คนไทยทุกหมู่เหล่าที่มีความแตกต่างและหลากหลายสามารถอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขฯ

7.2 ขจัดเงื่อนไขและสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกแตกแยกของประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกไม่เท่าเทียมกันฯ

7.3 ดำเนินการเพื่อให้เกิดการประสานประโยชน์และอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชนในสังคมที่มีความแตกต่างกันในด้านเชื้อชาติ ศาสนาและความเชื่อฯ

7.4 ส่งเสริมการดำเนินตามวิถีชีวิตที่เป็นไปตามวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ภาษา ที่เป็นเอกลักษณ์และการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ เคารพในวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อทางศาสนาของประชาชนในท้องถิ่น และให้มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเพณีซึ่งกันและกันฯ

7.5 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของรัฐในทุกด้านให้โปร่งใสตรวจสอบได้

7.6 สร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา สื่อสารมวลชนและองค์กรภาคประชาชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

7.7 ปฏิบัติต่อกลุ่มแนวร่วมที่หลงผิดหรือผู้กระทำผิดอย่างเพื่อนร่วมชาติ โดยใช้กระบวนการทางกฎหมายมาเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา

7.8 ทำความเข้าใจและสร้างความร่วมมือในประชาคมโลกและในภูมิภาค ถึงความมีสิทธิเสรีภาพ เสมอภาคเท่าเทียมกันของประชาชนไทยทุกหมู่เหล่า โดยเน้นไปที่ประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม

7.9 พัฒนาเสริมสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างยั่งยืน ยกย่องมาตรฐานการครองชีพของประชาชน เสริมสร้างการบริหารจัดการในพื้นที่เชิงบูรณาการบนพื้นฐานความต้องการของประชาชนหรือชุมชนอย่างแท้จริง

7.10 ดำเนินการด้านการข่าวและการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เชิงรุกควบคู่กับการปฏิบัติการในด้านอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

สำหรับในด้านการบริหารจัดการได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) รับผิดชอบในการตั้ง กอ.รมน.ส่วนหน้า เป็นศูนย์กลางควบคุมและแกนหลักในการประสานการปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ชื่อ “กองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้” (กอ.สสส.จชต.) ซึ่งต่อมาก็ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 69/2547 จัดตั้ง กอ.สสส.จชต. ขึ้น โดยมีรองนายกรัฐมนตรีด้านความมั่นคงและผู้อำนวยการ กอ.รมน. เป็นประธานคณะกรรมการฯ

อย่างไรก็ดี ต่อมาก็ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 260/2547 ยกเลิกคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 68/2547 และคำสั่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้ใช้คำสั่งฉบับใหม่แทน ซึ่งสาระสำคัญส่วนใหญ่ก็ยังคงเหมือนเดิม เพียงแต่ให้ฝ่ายข้าราชการประจำไปดูแลการปฏิบัติในฐานะผู้อำนวยการ กอ.สสส.จชต. แทนรองนายกรัฐมนตรีและให้ผู้อำนวยการ กอ.สสส.จชต. ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี (บุญกรม คงมั่งสถาน, ไม่ระบุปีที่พิมพ์)

ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน รัฐบาลก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติขึ้น (กอส.) เพื่อ “ให้บุคคลจากส่วนต่าง ๆ ของสังคมมาร่วมแรงร่วมใจกันหาทางยุติปัญหาของประเทศในระยะยาวเพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ สันติสุข และความยุติธรรมขึ้นอย่างแท้จริง” โดยคณะกรรมการชุดนี้ได้จัดทำรายงานนำเสนอนายกรัฐมนตรีและสาธารณชนภายใต้ชื่อ “เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์”

รายงานดังกล่าวได้อธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเกิดจากเงื่อนไข 3 ประการคือ

ประการที่ 1 เงื่อนไขเชิงบุคคล ได้แก่ ผู้ก่อความไม่สงบและฝ่ายรัฐซึ่งตอบโต้ด้วยความรุนแรง

ประการที่ 2 เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง ได้แก่ ความเป็นธรรมอันเกิดขึ้นจากกระบวนการยุติธรรมและการปกครองที่เป็นอยู่ ปัญหาทางเศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องประสบ การศึกษาที่ไม่สามารถเอื้ออำนวยให้ประชาชนมีพลังเอาชนะการท้าทายทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม สภาพของประชากร ปัญหาในบริบทภูมิรัฐศาสตร์ที่ทำให้เกิดการเปรียบเทียบอย่างแจ่มชัดในคุณภาพชีวิตระหว่างผู้คนที่มีความเชื่อศาสนาเดียวกันเป็นมลายูมุสลิมเช่นเดียวกันใน 2 ประเทศ คือ บริเวณชายแดนภาคใต้ของไทยและในมาเลเซีย

ประการที่ 3 เงื่อนไขทางวัฒนธรรม คือ ลักษณะเฉพาะทางศาสนา และชาติพันธุ์ในพื้นที่คือ ศาสนาอิสลาม ภาษามลายู และประวัติศาสตร์ปัตตานี สิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขในสังคมซึ่งทำหน้าที่ให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรง หรือทำให้ผู้คนไม่น้อยยอมรับหรือเห็นด้วยกับฝ่ายที่ใช้ความรุนแรง ทั้งหมดนี้ทำให้ผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อาศัยเงื่อนไขทางชาติพันธุ์ผสานกับศาสนาเป็นข้ออ้างให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้เพื่อเป้าหมายของตนในนามอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิม

ภายใต้ข้อวินิจฉัยเหตุของปัญหาดังกล่าว กอส. ได้มีข้อเสนอเพื่อแก้ไขหลายประการ โดยให้น้ำหนักต่อการแก้ไขปัญหาในทางยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับเงื่อนไขในระดับโครงสร้างและวัฒนธรรม เพื่อตรึงประชาชนมิให้หันไปสนับสนุนฝ่ายใช้ความรุนแรงและฟื้นความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนให้คืนกลับมา โดยเน้นแนวทางสมานฉันท์ 9 ประการคือ การเปิดเผยความจริง ความยุติธรรม ความพร้อมรับผิด การให้อภัย การสานเสวนาระหว่างกัน สันติวิธี การเปิดพื้นที่ให้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพิ่มเติมจากพื้นที่ประวัติศาสตร์ส่วนกลาง การใช้จินตนาการในการแก้ปัญหาโดยไม่ยึดติดกับวิธีการเดิม ๆ ในการแก้ปัญหา และการยอมรับความเสี่ยงใด ๆ ที่อาจเกิดร่วมกัน

ในขณะเดียวกันก็ได้เสนอมาตรการสมานฉันท์ ทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงเฉพาะหน้าที่ขึ้นบุคคลและมาตรการสมานฉันท์ยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่โครงสร้างและวัฒนธรรมหลายประการ อาทิ การจัดตั้งหน่วยสันติเสนา การสานเสวนากับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ การอบรมเจ้าหน้าที่รัฐให้เข้าใจลักษณะเฉพาะของพื้นที่และมีมาตรการพิเศษในการบริหารบุคคลเพื่อให้ได้ข้าราชการที่ดีเหมาะสมกับพื้นที่ การส่งเสริมให้ชุมชนมีสิทธิจัดการทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา การแก้ปัญหการว่างงาน การสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม การพัฒนาการศึกษา การส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสันติวัฒนธรรม การประกาศใช้ภาษามลายูปัตตานีเป็นภาษาทำงานเพิ่มเติมอีกภาษา



หนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การจัดสานเสวนาเพื่อสร้างความสมานฉันท์ การสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมต่อต้านความรุนแรง เป็นต้น (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ, 2549)

อย่างไรก็ตามข้อเสนอของ กอศ. ก็ยังมีได้ถูกนำไปปฏิบัติมากนักและหลังจากนั้นไม่นานก็มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยการรัฐประหารในเดือนกันยายน 2549 ต่อเนื่องด้วยการปรับเปลี่ยนในเรื่องนโยบายและโครงสร้างการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกครั้งหนึ่ง

8. นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2549 และการรื้อฟื้น ศอ.บต., พตท.

ภายหลังการรัฐประหาร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นก็ได้สร้างความแปลกใจในสิ่งที่จะได้เห็นจากผู้นำรัฐบาลไทยนั่นคือการประกาศขอโทษต่อการปฏิบัติที่ผิดพลาดในอดีตต่อประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีผู้อธิบายว่าเป็นการ “รุกทางการเมือง” ตามแนวทางสันติวิธี โดยการยอมรับความจริงขอภัยซึ่งจะนำมาสู่การยกโทษให้อภัยต่อกันและเริ่มต้นใหม่

จากนั้นก็ยังมีคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 206/2549 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2549 ประกาศใช้นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

### 8.1 นโยบายสำคัญ ประกอบด้วย

8.1.1 เน้นยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ประชาธิปไตย เศรษฐกิจพอเพียง และความสมานฉันท์สันติวิธี

8.1.2 เน้นการให้ความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

8.1.3 ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นพลังในการเข้าถึงประชาชน

### 8.2 แนวทางปฏิบัติ ประกอบด้วย

8.2.1 ดำเนินการรุกทางการเมือง และสร้างความเป็นธรรมในสังคม บูรณาการบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติธรรม จัดระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพและเอกภาพ สร้างภาวะแวดล้อมให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในอำนาจรัฐ

8.2.2 สร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและองค์กรภาคประชาชนเพื่อให้เกิดสภาพร่วมคิดร่วมทำในการแก้ไขปัญหา

8.2.3 จัดเงื่อนไขและสาเหตุที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่รู้สึกแปลกแยก ไม่เท่าเทียม ให้ทุกคนรู้สึกว่ายู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรีตามวิถีชีวิต สังคม ศาสนา วัฒนธรรมของตน

8.2.4 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ทันเวลาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความปรองดองสมานฉันท์ในหมู่ประชาชน

8.2.5 ส่งเสริมให้มีช่องทางสร้างความเข้าใจกับกลุ่มที่มีความเห็นต่าง และเลือกใช้ความรุนแรงด้วยการปรับความเข้าใจกับบุคคลกลุ่มเป้าหมายทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.6 สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม จัดเงื่อนไขความไม่ยุติธรรมทุกรูปแบบ บริหารงานยุติธรรมแบบบูรณาการและพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม พัฒนาระบบยุติธรรมชุมชนและพัฒนาระบบการยุติธรรมทางเลือก

8.2.7 พัฒนาคณะและสังคมบนพื้นฐานความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมศาสนสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักศาสนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต สร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชน

8.2.8 เร่งรัดให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้ผู้นำศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่มีส่วนร่วมเสนอแนะการจัดการศึกษาในพื้นที่ให้มากขึ้น

8.2.9 พัฒนาและเสริมสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

8.2.10 ใช้งานมวลชนสัมพันธ์จัดการกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และแนวทางแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

8.2.11 สร้างความเข้าใจประเทศเพื่อนบ้านและองค์กรต่าง ๆ ในระดับสากลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในประเด็นการเมืองการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้

8.2.12 จัดการฝึกอบรมด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่ายได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ตระหนักยอมรับและเคารพในคุณค่าของลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของประชาชน รวมทั้งการปฏิบัติงานที่ยึดหลักธรรมาภิบาล

นอกจากการกำหนดให้มโนนโยบายเสริมสร้างสันติสุขฯ แล้ว รัฐบาลขณะนั้นก็ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 207/2549 เรื่องการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในวันเดียวกัน โดยกำหนดให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) สังกัด

สำนักนายกรัฐมนตรีภายใต้การกำกับดูแลของ กอ.รมน. มีอำนาจหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติในการบริหารงานยุติธรรม กลุ่มครองสิทธิและเสรีภาพ รับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาและการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อขจัดเงื่อนไขความไม่เป็นธรรม รวมทั้งตรวจสอบและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนพัฒนาเจ้าหน้าที่รัฐให้ปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกับสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่

และในคำสั่งเดียวกันก็ยังให้ กอ.รมน. จัดตั้งกองบัญชาการผสมตำรวจทหาร (พตท.) เป็นหน่วยงานภายใต้ กอ.รมน.ภาค 4 มีอำนาจหน้าที่สั่งการ อำนาจการ ควบคุมกำกับดูแล การปฏิบัติระหว่างพลเรือน ตำรวจ ทหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบ และส่งเสริมความเข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน รวมทั้งพัฒนางานด้านการข่าวให้มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังประชาชน กำลังประจำถิ่นให้สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนตนเองได้

นับว่าเป็นการรื้อฟื้นองค์กรอำนาจการในระดับพื้นที่ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายป้องกันปราบปรามขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปแทบสิ้นเชิง (สภาพที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2551 และศูนย์เฝ้าระวังองค์ความรู้สถานการณ์ภาคใต้, 2550)

9. การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2553

ภายหลังจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 นำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยและมีนายกรัฐมนตรีที่มาจากพรรคการเมืองในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ 2 คน ซึ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่าใดนัก จนกระทั่งมีการสลับชั่วคราวการเมือง โดยรัฐบาลที่เข้ามาใหม่ได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นนโยบายที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและนำมาสู่การประกาศใช้พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2553 ตามนโยบายของพรรคแกนนำรัฐบาล

ภายใต้พระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวได้กำหนดให้ สมช.จัดทำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นนโยบายระดับชาติ เสนอต่อสภาความมั่นคงแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบและให้คณะรัฐมนตรีนำเสนอรัฐสภาเพื่อทราบแล้วให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้ง

ให้เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาทบทวนและปรับปรุงนโยบายในรอบระยะเวลา 3 ปี หรือในกรณีที่มีความจำเป็นคณะรัฐมนตรีจะกำหนดระยะเวลาให้เร็วกว่านั้นก็ได้นอกจากนี้ยังได้ กำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานไว้อย่างชัดเจนกว่าที่ผ่าน ๆ มา

## 9.1 นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2555-2557

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2555 ให้ความเห็นชอบ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2555-2557 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

9.1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยและเป็นปกติสุขภายใต้หลักยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดย

9.1.1.1 ใช้ยุทธศาสตร์และปรัชญาดังกล่าวเป็นหลักยึดในการจัดการความขัดแย้ง สร้างความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์และความสงบสุขของประชาชน

9.1.1.2 ดำรงนโยบายการเมืองนำการทหารและใช้พลังทางสังคมในการมุ่งปรังเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิดของทุกฝ่ายจากการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาผู้การยึดมั่น “แนวทางสันติวิธี”

9.1.1.3 ส่งเสริมมาตรการลดความหวาดระแวงและเพิ่มความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน

9.1.1.4 เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานข่าวเชิงรุก

9.1.1.5 พัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยชุมชน

9.1.1.6 เร่งรัดการปราบปรามกลุ่มอำนาจอิทธิพลเถื่อนเพื่อขจัดปัญหาความรุนแรงที่แทรกซ้อน

9.1.2 วัตถุประสงค์เพื่อขจัดและป้องกันมิให้เกิดเงื่อนไขที่หล่อเลี้ยงและเอื้อต่อความรุนแรงจากทุกฝ่าย โดย

9.1.2.1 เพิ่มการให้ความสำคัญกับการแก้เงื่อนไขทางการเมืองและเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรม

9.1.2.2 ส่งเสริมเจ้าหน้าที่รัฐให้มีความรู้ ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของวิถีชีวิต ศาสนา วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่อย่างแท้จริง

9.1.2.3 เร่งรัดการคลี่คลายเหตุการณ์ที่เป็นข้อสงสัยของประชาชนและต่างประเทศให้กระจ่าง

9.1.3 วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและพินิจความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันให้เกิดความร่วมมือในการพร้อมเผชิญปัญหาาร่วมกันโดย

9.1.3.1 สร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนให้เป็นที่พึงของประชาชน

9.1.3.2 ปรับปรุงพัฒนาระบบและกระบวนการเยียวยาให้สนับสนุนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

9.1.3.3 เสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติพร้อมผนึกกำลังแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

9.1.4 วัตถุประสงค์เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่กระจายตัวอย่างเท่าเทียมกันในทุกระดับตรงกับความต้องการไม่ทำลายอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของประชาชน ตลอดจนมีผลต่อการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความมั่นคงโดย

9.1.4.1 พัฒนาและเสริมสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างยั่งยืน

9.1.4.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

9.1.4.3 ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนในสาขาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนและต้นทุนทางสังคม พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะและศักยภาพในระดับสูง ตลอดจนส่งเสริมการลงทุนของเอกชนที่สามารถรองรับบุคลากรในพื้นที่

9.1.4.4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมดุลระหว่างการใช้เพื่อตอบสนองการพัฒนาและการรักษาให้ยั่งยืน

9.1.4.5 เร่งรัดให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบและกระบวนการศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของพื้นที่อย่างแท้จริง

9.1.5 วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และสร้างความตระหนักในคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้ความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมโดย

9.1.5.1 ให้การดำเนินวิถีชีวิต การปฏิบัติตามหลักศาสนาเป็นไปโดยไม่มีอุปสรรค ปรับทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง ปรับกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อเสรีภาพการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา และจัดการเลือกปฏิบัติทางวัฒนธรรม

9.1.5.2 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดูแล และปกป้องวิถีชีวิตและทุกศาสนา วัฒนธรรม

9.1.5.3 เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างให้เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย

9.1.5.4 ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษามลายู ภาษามลายูถิ่น และภาษาต่างประเทศที่สำคัญทุกระดับการศึกษา

9.1.5.5 ส่งเสริมบทบาทของผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน นักการศึกษา สื่อมวลชน สตรี เด็กและเยาวชน

9.1.5.6 ส่งเสริมคุณค่าและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมที่หลากหลายในพื้นที่

9.1.6 วัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมไทยเกิดการรับรู้ มีความเข้าใจใน สถานการณ์ที่เป็นจริงและตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน ภาคใต้โดย

9.1.6.1 เสริมสร้างความเข้าใจกับสังคมไทยและผู้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

9.1.6.2 เสริมสร้างช่องทางการสื่อสารสองทางผ่านมิติของงาน ปฏิบัติการข่าวสารและงานมวลชนสัมพันธ์ของรัฐ

9.1.6.3 เปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนบนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

9.1.7 วัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมภายนอกประเทศให้การสนับสนุน และมีบทบาทเกื้อกูลการแก้ปัญหาโดย

9.1.7.1 เพิ่มระดับการปฏิสัมพันธ์และเสริมสร้างความเข้าใจที่ ถูกต้องในการแก้ปัญหากับต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศเพื่อให้สนับสนุนการแก้ปัญหา

9.1.7.2 ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนาจังหวัด ชายแดนภาคใต้

9.1.7.3 เชื่อมโยงการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในพื้นที่ กับสังคมมุสลิมภายนอกประเทศ

9.1.8 วัตถุประสงค์เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุยในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและการให้หลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนเสียในกระบวนการเสริมสร้างสันติภาพโดย

9.1.8.1 ส่งเสริมการพูดคุยระหว่างกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเรื่องหลักการ เป้าหมายและรูปแบบของการกระจายอำนาจที่เหมาะสมบนพื้นฐานความเป็นพหุสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อยู่ภายใต้เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและเป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับไม่ใช่เป็นเงื่อนไขนำไปสู่การแบ่งแยกดินแดน

9.1.8.2 ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพกับกลุ่มบุคคลที่มีความเห็นและอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐที่เลือกใช้ความรุนแรงต่อสู้กับรัฐในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

9.1.9 วัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินนโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปอย่างมีระบบ มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและวางอยู่บนข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้านโดย

9.1.9.1 จัดให้มีกลไกและระบบบริหารจัดการนโยบายที่มีประสิทธิภาพและครบวงจร

9.1.9.2 เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินตามนโยบายที่ครอบคลุมพื้นที่และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

9.1.9.3 ส่งเสริม พัฒนาและใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการเพื่อประกอบการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี้, 2555)

9.2 ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2556-2557

ตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2553 ได้กำหนดให้ สอ.บต. มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้สภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้พิจารณาให้ความเห็นก่อนเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) ให้ความเห็นชอบ รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการที่จะดำเนินการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว

สำหรับยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2555-2557 และแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2556-2557 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน มีสาระสำคัญดังนี้

9.2.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการบริหารด้วยการมีส่วนร่วมและบูรณาการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิเศษ

มีเป้าประสงค์เพื่อบูรณาการหน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นระบบ มีเอกภาพทั้งในเรื่องนโยบาย ยุทธศาสตร์ การบังคับบัญชาและการปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทั้งนี้โดยมีแผนปฏิบัติการที่ 1 แผนบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ทูทภาคส่วนและการติดตามประเมินผลรองรับ ประกอบด้วย 13 กลยุทธ์

9.2.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชนในการร่วมสร้างสันติสุข

มีเป้าประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยที่เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน เริ่มที่หมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อให้ประชาชนร่วมดำเนินการสร้างสรรค์สังคมของตนเอง ทั้งนี้โดยมีแผนปฏิบัติการที่ 2 แผนเสริมสร้างหมู่บ้านและชุมชนร่วมกันอย่างสันติสุขรองรับ ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์

9.2.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างพื้นที่และสภาพแวดล้อมเพื่อแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติ

มีเป้าประสงค์เพื่อดึงจรรยาไปสู่การเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง โดยมีพื้นที่สันติภาพ (ปลอดภัย) สนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อความรักความสามัคคีปรองดอง ทั้งนี้ โดยมีแผนปฏิบัติการที่ 3 แผนส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการลดความรุนแรงและสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพรองรับ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์

9.2.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ภาษา ศิลปะ พหุวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตามความต้องการที่เหมาะสม นำคุณค่าแห่งศาสนา ภาษา ชาติพันธุ์ รวมทั้งศิลปะ พหุวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เป็นทุนอันทรงคุณค่า สร้างความเจริญรุ่งเรืองและความมั่นคงให้กับประเทศ ทั้งนี้โดยมีแผนปฏิบัติการที่ 4 แผนพัฒนาคนและสังคมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรองรับ ประกอบด้วย 23 กลยุทธ์



9.2.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การอำนวยความสะดวกเป็นธรรม การบังคับใช้กฎหมาย การส่งเสริมนำหลักศาสนาหรือยุติธรรมชุมชนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์รุนแรง

มีเป้าประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้เป็นไปตามหลักการสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่งเสริมการใช้ยุติธรรมสมานฉันท์แก้ปัญหาพิพาทหรือความขัดแย้ง และการเยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ทั้งนี้ โดยมีแผนปฏิบัติการที่ 5 แผนอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้เป็นไปตามหลักการสิทธิมนุษยชนและพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการเยียวยาฟื้นฟูรองรับ ประกอบด้วย 13 กลยุทธ์

9.2.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6 การเสริมสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ วิถีชีวิต และความต้องการของประชาชน

มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับศักยภาพบริบทของพื้นที่ วิถีชีวิต ความต้องการของประชาชนและความร่วมมือตามแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ทั้งนี้ โดยมีแผนปฏิบัติการที่ 6 แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการผลิตและเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชนรองรับ ประกอบด้วย 21 กลยุทธ์

9.2.7 ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต การท่องเที่ยว กีฬาและผู้ด้อยโอกาส

มีเป้าประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการท่องเที่ยวและกีฬานานาชาติ วิทยาศาสตร์ วิจัยนวัตกรรม ทรัพยากรธรรมชาติและเอกลักษณ์ที่เป็นความสามารถเฉพาะด้านกีฬาของประชาชน ทั้งนี้ โดยมีแผนปฏิบัติการที่ 7 แผนยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน พัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่รองรับ ประกอบด้วย 12 กลยุทธ์

9.2.8 ยุทธศาสตร์ที่ 8 แผนการสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน

มีเป้าประสงค์เพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศได้เข้าใจ รับข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ ข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านและตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาในเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้ โดยมีแผนปฏิบัติการที่ 8 แผนการสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันทั้งในประเทศและต่างประเทศรองรับ ประกอบด้วย 8 กลยุทธ์

9.2.9 ยุทธศาสตร์ที่ 9 การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศและการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

มีเป้าประสงค์เพื่อนำคุณค่าที่ประชาคมโลกรู้ว่าปัตตานี (หรือพอตานี) เป็นโอกาสในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศและประเทศโลกมุสลิมในการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งนี้ โดยมีแผนปฏิบัติการที่ 9 แผนส่งเสริมความร่วมมือกับกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียนโลกมุสลิมและองค์การความร่วมมืออิสลาม (OIC) รองรับ ประกอบด้วย 8 กลยุทธ์ (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2556)

9.3 แผนงานการต่อสู้เพื่อเอาชนะการก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นอกจากแผนงานด้านการพัฒนาที่ สอ.บต. รับผิดชอบแล้ว ในส่วนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.สน.) ซึ่งมีภารกิจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและนำสันติสุขกลับสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืน ก็ได้จัดทำแผนงานการต่อสู้เพื่อเอาชนะการก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยประกอบด้วยแผนงานต่าง ๆ ดังนี้

- 9.3.1 แผนสกัดกั้นการบ่มเพาะ
- 9.3.2 โรงเรียนการเมืองเคลื่อนที่
- 9.3.3 แผนการต่อสู้เพื่อเอาชนะในระดับหมู่บ้าน
- 9.3.4 แผนการพาคนกลับบ้าน
- 9.3.5 แผนปฏิบัติการ โดยตรงต่อผู้ก่อการร้าย
- 9.3.6 แผนปฏิบัติการข่าวสาร
- 9.3.7 แผนประชาสัมพันธ์

ทั้งนี้ โดยได้กำหนดนโยบาย “सानใจสู่สันติ” ขึ้นเพื่อเป็นยุทธวิธีหรือเครื่องมือในการเข้าไปปรับความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ (กอ.รมน.ภาค 4 สน., 2556)

## การต่อสู้ทางความคิดของรัฐไทยที่ผ่านมา

### 1. การดำเนินการก่อนปี 2547

เมื่อพิจารณาจากเอกสารแนวนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในแต่ละช่วงเวลา ประกอบกับประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยจากการปฏิบัติงานในหน่วยงานอำนวยความสะดวกที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลและติดตามประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายฯ ดังกล่าวทั้งในช่วงก่อนและหลังเหตุการณ์รุนแรงรอบใหม่ในปี 2547 เป็นระยะเวลารวมกันกว่า 15 ปี สามารถประเมินได้ว่าในห้วงที่ผ่านมาโดยเฉพาะก่อนปี 2547 รัฐไทยได้ให้ความสำคัญกับการต่อสู้ทางความคิดโดยตรงกับกลุ่มก่อความไม่สงบน้อยมาก โดยงบประมาณจำนวนมหาศาลที่รัฐทุ่มเทลงไปเพื่อแก้ไขปัญหาของพื้นที่แห่งนี้โดยส่วนใหญ่ นอกเหนือจากงานด้านการป้องกันปราบปรามแล้วก็จะยังเป็นงบสำหรับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ภายใต้อำนาจ/โครงการที่กำหนดขึ้นเป็นการเฉพาะในแต่ละยุคสมัย อาทิ แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนเร่งรัดการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

ทั้งนี้ เหตุผลหลักที่ทำให้แทบไม่มีการระบุเรื่องการต่อสู้ทางความคิดในนโยบายฯ และมีโครงการ/กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยตรงนั้น เป็นเพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบายฯ ส่วนหนึ่งหวังเกรงว่าจะทำให้รัฐถูกมองว่ามีอคติ หวาดระแวงไม่จริงจังกับพี่น้องมุสลิม มีความคิดที่จะไป “ล้างสมอง” เยาวชนมุสลิม ในขณะที่บางฝ่ายมีความเห็นว่าเรื่องของความคิด ความเชื่อ ศาสนา ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นเรื่องละเอียดอ่อน รัฐไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง นอกจากการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาซึ่งเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปที่เห็นพ้องต้องกัน ประกอบกับเรื่องของความคิดเป็นเรื่องยากต้องอาศัยผู้ที่รู้จริง การดำเนินการต้องใช้เวลา เห็นผลช้า ไม่สามารถประชาสัมพันธ์ผลงานในวงกว้างได้ อีกทั้งผู้นำศาสนา นักวิชาการ ปัญญาชนมุสลิมฯ ที่จะเข้ามาช่วยเหลือภาครัฐในการดำเนินการก็มีความหวังเกรง หวาดกลัวว่าจะตกเป็นเป้าหมายลอบทำร้ายของกลุ่มก่อความไม่สงบหรือแนวร่วมเพราะไปขัดขวางการดำเนินการของกลุ่มก่อความไม่สงบโดยตรง

นอกจากนี้ในส่วนของฝ่ายการเมืองที่รับผิดชอบในเรื่องนโยบายและกำกับดูแลการแก้ไขปัญหาพื้นที่แห่งนี้ส่วนหนึ่งก็ไม่มี ความเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้งและมักสนใจงานที่มีผลในเชิงบวกเพียงด้านเดียวเป็นหลัก อาทิ การก่อสร้างถาวรวัตถุ มอบทุนการศึกษา แจกจ่ายอุปกรณ์ เครื่องมือในการประกอบอาชีพ หรือจัดประชุม อบรม สัมมนาต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมสามารถประชาสัมพันธ์ผลงานในวงกว้างได้ และเชื่อว่าจะมีผลต่อการสร้างคะแนนนิยมทางการเมือง

ให้แก่พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลได้ ดีกว่างานด้านความคิดความเชื่อ ในขณะที่ผู้บริหารระดับสูงฝ่ายราชการประจำของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวนไม่น้อยก็ไม่ได้เข้าใจปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างลึกซึ้งซึ่งเช่นกัน และไม่มี ความเข้าใจอย่างเด่นชัด ว่าของหน่วยงานที่ตนเองรับผิดชอบจะสามารถมีส่วนร่วมสนับสนุนการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ได้อย่างไร จะต้องปรับ โครงการของหน่วยงานที่มีลักษณะเหมือนกันทั่วประเทศให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่และปัญหาที่มีลักษณะพิเศษอย่างไร งานการต่อสู้ทางความคิดซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะพื้นที่ทำได้ยากและไม่สามารถประชาสัมพันธ์เป็นผลงานของหน่วยได้อย่างชัดเจน จึงมักได้รับการละเลยไป (เรื่องยศ จันทรศิริ, 2550 และผลการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหลายวาระโอกาส)

อย่างไรก็ตามแม้การต่อสู้ทางความคิดจะไม่ได้ปรากฏในนโยบายและแผนงาน/โครงการต่าง ๆ โดยตรง แต่หากพิจารณาจากการวิเคราะห์สถานการณ์และที่มาของนโยบายฯ แต่ละฉบับก็สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะจัดเงื่อนไขของปัญหาและตอบโต้การปฏิบัติการข่าวสาร โฆษณาชวนเชื่อ รวมทั้งเป็นการต่อสู้ทางความคิดในทางอ้อมกับกลุ่มก่อความไม่สงบในหลาย ๆ ประเด็น อาทิ

- การปฐมนิเทศ อบรมพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ เป็นการป้องกันมิให้กลไกรัฐไปประพฤติปฏิบัติใด ๆ ที่ขัดแย้งกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือคดขี่ข่มเหงชาวไทยมุสลิม ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขในการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มก่อความไม่สงบได้

- การเร่งรัดพัฒนาพื้นที่เพื่อมิให้ “ความด้อยพัฒนา” เป็นเงื่อนไขที่กลุ่มก่อความไม่สงบสามารถนำไปโฆษณาชวนเชื่อว่ารัฐไทยมองชาวมลายูมุสลิมเป็นประชาชนชั้นสอง จึงทำให้จังหวัดชายแดนภาคใต้ล้าหลัง ได้รับการพัฒนาน้อยกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ของไทย อีกทั้งเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปเปรียบเทียบกับการพัฒนาของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ซึ่งคณะรัฐมนตรีและข้าราชการประจำเป็นมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ “การพัฒนา” ยังเป็นเครื่องมือที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้ “เข้าถึงประชาชน” และ “เอาชนะจิตใจประชาชน” ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของ “งานการเมือง” ด้วย

- การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยแก่ชาวไทยมุสลิมเพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร สร้างความเข้าใจและเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ได้อย่างสะดวก มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ในขณะที่การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเรียนรู้อาษาท้องถิ่น นอกจากเพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงประชาชนแล้ว ยังเพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐเคารพและเห็นคุณค่าอัตลักษณ์ของท้องถิ่นด้วย

- การให้สิทธิพิเศษด้านการศึกษาและการรับราชการของเยาวชนไทยมุสลิม เพื่อเพิ่มจำนวนข้าราชการที่เป็นมุสลิมให้เหมาะสมกับสัดส่วนประชากร เป็นการตอบโต้การปฏิบัติการข่าวสารของกลุ่มก่อความไม่สงบที่ชี้หน้าว่า รัฐส่งคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนาไปปกครองชาวมลายูมุสลิม

- การส่งเสริมกิจการศาสนาอิสลาม และประเพณีท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง เป็นการตอบโต้การปฏิบัติการข่าวสารของกลุ่มก่อความไม่สงบที่ว่ารัฐไม่ให้สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาอิสลามและพยายามคุกคามเหยียดหยามชาวมลายูมุสลิม ทำลายวิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น

- การส่งเสริมคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากจะทำให้ชาวไทยพุทธไม่มีอคติต่อชาวไทยมุสลิมแล้ว ยังเป็นการตอบโต้การปฏิบัติการข่าวสารของกลุ่มก่อความไม่สงบที่ว่ารัฐไทยพยายามกดทับอัตลักษณ์ของชาวมลายูมุสลิม รวมทั้งการชี้หน้าว่าควรมีแต่ชาวมลายูมุสลิมเท่านั้นที่มีสิทธิอาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินซึ่งเคยเป็นปัตตานีคารุสลามในอดีต

- การสนับสนุนการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ด้านหนึ่งเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและชาวไทยพุทธในพื้นที่ตกหลุมพราง ตอบโต้การกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบและแนวร่วมด้วยความรุนแรง มีลักษณะเหมารวมและไม่จำแนกแยกแยะจนกระทั่งลุกลามไปสู่สงครามเชื้อชาติ สงครามศาสนา ตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มก่อความไม่สงบ ในขณะที่อีกด้านหนึ่งก็เป็นการกระตุ้นเตือน ชักจูงให้ชาวไทยมุสลิมที่มีแนวความคิดในการต่อสู้เพื่อศาสนาหรือปกป้องอัตลักษณ์ เกียรติยศศักดิ์ศรีของตนเอง หันมาใช้แนวทางสันติวิธีในการต่อสู้ทดแทนการใช้ความรุนแรง เป็นต้น (ข้อมูลจากประสบการณ์ตรงในการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เกี่ยวข้อง)

อนึ่ง เป้าหมายใน “เชิงลึก” เหล่านี้ รัฐไม่อาจระบุไว้อย่างชัดเจนในเอกสารนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่แห่งนี้ภายใต้ชื่ออื่น ๆ ได้เพราะเป็น “นโยบายสาธารณะ” ที่เปิดกว้างและอาจนำมาซึ่งความรู้สึกต่อต้านจากฝ่ายต่าง ๆ ได้ว่ารัฐไม่ได้มีความจริงจังในการพัฒนาแต่มีเจตนาแอบแฝงในเชิงปฏิบัติการจิตวิทยาอยู่ด้วย

อย่างไรก็ตาม ความไม่ชัดเจนของจุดมุ่งหมายในเชิงลึกของนโยบายซึ่งเป็นงาน “การเมือง” โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ประโยชน์จากแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบายฯ เหล่านี้ ใน “การต่อสู้ทางความคิด” กับกลุ่มก่อความไม่สงบก็ได้กลายเป็น “จุดอ่อน” สำคัญเพราะทำให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติซึ่งรับผิดชอบแผนงาน/โครงการต่าง ๆ จำนวนมากขาดความเข้าใจและไม่ได้ยึดกุมจุดมุ่งหมาย ผลสัมฤทธิ์เชิงลึกของโครงการฯ ในฐานะ “เครื่องมือ” ของ “งานการเมือง” และเป็น “ยุทธวิธี” ในการ “ต่อสู้ทางความคิด” ของรัฐไทย ผลที่

ตามมาก็คือ แผนงาน/โครงการต่าง ๆ ที่รัฐดำเนินการในพื้นที่แห่งนี้จำนวนมากแล้วเสร็จไปในระดับเดียวกับที่ดำเนินการในภูมิภาคอื่น ๆ หรือมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลน้อยกว่าเนื่องจากผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่ และมีได้มีผลสัมฤทธิ์ในเชิง “การเมือง” และการต่อสู้ทางความคิด เท่าที่ควร

นอกจากนี้การใช้วิธีการต่อสู้ทางความคิดใน “ทางอ้อม” โดยมิได้มี “ชุดความคิด” ที่รวบรวมประเด็นเนื้อหาสาระและวิธีการที่กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ในการปฏิบัติการข่าวสาร จูงใจ ไร่ระดม คัดกรองเยาวชนเข้าร่วมกับขบวนการฯ และสร้างแนวร่วมชาวมลายูมุสลิมที่เห็นด้วยกับการต่อสู้เพื่อเอกราชของปัตตานี รวมทั้งแนวทางของรัฐที่เป็นเอกภาพในการสร้างความเข้าใจ ตอบโต้ ชุดความคิดของกลุ่มก่อความไม่สงบในแต่ละประเด็นอย่างแจ่มชัด มีเหตุมีผล ก็กลายเป็น “จุดอ่อน” สำคัญที่ทำให้รัฐเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงครามความคิด เป็นช่องว่างให้กลุ่มก่อความไม่สงบสามารถ “อบรมบ่มเพาะ อำพรางแก่นแกน ชุ่มชอนยาวนาน” สร้าง “แกนนำ” และ “นักต่อสู้” ที่เข้มแข็งทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ จนปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนภายหลังเหตุการณ์ปล้นปืนในช่วงต้นปี 2547

## 2. การดำเนินการภายหลังปี 2547

การก่อตัวของเหตุการณ์ความรุนแรงระลอกใหม่ ซึ่งเริ่มขึ้นหลังเหตุการณ์ปล้นปืนกองพันพัฒนาที่ 4 อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ไม่ใช่อุบัติเหตุ แต่เป็นผลจากการเพาะฟักทางความคิดความเชื่อ สร้างกระบวนการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่องมาไม่น้อยกว่า 15 ปี ทั้งนี้สาเหตุเงื่อนไขของปัญหาและแนวคิดในการต่อสู้ก็ยังคงผูกโยงเข้ากับประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และศาสนาเช่นเดิม แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญคือ การเกิด “เจเนอเรชันใหม่” ของการต่อสู้เพื่อเอกราชปัตตานี หลังจากที่พลังการต่อสู้ของรุ่นเก่าถูกกร่อนสลายไปจนแทบไร้บทบาท (มูฮัมหมัดอายุบ ปาทาน, อภิวัจ สุปรีชาวุฒิปงศ์, 2550)

ประสิทธิภาพในการท้าทายอำนาจรัฐของกลุ่มปัญญาชนรุ่นใหม่เหล่านี้มิได้เกิดจากกำลังอาวุธ แต่สิ่งสำคัญคือแนวทางการต่อสู้หรือวิถีปฏิบัติที่ขบวนการสามารถพัฒนาคำอธิบายอุดมการณ์การต่อสู้ได้อย่างครอบคลุมในทุกมิติ โดยการบูรณาการศาสนา เชื้อชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษาให้เป็นเนื้อเดียวกัน และเชื่อมโยงกับกระบวนการสร้างความบริสุทธิ์ให้แก่ศาสนาอิสลามต่อต้านโลกาภิวัตน์ในระดับสากล ผู้กร้อยเป็นเงื่อนไขปมการต่อสู้ได้อย่างลงตัวเป็นที่ยอมรับในกลุ่มปัญญาชนและเยาวชนที่มีการศึกษาอย่างกว้างขวาง การนำความคิดศาสนาเข้ามาเป็นประโยชน์ในการต่อสู้ทางการเมืองที่เรียกว่าแนวคิด “ศาสนาการเมือง” นี้ทำให้เกิดพลังอำนาจทางความคิดที่หนักแน่นและเป็นวาทกรรมอันทรงพลังในการโน้มน้าวชักจูงชาว “มลายู

มุสลิมปัตตานี” เข้าร่วมขบวนการต่อสู้หรือให้การสนับสนุนการต่อสู้ในลักษณะของ “แนวร่วม” (เรื่องยศ อินทศิริ, 2550 และซากีย์ พิทักษ์कुมพล, 2550)

ภายหลังจากตกอยู่ในภาวะ “สับสนยุ่งเหยิง” หากคำตอบที่แท้จริงจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้อยู่ระยะหนึ่ง การค้นพบหนังสือ “เบอร์ญิสาด ดิปัตตานี” หรือ “การต่อสู้ที่ปัตตานี” จากศพผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ไม่สงบที่มีสยิดกรือเซะ ก็ได้สร้างความเข้าใจในระคนกับการตื่นตระหนกของผู้เกี่ยวข้องอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะแนวทางการปลุกฝังอุดมการณ์การต่อสู้เพื่อปัตตานีที่มีลักษณะสุดโต่ง เน้นการแตกหักภายใต้แนวคิด “1 ต้อง 6 ไม่ 3 ผล” คือ

1 ต้อง คือ ต้องใช้ “ญิสาด” เป็นเครื่องมือต่อสู้เพื่อปลดปล่อยปัตตานี

6 ไม่ คือ ไม่ประนีประนอม ไม่เจรจา ไม่หนี ไม่มอบตัว ไม่เอาเขตปกครองพิเศษ และไม่เอาระบบรัฐสภา (ต้องการใช้กฎหมายอิสลาม)

3 ผล คือ ผลจากการทำสงคราม 3 ประการ คือ ได้รับชัยชนะ พ่ายแพ้ และสืบทอดภารกิจให้ชนรุ่นต่อไป

แม้แนวคิดดังกล่าวยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนว่าเป็นเป้าหมายที่แท้จริงของการก่อเหตุร้ายที่เกิดขึ้นในขณะนั้น หรือเป็นเพียงการปลุกกระดมให้เกิดความฮึกเหิมในการต่อสู้ แต่สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้คือ ข้อความที่ปรากฏอยู่ใน “เบอร์ญิสาด ดิปัตตานี” ซึ่งเปรียบเสมือน “คัมภีร์ปฏิวัติของนักต่อสู้เพื่อปัตตานี” คือการปลุกฝังอุดมการณ์ แนวคิดในการต่อสู้ ซึ่งหากรัฐไทยยังหาแนวทางเอาชนะความคิดไม่ได้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นก็จะถูกส่งต่อ สืบทอด และยึดเยื้ออีกยาวนาน (ปัญญาศักดิ์ โสภณวสุ, 2550)

จากความตระหนักถึงความสำคัญในการ “ต่อสู้ทางความคิด” ภายหลังจากรับรู้เบื้องหลังเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นในระลอกใหม่อย่างชัดเจน แม้ในระดับนโยบายจะยังไม่ได้รับรู้เรื่องดังกล่าวไว้ในนโยบายเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจน แต่ในระดับพื้นที่แผนปฏิบัติการของหน่วยงานด้านความมั่นคงเริ่มปรากฏ โครงการและกิจกรรม “การปรับความคิด ความเชื่อ” ในขณะที่นายทหารที่รับผิดชอบด้านยุทธศาสตร์ได้มีการศึกษาเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังพร้อมกับการสร้างความเข้าใจกับกำลังพลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความตื่นตัวในเรื่องดังกล่าว

สำหรับการดำเนินการในเชิงปฏิบัติ ในส่วนของกองทัพภาคที่ 4 กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า และ พตท. ได้ให้ความสำคัญกับการต่อสู้ทางความคิดในระดับปัญญาชน โดยเฉพาะกลุ่มครูสอนศาสนาและผู้นำจิตวิญญาณ โดยนำคณะเข้าไป “แลกเปลี่ยนความคิดเห็น” กับบุคคลดังกล่าวในโรงเรียนสอนศาสนา “เป้าหมาย” อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการใช้วิธีการนำบุคคล

ที่รัฐมีข้อมูลว่ามีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบไปเข้ารับการอบรมในหลักสูตร “ฝึกออาซิฟ” นอกพื้นที่ควบคู่กับการปรับความคิดความเชื่อ โดยใช้ระยะเวลา 4 เดือน เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ก่อนที่จะส่งคืนกลับบ้าน ซึ่งน่าจะได้ผลระดับหนึ่งแต่ก็ต้องเผชิญกับการต่อต้านจากฝ่ายต่าง ๆ โดยข้อกล่าวหาในเรื่อง “การละเมิดสิทธิมนุษยชน” ทำให้ต้องชะงักงันและมีการปรับรูปแบบ ดำเนินการ โดยเน้นเรื่องการจัดตั้งและขยายมวลชนกลุ่มต่าง ๆ การฝึกออาซิฟให้เยาวชนและต่อ ยอด เป็นเครือข่าย รวมทั้งการนำเอาปัญหา “ยาเสพติด” มาเป็น “จุดร่วม” เพื่อแสวงหาความร่วมมือจาก ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ตลอดจนการใช้ผู้นำศาสนา ผู้นำจิตวิญญาณที่มีความเห็นต่างจากแนวคิด ของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยเฉพาะในประเด็นหลักการคำสอนศาสนา มาสร้างความเข้าใจกับ กลุ่มเป้าหมาย ภายใต้ชื่อกิจกรรม “กำแพงแก้ว” รวมทั้งใช้วิธีการสอดแทรกไปกับกิจกรรมการ เผยแพร่ศาสนาในพื้นที่ต่าง ๆ ที่เรียกว่า “ดะวะห์” ในขณะที่นักยุทธศาสตร์ฝ่ายทหารที่มีความเข้าใจ กลยุทธ์ของกลุ่มก่อความไม่สงบอย่างลึกซึ้งยังให้ความสำคัญกับการสลายแนวความคิดด้วยการ ส่งแรงปะทะให้เกิด “การระเบิดจากภายใน” โดยสนับสนุนให้คนภายในขบวนการออกมาวิพากษ์ ตั้งคำถามต่อแนวทางของตนเองว่าสิ่งที่พูดและทำมาแล้วไม่ถูกต้อง (มุฮัมมัดอายูบ ปาทาน, อภิวัจ สุปรีชาวุฒิพงส์, 2550)

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงผู้นำหน่วยในบางยุค ซึ่งมีความสนใจและความ ซำนาญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเฉพาะตัวก็ทำให้ความสนใจงานด้านความคิด ความเชื่อ ในช่วงเวลาดังกล่าวมีน้ำหนัลดน้อยลง เปลี่ยนเป็นการใช้วิธีการส่งเสริมออาซิฟ แนวทางเศรษฐกิจ พอเพียงเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงประชาชนและขยายมวลชนแทน แต่หลังจากนั้นเมื่อมีการ เปลี่ยนแปลงผู้นำหน่วยมาเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับงานต่อสู้ทางความคิดต่อเนื่องกัน 2 สมัยก็ทำให้ งานดังกล่าวได้รับความสนใจและมีการดำเนินการในเชิงลึกอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง โดยใน แผนงานการต่อสู้เพื่อเอาชนะการก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน (พ.ศ.2557) ก็มีการระบุถึงเรื่องดังกล่าวไว้ในแผนงานสกัดกั้นการบ่มเพาะและโรงเรียนการเมือง เคลื่อนที่อย่างชัดเจน นอกจากนี้ในส่วนของ ศปป.5 ซึ่งเป็นหน่วยในสังกัด กอ.รมน. ที่รับผิดชอบ จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ได้เคยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือเรื่องการต่อสู้ทางความคิดกับกลุ่ม ก่อความไม่สงบ อย่างไรก็ตามภายหลังจากมีการสัมมนาในพื้นที่ 1 ครั้งก็ไม่ได้มีผลผลิตที่ต่อเนื่อง ในเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นทางการมากนัก

สำหรับในส่วนของ ศอ.บต. ซึ่งได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ก็ตระหนักถึง ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวโดยผู้บริหารในขณะนั้นยอมรับว่า “ฝ่ายตรงข้ามเริ่มต้นปลูกฝังแนวคิด มาตั้งแต่ปี 2532 หรือ 2533 ในตาติกา ในปอเนาะ วางเกม วางแผนไว้นานแล้วเป็นการทำงานอย่างมี อุดมการณ์ แม้จะเป็นอุดมการณ์ที่ถูกบิดเบือนไป ปมในเรื่องเชื้อชาติ ชาติ ศาสนา และประวัติศาสตร์



บิดเบือนปลุกฝังมาตั้งแต่เด็กในชั้นดึกา นี้คือ โจทย์ใหม่” (มุฮัมหมัดอายุบ ปาทาน, อภิวัจ สุปรีชาวุฒิพงศ์, 2550)

การดำเนินการของ ศอ.บต. ในขณะนั้นจะหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า “ปรับความคิดความเชื่อ” แต่ใช้คำว่า “สร้างความเข้าใจ” แทน เพื่อป้องกันมิให้เกิดความรู้สึกในเชิงลบ เนื่องจากเป็นหน่วยงานฝ่ายพลเรือนที่มีลักษณะ “เปิด” เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายโดยเฉพาะ ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำเยาวชนและปัญญาชนมุสลิม

จุดเน้นใน “การสร้างความเข้าใจ” ของ ศอ.บต. กลุ่มแรกคือ บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่ายที่มาปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยได้ปรับหลักสูตรการปฐมนิเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ที่เห็นได้ชัดคือการเพิ่มหัวข้อวิชา “การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้” และหัวข้อวิชา “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” ที่ได้หยิบยกประเด็นที่กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อทั้งในเรื่องคำสอนศาสนา ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ มานำเสนอพร้อมแนะนำในวิธีการในการสร้างความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายในแง่มุมต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีการจัดอบรมหลักสูตร “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” ให้แก่ข้าราชการครูในพื้นที่อย่างเป็นระบบควบคู่ไปกับการให้ความรู้และสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์แก่กลุ่มเยาวชนในพื้นที่เป้าหมายภายใต้แนวคิด “เรียนรู้อดีตเพื่อปัจจุบันและสร้างสรรค์อนาคตที่งดงามร่วมกัน” อีกทั้งยังมีความพยายามที่จะจัดตั้งคณะทำงานจากผู้รู้หลากหลายสาขา รวมทั้งนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อ “สังคายนา” ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย แต่การดำเนินการดังกล่าวได้ชะงักงันไปเนื่องจากความแตกต่างทางความคิดของคณะทำงานภายหลังการประชุมไปได้เพียงไม่กี่ครั้ง

สำหรับในส่วนของการสร้างความเข้าใจในเรื่อง “คำสอนศาสนาอิสลาม” นอกเหนือจากการเชิญนักปราชญ์และผู้なじตวิญญานที่มีแนวความคิดเชิงสันติวิธี สันติภาพที่มีชื่อเสียงจากประเทศมุสลิมและองค์กรมุสลิมโลก อาทิ ศ.ดร.มุฮัมหมัด ซัยยิด ฎอนฎอวี ผู้นำสูงสุดทางศาสนาอิสลามของสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์, ศ.ดร. अबดุลลอฮ์ฮูบิน अबดุลมุหซน อัตตุรกี เลขาธิการสันนิบาตมุสลิมโลกฯ มาปาฐกถาให้ความรู้ สร้างความเข้าใจแก่ผู้นำศาสนา ผู้นำเยาวชน นักวิชาการมุสลิมฯ ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องแล้ว ยังมีการประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้รู้ด้านศาสนา ทั้งจากส่วนกลางและในพื้นที่ เพื่อจัดทำเอกสารสร้างความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ที่กลุ่มก่อความไม่สงบนำไปใช้ปลุกกระดม โดยเฉพาะในประเด็นการต่อสู้เพื่อศาสนา “ญิฮาด” การทำร้าย “ผู้บริสุทธ์” และการอยู่ร่วมกันกับศาสนิกอื่น ซึ่งต่อมาได้สรุปจัดทำเป็นหนังสือ “อิสลามกับความจริงที่ต้องรู้” และ “ชุมชนปาฐกถาผู้นำองค์กรมุสลิมโลก” โดยสภาที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุข

จังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้ และชมรมสถาบันการศึกษาปอเนาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้รับการเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นการขยายผลจากหนังสือ “อิสลาม : ความจริงที่ต้องเปิดเผย” ที่คณะที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา (นายธีระ มินทราศักดิ์) ได้จัดทำและเผยแพร่ก่อนหน้านั้น

นอกจากนี้ ศอ.บต. ยังได้จัดทำโครงการฝึกอบรมในเชิงลึกเพื่อสร้างความเข้าใจแก่เยาวชนจากสถาบันปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในชื่อกิจกรรม “เยาวชนพิทักษ์อิสลาม” ภายใต้กรอบความคิดที่ว่า “ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ แต่ถูกบิดเบือนโดยกลุ่มสุดโต่งรุนแรงทำให้คนต่างศาสนิกมีความเข้าใจผิดว่าอิสลามเป็นศาสนาที่เน้นความรุนแรง สร้างความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของศาสนาอิสลามและมุสลิมในภาพรวมจึงควรที่เยาวชน ซึ่งมีความเข้าใจในเรื่องศาสนาอิสลามจะได้ลุกขึ้นมาพิทักษ์ ปกป้องแก่นแท้ของศาสนาอิสลามอย่างจริงจัง”

โดยเนื้อแท้ของโครงการ “เยาวชนพิทักษ์อิสลาม” ได้มีการสร้างความเข้าใจในประเด็นคำสอนศาสนา ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และหยิบยกเอาประเด็นอื่น ๆ ที่กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อมาอธิบาย ตอบโต้อย่างชัดเจน และค่อนข้างครอบคลุมโดยอ้างอิงถึงประวัติศาสตร์อิสลามด้วย ทำให้เยาวชน “กลุ่มเสี่ยง” ที่เป็นเป้าหมายของกลุ่มไม่สงบได้รับทราบข้อมูลทั้ง 2 ด้านมีการต่อสู้ทางความคิดภายในตนเองอย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีการจัดตั้งผู้ผ่านการฝึกอบรมเป็น “เครือข่ายเยาวชนพิทักษ์อิสลาม” ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เยาวชนทั่วไปอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามโครงการดังกล่าวมีจุดอ่อนที่ผู้รู้ทางศาสนาในพื้นที่หวั่นเกรงอันตรายจากการตอบโต้การปฏิบัติการข่าวสารของผู้ก่อความไม่สงบโดยตรง จึงทำให้ต้องใช้วิทยากรซึ่งเป็นนักวิชาการและครูสอนศาสนาจากภายนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาร่วมดำเนินการด้วย ทำให้มีกระแสการโจมตีจากในพื้นที่บางส่วน โดยเฉพาะผู้ที่ต้องการลดความชอบธรรม นำเชื่อถือในคำบรรยายของวิทยากร

นอกเหนือจากการ “สร้างความเข้าใจ” ในประเด็นหลัก ๆ เกี่ยวกับคำสอนศาสนา ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์แล้ว ศอ.บต.ยังให้ความสำคัญในการเผยแพร่แนวความคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี การสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันภายใต้รัฐไทยและมีความหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีในอนาคตภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่ซึ่งกำหนดขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยให้มีการเผยแพร่แนวคิดดังกล่าวผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ รวมทั้งโครงการกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม อาทิ การส่งเสริมการศึกษาและการรับราชการของเด็ก เยาวชนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ ครบวงจร เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการให้น้ำหนักในเรื่องการต่อสู้ทางความคิดของ ศอ.บต. และหน่วยงานฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ในภาพรวมก็ยังถือว่าน้อยมากเมื่อพิจารณาจากความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักของปัญหา ซึ่งสาเหตุประการหนึ่งนอกจากเพราะเป็นงานที่ทำได้ยาก อันตรายและอาจทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดในบรรดาผู้เกี่ยวข้องจนทำให้ต้อง “เสียมวลชน” แล้ว ยังเป็นเพราะนโยบายรัฐบาลในขณะนั้นได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมอาชีพ แก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่เป็นหลักภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นงานเชิงบวกเห็นผลรวดเร็วและเป็นผลดีในเชิงการเมืองมากกว่า ประกอบกับต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้บริหารองค์กรทั้งในระดับสูงสุดและผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติ การต่อสู้ทางความคิดโดยตรงก็ได้ลดระดับความสำคัญลงไป

สำหรับในปัจจุบัน ศอ.บต. จะให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมการศึกษา กิจกรรมศาสนาอิสลาม การอำนวยความสะดวกและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สร้างเครือข่าย ขยายมวลชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ปัญญาชนมุสลิม สนับสนุนการเจรจาเพื่อสันติภาพและการประชาสัมพันธ์ โดยใช้ภาษามลายูท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นการสนับสนุนการต่อสู้ทางความคิดในทางหนึ่ง ส่วนการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องในประเด็นคำสอนศาสนา ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์โดยตรง แม้จะกำหนดไว้ภายใต้แผนการสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันทั้งในประเทศและต่างประเทศในกลยุทธ์ที่ 3 ผลลัพธ์สำหรับการตอบโต้ภัยในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในประเด็นความขัดแย้ง ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วัฒนธรรม ศาสนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ของประชาชนในพื้นที่ทุกศาสนาเพื่อเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์และสื่ออื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2556) หากแต่ในทางปฏิบัติการดำเนินการดังกล่าวยังไม่ชัดเจนเท่าใดนัก

## แนวทางพัฒนาการต่อสู้ทางความคิดของประเทศไทย

### 1. ความจำเป็นที่จะต้องจัดทำชุดความคิดของประเทศไทย

จากความสำคัญ ข้อจำกัดและจุดอ่อนในการต่อสู้ทางความคิดของประเทศไทย ที่ผ่านมามาก่อนและหลังความรุนแรงระลอกใหม่ (มกราคม 2547) ทำให้มีกระแสเรียกร้องจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้รัฐเร่งพัฒนาการต่อสู้ในด้านดังกล่าวอย่างเป็นระบบ จริงจังเพราะหากประเทศไทยไม่สามารถเอาชนะในสงครามความคิดซึ่งเป็น “ปัญหาใจกลาง” ของการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วก็มีแนวโน้มว่าประเทศไทยจะต้องเผชิญกับสงครามยืดเยื้ออย่างแน่นอน

ในบรรดาข้อเรียกร้องในเรื่องดังกล่าวที่มีต่อรัฐ หนังสือชุดเพื่อการ “เรียนรู้ และเข้าใจชายแดนใต้” (Deepsouth Bookazine) ของศูนย์เฝ้าระวังเชิงองค์ความรู้สถานการณ์ภาคใต้ ซึ่งเป็นองค์กรประสานงานของเครือข่ายภาคประชาชน สื่อมวลชนและนักวิชาการ ถือว่าได้รับความสนใจจากภาคส่วนต่าง ๆ และมีผลสะท้อนอย่างสูง โดยเริ่มจาก “สัญญาณอันตราย : สงครามกลางเมือง” ซึ่งเป็นหนังสือฉบับแรก ต่อเนื่องด้วย “สงครามความคิด : การต่อสู้ยืดเยื้อ” “สงครามความรู้ศึก : ปม-ลึก-ไฟใต้” และ “Chang ไฟใต้” (มุฮัมมัดอาบู ปาทาน, 2550-2552)

จุดเด่นของหนังสือชุดดังกล่าวนอกจากจะเป็นการบอกเล่าสาเหตุความเป็นมาของเหตุการณ์ความไม่สงบของจังหวัดได้อย่างชัดเจน รอบด้าน เป็นระบบและตรงไปตรงมาแล้ว ยังประกอบด้วยบทสัมภาษณ์อดีตผู้นำแยกดินแดน อดีตกบฏแห่งรัฐไทย อดีตประธานกลุ่มนักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้และอดีต “คนใน” ขบวนการใต้ดิน ซึ่งข้อคิดประสพการณ์ของบุคคลเหล่านี้ล้วนบ่งบอกถึงความจำเป็นที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญและมียุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการต่อสู้ทางความคิดกับกลุ่มก่อความไม่สงบอย่างจริงจัง โดยจุดเริ่มต้นที่สำคัญก็คือ รัฐจะต้องจัดทำ “ชุดความคิด” ขึ้นมาเป็นการเฉพาะที่สามารถอธิบาย หักล้าง ตอบโต้และเอาชนะชุดความคิดของกลุ่มก่อความไม่สงบได้ รวมทั้งต้องมียุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการนำเอา “ชุดความคิด” ดังกล่าวไปดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปฏิบัติการข่าวสาร

## 2. ข้อเสนอแนะทางการจัดทำชุดความคิดของรัฐไทย

### 2.1 ลักษณะของชุดความคิด

การต่อสู้ทางความคิดเป็นการต่อสู้ที่ลึกซึ้งและสลับซับซ้อนกว่าการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธมาก เพราะการต่อสู้ด้วยอาวุธ คือ ขั้นตอนการเอาชนะกันด้วยกัมมันตภาพเฉพาะตัวของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งเกิดจากการฝึกฝนตนเองจนเกิดทักษะตั้งแต่การใช้อาวุธทางทฤษฎีและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติด้วยไหวพริบ ปฏิภาณ พลกำลังและประสพการณ์ องค์การการต่อสู้ด้วยอาวุธโดยตรงคือกองทัพ กระบวนการต่อสู้คือ การทำสงครามและเป้าหมายการต่อสู้ในทุก ๆ สงคราม ก็คือ ชัยชนะต่อข้าศึกอย่างเบ็ดเสร็จและเด็ดขาด

ส่วนการต่อสู้ทางความคิดเป็นการเอาชนะกันด้วยความลงตัวด้านความรู้ลึกที่สามารถทำให้คู่ต่อสู้ รู้สึกว่าตนเองเป็นฝ่ายผิด ผิดเหตุผล ผิดศีลธรรม ผิดแนวทาง ผิดวิธีการ โดยเฉพาะความรู้สึกผิดต่อความเชื่อสูงสุด คือ หลักการทางศาสนา คือ ผิดต่อพระเจ้าเป็นเจ้า ตนเองต้องตกนรก เป็นความผิดที่ลึกซึ้งถึงจิตวิญญาณ จำเป็นต้องยุติการกระทำที่ผิดนั้นแล้วหันกลับมาใช้ชีวิตปกติ ทำความดีชดเชยความผิดบาปดังกล่าว รับใช้พระเจ้าเป็นเจ้าในหนทางที่ถูกต้องและหนทางนั้นก็คือ หนทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

การได้รับชัยชนะทางความคิด จึงถือเป็นชัยชนะที่มั่นคงยั่งยืนอย่างไม่มี  
สิ่งใดมาเทียบได้ เป็นการชนะโดยไม่ต้องใช้การทำสงคราม

สำหรับการจัดทำชุดความคิดของรัฐไทยในการตอบโต้กับชุดความคิด  
ของกลุ่มก่อความไม่สงบนั้น เนื่องจากการต่อสู้ทางความคิดกับคนไทยด้วยกันที่เห็นต่าง  
และมีเป้าหมายที่โน้มน้าวใจให้คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ปฏิเสธแนวคิดของกลุ่มก่อความไม่สงบและ  
เห็นด้วยกับรัฐไทยด้วยความสมัครใจ ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนในเชิงจิตวิทยาโดยชุด  
ความคิดดังกล่าวควรมีลักษณะดังนี้

2.1.1 เป็นสังขธรรม สังขธรรมที่มีหลักของความจริงสนับสนุน  
อย่างน้อย 3 มิติ คือ มิติทางตรรก มิติทางวิทยาศาสตร์ และมิติทางศาสนา ไม่หลอกลวงหรือ  
แอบแฝงไว้ด้วยเล่ห์เพทุบายใด ๆ

2.1.2 เป็นความคิดสร้างสรรค์ ใครก็ตามเมื่อฟังแล้วขอมนี้รู้ได้  
ทันทีว่า เอื้อประโยชน์กับทุกฝ่าย ไม่มีฝ่ายแพ้ฝ่ายชนะ ไม่มีฝ่ายใดได้เปรียบเสียเปรียบ ทุกฝ่ายรู้สึก  
และสัมผัสได้ถึงความเป็นธรรม

2.1.3 เป็นความคิดที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของทุก ๆ คน  
ทุก ๆ คนในความหมายที่กล่าวนี้ คือ คนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ หรือ  
อิสลาม ส่วนได้ประโยชน์เสมอกัน

## 2.2 โครงสร้างทางความคิดของรัฐไทย

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างทางความคิดและความคิดชั้นนำของกลุ่ม  
ก่อความไม่สงบจะเห็นได้ว่าแนบแน่นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ ความเป็นเชื้อชาติมลายู  
ศาสนาอิสลาม และความทรงจำในประวัติศาสตร์แห่งรัฐปัตตานี (รายละเอียดในบทที่ 3)

ดังนั้นโครงสร้างทางความคิดของรัฐไทยจึงควรเน้นหนักการอธิบาย  
ตอบโจทย์และตอบโต้โครงสร้างทางความคิดของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยอาจกำหนดเป็นคำขวัญ  
ในเชิงยุทธศาสตร์การต่อสู้ของรัฐไทยว่า “ศาสนา-เชื้อชาติ-มาตุภูมิ” หรือ “อิสลาม-มลายู-ปัตตานี”  
เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ โดยมีความหมายว่า รัฐไทยต้องจัดวางทิศทางการพัฒนาสังคมในพื้นที่จังหวัด  
ชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้ง 3 ประการดังกล่าวคือ

2.2.1 อิสลาม รัฐจะต้องสนับสนุนส่งเสริมวิถีชีวิตตามหลักศาสนา  
ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ต้องให้เกียรติให้ความเคารพกับผู้นำทางศาสนาและผู้นำชุมชน สิ่งที่เป็น  
องค์ประกอบในการดำเนินชีวิตตามวิถีอิสลาม รัฐจะต้องช่วยเหลือสนับสนุนอย่างจริงจัง เช่น  
การสร้างศาสนสถาน การเรียนวิชาศาสนา และการใช้ชีวิตตามแนวทางอิสลาม อย่าให้เพื่อนมุสลิม

รู้สึกอึดอัดขัดข้อง ไม่สะดวกและไม่มีเสรี หากรัฐไทยโดยเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนทำได้เช่นนี้ การระดมคนเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมในพื้นที่ของเขาเองก็จะเป็นไปได้และง่ายขึ้น

2.2.2 มลาญ รัฐจะต้องแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมว่า รัฐจะไม่ใช้นโยบาย ผลสมถกมกลืน ไม่ยึดยึดวัฒนธรรมไทยภาคกลางให้กับสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนการให้ เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้วัฒนธรรมทุก ๆ ภาคของประเทศไทยนั้น ก็เพื่อให้เป็นกำไรชีวิตของผู้เรียนเอง เมื่อติดต่อสื่อสารระหว่างกันก็จะเป็นไปได้โดยรวดเร็ว นอกจากการแสดงออกดังกล่าวแล้ว รัฐจะต้องเป็นฝ่ายริเริ่มในการฟื้นฟูอัตลักษณ์ ความเป็นมลาญให้สูงเด่นทัดเทียมกับอัตลักษณ์ของชนเชื้อชาติอื่น ๆ เพื่อคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะได้เกิดความภาคภูมิใจในตัวตนของเขา และความเป็นประเทศไทย

2.2.3 ปัตตานี รัฐจะต้องดำเนินการในทุกมิติให้คนในพื้นที่เกิดความรู้สึกว่า แผ่นดินเกิดของตนที่เคยรุ่งเรืองอุดมสมบูรณ์แต่ครั้งอดีตนั้น ยังไม่ได้สูญหายไปไหน พร้อมทั้งจะ กลับมาสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้อีกในยุคปัจจุบัน เพียงแต่ให้ทุก ๆ คนมีความคิดและแนวทาง ที่ถูกต้อง สิ่งดี ๆ ก็จะตามมาเอง การอยู่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยก็เหมือนกับชนเชื้อชาติอื่น ๆ ที่กระจายกันอยู่ในทุกภาคของประเทศ ทุกเผ่าพันธุ์ก็ยังสามารถรักษาอัตลักษณ์ของชนเผ่าตนเองไว้ได้ มีเสรีที่จะทำอะไรก็ได้ หากสิ่งที่ทำนั้นไม่ผิดกฎหมาย ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง และสังคม อีกทั้งยังสามารถพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนของตนให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปด้วยตัวของตัวเอง ได้อีกด้วย

หากรัฐไทยสามารถปฏิบัติการเชิงรุกด้วยการชูประเด็น อิสลาม-มลาญ-ปัตตานี ขึ้นมาให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ เงื่อนไขสงครามที่ดำรงอยู่มาอย่างยาวนานก็จะหมดไป การต่อสู้ใด ๆ หากไม่มีเงื่อนไขก็ไม่อาจดำเนินสงครามต่อไปได้ การก่อความไม่สงบในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็จะ เป็นเพียงอาชญากรรมธรรมดา สุดท้ายก็ต้องยุติไปโดยปริยาย

2.3 ประเด็นการปลุกกระดมของกลุ่มก่อความไม่สงบและเหตุผลที่ควรยกขึ้นมาตอบได้ของรัฐไทย

### 2.3.1 ประเด็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ปัตตานี

การปลุกกระดมที่ว่าปัตตานีเคยเป็นรัฐอิสลามที่มีเอกราช มีความเจริญรุ่งเรืองอุดมสมบูรณ์ของชาวมลายู แต่สยามยกทัพมารุกรานตีเป็นเมืองขึ้น จากนั้นก็ได้พยายาม หล่อหลอมให้ชนชาติมลายูกลายเป็นไทย ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวมลายูจนหมดสิ้น จึงเป็น

ความชอบธรรมที่ชาวมลายูมุสลิมทุกคนจะต้องลุกขึ้นมาต่อสู้ทำสงครามญิฮาดกับจักรพรรดินิยมสยาม เพื่อฟื้นคืนราชอาณาจักรมลายูที่มีเอกราชและอธิปไตยเป็นของตนเอง

เหตุผลที่ควรนำมาตอบได้ คือ การที่รัฐปัตตานีได้ล่มสลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยนั้น ถือได้ว่าเป็นเรื่องอดีตอันไกลโพ้นที่ทุกคนไม่ว่าใคร ในยุคปัจจุบันล้วนไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องรู้เห็นกับการยกทัพรบพุ่งไปมาของบรรพชนทั้ง 2 ฝ่ายแต่อย่างใด ที่ใช้คำว่าทั้ง 2 ฝ่าย ก็เนื่องจากว่า ชาวมลายูปัตตานีเองก็เคยยกทัพไปตีกรุงศรีอยุธยาได้ชัยชนะปกครองกรุงศรีอยุธยาอยู่ในช่วงสั้น ๆ ระยะเวลาหนึ่ง หลังจากนั้นสมัยต่อมา ก็ยกทัพไปตีเมืองสงขลาและนครศรีธรรมราช จนกระทั่งกองทัพสยามจากกรุงเทพฯ ต้องลงมาสมทบกับกองทัพเมืองนครเข้าตีเมืองสงขลาได้คืนจากกองทัพปัตตานี ต่อมาจึงได้ปัตตานีเป็นเมืองขึ้นและกลายเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทยในปัจจุบัน ที่ยกเรื่องราวในประวัติศาสตร์มากล่าวเพราะต้องการชี้ให้เห็นว่าการทำสงครามระหว่างรัฐเป็นเรื่องธรรมดาในอดีต คนรุ่นปัจจุบันนี้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ เพียงแต่เรียนรู้ไว้เป็นบทเรียน ทำได้ก็แค่เข้าใจและให้อภัยแก่กันแทนบรรพชน หากที่เราอยู่ในปัจจุบันต่างก็มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มีสิทธิ เสรีภาพทุกอย่าง โดยสมบูรณ์ เราก็น่าจะร่วมกันสมานแผลประวัติศาสตร์ ร่วมกันสร้างชาติ สร้างสังคมที่เราอยู่ให้เจริญรุ่งเรืองในนามของประเทศไทยเช่นเดียวกับภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ น่าจะดีกว่าการนำประวัติศาสตร์บาดแผลมาเป็นมรดกแห่งความเกลียดชัง ส่งต่อไปยังลูกหลานอย่างมีรูจบลิ้น

ส่วนข้อกล่าวหาที่ว่า รัฐไทยได้ทำลายวัฒนธรรมมลายูดั้งเดิมไปจนหมดสิ้นนั้นเป็นเพียงการมือนอคติจนขาดเหตุผลและไม่นำปรากฏการณ์ที่เป็นจริงมาพิจารณา หากมีเหตุผลไม่มีอคติมาครอบงำแล้ว สังคมทั่วไปก็สามารถพิสูจน์ได้ตลอดเวลาว่า รัฐไทยสนับสนุนทุก ๆ วัฒนธรรมท้องถิ่นทุกภาคทั่วประเทศ รวมทั้งวัฒนธรรมมลายูของประชากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคได้อย่างเสมอภาคกัน เพียงแต่มีบุคคลบางกลุ่มหรือบางคนเท่านั้นที่ไม่มีพื้นฐานในเรื่องเหล่านี้เลย ทำให้ไม่เข้าใจวิถีชีวิตของพี่น้องชาวไทยเชื้อสายมลายู ซึ่งจะว่าไปแล้ว กลุ่มคนเหล่านี้ไม่ใช่ไม่เข้าใจแต่วัฒนธรรมมลายู แม้วัฒนธรรมของตนเองใช้ว่าจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ เหตุผลนี้พิสูจน์ได้ไม่ยาก ถ้าพิสูจน์ก็จะพบความจริงด้วยตนเองทุกคน

สำหรับการปลุกระดมให้ชาวไทยเชื้อสายมลายูลุกขึ้นสู้ทำสงครามศาสนากับรัฐไทย หรือคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ โดยเหตุผลว่าสยามมารุกรานขับไล่คนมลายูมุสลิมออกจากดินแดนมาตุภูมิปัตตานี ที่เป็นรัฐอิสลามนั้นความจริงก็คือ จนบัดนี้ ยังไม่มีผู้รู้คนใด แม้ปราชญ์ท้องถิ่นเชื้อสายมลายูปัตตานีเองที่สามารถชี้ขาด (พิศวะ) ได้ว่า รัฐปัตตานีในอดีตเป็นรัฐอิสลาม มีเพียงเจ้าผู้ครองนครและประชากรบางส่วนของเมืองเท่านั้นที่นับถือศาสนา

อิสลาม ส่วนระบบสังคม กลไกการบริหารราชการแผ่นดิน ระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ก็ยังคงเป็นระบอบดั้งเดิม คือ เป็นแบบเจ้าผู้ครองนครรัฐ เช่นเดียวกันกับรัฐอื่น ๆ ทั่วไปในคาบสมุทรมาลายูยุคนั้น

การปลุกระดมมวลชนเข้าสู่สงครามศาสนา (ญีฮาด) จึงไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะผิคนใจของสงครามญีฮาดในหลักการของศาสนาอิสลาม เนื่องจากการญีฮาด คือ การต่อสู้ตามแนวทางของอัลลอฮ์ เฉพาะในส่วนของหลักการทำสงครามจะสามารถทำได้ก็ด้วยภายใต้เงื่อนไขของการถูกกดขี่ข่มเหงอย่างอยุติธรรม การถูกลิดรอนสิทธิทางศาสนาและต้องอยู่ในกรอบแห่งกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมของสงครามญีฮาด คือ ไม่ใช้ความรุนแรงคุกคามต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ผู้ไม่สามารถต่อสู้กับใครได้ เช่น เด็ก สตรี คนชรา คนป่วย คนพิการ หรือแม้แต่เชลยศึก ผู้ยอมจำนน เท่านั้น

### 2.3.2 ประเด็นเกี่ยวกับกลุ่มชนเชื้อชาติมลายู

การปลุกระดมที่ว่าชนชาติมลายูเป็นเจ้าของแผ่นดินปัตตานีดั้งเดิม เคยมีฐานะเป็นรัฐเอกราช มีเจ้าผู้ครองนคร มีเอกลักษณ์ของความเป็นชาติพร้อมมูลทั้งภาษาวัฒนธรรม ขึ้นทุกมิติของการดำเนินชีวิต บ้านเมืองเคยเจริญรุ่งเรืองมาช้านาน จนเป็นที่รู้จักของนานาชาติอารยะประเทศ แต่มาล่มสลายเพราะสยามเข้ายึดครอง และทุกยุคทุกสมัย นโยบายทั้งด้านเปิดและด้านปิด ทางตรงและทางอ้อม ต่างก็พยายามขจัดเชื้อชาติให้ชาวมลายูกลายเป็นคนไทยทุก ๆ มิติ ชาวมลายูจึงต้องลุกขึ้นสู้เพื่อเรียกร้องในสิ่งที่ป็นมรดกทางเชื้อชาติกลับคืนมา

เหตุผลที่รัฐไทยควรนำมาสร้างความเข้าใจคือ ความเป็นไปของประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ 100 ปีที่ผ่านมา การรบบพุงขยายดินแดน รวบรวมกลุ่มคน เผ่าต่าง ๆ ขึ้นเป็นรัฐ เป็นที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปในส่วนต่าง ๆ ของโลก ไม่เคยปรากฏว่ามีรัฐใดเกิดขึ้น โดยการจับจองพื้นที่ โดยคนเชื้อชาติเดียวมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ทุกประเทศ ทุกชนชาติ ต่างก็มีประวัติศาสตร์แห่งการรบบพุง ครอบครองซึ่งกันและกันตลอดมา เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอดีตที่เปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้ ที่สำคัญคนรุ่นปัจจุบันทั้งที่เป็นคนไทยเชื้อชาติสยาม และคนไทยเชื้อชาติมลายู ต่างฝ่ายต่างก็ไม่ได้มีส่วนในการก่อกรรมทำเข็ญระหว่างกัน การปลุกฝั่งและส่งต่อความเกลียดแค้นชิงชังระหว่างเชื้อชาติไม่น่าจะเป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันที่ถูกต้องของคนในรุ่นปัจจุบัน แนวทางที่ถูกต้องน่าจะคิดว่าทุกคนทุกเชื้อชาติที่ร่วมแผ่นดินเดียวกัน น่าจะภาคภูมิใจว่า เราคือคนไทย ที่มีอิสระและเสรีที่สุดในโลก ในทางหลักการและกฎหมายการปกครอง ไม่มีประเด็นการกดขี่ทางเชื้อชาติ ไม่มีการปิดกั้นสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลอย่างอยุติธรรมในทุกมิติทางสังคม ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมาย ส่วนที่เป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลของคนบางกลุ่ม บางคนที่ไม่เหมาะสม



นั้น สังคมอื่น ๆ ก็มีกันทั่วโลก ซึ่งจะต้องร่วมมือกันแก้ไขต่อไป ไม่ใช่เป็นแนวทางหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น โดยรัฐ จึงไม่ใช่เป็นเรื่องระหว่างเชื้อชาติหรือรัฐกับกลุ่มคน แต่เป็นความขัดแย้งประเภทความขัดแย้งในหมู่ประชาชนประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่แก้ไขได้ ถ้าผู้ขัดแย้งมีความตั้งใจจริงที่จะแก้ไขปัญหาร่วมกัน

### 2.3.3 ประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดชั้นนำที่ยึดโยงกับหลักการในบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม

#### 2.3.3.1 การก่อสร้างศาสนา (ญีฮาด) ถือว่าการต่อสู้ในแนวทางของพระเจ้าเป็นเจ้าของการแบ่งแยกดินแดนชั้นนำว่า เป็นเครื่องมือเดียวที่ชาวมลายูมุสลิมปัตตานี สามารถนำมาให้ใช้ในการต่อสู้กับชาติ เพื่อฟื้นคืนรัฐปัตตานีจากรัฐสยามได้

ความคิดชั้นนำนี้ไม่เป็นความจริงเพราะการคิดฟื้นคืนรัฐปัตตานีด้วยความรุนแรงหรือสงครามนั้นเป็นเพียงความคิดของกลุ่มคนส่วนน้อย ที่ไม่ยอมรับว่าตัวเองเป็นคนไทย ทุกสิ่งทุกอย่างที่รัฐพยายามทำเพื่อให้เกิดความเจริญ ความอยู่ดีกินดี และความสามัคคีขึ้นในชาติ จะถูกมองว่าเป็นกลอุบายที่ไม่จริงใจ มีแต่เรื่องกอบโกยผลประโยชน์ และกระบวนการหลอหลอมผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น ขณะเดียวกันก็จะโหมกระพือปลุกฝังความเคียดแค้นชิงชังแก่เด็ก เยาวชน และคนทั่วไป ให้ลุกขึ้นต่อสู้กับรัฐไทยด้วยสงครามศาสนา แต่การต่อสู้แม้จะยืดเยื้อมายาวนานแล้ว มวลชนส่วนใหญ่ก็ยังไม่กระโจนเข้าสู่สงครามตามการโฆษณาชวนเชื่อ เพราะคนที่รู้ศาสนาอย่างแท้จริงจะเข้าใจเป็นอย่างดีว่า สิ่งที่น่ามาปลุกกระดมนั้นไม่เข้าข่ายของเงื่อนไขสงครามศาสนาแต่อย่างใด และการต่อสู้ที่ชาวไทยเชื้อสายมลายูปัตตานีส่วนใหญ่ต้องการนั้น ไม่ใช่รัฐเอกราช แต่คือการรักษาอัตลักษณ์ของเผ่าพันธุ์ วิถีชีวิตตามหลักศาสนา (การใช้กฎหมายอิสลามเฉพาะเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก) และการปกครองที่ให้เกียรติให้ศักดิ์ศรี และมีคุณธรรมเท่านั้น

#### 2.3.3.2 การเคารพและเชื่อฟังบิดามารดา ในเอกสารชื่อเบอร์จิฮาดดิปัตตานี หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า การต่อสู้ที่ปัตตานี ที่ระบุข้อความชั้นนำว่า หากผู้ใดไม่เห็นด้วยกับแนวทางการต่อสู้ แม้แต่บิดามารดาที่ต้องถือว่า เขาเหล่านั้นไม่ใช่ผู้ศรัทธาที่แท้จริง จึงมีความชอบธรรมที่จะฆ่าพวกเขาได้ ดังข้อความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย พวกเจ้าจงอย่าได้เอาบิดาและพี่น้องของพวกเจ้าไว้ในฐานะผู้นำ ถ้าพวกเขาเอนเอียงไปในแนวทางที่หลงผิดเพราะรูปธรรมเท่านั้น ที่พวกเขาเป็นบิดาและพี่น้องเรา แต่นามธรรมที่แท้จริงนั้นพวกเขาไม่ได้เป็นกลุ่มของฝ่ายเราอีกต่อไป ดังนั้น หากเป็นที่ชัดเจนว่าพวกเขาเป็นผู้ทรยศก็จงฆ่าพวกเขาเสีย”

ความคิดชั้นนำนี้ ถือว่าผิดต่อหลักศาสนาอย่างร้ายแรง เพราะในทัศนะของอิสลามนั้นบิดามารดาเป็นต้นเหตุแห่งการกำเนิดของลูก ดังนั้นหน้าที่ของลูกต่อบิดามารดาคือการทำดีไม่ว่าบิดามารดาจะนับถือศาสนาใด อิสลามเน้นเป็นอย่างยิ่งที่ไม่ให้ลูกเนรคุณต่อบิดามารดา ดังที่อัลลอฮ์กำหนดไว้ในอัลกุรอานว่า “จงคอยอยู่ดูแลปรนนิบัติท่านทั้งสอง (บิดามารดา) บนโลกนี้ให้ดี”

2.3.3.3 การอยู่ร่วมกับคนที่นับถือศาสนาอื่น กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบโฆษณาชวนเชื่อว่าการคบค้าสมาคมกับคนต่างศาสนาเป็นบาป ไม่สามารถอยู่ร่วมกับกาเฟร์ได้

ความคิดชั้นนำนี้ ผิดหลักการในศาสนาอิสลามเพราะอิสลามเรียกเรื่องสันติภาพ และยึดมั่นในหลักการแห่งการสร้าง ความเข้าใจ ความรักและความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อิสลามปฏิเสธความคิดและพฤติกรรมสุดโต่งโดยสิ้นเชิง ฉะนั้น ความคิดที่ไม่ให้มุสลิมคบค้าสมาคมกับคนต่างศาสนา จึงไม่ใช่ความคิดตามทัศนะอิสลาม

2.3.3.4 การปลุกกระดมความเป็นเชื้อชาติมลายู เพื่อการต่อสู้แบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ตอนล่างของไทยออกเป็นรัฐอิสระ ปัตตานี ดารุสลาม ว่าเป็นภารกิจ การต่อสู้ในทางศาสนา

ความคิดชั้นนำที่ว่า การต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนเป็นการต่อสู้ทางศาสนา ความคิดชั้นนำนี้ไม่เป็นความจริง เนื่องจากการต่อสู้ในทางศาสนาหรือญิฮาดได้กำหนดเงื่อนไขไว้อย่างน้อย 5 ประการคือ

- 1) การกดขี่และถูกข่มขู่อย่างอยุติธรรม
- 2) การถูกกลั่นแกล้งด้านศาสนา
- 3) การต่อสู้จะเกิดขึ้นได้ก็แต่กับศัตรูแต่อย่าเริ่มเป็น

ศัตรูก่อน

- 4) การต่อสู้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยเงื่อนไขที่เป็นไปเพื่อนำ

ความยุติธรรมและสิทธิทางศาสนา กลับคืนมา

5) การทำญิฮาด จะไม่มีการทำลายศพอย่างโหดร้ายทารุณ โดยถือว่าผู้ตาย คือ ผู้บริสุทธิ์ ที่ไม่สามารถทำดีหรือชัวกับใครได้ ไม่เป็นพิษเป็นภัยกับสิ่งใด ๆ อีกทั้งจะต้องไม่ฆ่าเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ หรือบุคคลที่บริสุทธิ์ ไม่เกี่ยวข้องเป็นศัตรูคู่สงคราม

แต่ที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบกำลังทำอยู่ในขณะนี้ ล้วนขัดต่อเงื่อนไขการทำญีฮาดทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ใดที่ยังคิดค้นก่อสงคราม ยังเข้าร่วมการต่อสู้และทำร้ายผู้บริสุทธิ์ตามคำชักชวนของกลุ่มก่อความไม่สงบ นอกจากจะไม่ได้บุญ ไม่ได้สวนสวรรค์จากอัลลอฮ์แล้วยังต้องตกนรกไปชั่ววันรันคร้ออีกด้วย

2.3.3.5 การปลุกระดมแก่ผู้ที่ศรัทธาแนวทางการต่อสู้ของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ว่ากองกำลังติดอาวุธของขบวนการฯ หากถูกเจ้าหน้าที่รัฐยิงตายก็ให้ถือว่าตายในสมรภูมิของสงครามศาสนา ผู้ตายจะได้รับตำแหน่งเป็นนักรบของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ หรือชะฮีด เมื่อตายก็จะไม่มีการอาบน้ำศพ

ความคิดชี้นำนี้ก็ไม่เป็นความจริง เนื่องจากตำแหน่งชะฮีดต้องได้สถานะจากการทำสงครามศาสนาหรือญีฮาด ซึ่งเป็นสงครามศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ เมื่อการต่อสู้ที่กำลังดำเนินอยู่นี้ไม่ได้เป็นญีฮาดเพราะผิดเงื่อนไขที่อัลลอฮ์ทรงวางไว้มาตั้งแต่ต้น เมื่อไม่ใช่ญีฮาดผู้ตายก็ไม่ใช่ชะฮีด เมื่อไม่ใช่ชะฮีดจะอาบน้ำศพหรือไม่ก็ไม่สำคัญอีกต่อไป ที่สำคัญการไม่อาบน้ำศพเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสงครามญีฮาดได้ก็ต่อเมื่อผู้ตายได้ตายเพราะทำการสู้รบในสมรภูมิของญีฮาดที่แท้จริงเท่านั้น

2.3.3.6 การปลุกระดมไม่ให้คนไทยเชื้อชาติมลายูยอมรับการอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐไทย โดยชี้ให้เห็นว่ารัฐไทยเป็นรัฐของผู้รุกราน เพราะในอดีตได้ก่อสงครามเข้ายึดรัฐปัตตานีเป็นเมืองขึ้นและผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทย แล้วดำเนินการทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งอัตลักษณ์ตัวตนของชาวมลายู ลูกหลานมลายูทุกคนจึงควรมีจิตสำนึกลุกขึ้นทำสงครามต่อสู้กู้ชาติเพื่อเอกราชของปัตตานีและจิตวิญญาณมลายูของชาวมลายูทั้งหมด

วิธีคิดดังกล่าวแม้มีข้อเท็จจริงในอดีตว่าการรวมชนชาติต่าง ๆ เป็นราชอาณาจักรไทยของบรรพชนได้อาศัยการทำสงคราม แต่การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ความเชื่อวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าต่าง ๆ ไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ชาติไทยเลย คนไทยเชื้อสายมลายูเคยมีความเชื่อ และมีวิถีชีวิตอย่างไรก็ยังคงมีสิทธิเสรีภาพที่จะดำเนินไปตามความเชื่อของตนอย่างนั้น トラบจนปัจจุบันก็ไม่เคยปรากฏว่าถูกกีดกันเชิงหลักการในกฎหมายหลักของประเทศอย่างรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด แต่ในเชิงนโยบายของผู้นำเฉพาะบุคคลบางยุคบางสมัย เช่น นโยบายผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของรัฐบาลสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เพื่อความเ็น

เอกภาพของชาติและบรรลุลูกความทันสมัยแบบตะวันตก มีบ้าง แต่ก็เป็นไปได้เพียงชั่วระยะเวลาสั้น ๆ เนื่องจากไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม นโยบายชาตินิยมดังกล่าวก็ต้องล้มเลิกไป

การโฆษณาปลุกกระดมให้คนไทยเชื้อสายมลายูลุกขึ้นก่อสงครามศาสนาหรือทำปฏิวัติโดยอ้างการกดขี่ข่มเหงด้านสิทธิเสรีภาพ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมและการทำลายอัตลักษณ์ความเป็นมลายูของรัฐไทย หรือโดยคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธนั้น จึงปลุกกระแสคนส่วนใหญ่ให้เห็นคล้อยตามไม่ได้ สงครามกลางเมืองจึงไม่เกิดขึ้นด้วยเงื่อนไขดังกล่าว เนื่องจากทุกคนเห็นด้วยตนเองแล้วว่าไม่เป็นความจริง

2.3.3.7 การโฆษณาชวนเชื่อให้พลพรรคในขบวนการก่อความไม่สงบลุกขึ้นต่อสู้ด้วยอาวุธกับรัฐไทย โดยการผูกมัดความเสียดสี การอุทิศตนด้วยวิธีการสาบานหรือที่เรียกว่า ชูเปาะห์ หรือชุมเปาะห์ โดยชี้แนะว่า การเข้าร่วมกับขบวนการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน โดยเฉพาะการต่อสู้ทางการทหารถือเป็นเกียรติสูงสุดของการต่อสู้ในหนทางแห่งอัลลอฮ์ จะต้องทุ่มเททั้งชีวิตจิตใจ จะอ่อนไหวโกลเล่ไม่ได้ ทุกคนที่เข้าร่วมการต่อสู้ต้องเข้าสู่พิธีชุมเปาะห์ (สาบาน) ต่อพระผู้เป็นเจ้า เมื่อชุมเปาะห์แล้วก็ถือว่าเป็นการผูกมัดตนเองกับภารกิจและยอมรับกฎเหล็กที่ว่าผู้ละเมิดมีความชอบธรรมที่จะต้องถูกฆ่าทันที

การชี้นำดังกล่าวจะเป็นจริงและมีผลก็ต่อเมื่อผู้ชุมเปาะห์ได้กล่าวถ้อยคำสาบานที่มีรากฐานจากความศรัทธาและความภักดีต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริง เข้าใจภารกิจในหนทางของอัลลอฮ์อย่างถูกต้อง และตรงตามเจตนาของบทบัญญัติในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานเท่านั้น แต่หากเข้าสู่พิธีชุมเปาะห์เพียงเพราะได้รับการชักชวนจากความเกรงใจ ความกลัว ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรืออันเนื่องมาจากความรู้สึกเกรงและอยากให้ชาติพันธุ์มลายูมีรัฐอิสระเป็นของตนเอง การชุมเปาะห์ก็จะไม่บังเกิดผล นอกจากไม่บังเกิดผลแล้ว ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานก็ยังบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า อัลลอฮ์เองก็ไม่ทรงสนับสนุนการชุมเปาะห์ที่ไม่ใช่หนทางของพระองค์ เช่น ข้อความที่ว่า “พวกเขาได้ถือเอาคำสาบานของพวกเขามาเป็น โล่ป้องกันตนเอง แต่แล้วพวกเขาก็ขัดขวางวิถีทางของอัลลอฮ์ แท้จริงพวกเขานั้นมีพฤติกรรมอันเลวร้ายยิ่ง และท่านศาสดามุฮัมมัดก็ยังได้กล่าวว่า บุคคลใดแข็งใจสาบานทั้ง ๆ ที่คำสาบานนั้นเป็นอันตรายต่อครอบครัว การกระทำของบุคคลนั้นถือเป็นบาปที่ยิ่งใหญ่ ณ อัลลอฮ์”

2.3.3.8 การใช้ฝ้ายันต์ เครื่องรางของขลัง เพื่อการอยู่ยงคงกระพันหรือให้ล่องหนหายตัวได้ โดยชี้แนะว่า การที่เข้าร่วมกับกองกำลังของกลุ่มก่อความไม่สงบนั้น เป็นการร่วมในภารกิจอันศักดิ์สิทธิ์ พระผู้เป็นเจ้าจะอยู่เคียงข้างและทรงคุ้มครองแก่

ผู้เข้าร่วมการต่อสู้ทุกคน ส่วนฝ่ายอื่นและเครื่องรางของขลังประจำตัว จะตำแดงทฤธีให้ศัตรูมองไม่เห็น หรือเห็นเป็นอย่างอื่น บังตาคู่ต่อสู้ให้นักรบทุกคนปลอดภัย

ความคิดนี้ไม่เป็นความจริงเป็นการคิดเอาเอง เพราะในบทบัญญัติทางศาสนาไม่ว่าพุทธ คริสต์ อิสลาม ไม่ได้เสนอให้ศาสนิกเชื่อในอิทธิฤทธิ์ของเครื่องรางของขลัง โดยเฉพาะอิสลามสอนไม่ให้มุสลิมบูชาเชื่อมั่นในสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเอง เพราะในทัศนะของอิสลามถือว่า การกระทำความดีเป็นการตั้งภาคี (ซีริก) ต่อพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งถือเป็นบาปใหญ่ หลุดพ้นจากสถานะความเป็นมุสลิมเลยทีเดียว

2.3.3.9 การฆ่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่า เป็นพวกกาเฟร์ (คนต่างศาสนา) และมูนาฟิค (ผู้กลับกลอก) เป็นการฆ่าที่ได้บุญ โดยชี้แจงว่า การฆ่ากาเฟร์ (คนต่างศาสนา) และมูนาฟิค (คนกลับกลอก) ในสงครามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการปฏิบัติการในหนทางของอัลลอฮ์ ผู้ฆ่าจะได้บุญเนื่องจากเป็นสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าทรงอนุมัติ แต่หากเสียชีวิตก่อนหน้าที่ยังไม่ถึงขั้นเสียชีวิต ผู้ตายจะได้รับรางวัลตอบแทนจากอัลลอฮ์เป็นรางวัลสวรรค์

ความคิดนี้ไม่เป็นความจริง เพราะความจริงเกี่ยวกับกาเฟร์และมูนาฟิค ก็คือ

กาเฟร์ หมายถึง ผู้ปฏิเสธที่จะศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม ซึ่งจำแนกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

- 1) กาเฟร์ฮัรบียฺ คือ คนต่างศาสนาที่เป็นคู่สงคราม
- 2) กาเฟร์ซิมมียฺ คือ คนต่างศาสนาที่อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐอิสลาม ซึ่งรัฐจะต้องดูแลให้ความยุติธรรมต่อพวกเขา
- 3) กาเฟร์มูอาฮัด คือ คนต่างศาสนาที่ได้ทำสัญญาไม่ละเมิดและรุกรานซึ่งกันและกัน

การอนุมัติให้ใช้ความรุนแรงได้ก็เฉพาะกาเฟร์ฮัรบียฺที่เป็นคู่สงครามเท่านั้น และการใช้ก็ต้องใช้อย่างจำกัดที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อยับยั้งความรุนแรงจากศัตรูคู่สงครามเท่านั้น

ส่วนมูนาฟิค คือ บุคคลที่มีลักษณะนิสัยกลับกลอก ตะลอบตะแลง ปากกับใจไม่ตรงกันเป็นคำที่ใช้เรียกบุคคลที่สร้างทำเป็นศรัทธาในอิสลาม แต่ที่จริงไม่ใช่ ซ้ำร้ายยังเป็นผู้คอยมุ่งทำร้ายมุสลิมและทำลายอิสลามอยู่ตลอดเวลา

พฤติกรรมมูนาฟิคมิให้สังเกตได้อย่างน้อย 2 ประการสำคัญคือ

1) มูนาฟิกด้านความประพฤติ หรือด้านอาภักดิ์ฮ์ ที่การปฏิบัติตนเหมือนมุสลิมผู้เคร่งครัด แต่ด้านจิตใจกลับศรัทธายึดมั่นในสิ่งอื่น

2) มูนาฟิกด้านวาจา เป็นพฤติกรรมของบุคคล ประเภทต่อหน้าสรรเสริญลับหลังนินทา

การปฏิบัติต่อกาเฟร์และมูนาฟิก ก็ให้เป็นไปตาม กฎเกณฑ์ของกระบวนการยุติธรรมไม่ใช่ฆ่าเสียให้หมด ตามคำชี้แนะของกลุ่มก่อความไม่สงบ เพราะ แม้แต่ในอัลกุรอาน ก็ไม่ปรากฏในที่ไหนเลยว่า ได้บัญญัติให้ฆ่ากาเฟร์และมูนาฟิกเช่นนั้น

2.3.3.10 การ โฆษณาปลุกกระดมว่า การปฏิบัติการฆ่าแล้ว ทำลายศพอย่าง โหดเหี้ยมกับคนที่ไม่เห็นด้วยในแนวทางของกลุ่มก่อความไม่สงบ เป็นที่ อนุมัติในอิสลาม เนื่องจากการต่อสู้แบ่งแยกดินแดน เป็นการต่อสู้ในหนทางของศาสนาและ แสดงออกถึงพลังแห่งอิสลาม ความคิดนี้ เป็นความคิดที่ผิด เนื่องจากการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน ในกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ไม่ใช่การต่อสู้ในหนทางศาสนาและที่คิดว่า การฆ่าคนที่ ตัวเองตัดสินด้วยความรู้สึกว่าเป็นกาเฟร์และมูนาฟิก ทั้งชาวพุทธและมุสลิมเป็นที่อนุมัติในอิสลาม ก็เป็นการคิดเอาเอง ยิ่งที่คิดว่าการฆ่าแล้วทำลายศพให้ดูโหดเหี้ยมเป็นการแสดงให้เห็นถึงพลังแห่ง อิสลามนั้นก็ยิ่งเป็นความคิดที่ผิดอย่างใหญ่หลวง เพราะอิสลามเป็นศาสนาที่ปฏิเสธความรุนแรง การละเมิดและการฆ่าชีวิตมนุษย์ตลอดถึงการรุกรานทุกรูปแบบ เป็นศาสนาแห่งสันติภาพและชี้แนะ หนทางแห่งยุติธรรม ดังคำรัสแห่งอัลลอฮ์ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานว่า “ผู้ใดฆ่าชีวิตหนึ่ง โดยที่ มิใช่การชดเชยอีกชีวิตหนึ่ง หรือมิใช่เนื่องจากการบ่อนทำลายในแผ่นดินแล้ว ก็ประหนึ่งว่าเขาได้ ฆ่ามนุษย์ทั้งหมด” หรือในอีกบทหนึ่งก็กล่าวว่า ห้ามการแย่งชิงและการทำให้ศพเสียโฉม

ที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนชี้ให้เห็นว่า ประเด็นต่าง ๆ ที่ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบพยายามปลุกฝังแนวความคิดให้แก่สมาชิกของขบวนการฯ ล้วนไม่เป็นความ จริงเป็นการยกเอาคำสอนทางศาสนามาเบี่ยงเบนและบิดเบือนให้ดูเสมือนจริง เนื่องจากคำสอนทาง ศาสนาล้วนเป็นคำสอนสากล ที่ไม่บ่งบอกอย่างเจาะจงถึงกรณีเฉพาะใด ๆ เพราะเจตนาของคำสอน ทางศาสนาเป็นไปเพื่อประโยชน์ของมนุษย์ทั้งหมด ทุกเผ่าพันธุ์ ทุกความเชื่อ ไม่ผูกขาดประโยชน์แก่ เผ่าพันธุ์ใดหรือความเชื่อเฉพาะส่วนของผู้คนเฉพาะกลุ่มใด ๆ

คำสอนในอิสลามยังเป็นคำสอนที่เน้นการแก้ปัญหา ด้วยสันติวิธี ส่งเสริมให้เกิดสันติภาพขึ้นในโลก ลดความขัดแย้งในสังคม ถึงแม้จะมีบางตอนที่ สนับสนุนให้ศาสนิกได้ลุกขึ้นมาต่อสู้ กับความอยุติธรรม ต่อสู้กับการรุกรานและการปิดกั้นสิทธิ

เสรีภาพทางศาสนา แต่การต่อสู้ดังกล่าวก็ยังไม่ให้กระทำในขอบเขตจำกัด เฉพาะการปกป้องสักจะ  
 ธรรมแห่งศาสนาและป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตนเองเท่านั้น

ดังนั้น แนวทางการต่อสู้ทางความคิดของประเทศไทย กับ  
 ความคิดของกลุ่มก่อความไม่สงบที่ถูกต้องจึงควรอยู่ในบริบทเจตนาแห่งศาสนาอิสลาม คือ การ  
 ชี้นำความคิดที่ถูกต้อง เปลี่ยนมุมมองความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างเชื้อชาติต่างศาสนาจากที่มีแต่  
 ความหวาดระแวง ไม่ไว้ใจกัน และมีอคติต่อกันให้กลับมาเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกัน  
 อยู่ร่วมกันอย่างมีเอกภาพท่ามกลางความหลากหลายให้ได้ โดยพยายามอดทน อดกลั้น มีเมตตาและ  
 ให้อภัยแก่กัน (สภาพที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

3. การกำหนดจุดเน้นของงานการเมืองให้สนับสนุนการต่อสู้ทาง  
 ความคิด

ประเทศไทยได้ประกาศอย่างเปิดเผยผ่านนโยบายต่าง ๆ ว่าใช้แนวทาง “การเมืองนำ  
 การทหาร” ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ปัญหาในการ  
 ปฏิบัติก็คือ ยังไม่มีการนิยามความหมายของคำว่า “งานการเมือง” ไว้อย่างชัดเจน ผลที่ตามมาคือ  
 บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งนักวิชาการ นักการเมือง สื่อมวลชน และสังคมทั่วไปจำนวน  
 ไม่น้อยที่ยังให้คำนิยามและตีความคำว่า “งานการเมือง” แตกต่างกันไป ทำให้ขาดความชัดเจนและ  
 “จุดเน้น” ในการดำเนินงานตามมิติ “งานการเมือง” ที่ตรงเป้าหมายตามความจำเป็นเร่งด่วนของปัญหา  
 และอย่างเป็นเอกภาพ

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาและพื้นฐานความคิด ความเชื่อ รวมทั้ง  
 ประเด็นที่ถูกปลูกฝัง ส่งต่อ โฆษณาชวนเชื่อให้ “ชาวมลายูมุสลิมปัตตานี” จำนวนไม่น้อยเข้าร่วม  
 ขบวนการต่อสู้ หรือสนับสนุนการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนความ  
 จำเป็นที่รัฐจะต้องเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลใน “สงครามความคิด” ซึ่งหลายฝ่ายยอมรับว่า  
 ยังเป็น “จุดอ่อน” ของประเทศไทยอยู่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า “หัวใจ” ของ “งานการเมือง” ในพื้นที่แห่งนี้  
 จะต้องเน้นหนักไปที่การสร้างใจ การต่อสู้ทางความคิด ความเชื่อ การสร้างความหวัง  
 การเอาชนะจิตและใจของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ให้ตัดสินใจที่จะเป็นสมาชิกประเทศไทยต่อไป  
 ด้วยความเต็มใจและปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรม จูงใจผู้ก่อความไม่สงบส่วนใหญ่ให้หันมาต่อสู้  
 โดยไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อให้เหตุการณ์ในพื้นที่ลดระดับความรุนแรงและผลกระทบต่อชีวิตของ  
 พลเมือง

การทำงานของเมืองของฝ่ายต่าง ๆ ที่จะมีส่วนสนับสนุนการต่อสู้ทางความคิด  
 เพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบอย่างตรงเป้า จึงควรเน้นหนักในประเด็นดังต่อไปนี้

### 3.1 “ติดอาวุธทางความคิดกลไกรัฐ ฟันฟูความสัมพันธ์เชื่อมมั่นไว้วางใจ”

รัฐจะต้องให้ความสำคัญในการอบรม ปฐมนิเทศให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่ายทั้งที่ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้ปฏิบัติงานในส่วนกลางที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวความคิดในเรื่องอิสลาม มลายู บัตตานี ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการต่อสู้ รวมทั้งกระแสฟื้นฟูอิสลาม ลักษณะของสงครามรูปแบบใหม่ ยุทธศาสตร์/ยุทธวิธีของกลุ่มก่อความไม่สงบ รวมทั้งวิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น ข้อควรปฏิบัติ/ละเว้นการปฏิบัติในพื้นที่ ตลอดจนนโยบายและแนวทางการต่อสู้เพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ ไม่สร้างเงื่อนไข ไม่ตกหลุมพราง ได้รับความเชื่อถือ ศรัทธา ไว้วางใจเอาชนะจิตใจประชาชนและมีบทบาท/ส่วนร่วมในการเอาชนะการก่อความไม่สงบอย่างเอาการเอางาน ตรงเป้าและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

### 3.2 “แสงจตุรร่วม แสงจตุรต่าง”

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะพี่น้องมุสลิมว่ารัฐไทยยอมรับความแตกต่างเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี อีกทั้งจะต้องขยายกรอบความเป็น “ไทย” ให้กว้างขวางขึ้นภายใต้แนวความคิด “คนไทยไม่จำเป็นต้องเหมือนกันหมด เอกภาพเกิดขึ้นได้ในท่ามกลางความแตกต่าง” สร้างความภาคภูมิใจการเป็น “มลายูมุสลิมไทย” ให้แก่ ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยชี้ว่าสามารถรักษาอัตลักษณ์การเป็น “มลายู” การเป็น “มุสลิมที่ดี” และการเป็น “พลเมืองไทย” ที่ทรงคุณค่าได้โดยไม่ขัดแย้งกันหรือจำเป็นต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง

### 3.3 “อยู่อย่างมุสลิม โดยสมบูรณ์ในสังคมไทย อยู่ร่วมกันได้ในสังคมพหุวัฒนธรรม”

รัฐจะต้องส่งเสริมกิจการศาสนาอิสลามในระดับที่พี่น้องมุสลิมมีความรู้ดีที่สามารถปฏิบัติตามความเชื่อถือศรัทธาได้โดยสมบูรณ์ในสังคมไทยมากกว่าอีกหลายประเทศที่ปกครองโดยมุสลิม

ดังนั้น ชาวไทยมุสลิมจึงไม่จำเป็นต้องต่อสู้เพื่อศาสนา (ได้รับสิ่งที่ต้องการโดยไม่ต้องรบ) ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างความเข้าใจว่า มุสลิมสามารถอยู่ร่วมกับคนเชื้อชาติศาสนาอื่นได้ โดยอ้างอิงคำสอนศาสนาและเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์อิสลาม และชี้ให้เห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพลังในการพัฒนา ภายใต้แนวความคิด “ชายแดนใต้ความหลากหลายที่ล้ำค่า”



### 3.4 “ยอมรับในตัวตน ลดความเกลียดชัง สร้างความเข้าใจ ให้ความหวังในชีวิต เปิดความคิด โลกทัศน์ ยินยัดแนวทางสันติวิธี”

ในเชิงจิตวิทยาการเมือง การที่คนที่ดูเหมือนปกติจะถือดาบมาสู้กับ  
กระสุนปืนได้เป็นเพราะพลังการรวมตัวและอุทิศตนของมวลชนก่อการ ได้เข้ามาสิงอยู่ใน  
จิตวิญญาณ การรวมตัวนั้นมาจากการหมดตัวตนในปัจจุบัน ด้วยชีวิตหมู่ที่ร้อนแรงและการจับมัน  
มีความเกลียดชังคอยหล่อเลี้ยง อุทิศตนด้วยความฝันอันศักดิ์สิทธิ์ในอนาคตอันไกลโพ้น ปัจจุบันทั้ง  
4 ประการนี้ ถ้าพร้อมกันเมื่อใดก็จะส่งผลคูณตัวเข้าด้วยกัน

ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงต้องทำให้  
เยาวชนมุสลิมและประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณเองอยู่อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีคุณค่า มีตัวตน ใน  
สังคมไทยจะต้องลดความรู้สึกเกลียดชังที่เป็นผลพวงจากประวัติศาสตร์โดยการสร้างทัศนคติเชิง  
บวกให้ข้อมูล/มุมมองที่รอบด้าน กว้างขวางยิ่งขึ้นในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบนพื้นฐาน  
แนวความคิด “การให้อภัยต่อกัน” และนำอดีตมาเป็นบทเรียนสำหรับปัจจุบัน อีกทั้งจะต้องไม่สร้าง  
ประวัติศาสตร์บาดแผล หรือ เจ็บใจใหม่ ๆ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในอดีต  
เพิ่มขึ้นอีก

นอกจากนี้จะต้องส่งเสริมบทบาทผู้นำศาสนา ผู้นำจิตวิญญาณ ปัญญาชน  
มุสลิมสายกลาง ทั้งภายในและนอกประเทศให้มีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจแก่นแท้ของ  
ศาสนาอิสลามชำระล้างคำสอนที่ผิด ชี้ให้เห็นผลร้ายจากลัทธิสุดโต่งรุนแรงที่มีต่อศาสนาอิสลาม  
และสร้างกระแสการเคลื่อนไหว “อิสลามกับสันติภาพ” ปกป้องพิทักษ์สังคมอิสลาม

ทั้งจะต้องทำให้พี่น้องมุสลิมโดยเฉพาะเยาวชนในพื้นที่รู้สึกว่าคุณ  
สามารถอยู่อย่างมีความสุข มีโอกาสในการทำกินเพิ่มขึ้น และใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความหวัง มีอนาคต  
ในฐานะที่เป็นพลเมืองไทย ในสังคมไทย ในโลกปัจจุบัน และสามารถขึ้นสวรรค์ชั้น 7 ได้อย่างสง่า  
ผ่าเผย โดยไม่ต้องถูกสอบสวนและมีมือไม้เปื้อนเลือดจากการทำร้ายผู้อื่น

รัฐยังต้องส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ได้ติดต่อสื่อสาร  
รับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากภายนอกชุมชนเพิ่มขึ้น มีโอกาสพบปะ พูดคุย ร่วมกิจกรรม ที่ไม่  
ขัดแย้งต่อหลักศาสนากับเพื่อนร่วมชาติต่างวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น มีโอกาสได้ไปพบปะแลกเปลี่ยน  
ความคิดเห็นกับชาวไทยมุสลิมในภูมิภาคอื่นมากขึ้น ได้รับทราบเรื่องราวในประเทศมุสลิมสาย  
กลางเพิ่มขึ้น

รวมทั้งการสร้าง “อีโรมุสลิม” ที่มีแนวความคิดสันติวิธีและประสบ  
ความสำเร็จในสังคมไทยเพื่อทดแทน “อีโรที่มีแนวความคิดรุนแรง” จะต้องทำให้ “คนดี” ใน

สายตาของสังคมมุสลิมเป็นคนเดียวกัน “คนดี” ในสายตาของรัฐและสังคมไทยส่วนใหญ่ จะต้องสร้าง “ชีวิตรวมหมู่” หรือสนับสนุนกลุ่ม “องค์กร” เขาชนที่มีทัศนคติในเชิงบวกต่อรัฐไทย หรือเชื่อมั่นในการต่อสู้เปลี่ยนแปลงเพื่อมุสลิม/อิสลามโดยสันติวิธี เพื่อหนีวรั้งไม่ให้เยาวชนตกไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มองค์กรที่มีแนวความคิดรุนแรง อีกทั้งเตรียมการสร้าง “ผู้นำรุ่นใหม่” ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการอยู่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยในอนาคต

### 3.5 “คนไทย เจ้าของแผ่นดินไทยทั้งประเทศ เท่าเทียมเป็นธรรม”

จุดเน้น คือการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม กับการเป็น “พลเมืองไทย” และการสร้างความผูกพันเป็นพวกเดียวกันระหว่างคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับคนไทยในภูมิภาคอื่น ๆ

ต้องชี้ให้เห็นว่าคนในพื้นที่มิได้เป็นเจ้าของเฉพาะ 3 จังหวัดเท่านั้น แต่เป็นเจ้าของประเทศไทย โดยสมบูรณ์ทั้ง 76 จังหวัด และได้รับการบริการ/ประโยชน์จากการเป็นพลเมืองไทยมีส่วนร่วมในการปกครองไทยทั้งประเทศผ่านกระบวนการประชาธิปไตย ทั้งระดับชาติและท้องถิ่นชี้ให้เห็นสิ่งที่พี่น้องมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องสูญเสียอย่างเป็นรูปธรรม หากมีการแบ่งแยกดินแดนตั้งประเทศใหม่ ซึ่งมีพื้นที่แคบ ๆ มีทรัพยากรจำกัด (แยกดินแดนได้ 3 จังหวัด ซึ่งได้อยู่แล้วหรือต้องเสีย 73 จังหวัด) พร้อม ๆ กับการนำเสนอ “สินค้า” และ “ผลิตภัณฑ์” ทั้งที่เป็น “รูปธรรม” และที่เป็น “ความหวัง” หรือ “จินตนาการ” ว่าอยู่กับรัฐไทยดีกว่า มีความสุขกว่า ได้มากกว่า ทั้งในเชิงจิตวิญญาณและในด้านการพัฒนา

นอกจากนี้ยังจะต้องทำให้เกิดความรู้สึกและเชื่อมั่นอย่างแท้จริงว่ารัฐมิได้มีอคติหรือเลือกปฏิบัติต่อพี่น้องมุสลิมเพราะความแตกต่างเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม หรือมองว่ามุสลิมเป็นประชาชนชั้นสอง บัดตานี้เป็นประเทศราชรัฐ เหมือนที่กลุ่มก่อความไม่สงบพยายามโฆษณาชวนเชื่อ และจะต้องทำให้เกิดความรู้สึกว่ารัฐพึงได้ให้ความเป็นธรรมและความยุติธรรมทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย การให้บริการและการปฏิบัติในทุกระดับ

3.6 “มีส่วนร่วมทุกระดับ มุสลิมแก้ปัญหามุสลิม คนในท้องถิ่นดูแลกันเอง”

จุดเน้น คือจะต้องส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากที่สุดในทุกระดับเพราะการมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ และเป็นเจ้าของรัฐ โดยรัฐจะต้องยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมเสนอแนวความคิดในการออกแบบหรือปรับระบบให้สอดคล้องหลักศาสนา และเปิดโอกาสให้ผู้นำทุกฝ่ายที่ประชาชนเชื่อถือศรัทธาเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด

สำหรับในส่วนของการรักษาความไม่สงบในพื้นที่ที่จะต้องทำให้คนในท้องถิ่น โดยเฉพาะพี่น้องมุสลิม รู้สึกว่ายังยึดเชื้อ ยิงส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและส่งเสริมให้เข้ามาดูแล ปกป้องชุมชนของตนเองมากที่สุด เพราะการใช้กำลังจากภายนอกเป็นหลัก อาจทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบนำไปเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ว่ารัฐไทยส่งคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา มาปราบปรามชาวมุสลิม เหมือนที่สยามส่งกำลังปราบปรามปัตตานีในอดีต

นอกจากนี้จะต้องเร่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่อำนาจรัฐ ในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะระบบกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน อส.หมู่บ้าน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน เพื่อให้มีอำนาจ/อิทธิพลเหนือกว่าโครงสร้างการจัดตั้งของกลุ่มก่อความไม่สงบในระดับตำบล/หมู่บ้าน

3.7 “แยกปลาออกจากน้ำ โดดเดี่ยวแนวความคิดสุดโต่งรุนแรง สร้างแรงระเบิดจากภายใน โดยใช้แรงเหวี่ยงจากภายนอก”

จุดเน้น คือ ให้คำนิยามและตีกรอบ จำกัดวง “กลุ่มก่อความไม่สงบ” ให้เหลือน้อยที่สุด โดยการไม่เหมารวมผู้ที่เรียกร้องความเป็นธรรม ต้องการสิทธิเสรีภาพ ความเท่าเทียมด้านต่าง ๆ หรือแสดงความไม่เห็นด้วยต่อนโยบาย แนวทางของรัฐ พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ ว่าเป็นพวกเดียวกันกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ไม่เพิ่มจำนวนหรือแนวร่วม ให้แก่กลุ่มก่อความไม่สงบ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม

อีกทั้งจะต้องช่วยเหลือ สนับสนุนให้กลุ่มปัญญาชนศาสนา รู้สึกว่าตนเองได้รับประโยชน์และการดูแลที่ดีจากรัฐไทย มีสถานะทางสังคมที่เหมาะสมกับบทบาทความรับผิดชอบด้านจิตวิญญาณ มีที่ยืนในสังคมไทย อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เช่นเดียวกับปัญญาชนศาสนาในประเทศมุสลิม เปิดโอกาส ช่องทางให้ปัญญาชนรุ่นใหม่ต่อสู้ทางการเมือง เพื่อปกป้องอัตลักษณ์อย่างเปิดเผย โดยไม่มองว่าเป็นการแบ่งแยกหรือส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพของชาติ

การสร้างความมั่นใจและสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้นำปัญญาชน ผู้นำจิตวิญญาณ และพี่น้องมุสลิมส่วนใหญ่กล้าที่จะลุกขึ้นมาปฏิเสธและสร้างกระแสต่อต้านการใช้ความโหดเหี้ยม รุนแรงที่กลุ่มก่อความไม่สงบนำมาใช้เพื่อสร้างความกลัว ความเกลียดชัง ควบคุมมวลชน ผู้ที่ไม่ใช่พวกเดียวกันและจัดการกับผู้มีความคิดเป็นอย่างอื่น ทั้งมุสลิมด้วยกันและต่างศาสนิกชน ซึ่งเป็นเรื่องที่ขัดกับคำสอนศาสนาและหลักมนุษยชนอย่างรุนแรง

รวมทั้งแสวงหาช่องทางสร้างความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนร่วมก่อความไม่สงบถึงความถูกต้อง ความเป็นไปได้และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการต่อสู้โดยใช้ความ

รุนแรง ทั้งในแง่มุมมองของศาสนา ในมุมมองของอดีตนักต่อสู้ที่เข้าร่วมขบวนการและความเป็นจริงของโลกว่าสิ่งที่เขาเชื่อถูกต้องหรือไม่ เป็นไปได้หรือไม่ และมีทางเลือกอื่นหรือไม่ ที่ถูกต้องมากกว่า เป็นไปได้มากกว่า สูญเสียน้อยกว่า และสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายกับวิธีการ

3.8 “ดับฝันการใช้ความรุนแรงเสนออุดมการณ์ทางเลือกใหม่ในการต่อสู้โดยสันติวิธีอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีและไม่มีผู้แพ้ ผู้ชนะ”

จุดเน้นคือ การชี้ให้เห็นว่าแม้กลุ่มก่อความไม่สงบจะมีศักยภาพที่จะก่อความไม่สงบได้แต่ถึงที่สุดแล้วก็ไม่มีความจำเป็นที่จะแบ่งแยกดินแดนได้ ยิ่งรบยึดเชื้อผู้เข้าร่วมยิ่งสูญเสีย ญาติพี่น้องยิ่งลำบาก พี่น้องมุสลิมส่วนใหญ่ซึ่งได้รับผลกระทบไม่ทางใดทางหนึ่งก็ยิ่งปฏิเสธ และลดการสนับสนุน ในขณะที่รัฐไทยยังมีกำลังทหาร/ตำรวจมากมายที่พร้อมจะสับเปลี่ยนกันมาต่อสู้ และถึงอย่างไรรัฐก็ไม่ยอมให้มีการแบ่งแยกดินแดนอย่างแน่นอน

ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเสนอโอกาส ทางเลือก อุดมการณ์ใหม่ในการต่อสู้ เพื่อปกป้องวิถีชีวิตอัตลักษณ์ โดยไม่ต้องสูญเสียเลือดเนื้อ โดยเปิดช่องทางให้มีโอกาสปรองดองกันและกลับสู่สังคม ร่วมสร้างสันติสุขอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ได้รับความเป็นธรรมและถูกต้องตามหลักศาสนา มีแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยสามารถรักษาอัตลักษณ์และมีความหวังวิถีชีวิตที่ดีได้อย่างเท่าเทียม

นอกจากจุดเน้นทั้ง 8 ประการแล้ว สิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป คือ การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทุกศาสนา รวมทั้งญาติพี่น้องของผู้ก่อการโดยไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย การดูแลให้ระบบเศรษฐกิจไหลเวียนไปได้ไม่หยุดชะงัก เพื่อจะได้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง และทำให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างมีความหวัง มีอนาคต

นอกจากนี้ยังต้องสร้างความเข้าใจและบำรุงขวัญกำลังใจของชาวไทยพุทธในพื้นที่ไม่ให้รู้สึกว่ารัฐเลือกปฏิบัติ ถูกทอดทิ้ง หรือหวาดกลัวจนอพยพหลบภัยไปนอกพื้นที่ อีกทั้งจะต้องสร้างความเข้าใจไม่ให้ติดกับดัก หรือตกหลุมพรางที่กลุ่มก่อความไม่สงบวางไว้เพื่อนำไปสู่ความแตกแยก และพัฒนาไปเป็นสงครามระหว่างคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา

ทั้งนี้ยังจะต้องสร้างความเข้าใจกับประชาชนส่วนใหญ่ทั่วทั้งประเทศ เพื่อให้มีทัศนคติและพฤติกรรมที่เกื้อกูลต่อการแก้ปัญหาในพื้นที่มากที่สุด เพราะกลุ่มก่อความไม่สงบต้องการให้เกิดความหวาดระแวงและแตกแยกระหว่างชาวไทยมุสลิมในพื้นที่กับคนไทยทั่วประเทศด้วย

ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสร้างความเข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้าน โลกมุสลิม องค์การระหว่างประเทศ และประชาคมโลก เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดจากการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มก่อความไม่สงบ การยกระดับปัญหาสู่สากล และความพยายามเข้ามาแทรกแซงการแก้ปัญหา ดังกล่าวของไทย

#### 4. การพัฒนางานประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการข่าวสารเพื่อสนับสนุนการต่อสู้ทางความคิด

นอกจากการกำหนด “จุดเน้น” ของ “งานการเมือง” ให้สนับสนุนการต่อสู้ทางความคิดแล้ว รัฐไทยยังจำเป็นต้องปรับปรุง พัฒนางานด้านการประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการข่าวสารซึ่งเป็น “เครื่องมือ” สำคัญในการต่อสู้ทางความคิดด้วย

โดย “จุดเน้น” ของ “การประชาสัมพันธ์” และปฏิบัติการข่าวสารในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็จะต้องสอดคล้องกับจุดเน้นของ “งานการเมือง” ในภาพรวมนั้นคือจะต้องมุ่งไปที่ การสร้างความเข้าใจ การต่อสู้ทางความคิด การบริหารความรู้สึก การสร้างความหวังและเอาชนะจิตใจของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้ปฏิเสธแนวความคิดและการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบ และเลือกที่จะอยู่กับรัฐไทยด้วยความเต็มใจ พร้อมทั้งจะร่วมมือกับทางราชการหรืออย่างน้อยที่สุดคือ การไม่ให้ความร่วมมือสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบ ซึ่งจะเป็นการ “แยกปลาออกจากน้ำ” โดดเดี่ยวกลุ่มก่อความไม่สงบไปในตัว

นอกจากนั้นยังต้องใช้การประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการข่าวสารเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ขจัดหรือลดอคติ ความไม่เข้าใจ ความหวาดระแวง และความไม่ไว้วางใจทั้งระหว่างประชาชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง รัฐ และระหว่างประชาชนในพื้นที่กับชาวไทยในภูมิภาคอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม สร้างความเชื่อมั่นต่อการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีและขจัดเงื่อนไขทุกด้านที่จะนำไปสู่สงครามประชาชาติ สงครามศาสนา และการแทรกแซงจากต่างประเทศ/องค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งการเสนออุดมการณ์ทางเลือกใหม่แก่ผู้ที่ต้องการต่อสู้เพื่อปกป้องวิถีชีวิตและอัตลักษณ์โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง

สำหรับประเด็น/หัวข้อข่าวสารที่รัฐควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษมีดังนี้

4.1 รัฐจะต้องเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงาน องค์การและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและเข้าใจแนวนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจน ทัวถึงและสามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติอย่างมีรูปธรรม

มีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพเพราะนี่เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

นอกจากนี้ยังควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักวิชาการ สื่อมวลชน ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ภาคประชาชนและสาธารณชน ได้รับทราบด้วยเพื่อป้องกันการเข้าใจผิดและเป็นการป้องกันการบิดเบือน ตอบโต้การโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มก่อความไม่สงบที่ว่ารัฐไทยต้องการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมหรือกดทับอัตลักษณ์ของมลายูมุสลิม ฯลฯ

สำหรับนโยบายหลักของรัฐเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพื้นที่แห่งนี้ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2555-2557 ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการจัดทำ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและครอบคลุม ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับการยอมรับในวงกว้าง

4.2 ควรเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้แก่นแท้ของยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และรณรงค์ให้มีการน้อมนำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจังและกว้างขวางในทุกภาคส่วน เพราะปัจจุบันยังมีการกล่าวถึงในลักษณะ “ท่องจำ” โดยไม่เข้าใจและถือปฏิบัติตาม “แก่นแท้” อย่างจริงจัง

4.3 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวความคิดการจัดการความขัดแย้ง โดยสันติวิธี ซึ่งเป็นหัวใจของนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้และสอดคล้องกับคำสอนของทุกศาสนา พร้อมรณรงค์ส่งเสริมสันติวิธีและเตือนสติสังคมมิให้ติดกับดักของความรุนแรง ซึ่งมีช่องทางออกที่ถูกต้อง ยั่งยืนของการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.4 เผยแพร่ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่า สังคมไทยไม่ใช่สังคมพุทธที่ศาสนิกอื่นเป็นเพียงผู้อาศัย แต่สังคมไทยเป็น “พหุสังคม” ประกอบด้วย ผู้คนที่มีความหลากหลายทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อฯ แต่มีจุดเด่นคืออุปนิสัยของคนไทยที่สามารถรับทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่เหมือนกับตนได้ และอยู่ร่วมกันอย่างฉันท์มิตร ให้โอกาสยกย่อง สรรเสริญ ให้เกียรติต่อกัน และเป็นเจ้าของประเทศเท่าเทียมกัน ซึ่งทุกคนจะต้องร่วมกันรักษาจุดเด่น ซึ่งเป็น “จุดแข็ง” ของสังคมนี้ไว้

4.5 ปลูกฝังแนวความคิด สร้างทัศนคติ และชี้ให้เห็นประโยชน์ของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ บนพื้นฐานของความหลากหลาย ในวิถีคิด วิถีชีวิต วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ โดยทุกคนสามารถรักษาอัตลักษณ์เฉพาะของตนและเคารพความแตกต่างของผู้อื่น พร้อมนำจุดเด่นของความหลากหลาย รวมทั้งศักยภาพ โอกาส ช่องทาง ความถนัดและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของแต่ละกลุ่มชนซึ่งแตกต่างกันไปมาใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาสังคม

4.6 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ชี้ให้เห็นว่าชาวไทยพุทธ-มุสลิมและชุมชนไทยพุทธ-มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้และทั่วประเทศอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ เข้าใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีสายสัมพันธ์ที่แนบแน่น ยาวนาน ลึกซึ้งเกินกว่าที่ใครจะมาเปลี่ยนแปลง แบ่งแยกหรือทำลายได้ ทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันรักษาสายโซ่แห่งความรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทรนี้ไว้อย่าคดหลุมพรางของผู้ไม่หวังดีที่ต้องการบั่นทอนสายโซ่แห่งความรักและบ่มเพาะความเกลียดชัง สร้างสายโซ่แห่งความหวาดระแวงและอาฆาตมาดร้ายมาทดแทน

4.7 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่าประเทศไทยไม่เพียงแต่ให้สิทธิเสรีภาพ ในการนับถือศาสนาและปฏิบัติตามศาสนบัญญัติของทุกศาสนิกอย่างเท่าเทียมและ โดยสมบูรณ์เท่านั้น แต่ยังส่งเสริมกิจการศาสนาอิสลามอย่างเต็มที่ในทุกด้าน ดังนั้นพี่น้องมุสลิมทุกคนจึงสามารถ “อยู่อย่างมุสลิมได้โดยสมบูรณ์ในสังคมไทย” และไม่มีเงื่อนไขความจำเป็นใด ๆ ที่จะต้องต่อสู้เพื่อศาสนา หากเห็นว่ายังมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จำเป็นต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขก็สามารถดำเนินการได้ โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรง

4.8 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่าสังคมไทยมีความเสมอภาคและให้ โอกาสแก่พี่น้องประชาชนทุกหมู่เหล่า ทั้งในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การมีบทบาทสถานภาพในสังคมและการมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองอย่างเต็มที่ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยไม่เลือกปฏิบัติหรือนำความแตกต่างทางศาสนา วัฒนธรรม ชาติพันธุ์มาเป็นข้อจำกัด ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าพี่น้องมุสลิมสามารถเติบโต ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับนับถือในสังคมไทยอย่างมากมายในทุกสาขาอาชีพ สำหรับในส่วนของจังหวัดชายแดนภาคใต้ทางราชการยังมีโครงการส่งเสริมการศึกษาและรับราชการให้แก่พี่น้องมุสลิมเป็นกรณีพิเศษอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีชาวไทยมุสลิมจำนวนมากที่เป็นผู้บริหารทั้งในระดับชาติ จังหวัด อำเภอ รวมทั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงแต่

ปกครองชาวไทยมุสลิมด้วยตนเองเท่านั้น แต่ยังปกครองชาวไทยทุกศาสนาในพื้นที่ โดยทุกฝ่ายให้การยอมรับนับถือและไม่รังเกียจเคียดจัญท์

4.9 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่าปัจจุบันพี่น้องมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเจ้าของประเทศไทย โดยสมบูรณ์ทั้ง 76 จังหวัดและได้รับประโยชน์จากการเป็นพลเมืองไทย เป็นเจ้าของประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้า มีทรัพยากรมากมาย ทั้งยังมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและโอกาสในทุกด้าน โดยยังสามารถรักษาอัตลักษณ์เฉพาะการเป็นมุสลิมไว้ได้ จึงไม่ควรยินยอมให้ใครมาลดทอนสิทธิจากการเป็นเจ้าของทั้งประเทศมาเหลือเพียง 3-4 จังหวัด ซึ่งจะต้องสูญเสียสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งไม่อาจมั่นใจได้ว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร ชีวิตความเป็นอยู่จะเป็นอย่างไร หากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในลักษณะดังกล่าว

4.10 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมบทบาทขององค์กรศาสนา นักวิชาการด้านศาสนา ครูสอนศาสนา ผู้นำจิตวิญญาณ สื่อมวลชน รวมทั้งพี่น้องมุสลิมส่วนใหญ่ให้มีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมและมีพลังในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อหลักการ คำสอนทางศาสนา และปกป้องความบริสุทธิ์ของศาสนาอิสลาม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อสันติสุขและสันติภาพผ่านทางกิจกรรมและสื่อทุกประเภทในทุกโอกาส ทุกเวลา และทุกสถานที่

4.11 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ที่ครบถ้วนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสร้างทัศนคติในเชิงบวกต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ทราบความเป็นมาของบรรพบุรุษและเห็นถึงวิวัฒนาการของรัฐแต่ละรัฐว่าล้วนผ่านยุคแห่งความรุ่งเรืองและความเสื่อมมาแล้วทั้งสิ้น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของรัฐหรือเมืองต่าง ๆ ในอดีตมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ในโลกนี้แทบไม่มีเมืองใดหรือรัฐใดเลยที่ไม่เคยผ่านการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ แม้กระทั่งดินแดนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก่อนจะเป็นอาณาจักรปัตตานีก็เคยผ่านอารยธรรมมาหลายยุคหลายสมัยและเคยเป็นอาณาจักรอื่นมาก่อน แม้เมื่อเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสยามแล้วก็มีช่วงเวลายาวนานที่มีความสงบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่รุนแรงดังเช่นปัจจุบัน

ดังนั้น จึงไม่ควรนำประวัติศาสตร์มาทำให้เกิดความรู้สึกว่าฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าของประเทศ ขณะที่ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้อยู่อาศัย หรือฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าของประเทศอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รุกราน เพราะในความเป็นจริงแล้วขณะนี้ทุกคนเป็นเจ้าของประเทศร่วมกัน อีกทั้งไม่ควรหยิบยก



เฉพาะประวัติศาสตร์ช่วงใดช่วงหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งมาสร้างความเคียดแค้นชิงชังให้แก่คนรุ่นหลัง หรืออ้างความไม่เป็นธรรมที่บรรพบุรุษเคยได้รับในอดีตมาแก้แค้นสร้างความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้บริสุทธิ์ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังควรชี้ให้เห็นว่าการเปิดพื้นที่ให้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องที่ดีงาม แต่ควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าถึงความจริงแท้อย่างครบถ้วน รอบด้าน มีความภาคภูมิใจว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้รับการยอมรับจากฝ่ายบ้านเมือง และเพื่อนร่วมชาติ อีกทั้งเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันบนพื้นฐานการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และความเปี่ยมมาทางประวัติศาสตร์

4.12 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับพี่น้องชาวไทยทั้งประเทศว่าเหตุร้ายที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบจำนวนหนึ่งเท่านั้น พี่น้องชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยและไม่ได้ให้การสนับสนุน อีกทั้งยังคงเป็นเหยื่อและได้รับผลกระทบจากความรุนแรงทั้งโดยตรงและอ้อมเช่นเดียวกัน

ดังนั้น จึงต้องไม่มองพี่น้องมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้แบบเหมารวมเป็นพวกเดียวกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ทั้งจะต้องไม่มีอคติ ความหวาดระแวงและแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อพี่น้องมุสลิมซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชาติ เพราะนอกจากจะไม่ถูกต้องเป็นธรรมแล้ว ยังเป็นการซ้ำเติม สร้างทัศนคติในเชิงลบให้เกิดขึ้นกับพี่น้องมุสลิมและผลักไสให้เอนเอียงไปในทิศทางที่กลุ่มก่อความไม่สงบพยายามโฆษณาชวนเชื่อ แบ่งแยกพี่น้องมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ออกจากพี่น้องชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งพี่น้องชาวไทยต่างวัฒนธรรม ต่างภูมิภาคด้วย

นอกจากนี้ยังควรชี้แนะให้ชาวไทยทั่วประเทศแสดงความเห็นอกเห็นใจพี่น้องมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในฐานะเพื่อนร่วมชาติที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบเช่นเดียวกับพี่น้องไทยพุทธ และแสดงการยอมรับ ต้อนรับให้เกียรติแก่ชาวไทยมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เดินทางไปศึกษาเล่าเรียน ทักษศึกษา ประกอบอาชีพ เยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง ฯลฯ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อชาวไทยมุสลิมว่าได้รับการยอมรับ ในฐานะการเป็นเจ้าของประเทศอย่างเท่าเทียมกันจากเพื่อนร่วมชาติต่างศาสนา/ต่างภูมิภาค ทั้งยังเป็นการตอบโต้การโฆษณาชวนเชื่อบิดเบือนข้อมูล/ข่าวสารของกลุ่มก่อความไม่สงบอีกทางหนึ่ง

4.13 การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมว่าสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริงและรัฐมีความจริงใจ ตั้งใจในการจัดเงื่อนไขความไม่ยุติธรรมและอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าอย่างเสมอภาคตามหลักนิติธรรม

4.14 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เพื่อลดอคติ ความหวาดระแวง และฟื้นฟูความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่า กองกำลังต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อดูแลคุ้มครองรักษาความปลอดภัยให้แก่พี่น้องประชาชนผู้บริสุทธิ์มิได้มีอคติ ความเกลียดชัง หรือรัฐบาลส่งมาปราบปรามพี่น้องประชาชนซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชาติตามที่มีการปลุกกระดมโฆษณาชวนเชื่อ ฝ่ายบ้านเมืองมีเจตนาแน่วแน่ที่จะสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข โดยแนวทางสันติวิธี แต่รัฐก็มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมแก่ผู้ละเมิดกฎหมาย ทำร้ายประชาชน

ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสร้างความมั่นใจในความเข้มแข็งของอำนาจรัฐไทยด้วยว่าแม้กลุ่มก่อความไม่สงบจะมีศักยภาพที่จะก่อเหตุร้ายได้ แต่ถึงที่สุดแล้วก็ไม่สามารถยึดครองพื้นที่และแบ่งแยกดินแดนได้สำเร็จอย่างแน่นอน

4.15 สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีของกลุ่มก่อความไม่สงบและยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการเอาชนะการก่อความไม่สงบให้พี่น้องประชาชนได้รับทราบ พร้อมแนะนำ เผยแพร่คู่มือการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด อีกทั้งปลุกขวัญกำลังใจให้ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีส่วนร่วมในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชนของตนเองและเป็นส่วนหนึ่งในการต่อสู้เพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบตามศักยภาพและโอกาสของแต่ละบุคคล โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองอย่างใกล้ชิด

4.16 เปิดแผนประทุษกรรม กลอุบาย การใส่ร้ายป้ายสีเจ้าหน้าที่บ้านเมืองและการกระทำที่โหดร้าย รุนแรง ปราศจากมนุษยธรรมของกลุ่มก่อความไม่สงบ ให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์และต่อเนื่องเพื่อมิให้มีการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารจากความเป็นจริง โดยเฉพาะการลอบทำร้ายผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและประชาชนผู้บริสุทธิ์ การแต่งกายเลียนแบบเจ้าหน้าที่บ้านเมือง การสร้างสถานการณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจผิดในหมู่ประชาชนว่าเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือสร้างความเข้าใจผิดระหว่างพี่น้องไทยพุทธกับไทยมุสลิม การปลุกฝังข้อมูลความคิดที่ไม่ถูกต้อง ชักเยียดความเกลียดชังในจิตใจ

ของเด็ก เยาวชน รวมทั้งการข่มขู่ใช้ความรุนแรงเพื่อกดดันมิให้ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับหลักศาสนาและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ให้ข้อมูลข่าวสาร เผยแพร่ข้อเท็จจริง และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สังคม

4.17 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเชิงบวก โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในชุมชนต่าง ๆ ประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรมทางสังคม แหล่งท่องเที่ยว บุคคลที่เป็นแบบอย่างการอุทิศตนให้แก่สังคม องค์การการกุศลที่ทุ่มเทเสียสละให้สังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ความใฝ่ฝันของเด็กและเยาวชน การพัฒนาในด้านต่าง ๆ และสิ่งดีงามในพื้นที่เพื่อถ่วงดุลกับข้อมูลข่าวสารในเชิงลบจากเหตุร้ายที่เกิดขึ้น เพิ่มข้อมูลข่าวสารการปฏิบัติงานในเชิงรุกของฝ่ายบ้านเมือง เพื่อถ่วงดุลกับข่าวสารการปฏิบัติการของกลุ่มก่อความไม่สงบและเพิ่มข้อมูลข่าวสารซึ่งสะท้อนถึงความกล้าหาญของประชาชนที่ไม่ยอมทิ้งถิ่นกำเนิด ไม่ยอมให้เหตุการณ์ใด ๆ มาเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อถ่วงดุลกับบรรยากาศของความหวาดกลัวและท้อแท้ของประชาชนจากเหตุการณ์ไม่สงบที่เกิดขึ้น

4.18 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารพระราชกรณียกิจ ความห่วงใยและความเมตตาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถและบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ที่มีต่อพสกนิกร ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งความตั้งใจและการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของฝ่ายบ้านเมืองในการให้บริการประชาชน พัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของพี่น้องประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ว่าจะต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ นานาประการ โดยเฉพาะการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบที่ขัดขวางการพัฒนาและส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่

4.19 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร แสดงความเห็นใจและให้ข้อคิดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเยียวยาจิตใจและให้กำลังใจแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่สงบที่เกิดขึ้นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม โดยไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายเพื่อมิให้เกิดความรู้สึกหุนหัน ท้อแท้ ท้อถอย เศียดเค้นชิงชัง และมีพลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีความหวัง

4.20 ประชาสัมพันธ์ ธารรงค์ ให้ผู้นำทางความคิดในสังคมและประชาชนทุกศาสนา เพศ วัย อาชีพ กลุ่ม องค์กรฯ รวมตัวกันเป็นเครือข่ายขบวนการประชาชนเพื่อสันติภาพเพื่อดำเนินการรณรงค์เรียกร้องให้ทุกฝ่ายยุติการใช้ความรุนแรงและหันมาพูดคุย ปรองดอง เข้าใจกันเพื่อสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น ด้วยการยอมรับความจริง ลืมความหลัง ความเจ็บปวดที่ผ่านมา ให้อภัยต่อกันและเริ่มต้นใหม่ โดยไม่มีใครเป็นผู้แพ้ ผู้ชนะ หรือผิดถูกเพียง

ฝ่ายเดียว ทั้งนี้เพื่อเห็นแก่ความสุขและอนาคตของเด็ก/เยาวชนผู้เป็นลูกหลานของทุกคนจะได้ไม่ต้องเติบโตมาเป็นเหยื่อของความขัดแย้ง รุนแรงที่ตนไม่ได้เป็นผู้สร้างขึ้น

อนึ่ง การประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการข่าวสารตามประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้มีใช่เป็นสิ่งที่ทำได้โดยง่าย เพราะมิได้มีเป้าหมายเพื่อให้รับรู้รับทราบเท่านั้น แต่ยังมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเข้าใจ ปรับทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ และบริหารความรู้สึกของกลุ่มต่าง ๆ ด้วย โดยส่วนหนึ่งก็เป็นประเด็นเชื่อมโยงกับเรื่องศาสนา ความศรัทธา และจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นเรื่องทีละเอียดอ่อนและฝังลึก นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายที่รัฐต้องสร้างความเข้าใจ บริหารความรู้สึกก็มีหลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระที่จะต้องสร้างความเข้าใจ ปรับทัศนคติ ความคิด ความเชื่อแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฝ่ายการเมือง ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิมทั่วไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชาวไทยในภูมิภาคอื่น ๆ ประเทศเพื่อนบ้านโลกมุสลิม องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน นักวิชาการ ฯลฯ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญและดำเนินการได้ยากที่สุด คือ กลุ่มก่อความไม่สงบ และแนวร่วม

ดังนั้น รัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิถีพิถัน ละเอียดอ่อนและเลือกใช้สื่อ รวมทั้งกลยุทธ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อและกลุ่มเป้าหมายแต่ละประเภท โดยต้องคำนึงถึงสภาพภูมิรัฐศาสตร์ ภูมิสังคม ลักษณะเฉพาะด้านสังคม วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มเป้าหมายและจุดแข็ง จุดอ่อนของสื่อแต่ละประเภท ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ สื่อบุคคล ฯลฯ รวมทั้งกิจกรรมและเครื่องมือในการปฏิบัติการข่าวสารต่าง ๆ โดยจะต้องมีแผนปฏิบัติการ กลยุทธ์และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างชัดเจนต่อเนื่องทันการณ์ ทั้งที่เป็นแผนระยะสั้น/กลาง/ยาว และแผนเผชิญเหตุต่าง ๆ ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับหลักการ “รู้เขา รู้เรา” ด้วย

## สรุป

การดำเนินการของรัฐไทยเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เริ่มจากการมีนโยบายและมาตรการเฉพาะด้าน เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตามสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น แต่ละช่วงเวลา นอกจากนั้นก็ใช้นโยบาย มาตรการ โครงการต่าง ๆ ตามแต่ที่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจจะพิจารณา โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการพัฒนาพื้นที่เป็นหลัก

จนกระทั่งในปี พ.ศ.2521 จึงได้เริ่มมีนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นนโยบายที่ครอบคลุมถึงสาเหตุของปัญหาหลาย ๆ ด้านในลักษณะองค์รวม และมีการพัฒนานโยบายมาตามลำดับ อย่างไรก็ตามนโยบายความมั่นคงฯ ที่ใช้ในพื้นที่แห่งนี้ โดยส่วนใหญ่ก็มิได้ให้ความสำคัญกับการต่อสู้ทางความคิด ซึ่งเป็นปัญหา “ใจกลาง” ของสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่าใดนัก ดังนั้น เมื่อกลุ่มก่อความไม่สงบได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ ประกอบกับสถานการณ์ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศเอื้ออำนวยจึงนำมาสู่เหตุการณ์ความรุนแรงระลอกใหม่ในช่วงต้นปี พ.ศ.2547 ซึ่งสร้างความตื่นตระหนกให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและนำความสูญเสียมาสู่สังคมไทยอย่างมหาศาล

การกำเนิดความรุนแรงระลอกใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความชาญฉลาดของแกนนำกลุ่มก่อความไม่สงบที่สามารถร้อยเรียงเรื่องราวของประวัติศาสตร์ เชื้อชาติและศาสนา มาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ได้อย่างทรงพลัง ทำให้รัฐได้ให้ความสำคัญกับเรื่อง “ความคิด ความเชื่อ” เพิ่มขึ้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาทิ กองทัพบก 4 กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า และ ศอ.บต.ได้จัดทำโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ยังคงถือว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการ โดยเฉพาะในหมู่ของเยาวชน ครุสอนศาสนาและปัญญาชนมุสลิม อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรบริหารอื่น ๆ ที่นำมาใช้ในการต่อสู้ทางความคิดจะเห็นว่าเทียบไม่ได้เลยกับงบประมาณจำนวนมหาศาลที่รัฐทุ่มเทไปในเรื่องการป้องกันเหตุร้ายและส่งเสริมอาชีพ แก้ไขปัญหาความยากจน โดยการแจกจ่ายปัจจัยการผลิตให้แก่บุคคลเป้าหมายรวมทั้งการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งทำได้ช้ากว่า เห็นผลเป็นรูปธรรมจับต้องได้มากกว่า

นอกจากนี้ยังมีจุดอ่อนที่สำคัญก็คือ รัฐยังไม่มีชุดความคิด ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และแผนปฏิบัติการต่อสู้ทางความคิดที่เป็นระบบแหลมคมตรงเป้า มีโครงการ กิจกรรม มาตรการ และงบประมาณรองรับอย่างชัดเจน สามารถนึกกำลังทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และต่อเนื่อง ไม่ได้เป็นเพียงโครงการ/กิจกรรมย่อย ๆ ที่ดำเนินการโดยหัวหน้าหน่วยหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งเข้าใจและเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเพียงไม่กี่คนอีกต่อไป

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ทดลองนำเสนอแนวทางในการจัดทำชุดความคิดรวมทั้งการกำหนด “จุดเน้น” ของ “งานการเมือง” และแนวทางการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการข่าวสารของรัฐไทยเพื่อให้สอดคล้องและสนับสนุนการต่อสู้ทางความคิดอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับในบทสุดท้ายซึ่งเป็นบทสรุป ผู้วิจัยจะได้นำเสนอความคิดเห็น  
และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้การต่อสู้ทางความคิดของรัฐมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล  
อย่างแท้จริง



## บทที่ 5

### สรุปและข้อเสนอแนะ

#### สรุป

จากข้อมูลที่ได้รับในการศึกษาประกอบกับประสบการณ์ของผู้วิจัย ทำให้สามารถสรุปสาระสำคัญที่ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน สลับซับซ้อน เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหลายสาเหตุ แต่ปัจจัยหลักของความรุนแรงที่เกิดขึ้นมาจากแรงผลักดันในเรื่องความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ซึ่งมีการเชื่อมโยงเรื่องราวในอดีตสู่ความจริงในปัจจุบัน และความหวังในอนาคต ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลจากกระแสต่อต้าน โลกาภิวัตน์และวัฒนธรรมตะวันตกเพื่อสร้างบริสุทธ์ให้เกิดขึ้นกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น และกระบวนการสร้างความบริสุทธ์ให้กับศาสนาอิสลามในตะวันออกกลาง

2. กลุ่มก่อความไม่สงบได้ใช้ความเป็นชาติ (มลายู) ศาสนา (อิสลาม) มาตุภูมิ (รัฐปัตตานี) และสิทธิของชาวมลายูปัตตานีเป็น “ธงนำ” เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ซึ่งเป็นมลายูมุสลิมเกิดความรู้สึกหรือมีอุดมการณ์ร่วมเป็นหนึ่งเดียวและปฏิเสธการปกครองของรัฐไทย โดยใช้ยุทธวิธีการทำสงครามประชาชนแย่งชิงประชาชนออกจากฝ่ายรัฐ และใช้รูปแบบกองโจรในเมืองเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งทำสงครามทางการทูตเพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติและกลุ่มประเทศมุสลิมทั่วโลก โดยมีเป้าหมายสูงสุดที่จะให้ประชาคมระหว่างประเทศเข้ามาไกล่เกลี่ยให้เกิดการเจรจาและนำไปสู่การลงประชามติแยกตัวเป็นรัฐเอกราชในที่สุด

3. กลุ่มก่อความไม่สงบ มีชุดความคิด ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการต่อสู้กับรัฐไทยอย่างเป็นระบบ สามารถปฏิบัติกรข่าวสาร ปลุกฝังความคิด ความเชื่อ เผยแพร่อุดมการณ์ ผ่านสื่อช่องทาง วิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งคัดกรอง โน้มน้าว ชักจูง เขวachenและกลุ่มเป้าหมายอื่นเข้าร่วมขบวนการต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. การต่อสู้เพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐไทย ในห้วงที่ผ่านมามุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เป็น “ปรากฏการณ์” หรือ “อาการของโรค” นั่นคือ



การก่อเหตุร้ายรุนแรงเป็นด้านหลัก สำหรับการแก้ปัญหาในระยะยาวจะมุ่งไปที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน และด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นปัญหารองเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ได้ให้น้ำหนักในเรื่อง “สงครามความคิด” ซึ่งเป็น “ปัญหาใจกลาง” ของการก่อความไม่สงบในพื้นที่แห่งนี้ค่อนข้างน้อย จึงไม่สามารถลดทอนและขจัดเงื่อนไขหลักที่กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ในการต่อสู้ได้ ทำให้มีการถ่ายทอด การส่งต่อความคิด อุดมการณ์ดังกล่าวจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นที่มาของ “สงครามยืดเยื้อ” ซ้ำร้ายแกนนำกลุ่มก่อความไม่สงบในยุคสมัยปัจจุบัน ยังสามารถเชื่อมร้อยเงื่อนไขหลักทั้งเรื่องคำสอนศาสนา ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ เข้ากับกระบวนการต่อสู้เพื่อความบริสุทธิ์ของศาสนาอิสลามและต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์สร้างเป็น “วาทกรรม” ในการปลุกเร้าที่ทรงพลัง ได้รับความยอมรับจากเยาวชนและปัญญาชนมุสลิม รวมทั้งชาว “มลายูมุสลิมปัตตานี” อย่างกว้างขวาง ทำให้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นระลอกใหม่ นับเนื่องจากต้นปี 2547 มาจนถึงปัจจุบันมีการพัฒนาใน “เชิงคุณภาพ” อย่างชัดเจน

5. แม้ภายหลังเหตุการณ์รุนแรงระลอกใหม่ โดยเฉพาะการพบหนังสือ “เบอร์จิฮาด คิปัตตานี” หรือ “การต่อสู้ที่ปัตตานี” ในกองศพของกลุ่มก่อความไม่สงบที่มัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเรียกร้องให้ชาวมลายูทำ “สงครามศักดิ์สิทธิ์” ต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน จะทำให้รัฐไทยตระหนักถึงความสำคัญของ “งานความคิด ความเชื่อ” มากขึ้น แต่การดำเนินงาน “การต่อสู้ทางความคิด” ของรัฐไทยก็ยังเป็นเพียงโครงการหรือกิจกรรมย่อย ๆ ซึ่งดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกลุ่มเล็ก ๆ ที่ใกล้ชิดปัญหาและเห็นความสำคัญของงานดังกล่าว ในขณะที่ “กระแสหลัก” ในการแก้ปัญหาของรัฐบาลยังอยู่ที่การป้องกันแก้ไขปัญหาเหตุร้ายรายวัน และการพัฒนาเศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาความยากจน ก่อนที่จะเพิ่มน้ำหนักในเรื่องของการอำนวยความสะดวก ความยุติธรรม การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่สงบ การส่งเสริมกิจการศาสนาและเปิดกว้างในเรื่องอัตลักษณ์ ภาษามลายูท้องถิ่น รวมทั้งการเจรจาสันติภาพ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลซึ่งแม้จะเป็นประโยชน์ในการ “ต่อสู้ทางความคิด” ทั้งในทางตรงและทางอ้อมมากกว่าในช่วงก่อน ๆ แต่ก็ยังไม่เป็นระบบ ครอบคลุมและมีน้ำหนักเพียงพอ ทั้งยังไม่มั่นใจว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะมีการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือไม่ จึงจำเป็นที่รัฐจะต้องพัฒนาการต่อสู้ทางความคิดเพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

## ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการต่อสู้ทางความคิดของรัฐไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังต่อไปนี้

1. รัฐจะต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและสร้างความตระหนักร่วมกันว่าประเด็น “ความคิดความเชื่อ” คือสาเหตุ เงื่อนไขหลักและเป็นปัญหา “ใจกลาง” ของการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ทุกฝ่ายจะต้องให้ความสำคัญและร่วมกันดำเนินการอย่างจริงจังเป็นอันดับแรก มิฉะนั้นจะไม่สามารถสร้างสันติสุขให้กับพื้นที่แห่งนี้ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนได้

2. เพื่อส่งสัญญาณถึงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องถึงความสำคัญของงานความคิดความเชื่อ รัฐควรระบุความสำคัญของเรื่องนี้ไว้ในนโยบายระดับชาติที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติในภูมิภาคนี้อย่างชัดเจน ทั้งนี้แม้จะไม่ใช้คำว่า “การต่อสู้ทางความคิด” โดยตรงเพื่อป้องกันมิให้เป็นเงื่อนไขให้บางฝ่ายนำไปโจมตีว่า “รัฐไม่จริงใจ” มีความคิดที่จะปฏิบัติการจิตวิทยา หรือ “ล้างสมองชาวไทยมุสลิม” แต่ก็จำเป็นต้องมีวิธีการสื่อให้ผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่ “แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ” และกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายฯ ได้มีความชัดเจนว่า นี่คือการสำคัญอันดับแรกที่จะต้องดำเนินการ เพราะเป็น “ปัญหาใจกลาง” และรัฐยังมี “จุดอ่อน” ยังเป็นฝ่ายเสียเปรียบกลุ่มก่อความไม่สงบเพราะหากไม่เน้นย้ำและใช้นโยบายกว้าง ๆ เพียงเพื่อให้ “คูตี” และ “ครบถ้วน” ก็มีแนวโน้มว่ากระทรวง ทบวง กรมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเลือกที่จะดำเนินการตอบสนองนโยบายอื่น ๆ ที่ทำได้ “ง่ายกว่า” เห็นผลเป็นรูปธรรม จับต้องได้เร็วกว่าและมีส่วนตอบสนองนโยบาย แผนงานปกติของหน่วยงานต้นสังกัดมากกว่าเหมือนที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อรัฐไทยที่ทำให้เป็น “ฝ่ายรับ” และ “เสียเปรียบ” ใน “สงครามความคิด” มาโดยตลอด

3. เนื่องจากปัจจุบันมีความเข้าใจและตีความคำว่า “งานการเมือง” ตามแนวทาง “การเมืองนำการทหาร” แตกต่างไป จึงทำให้ส่วนราชการไม่น้อยตีความคำว่า “งานการเมือง” แบบกว้าง ๆ เพียงว่าอะไรเป็นการดำเนินการที่ไม่ต้องใช้อาวุธก็ถือว่าเป็น “งานการเมือง” ที่ตอบสนองนโยบายแก้ไขปัญหาละแวกชายแดนภาคใต้ของรัฐทั้งหมด ส่งผลให้หลายหน่วยใช้งบประมาณพิเศษตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ซึ่งจัดทำขึ้นตามนโยบายพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่แห่งนี้ ในรูปแบบปกติเหมือนที่ดำเนินการในภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วประเทศ จึงไม่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาพื้นที่แห่งนี้เท่าที่ควร

ดังนั้น จึงควรกำหนด “จุดเน้น” ของมิตินิเทศการงานการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีจุดมุ่งหมายที่การสร้าง ความเข้าใจ การต่อสู้ทางความคิด ความเชื่อ การบริหารความรู้สึกรวมทั้ง การสร้างความหวังและการเอาชนะจิตใจของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ เพื่อให้ปฏิสนธิแนวความคิด/การกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบ และเลือกที่จะอยู่กับรัฐไทยด้วยความเต็มใจ ยังอยากให้จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยต่อไป และพร้อมที่จะร่วมมือกับฝ่ายบ้านเมืองหรืออย่างน้อยที่สุด คือการไม่ให้ความร่วมมือ ไม่สนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบ ซึ่งจะเป็นการโค่นล้มขบวนการก่อความไม่สงบ และเป็นการ “แยกปลาออกจากน้ำ” ไปในตัว

ทั้งนี้ หน่วยงานทุกภาคส่วนที่รับผิดชอบ เกี่ยวข้องหรือปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้อง “ยึดกุม” จุดเน้นนี้อย่างชัดเจนและถือปฏิบัติอย่างจริงจัง รวมทั้งนำมาเป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของแผนงานโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่แห่งนี้ด้วย

4. เมื่อบรรจุเรื่องการต่อสู้ทางความคิดลงในนโยบายแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้และกำหนด “จุดเน้น” ของงานการเมืองให้สอดคล้องแล้ว รัฐจำเป็นต้องจัดทำ “ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และแผนปฏิบัติการในการต่อสู้ทางความคิด” ตามนโยบายฯ ดังกล่าว เป็นการเฉพาะโดยมีความครอบคลุมเป็นระบบ แหลคมและมีมาตรการ โครงการ กิจกรรม งานรวมทั้งงบประมาณและหน่วยดำเนินการตามแผนฯ อย่างชัดเจน ต่อเนื่อง ภายใต้การอำนวยการติดตามประเมินผลของ “คณะทำงาน” ที่ประกอบด้วย นักยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และผู้เกี่ยวข้องที่ “รู้จริง” ในเรื่องดังกล่าว และรับผิดชอบในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ ไม่จับงานหลายหน้าหรือเป็นเพียง “งานฝาก” ของหน่วยซึ่งจะทำให้การดำเนินการขาดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเหมือนที่ผ่านมา

5. ภายใต้ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และแผนปฏิบัติการต่อสู้ทางความคิด รัฐจำเป็นต้องจัดทำ “ชุดความคิด” เพื่อใช้ในการต่อสู้ ภายใต้การมีส่วนร่วมของ “ผู้เชี่ยวชาญ” ทุกฝ่าย โดยสาระสำคัญของชุดความคิดดังกล่าวจะต้องมีการรวบรวมประเด็นทั้งหมดที่กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ในการต่อสู้ทางความคิดกับรัฐ รวมทั้งยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี ทุกรูปแบบที่กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ในการเผยแพร่อุดมการณ์ ปลุกฝังความคิด ปฏิบัติการข่าวสาร ปลุกระดม โฆษณาชวนเชื่อจากนั้นจึงกำหนด “ชุดความคิดของรัฐไทย” รวมทั้ง “วาทกรรม” ที่จะใช้ในการชี้แจง ทำความเข้าใจ ตอบโต้ หรือแม้กระทั่งเป็นฝ่ายรุกกลับ สร้างความได้เปรียบเหนือชุดความคิดและวาทกรรมของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยต้องมีเนื้อหาสาระครอบคลุมทั้งการสร้าง ความเข้าใจ แก่ต่างตั้งข้อสังเกต และรุกกลับในรากฐานความคิดที่กลุ่มก่อความไม่สงบใช้คือประเด็นคำสอนศาสนา ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ สิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรมของชาวมลายู รวมทั้งประเด็นย่อยอื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในใบปลิว เรื่องเล่า นิทาน เว็บไซต์ ฯลฯ ของกลุ่มก่อความไม่สงบหรือแนวร่วม

ทั้งนี้ เนื้อหาของ “ชุดความคิด” จะต้องทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ลึกและเชื่อว่าเป็น “ความจริงแท้” “มีเหตุมีผลกว่า” “บริสุทธิ์กว่า” “ถูกต้องกว่า” สอดคล้องกับหลักศาสนา และประวัติศาสตร์อิสลามมากกว่า มีหลักฐานอ้างอิงชัดเจนและเชื่อถือได้มากกว่า ซึ่งในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้นำเสนอร่างเค้าโครงชุดความคิดของประเทศไทยที่มีการประมวลจาก “ผู้รู้” ในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปพิจารณาต่อยอด ขยายผลได้

อย่างไรก็ตามเนื่องจาก “ชุดความคิด” รวมทั้งยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการต่อสู้ทางความคิดของกลุ่มก่อความไม่สงบ ก็มีได้ “หยุดนิ่ง” หรือ “ตายตัว” แต่มีการพัฒนา ปรับเปลี่ยนตลอด โดย “ทีมงาน” ที่มีทั้งนักการศาสนา นักวิชาการ ปัญญาชนมุสลิม นักยุทธศาสตร์ นักยุทธวิธี และนักต่อสู้ ซึ่งทำงานอย่างจริงจังต่อเนื่อง และมีการติดตาม ศึกษาการทำงานของฝ่ายรัฐตลอดเวลา เช่นเดียวกัน ดังนั้น ฝ่ายรัฐจึงจำเป็นต้องมีคณะทำงานฝ่ายเสนาธิการที่มาจากผู้เชี่ยวชาญทุกฝ่ายทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการศาสนา นักประวัติศาสตร์ นักวิชาการ รวมทั้งผู้ที่เคยปฏิบัติงานในกลุ่มก่อความไม่สงบ ร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่องในลักษณะ “ถังความคิด” โดยมีการพัฒนาชุดความคิด ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการต่อสู้ทางความคิดของรัฐให้เท่าทันและล้ำหน้าการปฏิบัติการของกลุ่มก่อความไม่สงบอย่างน้อย 1 ก้าวอยู่เสมอ

6. “หัวใจ” ของการต่อสู้ทางความคิดประการหนึ่ง คือ “การสร้างแรงระเบิดจากภายใน” นั่นคือหาวิธีการให้มีการตั้งคำถามและเกิดการต่อสู้ทางความคิดกันเองภายในขบวนการแบ่งแยกดินแดน โดยจะต้องส่งเสริมบทบาทของอดีตนักต่อสู้ในขบวนการที่ไม่เห็นด้วยกับการต่อสู้ โดยใช้ความรุนแรงและแนวคิดของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในปัจจุบัน ให้มีส่วนร่วมในการจัดทำชุดความคิด ได้แย้งชุดความคิดและการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยใช้วิธีการเดียวกันหรือใกล้เคียงกับที่กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ ซึ่ง “แรงส่งจากภายนอก” ทั้งจากอดีตนักคิดนักต่อสู้ของขบวนการ และนักปราชญ์ทางศาสนาที่ชาวมลายูมุสลิมปัตตานีเคารพนับถือ นั้น หากสามารถดำเนินการอย่างมีพลัง นอกจากจะสามารถสกัดกั้นการเพิ่มขึ้นของสมาชิกใหม่ในขบวนการแล้ว ยังอาจทำให้มีการต่อสู้ทางความคิดอย่างรุนแรงภายในขบวนการ ซึ่งทำให้ขบวนการอ่อนแอหรือมีบางส่วนเปลี่ยนวิธีการต่อสู้มาใช้แนวทางสันติวิธีได้

7. เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการทำสงครามความคิด โดยเฉพาะการปรับความคิด ความเชื่อเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก ดังนั้นพร้อม ๆ กับการสร้างความเข้าใจในประเด็นที่เป็นเงื่อนไขต่าง ๆ ประเทศไทยควรจะนำเสนออุดมการณ์ทางเลือกในการต่อสู้เพื่อปกป้องอัตลักษณ์ตนเองของชาวมลายูมุสลิม โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรงควบคู่ไปด้วย รวมทั้งลดเงื่อนไขทุกอย่างที่สร้างความชอบธรรมให้กับการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบ

นอกจากนี้ยังควรกล้าเสี่ยงที่จะพิจารณารูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เหมาะสมเป็นการเฉพาะสำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างความมั่นใจเรื่องการปกป้องวิถีชีวิต อัตลักษณ์ท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้น รวมทั้งนำข้อเสนอเรื่องการเปิดโอกาสให้ผู้คนในพื้นที่สามารถเลือกที่จะใช้เชื้อชาติ “ไทย” หรือเชื้อชาติ “มลายู” ได้ ภายใต้การเป็นพลเมืองไทยที่ถือ “สัญชาติไทย” ร่วมกันมาพิจารณาอย่างจริงจัง เพราะหากสามารถดำเนินการได้จะสามารถลดน้ำหนักในการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มก่อความไม่สงบที่ว่ารัฐไทยพยายามทำลายความภาคภูมิใจในการเป็นคน “เชื้อชาติมลายู” โดยการห้ามใช้เชื้อชาติดังกล่าว และเปลี่ยนมาใช้เชื้อชาติไทยแทนได้เป็นอย่างดี

8. การประชาสัมพันธ์และการปฏิบัติการข่าวสาร เป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อสู้ทางความคิด รัฐไทยจึงควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างจริงจัง โดยจะต้องยึดกุมหลักการให้ชัดว่าการดำเนินการในเรื่องนี้ของรัฐ ไม่ควรจะเป็นการตำหนิหรือประณามหยาบเหี้ยมความคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ต้องพูดความจริงและกล่าวถึงสิ่งที่มีเหตุผล จึงจะสามารถ โน้มน้าวจิตใจของผู้ก่อความไม่สงบหรือกลุ่มเสี่ยงได้ ทั้งนี้จะต้องไม่ทำลายความเป็นมนุษย์ของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ต้องมุ่งไปที่การทำลายความคิด ปรับเปลี่ยนความคิด โดยที่กลุ่มเป้าหมายรู้สึกว่าคุณไม่ได้เป็นฝ่ายแพ้ ตนเองยังมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีอุดมการณ์ ไม่ผิดหลักศาสนา เป็นเพียงการเปลี่ยนวิธีการไปสู่สิ่งที่คิดว่าถูกต้องกว่าเท่านั้น

อนึ่ง ผู้วิจัยได้นำเสนอจุดเน้นของงานการเมืองและประเด็นเนื้อหา สารระที่ควรนำเสนอในการประชาสัมพันธ์ ปฏิบัติการข่าวสารแล้วในรายงานบทที่ 4 ซึ่งผู้สนใจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปพิจารณาต่อยอด ขยายผลได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่รัฐต้องสร้างความเข้าใจ บริหารความรู้สึก ปฏิบัติการข่าวสารมีหลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระที่จะต้องสร้างความเข้าใจ ปรับความคิด ความเชื่อแตกต่างกันไป ดังนั้น รัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิถีพิถันละเอียดอ่อนในการเลือกใช้สื่อและกลยุทธ์ ช่องทางต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อและกลุ่มเป้าหมายทุกประเภท โดยเฉพาะในส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชนในพื้นที่จะต้องคำนึงถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ค่านิยมของคนในท้องถิ่นเป็นหลัก เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่น ใบปลิว การพูดคุยในร้านน้ำชาและสถานที่แข่งขันนกรงหัวจุก มัสยิด หรือผ่านสื่อบุคคล โดยเฉพาะผู้นำศาสนา ครูสอนศาสนา เป็นต้น

9. เพื่อเป็นการขยายผลต่อยอดจากรายงานการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “อุดมการณ์ทางเลือกในการต่อสู้เพื่อปกป้องอัตลักษณ์ ศักดิ์ศรี วิถีชีวิตและการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของชาวมลายูมุสลิมไทยโดยสันติวิธีในยุคโลกาภิวัตน์” เป็นการเร่งด่วนต่อไป



## บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ วารสาร

กระทรวงมหาดไทย, สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. 20 ปี สอ.บต. บันทึกประวัติศาสตร์ 2 ทศวรรษ  
ชายแดนใต้. สงขลา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โฟ-บาร์ด, 2545.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า. บทเรียนจากการรบในพื้นที่จังหวัดชายแดน  
ภาคใต้ ประจำปี 2551. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, 2551.

กัลป์ตุง, โยฮัน. การเปลี่ยนแปลงขับเคลื่อนความขัดแย้งด้วยสันติวิธี. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์  
คบไฟ, 2550.

แก้ว วิฑูรย์เชียร, ัญฐกา สงวนวงษ์, ดวงพร ริมคูสิต (กองบรรณาธิการ). ความรู้และความไม่รู้  
3 จังหวัดชายแดนใต้. กรุงเทพฯ : อุษาการพิมพ์, 2549.

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ. เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์.  
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2549.

โคทม อาริยา (บรรณาธิการ). ภาพอนาคตจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กุสยแดน,  
2554.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา. หลากหลายมุมมองมุสลิมในแผ่นดิน  
ไทย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีบูรณะคอมพิวเตอร์การพิมพ์, 2555.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. อาวุธมีชีวิต? : แนวคิดเชิงวิพากษ์ว่าด้วยความรุนแรง. กรุงเทพฯ : ฟ้ายักษ์กัน,  
2549.

ชูลีพร วิรุณหะ. ความรู้ 3 จังหวัดภาคใต้ผ่านมุมมองประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : บริษัทเคล็ดไทย  
จำกัด, 2548.

ฐิตินบ โกมลนินิ (บรรณาธิการ). เสียงในสนามสันติภาพ บทบาทวิทยุชุมชนชายแดนใต้กับการ  
สร้างพื้นที่กลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2557.

ทรงพล สวาสดิ์ธรรม (บรรณาธิการ). แดนใต้. สงขลา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โฟ-บาร์ด, 2541-2544.

ทวี สอดส่อง, พันตำรวจเอก. 8 ปีไฟใต้ : บทเรียนและทางออก. เอกสารประกอบการบรรยาย,  
2556.



- ชเนศ อารณ์สุวรรณ. ความเป็นมาของทฤษฎีแบ่งแยกดินแดนของไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด, 2549.
- บะห์รุณ (นามแฝง). อุษาค สีเทา ไครสร้าง ไครเลี้ยง ไฟใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สาธิต, 2548.
- บะห์รุณ (นามแฝง). ประวัติศาสตร์ลัทธิประหลาด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สาธิต, 2551.
- บุญกรม ดงบังสถาน. การต่อสู้ครั้งสุดท้ายของ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ. กรุงเทพฯ : ออฟเซ็ทเพรส, 2548.
- บุหงา ปัตตานี (นามแฝง). ทิ้งภูผา เข้าหามวลชน. ปัตตานี : พิมพ์เผยแพร่โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า, 2554.
- ปิยนาด บุนนาค. นโยบายการปกครองของรัฐบาลต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2475-2516). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ประเวศ วะสี. ดับไฟใต้ด้วยจิตวิวัฒน์และพลังแห่งทางสายกลาง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กรีนปัญญาญาณ, 2550.
- ปริญญา นวลเป็ย (บรรณาธิการ). นอกนิยามความเป็นไทย. กรุงเทพฯ : แอลที เพรส, 2551.
- ปัญญาศักดิ์ โสภณวสุ. ปัญหาภาคใต้ในบริบททางสังคม. จุดสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 17, กรุงเทพฯ : บริษัทสแควร์ ปริ้นซ์ 93 จำกัด, 2550.
- พระไพศาล วิสาโล. สร้างสันติด้วยมือเรา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.
- พระไพศาล วิสาโล. สันติวิธี วิถีแห่งอารยะ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2549.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้. ผลสำรวจทัศนคติของประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน : เอกสารโรเนียว, 2556.
- มะนิง ปัตตานี (นามแฝง). อาร์เคเคเป็นใคร ทำไมต้องเป็นอาร์เคเค. ปัตตานี : พิมพ์เผยแพร่โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า, 2554.
- มูฮำหมัดอาบู ปาทาน, อภิวัจ สุปรีชาวุฒิพงศ์ (บรรณาธิการ). สงครามความคิด การต่อสู้ยืดเยื้อ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2550.
- มูฮำหมัดอาบู ปาทาน, ปกรณ์ พึ่งเนตร (บรรณาธิการ). สงครามความรู้ศึก ปม-ลึก-ไฟใต้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2551.
- มูฮำหมัดอาบู ปาทาน, ภาสกร จำลองราช (บรรณาธิการ). สัญญาอันตราย สงครามกลางเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2550.

มูฮำหมัดอายุบ ปาทาน, ภาสกร จำลองราช (บรรณาธิการ). Chang ไฟใต้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2552.

รัตติยา สาและ. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส (3 ชาติ.) กรุงเทพฯ : สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 2544.

รอมฎอน ปันจอร์ (บรรณาธิการ). กระบวนการสันติภาพปัตตานีในบริบทของอาเซียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2556.

รุ่ง แก้วแดง. สงครามและสันติภาพ@ชายแดนใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน. 2548.

รุ่งรวี เฉลิมศรีภิญโญรัช. ถอดความคิดขบวนการเอกราชปัตตานี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2556.

เรืองยศ จันทรศิริ. เบื้องลึกสถานการณ์เดือด 3 จังหวัดภาคใต้. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2550.

วิโชติ จรุงเรือง. “ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและมุมมองใหม่ในการพัฒนา”  
เอกสารประกอบการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในส่วนภูมิภาค  
ประจำปี 2548 (ภาคใต้).

ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ. เล่าขานตำนานใต้. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี  
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. สรุปสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรคในการแก้ไข  
ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555-2556. เอกสาร ไร้เนียบ,  
2556.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักนโยบายและแผน. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา  
จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2555-2557. เอกสาร ไร้เนียบ, 2555.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักประสานเครือข่ายภาคประชาสังคมและแก้ไข  
ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี. ประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการจัดประชุม  
ประชุมเชิงปฏิบัติการ/การสัมมนาระดมความคิดเห็นและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง. เอกสาร ไร้เนียบ,  
2556.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักพัฒนาบุคลากร. การต่อสู้ทางความคิดเพื่อเอา  
ชนะจิตและใจประชาชน. ยะลา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยะลาการพิมพ์ (1992), 2551.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักพัฒนาบุคลากร. การเมืองนำการทหารสาน  
ความเข้าใจไขปัญหาชายแดนใต้. ยะลา : เอสพรีนซ์ (2004) จำกัด, 2552.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักพัฒนาบุคลากร. ผลการดำเนินงาน โครงการ  
อบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสาร ไร้เนียบ,  
2556.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักพัฒนาบุคลากร. แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2552-2555. ยะลา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยะลาการพิมพ์ (1992), 2552.

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักพัฒนาบุคลากร. สรุปผลการดำเนินงานและทัศนคติของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนพิทักษ์อิสลาม. เอกสารโรเนียว, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

สถาบันพระปกเกล้า. สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการประเด็น 8 ปีไฟใต้ : บทเรียนและทางออก. เอกสาร โรเนียว, 2555.

สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, การป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ. 2540.

สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา, สำนักพัฒนาบุคลากร ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.). สรุปผลการจัดเวทีสานเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสาร โรเนียว, 2555.

สภาที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้. การต่อสู้ทางความคิดในสงครามการก่อความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. เอกสาร โรเนียว : ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

สภาที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้. สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา : ห้างหุ้นส่วนจำกัดยะลาการพิมพ์ (1992), 2551.

สุรชาติ บำรุงสุข. ความมั่นคงศึกษา : การก่อการร้าย & การก่อความไม่สงบร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : Green Pring Co., Ltd, 2551.

สุรชาติ บำรุงสุข (บรรณาธิการ). ปฏิบัติการข่าวสารในสงครามก่อความไม่สงบ. จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 80. กรุงเทพฯ : บริษัทสแควร์ ปรินซ์ 93 จำกัด, 2553.

สุรชาติ บำรุงสุข. วิกฤติใต้! ผู้ด้วยยุทธศาสตร์และปัญญา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ Animate Group, 2547.

สำนักงานความมั่นคงด้านการทูต, สำนักงานให้ความช่วยเหลือด้านการต่อต้านการก่อการร้าย. การต่อสู้กับการก่อการร้ายระหว่างประเทศและภายในประเทศ. เอกสารประกอบการฝึกอบรม. ไม่ปรากฏสถานที่และปีที่พิมพ์.

สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2555-2557. เอกสาร โรเนียว : ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

อนุชาติ พวงสำลี (บรรณาธิการ). การมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้แก่นแท้ของหลักการเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรีนติ้ง, 2549.

อัมมาร สยามวาลา (บรรณาธิการ). ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนา กับสภาพสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : โนว์เลสพัสส์, 2550.

อารีฟิน ปินจิ, อ.ลออแมน, ซุฮัยมีย์ อิสมาแอล. ปาดานี...ประวัติศาสตร์และการเมืองในโลกมลายู. กรุงเทพฯ : มุลินีวิฒนธรรมอิสลามภาคใต้, 2550.

อิบรอฮีม ชุกรี. ประวัติราชอาณาจักรมลายูปัตตานี. ปัตตานี : โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2541.

### สารนิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

กิตติ อินทสร, พลตรี. บทบาทการประชาสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2530.

คุณวุฒิ หมอแก้ว, พันเอก. แนวความคิดในการต่อสู้เพื่อเอาชนะขบวนการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาเฉพาะกรณี BRN Co-ordinate. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2555.

ชินวัฒน์ แม้นเดช, พันเอก. กระบวนการเข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2555.

ทรงพล สวาสดีธรรม. สังคมประวัติการเมืองของเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษากรณีนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลาและยะลา. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

พร ภิเสก, พันเอก. ดร. แนวทางการกระตุ้นการมอตัวของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. โครงการวิจัยเสนอกองทัพบก. โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2552.

ลำเร็จ ศรีห่วย, พลโท. ขบวนการ BRN-Coordinate กับการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ในช่วงปี พ.ศ. 2540 – ปี พ.ศ.2550 และแนวคิดในการยุติสถานการณ์. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2552.

### ภาษาอังกฤษ

Daniel Moran, Wars of National Liberation (London : Cassell, 2002).

John Baylis, "Revolutionary Warfare," in John Baylis (et.al.), Contemporary Strategy (New York : Holmes & Meler, 1975).

Loren B. Thomson, Low – Intensity Conflict : The Pattern of Warfare in the Modern World (Massachusetts, Lexington Books, 1989).

Montgomery Mcfate and Andrew V. Jackson, "The Object Beyond War : Counterinsurgency and the Four Foals of Political Competition". *Military Review*. Jan-Feb 2006.

Sir Robert Thomson, *Defeating Communist insurgency* (London : Chalto & Windus, 1966).

## ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม
วัน เดือน ปี เกิด	25 พฤษภาคม 2502
การศึกษา/อบรม	<ul style="list-style-type: none"> <li>- มัธยมศึกษา โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย</li> <li>- ปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต (การปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</li> <li>- ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์</li> <li>- หลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ 42 วิทยาลัยการปกครอง (สำเร็จการศึกษาเป็นลำดับที่ 1 และได้รับรางวัลผู้มีผลงานทาง วิชาการยอดเยี่ยม)</li> <li>- หลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ 45 วิทยาลัยมหาดไทย สถาบันดำรงราชานุภาพ</li> </ul>
ประวัติการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> <li>- นักวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</li> <li>- ผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยวิเคราะห์ ส่วนวิชาการและวางแผน สำนักกรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด</li> <li>- ปลัดอำเภอละงู จังหวัดสตูล และอำเภอเมืองระนอง, อำเภอ ละอุ่น จังหวัดระนอง</li> <li>- ผู้ช่วยหัวหน้างานประสานแผนและโครงการ กองประสาน ราชการ กรมการปกครอง</li> <li>- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานจังหวัดยะลา</li> <li>- ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง</li> <li>- หัวหน้าศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สบต.) กรมการปกครอง</li> <li>- รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกองพัฒนาบุคลากร กองกลาง และกองประชาสัมพันธ์ ศูนย์อำนวยการบริหาร จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ยุคแรก</li> </ul>

ตำแหน่งปัจจุบัน  
 ประสบการณ์อื่น ๆ และ  
 ผลงานทางวิชาการ

- นายอำเภอบางแก้ว และนายอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
- ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบุคลากรและรักษาการในตำแหน่ง  
 ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์ ศอ.บต. (ยุคหลัง)
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
- อาจารย์สอนเสริมชุมชนนุชย์กับสังคม มหาวิทยาลัยสุโขทัย  
 ธรรมาธิราช
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะมนุษยศาสตร์  
 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- บรรณาธิการวารสาร “แดนใต้” ของ ศอ.บต. ปี2541-2544
- บรรณาธิการหนังสือ “การเมืองนำการทหารสานความเข้าใจไข  
 ปัญหาชายแดนภาคใต้” ของ ศอ.บต.
- บรรณาธิการหนังสือ “การต่อสู้ทางความคิดเพื่อเอาชนะจิตใจและ  
 ใจประชาชน” ของ ศอ.บต.
- วิทยากรหลักของ ศอ.บต. และหน่วยงานทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ  
 ทหารในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- รายงานการวิจัยเรื่อง “ระบบการตลาดและกลไกราคาข้าว  
 อยุรยา” (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาฯ)
- รายงานการวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน”  
 (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาฯ)
- รายงานการวิจัยเรื่อง “สังคมประกิตการเมืองของเยาวชนใน  
 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาวิทยาลัยครู  
 สงขลาและยะลา” (ทุนสภาวิจัยแห่งชาติ)
- รายงานการศึกษาเรื่อง “ความรู้สึกรักมีประสิทธิภาพทางการเมือง  
 และความไว้วางใจทางการเมืองของเยาวชนในจังหวัดชายแดน  
 ภาคใต้” (โรงเรียนนายอำเภอ วิทยาลัยการปกครอง)
- บทความเรื่อง “จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัญหาที่มีทางออก”,  
 “วิกฤติภาคใต้กับทางออกของประเทศไทย”, “ข้อเสนอยุทธศาสตร์  
 งานการเมืองเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้”,

“จุดเน้นงานการเมืองเชิงวาทกรรม”, “แนวความคิดเชิงยุทธศาสตร์  
ในการประชาสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาจังหวัด  
ชายแดนภาคใต้” และ “ดับไฟใต้ : มุมมองของคนท้องถิ่น” (ใช้นามแฝง)

- คอลัมนิสต์ คอลัมน์ “สันติภาพแดนใต้” ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ช่วงปี 2549-2551 (ไม่ระบุชื่อผู้เขียน)



# สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง การต่อสู้ทางความคิดเพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้

ผู้วิจัย นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 56

ตำแหน่ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

## ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และมีผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติเป็นอย่างยิ่ง แม้รัฐบาลแทบทุกยุคทุกสมัยจะพยายามที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ก็ยังไม่สามารถยุติปัญหาได้อย่างถาวร ช้ำร้ายกลับทวีความรุนแรงและสร้างความสูญเสียเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมีความพยายามจากนักวิชาการ หน่วยงานองค์กรและบุคคลต่างๆจำนวนมาก ในการศึกษาสภาพปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขสถานการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้น ซึ่งแม้ผลการศึกษาดังกล่าวจะมีความแตกต่างกันออกไป แต่จุดร่วมของการศึกษาส่วนใหญ่ โดยเฉพาะภายหลังการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ความรุนแรงระลอกใหม่ คือ การเห็นพ้องต้องกันว่า ปัญหาหลักของพื้นที่แห่งนี้ คือความไม่สงบที่เกิดจากการปฏิบัติการก่อเหตุร้ายรายวัน หรือการต่อสู้ด้วยอาวุธกับเจ้าหน้าที่ของรัฐของกลุ่มก่อความไม่สงบ ที่มีพื้นฐานทางความคิดความเชื่อในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา และมาตุภูมิ ปลุกฝังเป็นอุดมการณ์ต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนจัดตั้งเป็นรัฐใหม่ ดังนั้น การที่จะสร้างสันติสุขถาวรในพื้นที่ดังกล่าวให้คงสภาพเดิม จำเป็นที่รัฐจะต้องเอาชนะในสงครามความคิดด้วย แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว หลายฝ่ายยอมรับว่ารัฐไทยยังมีจุดอ่อน และตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการต่อสู้ทางความคิด อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาวิจัยที่เจาะลึกในเรื่องนี้เท่าที่ควร

จากเหตุผลข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเคยปฏิบัติราชการเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคความมั่นคงแห่งชาติในพื้นที่แห่งนี้มาเป็นเวลานานพอสมควร จึงให้ความสำคัญและเลือกที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างทางความคิด และการบ่มเพาะเผยแพร่อุดมการณ์ต่อผู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน ของกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานทางการเมืองของรัฐไทยในมิติของการต่อสู้ทางความคิดกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการต่อสู้ทางความคิดของรัฐไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น

## ขอบเขตของการวิจัย

เน้นศึกษาวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในมิติของงานการเมือง โดยเฉพาะในการต่อสู้ทางความคิด ความเชื่อ การบริหารความรู้สึกร่วม การประชาสัมพันธ์และการปฏิบัติการข่าวสารเป็นหลัก

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาประมวล วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลและวิธีการต่างๆ อาทิ รายงานผลการศึกษา วิจัย และหนังสือ เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องสรุปผลการประชุม สัมมนา รับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายต่างๆทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งการสังเกตและประสบการณ์ตรงของผู้วิจัย

## ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาหลักหรือปัญหาใจกลางของเหตุการณ์ไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย คือ ปัญหาเรื่อง “ความคิด ความเชื่อ” โดยรากฐานทางความคิดของกลุ่มก่อความไม่สงบซึ่งเป็นที่มาของความคิดต่อสู้กับรัฐไทยและหลอมรวมกลายเป็นจิตสำนึกของมวลชนหรือจิตสำนึกสาธารณะของชาวมลายูมุสลิมปัตตานีบางกลุ่ม คือ ชาดี (มลายู) ศาสนา (อิสลาม) และมาตุภูมิ (ความทรงจำในประวัติศาสตร์แห่งรัฐปัตตานี) โดยกลุ่มก่อความไม่สงบได้นำองค์ประกอบทั้ง 3 ประการมาผูกเชื่อมร้อยเรียงเป็นวาทกรรมที่ทรงพลัง ได้รับการยอมรับจากเยาวชน นิสิตนักศึกษาและปัญญาชนทางศาสนารุ่นใหม่อย่างกว้างขวาง ทำให้สามารถโน้มน้าวจิตใจและคัดสรรกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมขบวนการฯ หรือเป็นแนวร่วมผู้ให้การสนับสนุนได้เป็นจำนวนมาก ในขณะที่การแก้ปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐไทยที่ผ่านมาแม้จะมี

นโยบายที่ครอบคลุมและทุ่มเทงบประมาณ กำลังพลและทรัพยากรต่าง ๆ ลงไปอย่างมหาศาล แต่ในทางปฏิบัติจะมุ่งที่การป้องกันแก้ไขปัญหาเหตุร้ายรายวัน ซึ่งเป็น “ปรากฏการณ์” หรือ “อาการของโรค” รวมทั้งการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม กลไกรัฐฯ ซึ่งเป็น “ปัญหาเรื้อรัง” หรือ “ปัญหาแทรกซ้อน” มากกว่า ซึ่งแม้จะส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหาฯ โดยเฉพาะการลด/ขจัดเงื่อนไขทางสังคมและทำลายความเข้มแข็งของกลุ่มก่อความไม่สงบได้ในระดับหนึ่ง แต่เมื่อยังไม่สามารถเอาชนะใน “สงครามทางความคิด” ซึ่งเป็น “หัวใจ” ของการก่อความไม่สงบได้จึงทำให้ไม่สามารถสร้างสันติสุขให้แก่พื้นที่ดังกล่าวได้อย่างถาวรยั่งยืน ทั้งยังมีแนวโน้มว่าจะพัฒนาเป็น “สงครามยืดเยื้อ” ต่อไปอีกตราบใดที่ยังมีการถ่ายทอด ส่งต่อความคิดดังกล่าวต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น

### ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า รัฐไทยจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการต่อสู้ทางความคิดอย่างจริงจัง โดยการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี รวมทั้งแผนงาน โครงการ มาตรการต่าง ๆ และระบบการบริหารจัดการ ติดตาม ประเมินผล พัฒนาการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และมีลักษณะเป็นการทำงานเชิงรุก ทั้งนี้ควรเริ่มต้นจากการจัดทำ “ชุดความคิด” ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบ ที่สามารถทำความเข้าใจ อธิบาย ตอบโต้ และเป็นความจริงแท้ ถูกต้อง มีเหตุผล มีคุณค่าและน่าเชื่อถือมากกว่า “ชุดความคิด” ของกลุ่ม ก่อความไม่สงบ รวมทั้งจะต้องกำหนด “จุดเน้น” ในมิติ “งานการเมือง” ของรัฐ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของงานประชาสัมพันธ์ ปฏิบัติการข่าวสารและแผนงาน/โครงการของทุกกระทรวง ทบวง กรม ตามแผนพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือแม้กระทั่งตามแผนงานปกติของหน่วยให้สอดคล้องและเอื้อประโยชน์ต่อการต่อสู้ทางความคิดมากขึ้น โดยผู้วิจัยได้ทดลองเสนอแนวทางการจัดทำชุดความคิด การกำหนดจุดเน้นของงานการเมือง และการพัฒนางานด้านการประชาสัมพันธ์ ปฏิบัติการข่าวสารในรายงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยได้นำเสนอว่าการสร้างความเข้าใจ ปรับความคิดความเชื่อในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เชื้อชาติ ศาสนา ประวัติศาสตร์ ซึ่งมีการปลุกฝัง ส่งต่อกันมาเป็นเวลานานเป็นเรื่องที่กระทำได้ยากและน่าจะประสบความสำเร็จในการป้องกัน สกัดกั้นกลุ่มเป้าหมายทั่วไปมิให้เข้าร่วมหรือสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบเป็นด้านหลัก แต่สำหรับผู้ที่เข้าร่วมขบวนการก่อความไม่สงบแล้ว หรือผู้นำทางความคิด รัฐอาจจำเป็นต้องใช้วิธีการนำเสนออุดมการณ์ทางเลือกใหม่ให้บุคคลเหล่านั้นสามารถต่อสู้เพื่อปกป้อง รักษาอัตลักษณ์ วิถีชีวิต ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มาตุภูมิ ความถูกต้องตามบทบัญญัติของศาสนาและสามารถอยู่ร่วมกับผู้คนที่หลากหลายได้อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง ภายใต้แนวคิด “ได้รับโดยไม่ต้องรบ”

โดยหนึ่งในทางเลือกนั้นคือการปกครองรูปแบบพิเศษภายใต้รัฐไทยที่ได้รับการออกแบบให้ผู้คนในท้องถิ่นสามารถรักษาอัตลักษณ์ “อยู่อย่างมุสลิม” ได้โดยสมบูรณ์และมีบทบาท ส่วนร่วมทางการเมือง การปกครอง การบริหารการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างกว้างขวางกว่าที่ผ่านมา หรือแม้กระทั่งการให้โอกาสในการที่จะเลือกใช้ “เชื้อชาติมลายู” ภายใต้ร่มธงของการเป็นพลเมืองไทยที่ถือ “สัญชาติไทย” ได้โดยไม่จำเป็นต้องคืนรนต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนเป็นรัฐใหม่ บนซากปรักหักพัง ความสูญเสีย และคราบน้ำตาของเพื่อนมนุษย์ อีกทั้งยากที่จะประสบความสำเร็จในโลกยุคใหม่